

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Č. j.: 21 146/2008-23

V Praze dne 16. prosince 2008

Akční plán podpory odborného vzdělávání

Obsah :

- I. Akční plán podpory odborného vzdělávání
- II. Přílohy 1 - 7

Akční plán podpory odborného vzdělávání

Obsah:

1	Střední odborné školství v ČR a v zemích EU	2
1.1	Historický vývoj a popis současného stavu	2
1.2	Mezinárodní srovnání	4
2	Odhady potřeb trhu práce v ČR pro období 2008 – 2015	8
2.1	Odvětvová a profesní struktura pracovních míst	9
2.2	Potřeby zaměstnavatelů ve vztahu k vybraným skupinám oborů	15
3	Projekce počtu žáků středních škol pro období 2008 – 2015	16
3.1	Demografická projekce počtu patnáctiletých osob	16
3.2	Projekce žáků vstupujících do 1. ročníků středních škol	18
3.3	Projekce absolventů středních škol	22
3.4	Klíčové faktory ovlivňující vstup absolventů na trh práce	26
4	Vzdělávací politiky krajů	31
5	Návrhy opatření k podpoře odborného vzdělávání	32
5.1	Zvýšení prostupnosti vzdělávací soustavy	32
5.2	Kariérové poradenství a informování veřejnosti	34
5.3	Motivační program spolupráce škol a zaměstnavatelů	39
5.4	Doporučení pro vzdělávací politiky krajů	45
5.5	Podpora dalšího vzdělávání	46
5.6	Zapojení prostředků Evropského sociálního fondu (ESF)	48
5.7	Zapojení ČR do mezinárodních aktivit	51

1 Střední odborné školství v ČR a v zemích EU

1.1 Historický vývoj a popis současného stavu

Se změnou politického, sociálního a ekonomického prostředí po roce 1989 prošel systém počátečního odborného vzdělávání zásadním vývojem. Zavedením nových druhů odborných škol a nových vzdělávacích programů se rozšířila nabídka odborného vzdělávání. Tyto změny přispěly k významné modernizaci obsahu odborného vzdělávání. Byly upraveny mechanismy rozhodování projevující se zejména ve zvýšení odpovědnosti škol a v zavedení nových způsobů financování škol.

Celkový transformační proces odborného vzdělávání v ČR významnou měrou ovlivnil i program Phare, v rámci kterého byla vypracována Strategická studie odborného vzdělávání a přípravy v České a Slovenské republice (1992). Záměry Strategické studie podpořila i Zpráva examinátorů OECD o vzdělávací politice v České republice (1995).

Zatímco před rokem 1989 bylo odborné vzdělávání založené na statické přípravě pro zaručené a stabilní zaměstnání, po roce 1989 připravuje na nejistý a nestabilní trh práce. Mezi klíčové změny ve středním vzdělávání patří zejména následující:

- Změna struktury vzdělávací nabídky. Zatímco v roce 1990 byl poměr žáků přijímaných do středních odborných škol a středních odborných učilišť v poměru 26:74, v roce 2000 to bylo 44:56, je tedy zřejmé, že v devadesátých letech dochází k výraznému poklesu zájmu žáků o obory vzdělání poskytující vzdělání s výučním listem, dále jen „obory vzdělání s výučním listem“. (V materiálu je také použita legislativní zkratka pro obory vzdělání poskytující vzdělání s maturitní zkouškou, dále jen „obory vzdělání s maturitní zkouškou“.)
- Postupné odstraňování rozdílů mezi jednotlivými typy středních škol. Tento trend se projevil jak v institucionální rovině integrací několika typů středních škol do jedné vzdělávací instituce, tak v obsahových změnách – rozvojem široce profilovaných oborů vzdělání a posilováním všeobecné složky vzdělávání, typickým příkladem jsou obory lyceí.
- Vyrovnávání rozdílů mezi vzdělávací poptávkou a nabídkou. Významnou měrou k rozšíření nabídky vzdělávacích příležitostí přispěla zejména možnost zřízení nestátních škol (soukromých a církevních) a vznik desítek nových oborů vzdělávání z oblasti managementu, peněžnictví a služeb.
- Snižování průměrné velikosti škol. Tento negativní trend byl vyvolán jednak demografickým poklesem (v druhé polovině uplynulé dekády) a jednak nedostatečně promyšleným rozšiřováním vzdělávací nabídky o nové obory vzdělání, často připravující na velice příbuzná povolání. Snaha o odstranění tohoto nežádoucího jevu vedla k procesu tzv. optimalizace sítě středních škol, za niž jsou v současné době odpovědné kraje.

V oblasti terciárního vzdělávání významnou změnu přinesla novela zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů z roku 1995, která rozšířila vzdělávací soustavu o nový vzdělávací stupeň - vyšší odborné vzdělání. Poskytují jej vyšší odborné školy (VOŠ), které vznikaly (jako experiment již od roku 1992) převážně při středních odborných školách. Druhou významnou změnou v oblasti terciárního vzdělávání bylo přijetí zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), v roce 1998, který reaguje na celospolečenskou demokratickou proměnu, a který uvádí rozdělení vysokých škol na univerzitní a neuniverzitní a na veřejné, soukromé a státní. Zákon také deklaruje nový typ studijního programu – bakalářský, vedle magisterského a doktorského.

Současné vývojové trendy v odborném vzdělávání v ČR

Souběžně s transformačním procesem odborného vzdělávání zahájeným po roce 1989 probíhaly a probíhají v české společnosti rozsáhlé hodnotící diskuse a jsou zpracovávány analytické studie zaměřené na celkové pojetí vzdělání.

Východiskovým dokumentem pro zásadní transformační změny odborného vzdělávání byl *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice* (tzv. Bílá kniha) z roku 2001, který byl koncipován na základě programových dokumentů – analýz a hodnocení uskutečněných v předchozích pěti letech¹. Národní program zdůvodňuje nezbytnost změn, stanovuje cíle vzdělávací politiky i dlouhodobé zaměření dalšího vývoje, a to na období 5 až 10 let.

Strategické priority a klíčová opatření k rozvoji vzdělávání v ČR jsou pravidelně aktualizovány v dokumentech Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) s názvem „Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy“, dále jen „DZ“ vydávaných vždy po dvou letech.

Řada z těchto záměrů – např. kurikulární reforma či reforma ukončování středního vzdělávání - se již promítá do zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), který nabyl účinnosti 1. ledna 2005 a podstatnou měrou ovlivňuje podmínky poskytování vzdělání i další vývoj celého vzdělávacího systému. Řada jmenovaných priorit je a bude naplňována i s podporou z Evropského sociálního fondu (ESF).

Kurikulární reforma

Nový školský zákon zavádí, počínaje rokem 2005, nový systém vzdělávacích programů a dvoustupňovou tvorbu kurikula, která se bude týkat primárního i sekundárního vzdělávání. Tento systém tvoří především rámcové vzdělávací programy a školní vzdělávací programy. MŠMT vydává rámcové vzdělávací programy pro jednotlivé obory vzdělání, podle kterých vytváří školy vlastní školní vzdělávací programy.

Cílem této reformy je umožnit pružnější profilaci absolventů podle podmínek školy, potřeb regionálního trhu práce, vývoje oboru, schopností a zájmů žáků a zároveň zajistit, že se všem žákům dostane srovnatelného vzdělání odpovídajícího potřebám moderního trhu práce i občanského života. Kurikulární reforma tak dává možnost školám vytvářet vlastní vzdělávací programy a být nejen realizátorem vzdělávání, ale podílet se i na jeho projektování.

Rámcové vzdělávací programy (RVP) jsou státem stanovené a schválené kurikulární dokumenty, které vymezují obecně závazné požadavky pro jednotlivé stupně a obory vzdělání a cílové kvality osobnosti žáka, kterých má žák v závěru vzdělávání dosáhnout. Dále stanoví základní podmínky pro realizaci vzdělávání a pravidla pro tvorbu školních vzdělávacích programů (ŠVP). RVP pro střední odborné vzdělávání vydává MŠMT po projednání s příslušnými resortními ministerstvy, ústředními odborovými orgány a organizacemi zaměstnavatelů s celostátní působností. RVP se zpracovávají centrálně, jejich tvorbou byl v oblasti středního odborného vzdělávání pověřen Národní ústav odborného vzdělávání (NÚOV).

ŠVP vytvářejí školy podle RVP pro obor vzdělání, který chtějí realizovat. Rámcový program rozpracují ve svém ŠVP s ohledem na žáka, vzdělávací podmínky v dané škole, potřeby regionálního trhu práce a podle záměrů rozvoje školy. ŠVP nejsou institucionálně schvalovány, za jejich zpracování je odpovědný ředitel školy. Musí být zveřejněny na veřejně

---

¹ *Školství v pohybu (1996); Školství na křižovatce (1999); Na prahu změn (2000); Zprávy o národní politice ve vzdělávání: Česká republika (OECD 1996); Priority pro českou vzdělávací politiku (OECD 1999); České vzdělávání a Evropa: strategie rozvoje lidských zdrojů v České republice při vstupu do Evropské unie (tzv. Zelená kniha, 1999).*

přístupném místě ve škole. Soulad ŠVP s příslušným RVP bude sledovat Česká školní inspekce.

RVP jsou koncipovány na širokém odborném základě, velká část z nich bude zahrnovat odborné vzdělávání pro několik příbuzných povolání nebo typových pozic a širší okruh pracovních činností. RVP jsou v průběhu tvorby konzultovány se školami a sociálními partnery a dalšími experty.

Koncepce středního odborného vzdělávání konkretizovaná v RVP je založena na konceptu čtyř cílů vzdělávání pro 21. století, které formulovalo UNESCO. Od nich se odvíjí požadavky na kompetence absolventa a na požadované výsledky vzdělávání. RVP stanoví tři okruhy kompetencí absolventa: občanské, klíčové a odborné. Odborné kompetence jsou vymezeny na základě kvalifikačních požadavků na povolání nebo skupinu příbuzných povolání, které jsou formulovány sférou práce. Východiskem pro odborné kompetence absolventa jsou profesní profily a Integrovaný systém typových pozic.

Obsah vzdělávání je zpracován podle vzdělávacích oblastí (nikoli podle vyučovacích předmětů – do předmětů bude rozpracován ve školních vzdělávacích programech); jedná se o oblasti jazykového vzdělávání, společenskovedního, přírodovědného, matematického, vzdělávání pro zdraví, ICT, ekonomického vzdělávání a specificky odborného vzdělávání (tj. odborné vzdělávání v příslušném oboru vzdělání pro povolání a pracovní činnosti vymezené v profesním profilu a v kompetencích absolventa). Pro jednotlivé oblasti jsou stanoveny požadované výsledky vzdělávání (vědomosti, dovednosti a návyky) a rámcově učivo. Praktické dovednosti jsou propojeny s teorií. Důraz se klade na výsledky vzdělávání, učivo je chápáno jako prostředek vzdělávání, ne jako cíl vzdělávání.

RVP stanovuje počet vyučovacích hodin týdně a minimální časovou dotaci za 3 nebo 4 roky vzdělávání podle druhu vzdělávacího programu, závazné minimální hodinové dotace, které musí být jednotlivým oblastem věnovány ve školních vzdělávacích programech, a dále minimální podíl odborné praxe nebo odborného výcviku. Nejméně 20 % z celkového počtu hodin jsou disponibilní hodiny, které školy využijí podle svého uvážení při tvorbě ŠVP.

RVP obsahují také tzv. průřezová témata, která mají nadpředmětový (kroskurikulární) charakter. Jedná se o témata, jež jsou aktuální, a proto by jim měla být věnována intenzivní pozornost (např. rozvoj demokratické společnosti a evropanství, ochrana životního prostředí, mediální výchova). Dále je v RVP řešeno vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a vzdělávání dospělých.

Připravované RVP pro střední odborné vzdělávání jsou vytvářeny v návaznosti na transformaci oborů zařazených do soustavy oborů vzdělání². Jsou vydávány od r. 2007 postupně, vydání posledních je plánováno na rok 2010. Původních 823 oborů vzdělání zařazených do oborové soustavy bude redukováno na cca 220 oborů.

Nové obory vzdělání jsou založeny na širším základě a na rozdíl od některých úzce specializovaných oborů původní oborové soustavy budou absolventům umožňovat širší uplatnění na trhu práce a potřebnou flexibilitu.

1.2 Mezinárodní srovnání

Systémy odborného vzdělávání v zemích EU

Systémy odborného vzdělávání v evropských zemích lze rozdělit podle toho, zda hlavní roli při jejich řízení hraje stát nebo trh. Řízení systému odborného vzdělávání pomocí tržních mechanismů směřuje k deregulaci odborného vzdělávání tak, aby se toto vzdělávání orientovalo na potřeby národního hospodářství a aby si vzdělávací zařízení co nejvíce

---

² Nařízení vlády č. 689/2004 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

konkurovala. Rozhodující roli při utváření těchto systémů mají zaměstnavatelé. Po státu se požaduje pouze to, aby definoval kvalifikace a pravidla pro jejich hodnocení a uznávání, aby kontroloval kvalitu vzdělávacích zařízení a aby sledoval účelnost vynakládaných finančních prostředků. Z evropských zemí se při řízení odborného vzdělávání připisuje největší váha trhu ve Velké Británii.

Druhý přístup uznává dominantní roli státu při řízení odborného vzdělávání a jeho zastánci argumentují tím, že odborné vzdělávání patří k veřejným statkům, které nepodléhají zákonitostem trhu. Preferují státní intervence do vzdělávání a takové institucionální uspořádání systému odborného vzdělávání, které by zabraňovalo různým deformacím způsobeným trhem. Systémy odborného vzdělávání řízené státem existují např. ve Francii, v Itálii a ve Švédsku.

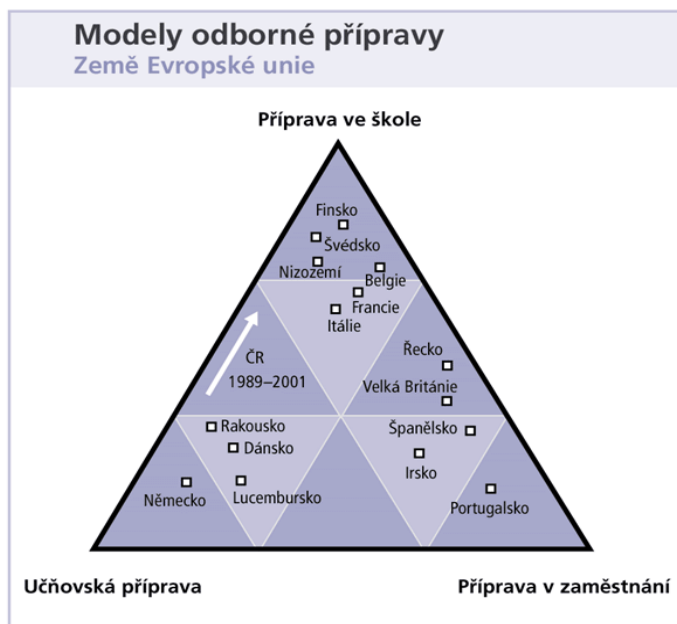
Další státy, jako Německo, Rakousko či Švýcarsko, uznávají, že ani stát ani trh nejsou schopny samy účinně řídit odborné vzdělávání. V těchto zemích jsou konstituována kompromisní řešení založená na dohodách a smlouvách mezi státem a sociálními partnery (reprezentacemi zaměstnavatelů a zaměstnanců) tak, že odborné vzdělávání je řízeno tržními principy, ale podle rámcových pravidel stanovených státem.

Organizace a struktura odborného vzdělávání je tedy v jednotlivých zemích výrazně určena tímto základním přístupem k řízení odborného vzdělávání a je velmi rozmanitá. Ačkoliv má každá země svou specifickou strukturu, danou historickým vývojem, lze odlišit několik základních modelů, zejména podle toho, zda jsou systémy odborného vzdělávání orientovány přednostně na potřeby trhu práce, nebo na potřeby vzdělávání, a podle toho, kde se převážně odborné vzdělávání realizuje, zda:

- a) ve škole,
- b) mimo školu, v zaměstnání
- c) jako duální odborná příprava (řízena školou a podnikem).

Toto rozlišení je skutečně pouze schematické, jednotlivé evropské země mají v současné době převážně modely smíšené. Následující obrázek ukazuje podíly uvedených tří modelů odborného vzdělávání v jednotlivých zemích EU 15 (tj. starých zemích EU) a je doplněn o vývoj v ČR od r. 1990.

Obrázek 1 – Modely odborné přípravy (Zdroj: D. Münch, *Berufsbildung 45/1997, aktualizace a doplnění SVP PedF UK.*)

Odborné vzdělávání ve školském modelu probíhá celodenní formou ve školských zařízeních zpravidla od vyššího sekundárního stupně, které jsou řízeny ministerstvem školství (resp. vzdělávání). Postup žáků - studentů je strukturován do ročníků případně modulů a vzdělávání končí certifikátem, který je vydáván státem. Kurikula, která jsou obvykle celostátně stanovena, často zahrnují určitá období praxe, v podniku ovšem zřídka přesahující délky několika týdnů během školního roku nebo na jeho konci. Zkoušky standardizované na celostátní nebo místní úrovni, vedou buď k získání kvalifikace řemeslníka, nebo technika. Ve školském modelu je odborné vzdělávání považováno za alternativní cestu k získání

všeobecného vzdělávání na vyšší sekundární úrovni. Volba vzdělávací dráhy probíhá již po ukončení základního vzdělávání (ISCED³2). Tento model převládá např. v severských zemích nebo ve Francii.

Duální a učňovský model se snaží kombinovat učení na pracovišti (např. v podnikových výcvikových střediscích) s učením v odborných školách. Učňovství, které spojuje odbornou přípravu s praxí v určitém povolání, je nejstarší formou odborného vzdělávání. Německo a německy mluvící země (Rakousko a Švýcarsko) mají silnou tradici učňovské přípravy známé pod pojmem duální systém, v němž je odborná příprava rozdělena na čas strávený v podniku (tři nebo čtyři dny v týdnu) a čas strávený v odborné škole (jeden nebo dva dny v týdnu). Kurikula jsou stanovena celostátně tripartitními komisemi složenými ze zaměstnavatelů, odborů a ministerstev školství, odpovědnost za jejich plnění však leží na podnicích. Obchodní průmyslové a zemědělské komory odpovídají za dohled nad kvalitou vzdělávání a za organizaci zkoušek. Mladí lidé musejí žádat o učňovské místo v podniku a podepsat učňovskou smlouvu, aby mohli vstoupit do duálního systému. Na konci odborné přípravy - která u většiny povolání trvá tři roky - získají kvalifikaci řemeslníka nebo odborného pracovníka. Mladí lidé si volí vzdělávací dráhu učně již také po ukončení základního vzdělávání (ISCED 2).

Tradiční učňovská příprava ve skutečnosti existuje ve většině evropských zemí, ale kromě Německa, Rakouska a Švýcarska je soustředěna pouze na řemeslnická povolání a její podíl na celkovém vzdělávání mládeže je malý (pod 20 %).

Model odborného vzdělávání mimo školu je založen na poskytování odborné přípravy v zaměstnání. Tuto přípravu někdy doplňují krátká období výuky ve škole. Hlavním cílem této přípravy není ani tak poskytnout mladým lidem soubor ucelených kvalifikací ukončených diplomem uznávaným na trhu práce, ale spíše jim pomoci přejít ze školy do práce. Zde je mnohem důležitější získat zaměstnání než předem určenou úroveň dovedností, a proto je tato příprava daleko méně usměrňována státem než příprava učňovská. Tento model odborného vzdělávání se uplatňuje převážně v zemích, kde se odborné vzdělávání historicky příliš nerozvinulo - Velká Británie, Irsko, Portugalsko, Španělsko, Řecko. V mnoha dalších zemích byl tento model zaveden jako součást reakce veřejné politiky na nezaměstnanost mladých lidí. Na rozdíl od školského modelu (za něž má správní odpovědnost MŠMT) a duálního modelu propojení práce a školy (který převážně řídí soukromý sektor) je odlišným rysem projektů odborné přípravy v zaměstnání rozmanitost správního dohledu. Mohou je realizovat jak soukromé podniky, tak i neziskové organizace, veřejné agentury a orgány místní správy. Některé projekty jsou krátkodobé, jiné dobře zavedené a množství frekventantů v nich se velmi liší. Lze stěží odlišit, zda se jedná o počáteční odborné vzdělávání mladých lidí, nebo již další odborné vzdělávání dospělých, účastnit se mohou frekventanti v každém věku. Je také často velmi obtížné toto vzdělávání monitorovat, protože účastníci nejsou zahrnováni do školských statistik. Jeho výhoda spočívá ve schopnosti poskytnout mladým lidem efektivní přemostění mezi školou a prací či dospělým rekvalifikaci.

Pokud jde o postavení českého středního školství v rámci mezinárodního srovnání, je třeba upozornit na skutečnost, že ČR má mezi zeměmi EU jeden z nejvyšších podílů žáků v oborech středního odborného vzdělávání, téměř 80 %. Průměr v rámci EU 25 je přitom jen 55 % (Eurostat, 2004).

Rozdíly v podílech žáků vstupujících do odborného vzdělávání jsou dány převážně historickým vývojem. Při posuzování těchto rozdílů i postavení ČR je ovšem potřebné brát v úvahu zejména rozdíly v koncepci odborného vzdělávání. V ČR je v odborném vzdělávání zahrnut velký podíl všeobecného vzdělávání, jeho podíl dále roste, v maturitních oborech přesahuje 50 %, v rozšiřující se skupině odborných lyceí dosahuje až 70 %. Významná je i

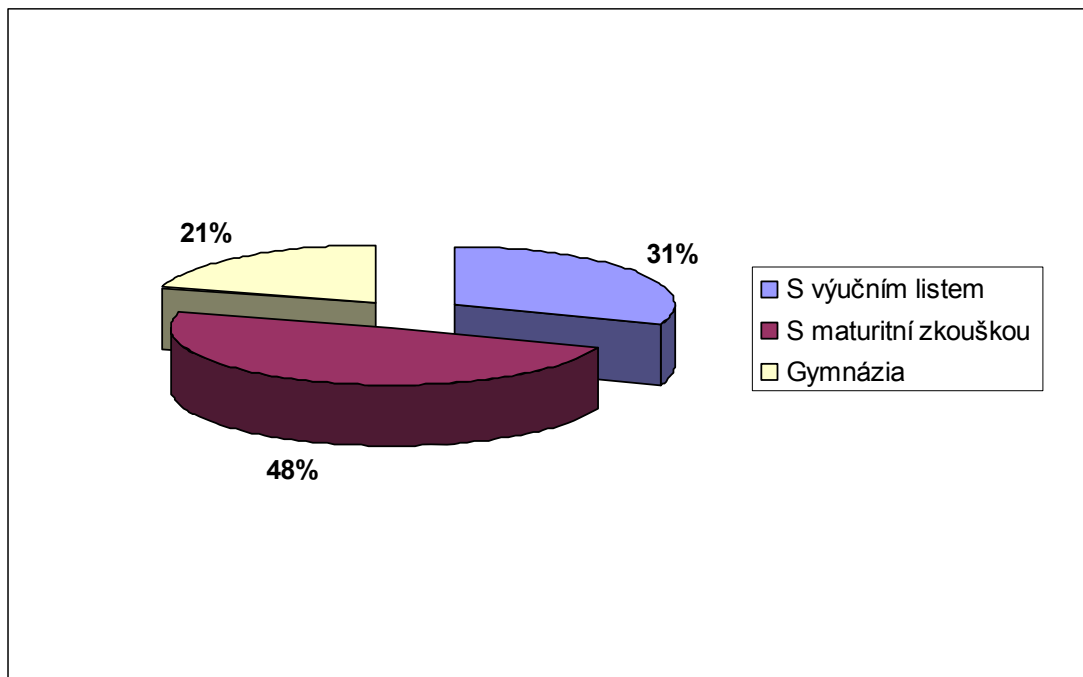
---

³ Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání, blíže viz:

www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/mezinarodni_standardni_klasifikace_vzdelavani_isced

skutečnost, že po maturitě v oborech odborného vzdělávání je v ČR možný vstup na všechny vysoké školy, což není běžné v mnoha zemích s relativně vysokým podílem žáků v odborném vzdělávání (např. Německo).

Obr. 2 – Podíl žáků přijatých ke studiu na středních školách (šk. rok 2007/08)

Zdroj: ÚIV

Odborné vzdělávání poskytuje odbornou kvalifikaci, která je významná z hlediska uplatnění absolventa na trhu práce. Určitý význam má odborná kvalifikace i pro vstupující do terciárního vzdělání – jednak příznivě ovlivňuje výběr technických oborů, jednak pomůže při vstupu na trh práce v případě předčasného ukončení terciárního vzdělávání.

Vývojové trendy odborného vzdělávání v EU

Jak již bylo uvedeno, v Evropě existují rozmanité struktury odborného vzdělávání, které staví na tradicích jednotlivých zemí. Je ovšem třeba zdůraznit, že ačkoliv většina evropských zemí spoléhá na svůj dominantní model odborného vzdělávání, je tento model zřídka jediný. Německo má vedle duální přípravy celodenní odborné školy, a naopak tradiční učňovská příprava ve skutečnosti existuje ve většině evropských zemí, ovšem kromě Německa, Rakouska a Švýcarska je soustředěna na řemeslnická povolání a její podíl není velký. Vztahy mezi uvedenými typy odborného vzdělávání v jednotlivých zemích se stávají pružnější, přičemž jsou přijímána opatření, která omezují nedostatky převládajícího modelu.

Školský model poskytuje tradičně spíše teoreticky zaměřené vzdělávání, kde jsou kontakty s podniky omezené. Hledají se proto cesty, jak více zaangažovat zaměstnavatele např. při přípravě vzdělávacích programů nebo při organizaci zkoušek a zajišťování praxí pro studenty i učitele. Duální model poskytuje naopak odborné vzdělávání úzce spjaté s praxí jednotlivých často malých podniků, proto se vždy alespoň část praktického výcviku realizuje v nadpodnikových střediscích, kde se učni učí to, co se nemohli naučit ve svém mateřském podniku. Odborné vzdělávání v zaměstnání je také často doplňováno alespoň pro mladé lidi účastí v odborné škole. Navíc odborné vzdělávání mimo školu se rozšiřuje ve všech systémech s tím, jak získává na významu další vzdělávání dospělých v celoživotním kontextu.

Vývoj tedy směřuje k vzájemnému prolínání jednotlivých modelů. Přitom roste úloha státu při řízení odborného vzdělávání a úloha sociálních partnerů (organizací zaměstnavatelů a odborů) se do určité míry mění v důsledku individualizace pracovních vztahů, rostoucí autonomie podniků, nových výrobních postupů a způsobů komunikace, nových přístupů k řízení lidských zdrojů i globalizace hospodářství. To se ukázalo zásadně i na příkladu zemí střední Evropy (ČR, SR, Polsko, Maďarsko), kde byl systém odborného vzdělávání významně ovlivněn politikou privatizace po r. 1990. V důsledku toho bylo mnoho původně podnikových učňovských zařízení převedeno do správy státu, což způsobilo, že v systému odborného vzdělávání začal převažovat školský model. I za těchto okolností si však určitá část vzdělávacího systému (střední odborná učiliště) zachovala charakter učňovských zařízení, tzn. vysoký podíl praktického výcviku, ale s omezenou účastí podniků a bez existence učňovské smlouvy mezi učněm a podnikem.

Různý vliv sociálních partnerů na odborné vzdělávání je dán zejména jejich společenským a politickým významem v dané zemi. Přitom lze v Evropě rozlišit tři různé způsoby spolupráce státu a sociálních partnerů: „sociální partnerství“ v německém duálním systému, kde sociální partneři spolurozhodují zejména o odborné přípravě, která se uskutečňuje v podnicích; konzultativní roli sociálních partnerů ve Francii; dominantní vliv organizací zaměstnavatelů ve Velké Británii, kde prakticky vytvářejí standardy pro národní odborné kvalifikace. Celkově se ovšem tradiční akceschopnost organizací sociálních partnerů snižuje. Důvodem je individualizace pracovních vztahů, rostoucí autonomie podniků, nové výrobní postupy a způsoby komunikace, nové přístupy k řízení lidských zdrojů, globalizace hospodářství.

V rámci EU se prosazují konvergentní trendy, které se ovšem promítají různým způsobem v závislosti na konkrétní podobě a specifikách jednotlivých systémů odborného vzdělávání. Odborné vzdělávání se stále více internacionalizuje tak, jak se postupně otevírá evropský trh práce a do popředí se dostává otázka mobility kvalifikovaných pracovních sil a srovnatelnost (ekvivalence) získávaného odborného vzdělání a kvalifikací. Tento trend neznamená snahu o harmonizaci systémů odborného vzdělávání, ale naopak uznání a podporu jejich různorodosti, která by měla být chráněna.

Systémy odborného vzdělávání v jednotlivých zemích směřují tedy spíše k hledání rovnováhy mezi novými možnostmi integrace a vlastními tradicemi.

2 Odhady potřeb trhu práce v ČR pro období 2008 – 2015

Celá druhá polovina 20. a počátek 21. století představují pro Evropu a vyspělou část světa vůbec období velkých změn na trhu práce, ve strukturách zaměstnanosti a v růstu požadavků na dobře připravené lidské zdroje. Změny jsou podporovány nástupem nových technologií a s nimi spojeným růstem produktivity, novými trendy v organizaci a dělbě práce. Během druhé poloviny 20. století se největší podíl zaměstnanosti postupně přelévá z průmyslu do služeb (ze sekundárního sektoru do terciárního). Začátkem nového století však dochází k další změně, kdy se ve společnosti vědění stávají hlavním výrobním faktorem znalosti, informace, učení a schopnosti lidí je získávat a využívat.

Změny, ke kterým na pracovních trzích dochází, se pochopitelně hluboce promítají do nároků a požadavků na pracovní sílu a lidské zdroje. Zrychluje se úbytek málo kvalifikovaných pracovních míst, a naopak roste počet míst s vyššími kvalifikačními požadavky. Společenské a ekonomické změny se tak promítají do odvětvových a profesních charakteristik pracovních míst, která jsou k dispozici na trhu práce, a do jejich kvalifikační náročnosti. Analýzy vývoje odvětvových a profesních struktur pracovních míst a

zaměstnanosti prokázaly zákonitosti v jejich dlouhodobém i střednědobém vývoji.

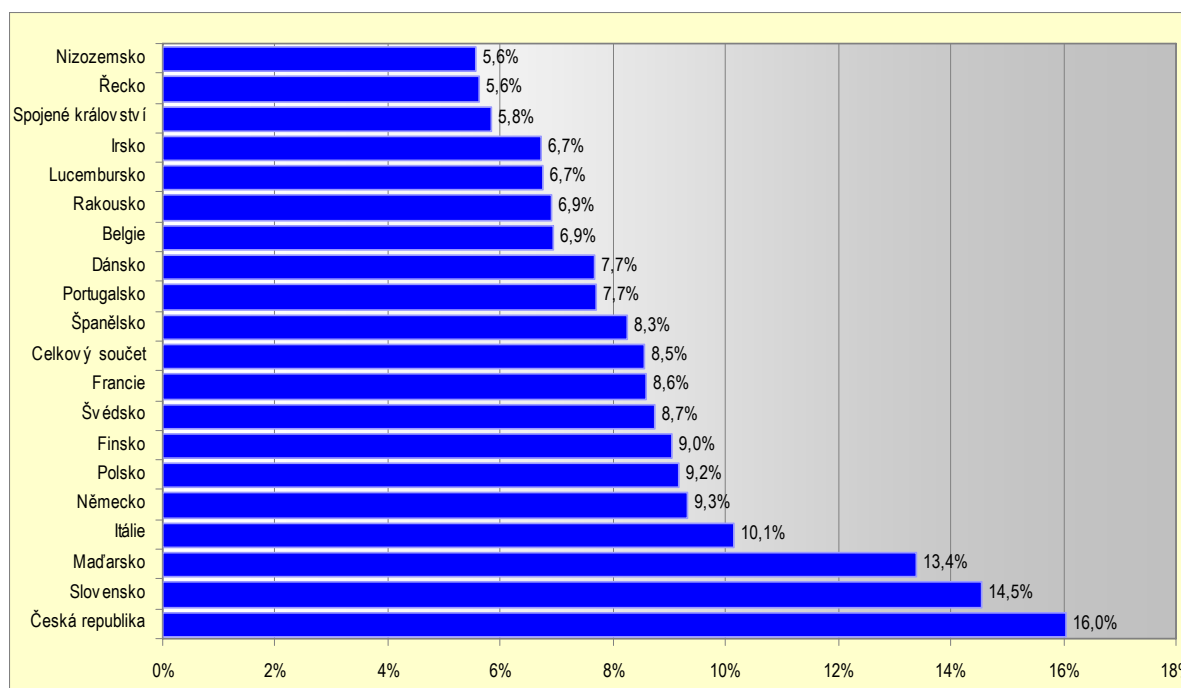
2.1 Odvětvová a profesní struktura pracovních míst

Každá země (nebo i region) se v daném čase vyznačuje určitým profilem odvětvových a profesních struktur zaměstnanosti, který se více či méně přibližuje některému ze čtyř uvedených typů. Země jako Řecko (zvláště jeho ostrovy), ale částečně i některé části Portugalska, Polska a Španělska se blíží nejvíce agrárně turistickému typu. Částečně se však řadí i k tradičně průmyslovému typu, ke kterému dále patří Slovensko a Maďarsko. Technicko industriální typ má v současnosti nejvýraznější reprezentanty v České republice, Německu a částečně i ve skandinávských zemích, které však již přecházejí k rozvojově znalostnímu typu představovanému dále především zeměmi Beneluxu a Spojeného království. Jiné evropské země již nejsou typově tak vyhraněné. V čase se profily jednotlivých zemí a regionů proměňují.

Česká republika je zemí s výrazně technicko industriálním profilem struktur zaměstnanosti (viz obr. 3). Aktuální podíl průmyslu na HDP činí v ČR přibližně 33 %, což výrazně přesahuje průměr zemí EU (zhruba 20 %).

Pokud by další vývoj vycházel z předpokladu tradiční vývojové varianty, která přibližně zachovává trendy z posledních let a nepředpokládá jejich výraznou změnu, bude scénář vývoje obsahovat pohyb od průmyslového směru k rozvojově znalostnímu, avšak celkový posun by nebyl velký a ostatní země EU by se od ekonomiky ČR svou strukturou čím dál více vzdalovaly. Modernizační varianta vývoje předpokládá mírný nárůst podílu zaměstnaných osob v terciárním sektoru, ale především výrazné posílení kvartérního sektoru.

Obr. 3 Kvalifikovaní strojírenští dělníci, výrobci a opraváři, obsluha průmyslových strojů, montážní dělníci – podíly v zemích EU

Zdroj: Výběrová šetření ČSÚ a Eurostat – Labour Force Survey (LFS)

Tendence rozvoje a typologie struktur pracovních míst v ekonomikách zemí OECD v letech 1985-2005 a samostatně v zemích EU byly analyzovány metodami vícerozměrné (především faktorové) analýzy. Pro sledování trendů a přeměn v jednotlivých ekonomikách byly použity jednak metody popisné statistiky a také metody indexního rozkladu. Predikce zaměstnanosti v roce 2015 jsou založené na metodě lineární regrese pracující s 11

pozorováními za období 1995-2005. Metodologie vychází z přístupů existujících kvantitativních modelů, jako je například ROA model⁴.

Uvedené metodologie a projekce byly připraveny v rámci systémového projektu ESF Vzdělávání-Information-Poradenství-Kariéra (VIP-Kariéra, viz kap. 5.6), jehož řešiteli jsou Národní ústav odborného vzdělávání a Institut pedagogicko psychologického poradenství. Autory metodologií a projekcí jsou Jan Koucký a Martin Lepič, Středisko vzdělávací politiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Projektovaný počet zaměstnaných osob v jednotlivých odvětvích i v celé ekonomice i jejich podíl na celkovém počtu zaměstnaných v ČR v letech 2010 a 2015 ukazuje následující tabulka. Údaje jsou uvedeny pro tradiční i modernizační variantu vývoje.

Tab. 1. Projekce počtu zaměstnaných osob v jednotlivých odvětvích v ČR (v tis.)

	varianta			
	tradiční		modernizační	
	2010	2015	2010	2015
Zemědělství, lesnictví a rybolov (AB)	165,4	147,6	149,9	117,6
Těžební průmysl (C)	37,0	31,5	36,4	27,1
Průmysl potravinářský a tabákový (D. A)	128,8	131,1	115,8	105,9
Textilní, oděvní a kožedělný průmysl (D.BC)	98,7	95,4	80,5	62,6
Dřevozpracující, papírenský a polygrafický prům. (D. DE)	131,0	131,9	130,5	130,0
Chemický a farmaceutický průmysl (D.FGH)	129,5	131,2	121,9	116,1
Průmysl skla, keramiky a porcelánu (D. I)	74,5	73,7	68,7	62,1
Výroba kovů a kovárenských výrobků (D. J)	254,4	256,1	250,6	247,5
Výroba strojů a zařízení (D. K)	143,9	146,7	127,4	115,7
Výroba elektrických a optických přístrojů (D. L)	153,8	160,1	145,6	142,7
Výroba dopravních prostředků (D. M)	132,1	134,6	126,3	126,7
Zpracovatelský průmysl jinde neuvedený (D. N)	83,4	81,4	76,8	69,4
Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody (E)	75,4	74,0	65,2	55,0
Stavebnictví (F)	489,5	514,1	505,8	551,2
Velkoobchod, maloobchod a opravy (G)	582,7	553,0	654,3	684,9
Pohostinství a ubytování (H)	240,5	274,7	191,9	200,4
Doprava a komunikace (I)	369,8	375,2	368,4	370,4
Peněžnictví a pojišťovnictví (J)	96,6	95,5	95,0	91,4
Nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (K)	310,5	329,7	338,0	391,6
Veřejná správa, obrana a sociální zabezpečení (LQ)	341,2	346,9	352,2	368,4
Školství (M)	303,4	305,5	312,6	325,8
Zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti (N)	337,8	349,4	343,4	357,4
Ostatní služby (OP)	223,0	249,3	207,8	221,6
Celkem	4902,7	4988,5	4865,2	4941,5

Zdroj: VIP Kariéra-ISA - Projekce odvětvových, profesních a kvalifikačně/vzdělanostních struktur pracovních míst v ČR v letech 2005 – 2015

⁴ Kvantitativní model nizozemského Centra pro vzdělávání a trh práce (Centre for Education and the Labour Market (ROA)).

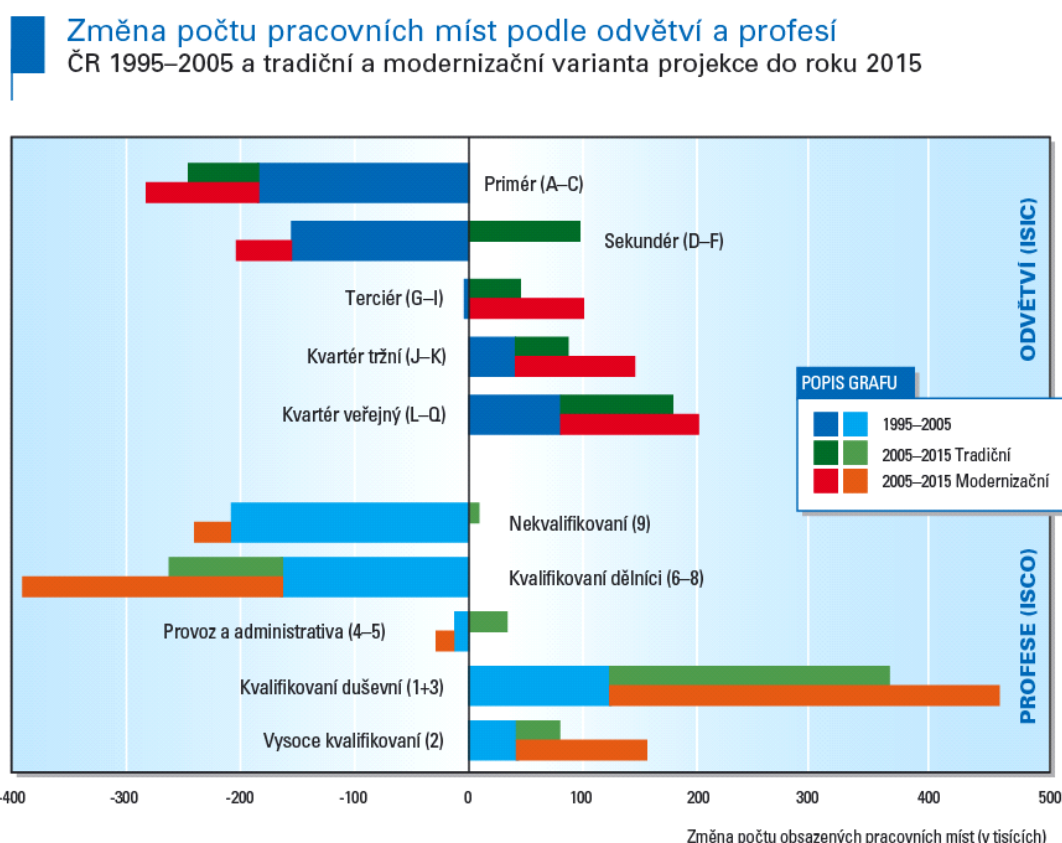
Projektovaný podíl jednotlivých odvětví a sektorů na celkové zaměstnanosti potvrzuje předpokládaný rozdíl obou variant – v tradiční variantě je vyšší podíl primárního a sekundárního sektoru, v modernizační variantě naopak terciéru a kvartéru.

Oproti tradiční variantě je v modernizační variantě výrazně vyšší podíl vysoce kvalifikovaných a kvalifikovaných duševních pracovníků. V roce 2015 se předpokládá jejich podíl na celkové zaměstnanosti v ekonomice ČR podle modernizační varianty o více než 6 p. b. vyšší, než v tradiční variantě.

Podle všech scénářů a projekcí lze v příštích letech očekávat největší poptávku po osobách s profesemi: vědci a odborníci v ekonomické oblasti a společenských vědách, technici ve fyzikálních, technických a příbuzných oborech, zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě, pečovatelé a pomocní ošetřovatelé a obsluha průmyslových strojů a zařízení.

Výrazné snížení počtu zaměstnaných oproti stavu v roce 2005 předpokládají všechny varianty v ČR do roku 2015 pro osoby s profesemi: prodavači a předváděči zboží, mechanici a opraváři neelektrických strojů a zařízení, mechanici a opraváři elektrických strojů a zařízení, pomocníci, uklízeči, vrátní, poslíčci apod. a pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v průmyslu, stavebnictví a dopravě a v dolech a lomech.

Obrázek 4: Změna počtu pracovních míst podle odvětví a profesí

Zdroj: Koucký, Kovařovic: Nová rizika a nové příležitosti. UK PF-SVP, Praha 2007

Vzdělanostní profil pracovních míst

Změna profesní struktury má samozřejmě za následek i změnu celkového kvalifikačního stupně náročnosti v ekonomice, vzroste podíl profesí s vyšším stupněm kvalifikační náročnosti (na úkor profesí s nižším stupněm kvalifikační náročnosti). Pro úvahy o vývoji vzdělávací struktury je podstatná projekce počtu zaměstnaných osob podle oborů vzdělání.

Tab. 2. Projekce počtu zaměstnaných osob v ČR roce 2015 a jeho srovnání se stavem v roce 2005 v členění podle oborů vzdělání (v tis. osob)

	2005	varianta			
		tradiční		modernizační	
		2015	15-05	2015	15-05
Všeobecné vzdělání / bez vzdělání	456,2	380,4	-75,8	370,3	-85,9
Umělecké obory	72,3	81,7	9,4	81,7	9,4
Humanitní obory	31,8	42,3	10,5	44,8	12,9
Technické obory	2282,4	2389,8	107,4	2324,3	41,9
Zemědělské obory	227,3	242,3	15,0	239,2	11,9
Učitelství obory	176,4	197,2	20,8	208,0	31,7
Přírodovědné obory	92,3	109,1	16,8	116,5	24,2
Zdravotnické obory	243,9	255,2	11,3	270,4	26,5
Ekonomické obory	659,5	703,6	44,1	726,8	67,3
Sociální a správní obory	97,3	108,3	11,1	112,0	14,7
Právní obory	32,6	34,2	1,6	38,5	6,0
Obory osobních služeb	256,1	302,4	46,3	263,1	7,0
Bezpečnostní obory	46,6	49,4	2,8	53,1	6,5
Dopravní a telekomunikační obory	82,7	91,9	9,2	92,2	9,5
Celkem	4757,3	4987,9	230,6	4940,9	183,6

Zdroj: VIP Kariéra-ISA - Projekce odvětvových, profesních a kvalifikačně/vzdělanostních struktur pracovních míst v ČR v letech 2005 – 2015

Jak je z tabulky patrné, obě projekční varianty předpokládají poměrně výrazné snížení počtu osob se všeobecným vzděláním a bez vzdělání (obě cca o 17 %). Projekce počtu zaměstnaných osob podle stupně dosaženého vzdělání ukazuje jak podle tradiční, tak i podle modernizační varianty výrazné snížení osob se základním vzděláním a bez vzdělání. Podle tradiční varianty poklesne mezi zaměstnanými jejich počet o více než čtvrtinu, podle modernizační varianty dokonce o více než třetinu. Jejich podíl na celkové zaměstnanosti v ČR by tak měl být v roce 2015 menší než 4 %. Podle modernizační varianty lze očekávat rovněž snížení počtu osob se středoškolským vzděláním bez maturity.

Počet zaměstnaných osob z ostatních vzdělanostních skupin by se podle obou variant měl zvýšit. Nejrychleji rostoucí obory, na jejichž vývoji se rovněž shodnou obě varianty, jsou humanitní, přírodovědné, umělecké a učitelství obory. Podle tradiční varianty projekce se rovněž výrazně zvýší počet zaměstnaných osob s obory ostatních služeb, naopak podle modernizační varianty to budou osoby s právními a bezpečnostními obory.

Oddělený pohled zvláště na obory a zvláště na stupeň vzdělání však může zakrýt některé podstatné změny uvnitř skupin. Jak bylo uvedeno výše, obě varianty (tradiční i modernizační) projekce předpokládají snížení počtu zaměstnaných osob se všeobecným vzděláním a bez vzdělání (do roku 2015 přibližně o 80 tis.). Při podrobném prozkoumání jednotlivých vzdělanostních profilů (kombinace stupně a oboru vzdělání) lze zjistit, že podle tradiční varianty bude tento pokles způsoben téměř výhradně snížením počtu zaměstnaných osob se základním vzděláním. Oproti tomu však modernizační varianta předpokládá snížení počtu osob se základním vzděláním dokonce o téměř 94 tis. osob, avšak zároveň očekává o 10 tis. zvýšení počtu zaměstnaných osob se středoškolským vzděláním s maturitou (tedy především

absolventů gymnázií). Je tedy velmi podstatné se zabývat rovněž předpokládaným vývojem jednotlivých vzdělanostních profilů.

Tab. 3. Projekce počtu zaměstnaných osob v ČR roce 2015 a jeho srovnání se stavem v roce 2005 v členění podle stupňů vzdělání (v tis. osob)

	2005	varianta			
		tradiční 2015	15-05	modernizační 2015	15-05
Základní vzdělání	271,8	196,3	-75,6	178,5	-93,3
Středoškolské vzdělání bez maturity	2026,8	2089,4	62,6	1949,1	-77,7
Středoškolské vzdělání s maturitou	1770,6	1918,5	147,9	1951,9	181,3
VOŠ + konzervatoř + bakalářské vzdělání	62,5	72,6	10,0	76,6	14,0
Magisterské + doktorandské vzdělání	632,1	711,2	79,1	784,8	152,7
Celkem	4763,8	4987,9	224,1	4940,9	177,1

Zdroj: VIP Kariéra-ISA - Projekce odvětvových, profesních a kvalifikačně/vzdělanostních struktur pracovních míst v ČR v letech 2005 – 2015

Porovnání projekce jejich vývoje pro zaměstnané osoby v roce 2015 s jejich počtem v roce 2005 ukazuje na předpokládané zvýšení počtu osob s technickými a ekonomickými obory se středoškolským vzděláním s maturitou a také s ekonomickými a technickými obory s vyšším terciárním vzděláním (magisterské a doktorandské). Podle obou variant projekce se naopak sníží, i když pouze mírně, počet zaměstnaných osob se středním vzděláním v ekonomických oborech a rovněž v dopravních a telekomunikačních oborech. Největší pokles obě varianty předpokládají u osob se základním vzděláním (a tedy z pohledu oboru se všeobecným vzděláním či bez vzdělání). Podle každé z variant vychází zcela opačně perspektivy osob se středním vzděláním bez maturity s technickými obory. Zatímco podle tradiční varianty by to měla být čtvrtá nejvíce rostoucí skupina, podle modernizační varianty jde naopak o skupinu s druhým největším předpokládaným poklesem. Vývoj tohoto vzdělanostního profilu tedy bude výrazně záviset na tom, kterým směrem se bude ekonomika ČR v budoucnu ubírat.

Konkurenceschopnost odvětví

Z osmnácti sledovaných skupin odvětví v ČR patří deset do zpracovatelského průmyslu. Mezi jednotlivými odvětvími jsou patrné velké rozdíly v úrovni produktivity práce. Podle průměrné produktivity, měřené hrubou přidanou hodnotou na pracovníka, patří mezi nadprůměrná odvětví ve zpracovatelském průmyslu dobývání nerostných surovin, chemický průmysl a výroba dopravních prostředků. Podprůměrných hodnot dosahuje naopak textilní a kožedělný průmysl a výroba nábytku. Ve službách jsou nejproduktivnějšími odvětvími doprava a spoje a finanční služby, nízkou produktivitu mají ostatní služby.

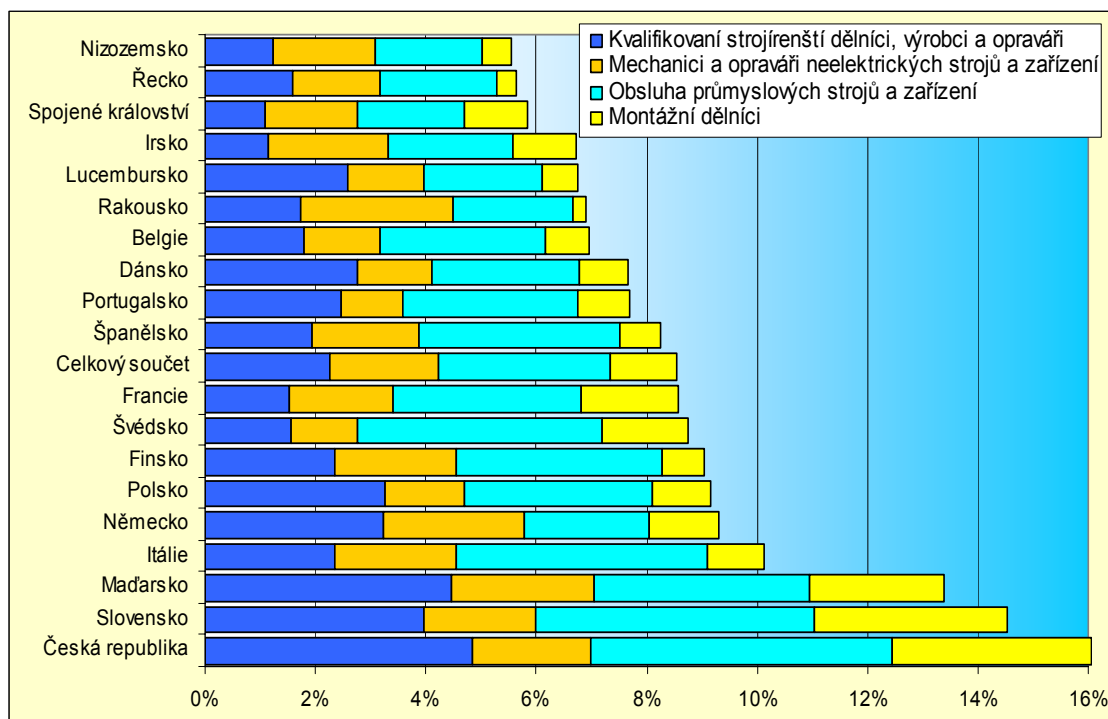
Zaměstnanost klesá kromě textilního, oděvního a kožedělného průmyslu také v zemědělství a lesnictví a dobývání nerostných surovin.

K rychle se rozvíjejícím odvětvím v ČR patří elektrotechnický průmysl, tj. výroba kancelářských strojů, počítačů a komunikačních technologií. Téměř celá produkce je určena na vývoz, zároveň však je převážná část komponent dovážena. V české ekonomice tak toto odvětví vytváří velmi nízkou přidanou hodnotu a nízký je i jeho příspěvek k obchodní bilanci.

Navzdory zařazení odvětví do high-tech skupiny, fáze produkčního řetězce umístěné v ČR se zatím vyznačují velmi nízkou mírou investic do výzkumu a vývoje a mají spíše charakter montážních operací (viz obr. 5). Hlavní konkurenční výhodou jsou nízké jednotkové pracovní náklady spolu s geografickou polohou. S rostoucí úrovní mezd se proto bude zvyšovat riziko přesunu produkčních kapacit do zemí nákladově konkurenceschopnějších.

K pilířům české ekonomiky patří středně technologicky náročná odvětví s dlouhou tradicí, a to zejména výroba dopravních prostředků a strojírenský průmysl. Vyznačují se vysokou mírou vývozní výkonnosti a současně menší dovozní náročností, což má příznivé dopady na saldo obchodní bilance. Výrazný je vliv zejména automobilového průmyslu na další odvětví v ekonomice prostřednictvím dodavatelsko-odběratelských vazeb (výroba pryžových a plastových výrobků, sklářský průmysl).

Obr. 5 Podíly dělníků ve strojírenských profesích

Zdroj: Výběrová šetření ČSÚ a Eurostat – Labour Force Survey (LFS)

Jak strojírenství, tak především automobilový průmysl poměrně výrazně investují do výzkumu a vývoje a rozvoje kvalifikací svých zaměstnanců. Odvětví se stále silněji potýkají s nedostatkem vhodných uchazečů o zaměstnání na českém trhu práce, což vede k najímání zahraničních pracovníků. I přes silný tlak na růst mezd (zatím vyrovnávaný zvyšováním produktivity práce) není u těchto odvětví zatím pravděpodobný významnější přesun výroby do levnějších destinací. S rostoucími jednotkovými pracovními náklady a nedostatkem kvalifikovaných zaměstnanců však může docházet k útlumu investic a stagnaci úrovně produkce.

Do skupiny odvětví, která zažívají útlum, lze zařadit především textilní a oděvní průmysl. Zejména oděvnictví je postiženo konkurencí levnějších asijských zemí. Prosperujícím oborem je produkce módních a stylových kolekcí, které jsou schopny dosahovat relativně vysokých ziskových marží. I v tomto segmentu jsou však pracovní náročnými částmi výroby přesouvány do levnějších zemí. V textilním průmyslu je konkurenceschopná oblast technických textilií s poměrně silnou spoluprací s aplikovaným výzkumem. V této oblasti by Česká republika měla využít svou konkurenční výhodu spočívající v silné tradici a v nabídce kvalifikovaných pracovníků.

2.2 Potřeby zaměstnavatelů ve vztahu k vybraným skupinám oborů

Požadavky samotných zaměstnavatelů a jejich organizací poměrně přesně vyjadřují potřeby trhu práce, přičemž jsou do určité míry odlišné v závislosti na sektoru národního hospodářství, ve kterém působí, což úzce souvisí především s oborovým zaměřením firem a s nejvíce obsazovanými pracovními pozicemi. Je však třeba brát v úvahu, že za nedostatkové označují firmy a organizace zejména ty profese, s jejichž obsazováním mají problémy. Zaměstnavatelé tak především vyjadřují, které profese postrádají či které je obtížné najít. Nemusí to ovšem nutně znamenat, že by školy připravovaly málo absolventů s odpovídajícím oborovým zaměřením; je nutné zohlednit i další faktory, jako je například nezáměr absolventů hledat uplatnění v těchto profesích (viz kap. 3.4). Identifikace nedostatkových profesí tak může naznačovat i existenci jiných, skrytějších problémů.

Zaměstnavatelé také upozorňují na skutečnost, že nedostatek dělnických profesí zejména ve strojírenství a stavebnictví v následujících letech ještě vzroste s tím, jak množství stávajících dělníků bude odcházet do důchodu. Navrhována je proto větší propagace řemeslných profesí a oborů vzdělání s výučním listem a zvýšení jejich prestiže; zároveň je však nutné vytvořit podnikatelům podmínky pro práci s absolventy.

Nedostatkové profese a obory vzdělání

Výsledky šetření zaměstnavatelů především ukázaly, že s nedostatkem pracovníků určitých profesí či oborů se v největší míře (58 % dotázaných firem) potýká průmyslový sektor; v sektoru služeb pocítuje nedostatek pracovníků celkem 25 % firem a v kvartérním sektoru se jedná o 49 % firem.

Tab. 4. Nedostatkové profese a obory vzdělání – průmyslový sektor

Nedostatkové profese		Nedostatkové obory vzdělání	
Profese	Celkem	Obor vzdělání	Celkem
obráběč	25	Strojírenství - D	106
technolog	20	Strojírenství - VŠ	37
konstruktér	14	Strojírenství	22
zámečnick	13	Technik - bez rozlišení	13
obchodník	12	Technická chemie	10
CNC operátor	11	Elektrotechnika	9
nástrojař	11	Dělník - bez rozlišení	9
seřizovač	9	Stavebnictví - VŠ	8
strojař	9	Management*	8
svářeč kovů	9	Vysokoškolák - bez rozlišení	8
projektant	8	Pracovník IT	7
stavař VŠ	8	Obchodník-prodejce	6
strojař VŠ	7	Hutnictví	5
technický pracovník	7	Elektrotechnika - D	5
		Elektrotechnika - VŠ	5
		Chemie -VŠ	5
		Technik -VŠ - bez rozlišení	5

Pozn. Tabulky obsahují četnosti uváděných profesí, resp. oborů vzdělání z celkového počtu 314 odpovědí.

Zdroj: VIP Kariéra-ISA - Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů pro vstup na trh práce

Zaměstnavatelé ze sektoru služeb jsou nejvíce postrádáni řidiči (zejména řidiči autobusu, městské kyvadlové dopravy a nákladního vozidla), a to firmami všech velikostí. Zaměstnavatelé dále pocítují nedostatek např. autoopravářů (tento obecný pojem zahrnuje automechaniky, autoelektrikáře, autoklempíře, autolakýrnyky, opraváře vozidel a karosáře). V souladu s tím považují zaměstnavatelé za nedostatkové mj. obory skupin 23 Strojírenství a strojírenská výroba (a to jak obory vzdělání s výučním listem i maturitní zkouškou, případně

vysokoškolské obory), 26 Elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika, 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie a 37 Doprava a spoje.

V kvartérním sektoru jsou například postrádáni pracovníci v oblasti IT; za nedostatkové lze označit rovněž i stavební profese. Shodně s tím považují zaměstnavatelé za nedostatkové mj. i obory skupin 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie, 26 Elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika a 23 Strojírenství a strojírenská výroba.

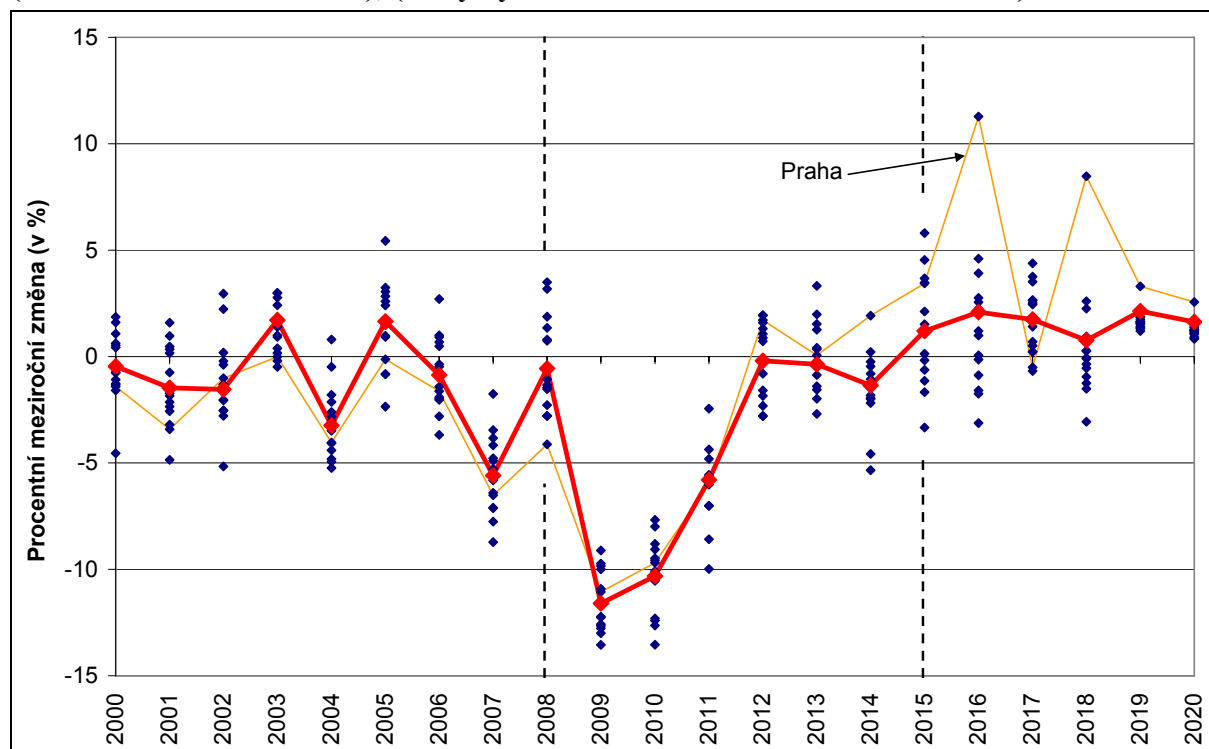
3 Projekce počtu žáků středních škol pro období 2008–2015

3.1 Demografická projekce počtu patnáctiletých osob

V celém materiálu je užívána poslední dostupná oficiální demografická projekce zpracovaná v rámci ČSÚ (2004), poslední reálná data v ní jsou za rok 2002, v dalších letech se jedná již o projekční výpočty. Užívány jsou koncové stavy její střední varianty. I pro roky 2003 až 2006 jsou užívána demografická data z této projekce, neboť kdyby byla nahrazena daty vykázanými ČSÚ za skutečnost, na které by byla vypočtená projekce navázána až od roku 2007, vznikl by mezi lety 2006 a 2007 hodnotový „skok“ v předpokládaném vývoji. Na úrovni ČR je započítán jednoduchý odhad migrace, v současné době však není k dispozici jiná oficiální demografická projekce, která by pracovala s odhady migrace na úrovni krajů.

Po stabilním a mírném snižování porodnosti během osmdesátých let došlo na začátku let devadesátých k prudkému poklesu počtu narozených během několika málo let, což významně ovlivňuje a ovlivní současný a budoucí vývoj v oblasti středního vzdělávání. Ne ve všech krajích měl ale vývoj počtu narozených stejný průběh a intenzitu. Pravděpodobný demografický vývoj bude v následující části hodnocen na základě výsledků demografické projekce, skutečný vývoj však může být v budoucnu částečně odlišný.

Obrázek 6: Procentní meziroční změna počtu 15letých v krajích a celkem v ČR (označeno červenou čarou), (stavy vykazované ČSÚ k 31. 12. daného roku)

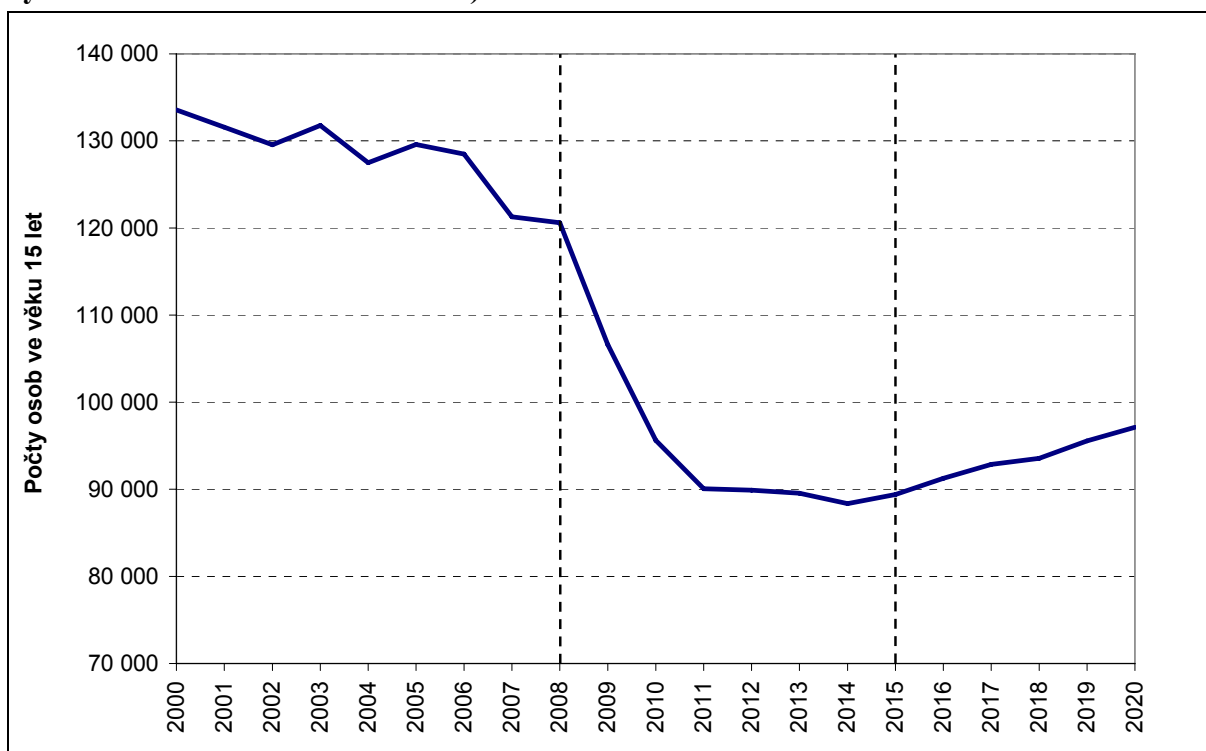
Zdroj: Data z demografické projekce ČSÚ, 2004 (do roku 2002 vč. skutečně vykazované počty)

Obrázek 6 schematicky (jednotlivé body představují jednotlivé kraje) ukazuje vývoj počtu 15letých v jednotlivých krajích formou meziročních změn. Spojovací čarou je zvýrazněn kraj Praha, na němž je dokládán výrazně odlišný průběh. Přibližně průměrný je vývoj počtu 15letých odpovídá nejrychlejšímu poklesu v roce 2009 (v grafu zvýrazněno tučnou čarou). Mírou poklesů a nárůstů je podobný průměrnému vývoji ČR kraj Praha až do roku 2013. V dalších letech jsou pro tento kraj očekávány nejrychlejší nárůsty v porovnání s ostatními kraji. Některé kraje (např. kraj Olomoucký) vykazují vývoj mírně odlišný, k největšímu propadu počtu 15letých v nich nedochází v roce 2009, ale až o rok později.

Celé sledované období lze pro potřeby hodnocení demografického vývoje rozdělit do tří období: před rokem 2009 (období před nejvýraznějším poklesem počtu 15letých osob), období let 2009–2011 (období největšího propadu počtu 15letých osob) a období po roce 2011 (období po největším propadu počtu 15letých osob). Detailnější popis demografického vývoje v jednotlivých krajích je uveden v příloze č. 1.

Celkový minulý (od roku 2000) a předpokládaný budoucí (ilustrativně až do roku 2020) vývoj absolutních počtů 15letých osob v rámci ČR zobrazuje obrázek 7.

Obrázek 7: Vývoj počtu 15 letých osob v ČR, období let 2000–2020 (stavy ČSÚ vykazované k 31. 12. daného roku)

Zdroj: Data z demografické projekce ČSÚ, 2004 (do roku 2002 vč. skutečně vykazované počty)

Během období největšího propadu mohou počty 15letých osob klesnout až na hodnoty okolo 90 tis. Po roce 2015 se očekává opětovný pozvolný růst v důsledku zvyšující se porodnosti po roce 2000. Tento nárůst však do konce sledovaného období nevyváží předchozí prudký pokles. Velmi nepříznivý demografický vývoj v nejbližších letech vytvoří složitou situaci ve středním vzdělávání, po roce 2008 dojde k prudkému propadu počtu žáků středních škol a jejich naplněnost žáky v počátečním vzdělávání se postupně sníží o čtvrtinu až třetinu.

Rozdílný demografický vývoj v jednotlivých krajích je příčinou rozdílného vývoje počtu nově přijatých a absolventů středního vzdělávání v jednotlivých krajích, jak bude patrné z následujícího textu a grafů v přílohách.

3.2 Projekce žáků vstupujících do 1. ročníků středních škol (s vyčleněním jednotlivých skupin oborů vzdělání)

Základní předpoklady vstupující do výpočtů

Odhad budoucího vývoje počtu dětí, žáků a studentů ve vzdělávací soustavě je tradičně součástí Dlouhodobého záměru ČR (dále jen DZ ČR) i jednotlivých krajů. Předpoklady, na nichž bývají takové projekční výpočty založeny, bývají předmětem mnoha diskusí. V tomto materiálu jsou uvažovány 4 varianty možného vývoje, jen jedna z nich je výrazněji subjektivně ovlivnitelná (varianta 3). Tyto varianty (popsány v příloze č. 2) je možné chápat spíše jako krajní (možná až extrémní), skutečný vývoj by se tedy měl pohybovat pravděpodobně v mezích těmito variantami vymezenými. Proto je doplněna ještě varianta průměrná (varianta P), představující méně vyhraněný průběh.

Pro výpočty byl z důvodu jeho konzistentnosti jednotně použit projekční model užívaný jak v rámci MŠMT pro DZ ČR, tak pro analýzy připravované v rámci Ústavu pro informace ve vzdělávání (ÚIV). Počty nově přijatých jsou v něm projektovány podle oborů vzdělání rozdělených do skupin podle písmene kódu klasifikace kmenových oborů vzdělání KKO⁵ a jsou odvozovány na základě projekčních koeficientů odhadovaných z minulého vývoje nebo jednotlivých variant popsanych v příloze č. 2. Veškerá výkonová data užívaná ve výpočtech pochází ze zdrojů ÚIV, poslední reálná data jsou za školní rok 2006/07.

Předkládané projekce jsou na rozdíl od jiných statistických materiálů vznikajících v souvislosti s demografickým poklesem zaměřeny pouze na úroveň středního vzdělávání, kde se snaží postihnout možné dopady demografického poklesu především na vývoj oborů vzdělání s výučním listem – skupiny oborů vzdělání E a H podle klasifikace KKO. Zájem o tyto obory vzdělání je během posledních několika let spíše klesající a proto lze předpokládat, že i dopad demografického vývoje tyto obory postihne výrazněji než obory, o které uchazeči projevuji tradičně větší zájem.

Podle všech předpokládaných variant se ukazuje, že negativní dopad demografického vývoje na přijímání (a následně tedy i na počty žáků a absolventů) v oborech vzdělání s výučním listem (skupiny oborů E a H) bude mimořádně významný. Školy, jejich zřizovatelé a další dotčené subjekty by proto měly na tento vývoj pokud možno včas a vhodně zareagovat.

V Příloze č. 2 uvedený popis variant je pouze stručný a vychází z možností, které poskytuje používaný projekční model. V zásadě jsou u variant vstupní předpoklady nastaveny pro jiné obory vzdělání než skupiny E a H (kromě varianty 1, kde jsou podíly zachovány u všech skupin oborů vzdělání, a varianty P, která je spíše doplňkem k předchozím variantám) a vývoj počtu přijatých do oborů vzdělání s výučním listem je určován tak, aby celkový počet nově přijatých do středního vzdělávání k počtu 15letých v populaci daného kraje zůstal přibližně stabilní.

Nejdiskutabilnější předpoklady jsou pak ve variantě 3, ta se snaží respektovat tradiční vývoj v krajích v minulých letech a nastítnit tak, kam by mohly vést tyto současné a minulé trendy.

Součástí variant není projektování počtu nově přijatých do 8letých a 6letých gymnázií, ty jsou projektovány ve všech variantách stejně, a to na základě minulého vývoje. Projekční

⁵ Skupiny oborů vzdělání:

C, D, J ..... střední vzdělání
E, H ... .střední vzdělání s výučním listem
L (L/0) ... střední vzdělání s maturitní zkouškou zahrnující odborný výcvik (dříve čtyřleté studijní obory s maturitní zkouškou)
M .....střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou (mimo obory lycea, které jsou řazeny mezi vzdělávání všeobecné)
K .....střední všeobecné vzdělání s maturitní zkouškou (obory gymnázií)

varianty se vztahují jen na počty přijatých do prvních ročníků středního vzdělávání, tedy až po ukončení povinné školní docházky. Do výsledků jsou tedy započítány počty žáků 6letých a 8letých gymnázií v ročnících odpovídajících prvnímu ročníku středního vzdělávání.⁶

Projekce v částech 3.2, 3.3 a 3.4 zachycují vývoj za současných podmínek bez budoucích legislativních aj. systémových úprav. Ve všech variantách se vychází z předpokladu, že nedojde k navýšení podílu nově přijatých do oborů středního vzdělávání vzhledem k počtu 15letých. V projekcích odhalený deficit žáků středního vzdělávání tedy dává určitou představu o potenciální uvolněné kapacitě, kterou by bylo možno případně pokrýt například osobami staršími nebo opakovaně přijímanými ke vzdělávání ve větší míře, než je tomu v současné době.

Podrobný popis shrnující výsledky projekce počtu žáků nově vstupujících do 1. ročníků středních škol (s vyčleněním jednotlivých skupin oborů vzdělání) na úrovni jednotlivých krajů je uveden v příloze č. 3.

Z důvodu požadavku na přiměřený rozsah materiálu byly výsledky podílu nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem ze všech nově přijatých uvedeny výhradně v souhrnné tabulce v příloze č. 4 (s využitím metodiky ze Seznamu doporučených indikátorů kvantitativního vývoje vzdělávací soustavy a metod jejich výpočtu užívaných v DZ ČR a DZ krajů⁷) a náležitě okomentovány u jednotlivých krajů před závěrečným shrnutím dopadu na všechny skupiny oborů vzdělání.

Shrnutí výsledků na úrovni České republiky

Ucelená projekce počtu dětí, žáků a studentů ve vzdělávací soustavě je součástí DZ ČR, kde se však jedná o výpočet směřovaný k aktuálně vymezeným cílům vzdělávací politiky. V DZ 2007 je užíván výpočet v některých ohledech metodicky odlišný, přesto výsledky odpovídají zhruba variantě 2 nebo 3 v tomto materiálu, jenž zahrnuje i nově přijaté do škol samostatně zřízených pro žáky se zdravotním postižením a při výchovných ústavech.

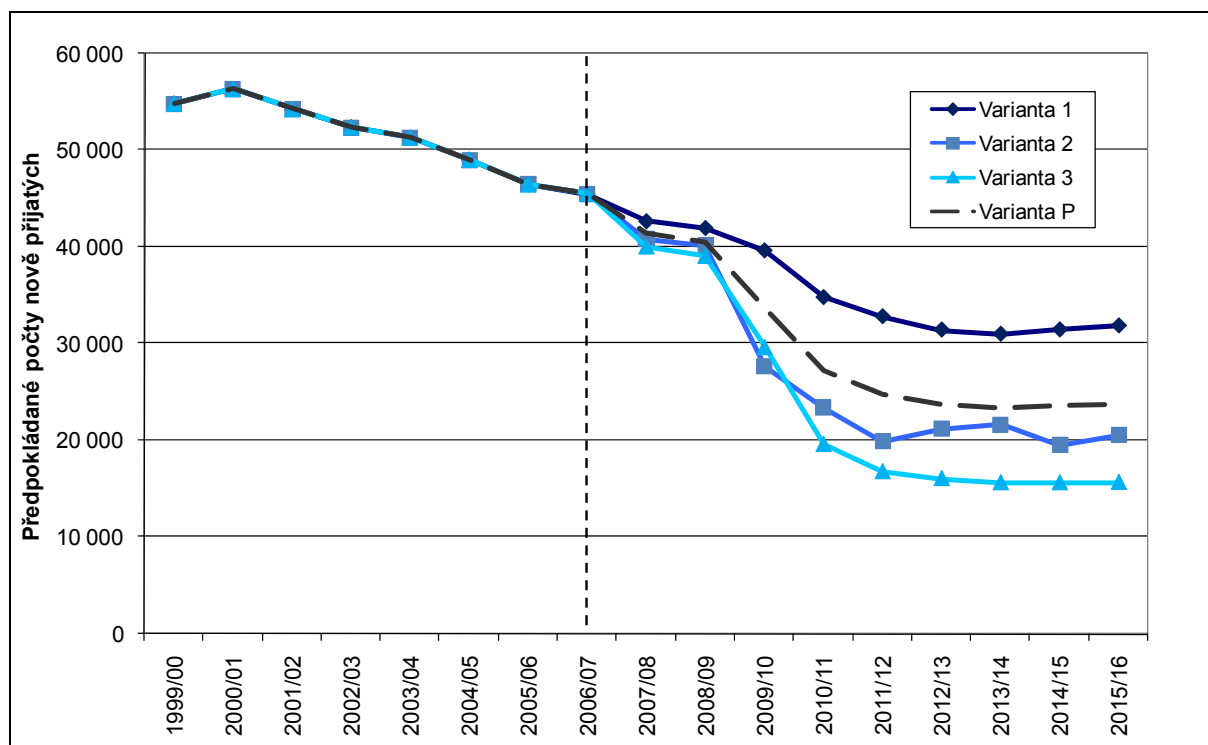
Při vyjádření na úrovni České republiky jsou patrné velké rozdíly mezi výsledky jednotlivých variant, neboť se projevují rozdílnosti všech jednotlivých krajů.

---

⁶ Ročníky odpovídající prvnímu ročníku středního vzdělávání jsou 5. ročník 8letých gymnázií a 3. ročník 6letých gymnázií

⁷ dostupné na adrese <http://www.msmt.cz/dokumenty/seznam-doporucenych-indikatoru-quantitativniho-vyvoje-vzdelavaci-soustavy-a-metod-jejich-vypoctu-uzivanych-v-dlouhodobem-zameru-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-cr-a-dlouhodobych-zamerech-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-v-krajic>

Obrázek 8: Vývoj nově přijatých do oborů vzdělání skupin E a H, ČR, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

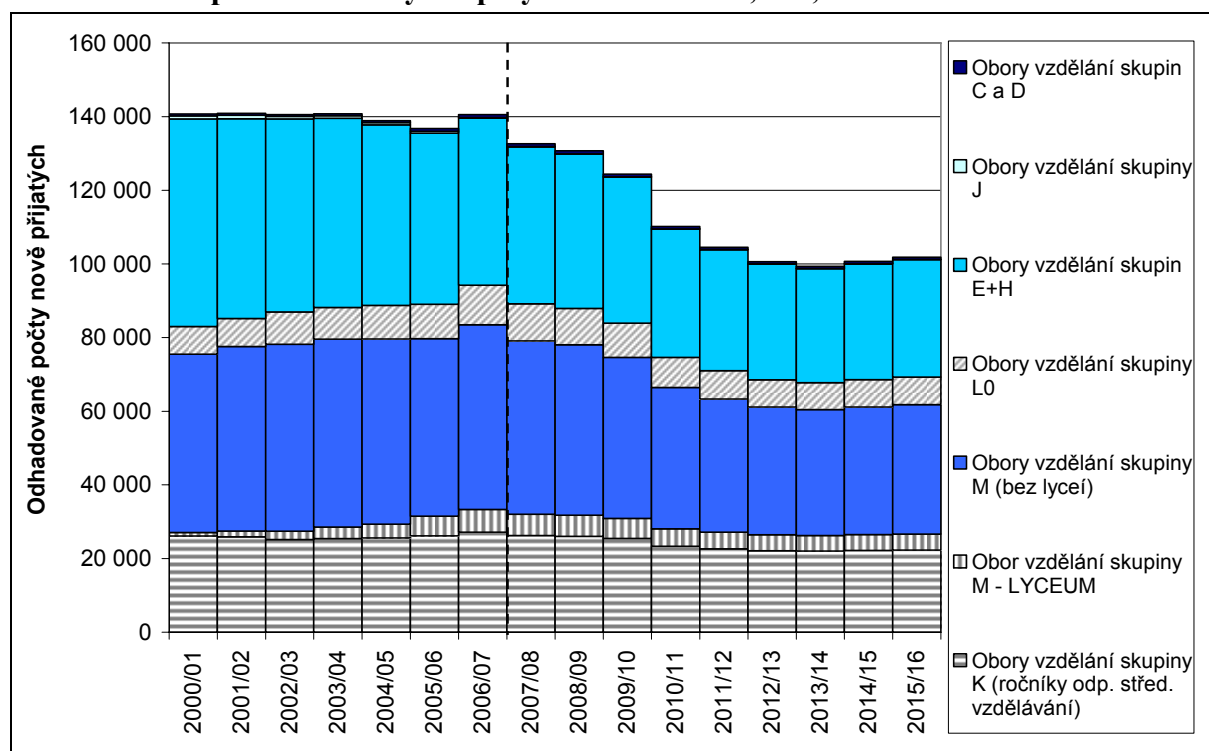
Z grafu na obrázku č. 8 je jednoznačně patrný očekávaný propad počtu uchazečů po roce 2008, jenž by měl trvat až přibližně do roku 2011, tedy asi 3 roky.

Na základě vývoje zájmu o obory vzdělání skupin E a H lze předpokládat, že efekt nepříznivého demografického vývoje dopadne především na obory vzdělání těchto skupin. I při předpokladu neklesajícího zájmu o tyto obory vzdělání (varianta 1) by pokles počtu přijatých byl ve většině krajů o cca 30 % proti současným hodnotám. Dopad na tyto obory vzdělání však může být očekáván dvojnásobný nebo ještě výraznější, pokud se do prognózy zahrne předpoklad většího zájmu o obory vzdělání všeobecného středního vzdělávání a o jiné obory vzdělání s maturitní zkouškou (varianta 2) a také minulý tradiční vývoj v jednotlivých krajích (varianta 3). Varianta P je v každém roce prostým aritmetickým průměrem nejvyšší a nejnižší projektované hodnoty podle ostatních variant.

Ve všech krajích bude docházet k poklesu hodnot ukazatele mapujícího podíl nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem ze všech nově přijatých. Jedině podle první varianty zůstává tento podíl nadále relativně stabilní. Změny hodnot tohoto ukazatele v první variantě jsou způsobeny pouze vlivem spádovosti nebo naopak ztrátovosti krajů, která vede k tomu, že podíl nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem vzhledem k absolventům základních škol má ve sledovaném období odlišný průběh (v první variantě zůstává stabilní) od vývoje podílu těchto nově přijatých vztahených k celkovému počtu nově přijatých do oborů vzdělání středního vzdělávání (protože část absolventů základních škol v jednotlivých krajích může být mezi nově přijatými do oborů vzdělání středního vzdělávání v jiných krajích).

Podle varianty 1 by tak celkový počet nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem mohl poklesnout o 30 %, podle dalších variant o 55 až 60 %.

Obrázek 9: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, ČR, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Za předpokladu nezměněného zájmu uchazečů o střední vzdělávání (varianta 1) by v budoucích letech došlo ke zvrácení stávajícího narůstajícího trendu přijímaných do všeobecného středního vzdělávání (gymnázia a obor lyceum). Tím by každoroční počty nově přijatých do těchto oborů vzdělání mohly klesnout až k hodnotám okolo 17 tis. do konce dekády, což je o cca 7 tis. méně než v současné době. U oborů vzdělání s maturitní zkouškou s kódem M (bez oboru vzdělání lyceum) je v posledních letech zájem spíše stabilní a rostoucí trend již není vykazován. Vlivem demografického propadu by tak došlo jednoznačně k poklesu počtu přijímaných, podle první varianty o cca 10 tis. do roku 2010.

O obory vzdělání s maturitní zkouškou s kódem L/0 je v posledních letech zájem ze strany uchazečů stále rostoucí, nicméně pokud by se zájem uchazečů v dalších letech již dále neměnil (varianta 1), pak by pokles přijímaných postihl i tyto obory vzdělání. Tím by ze současných více než 10,6 tis. nově přijímaných tyto počty mohly klesnout opět na úroveň roku 2002, kdy do oborů vzdělání s maturitní zkouškou s kódem L/0 nastupovalo jen necelých 9 tis. osob. V případě ztraktivnění těchto oborů vzdělání by o ně v dalších letech mohl pokračovat zájem, což by pak ovšem mohlo mít dopad do jiných skupin oborů odborného vzdělání.

Zájem o obory skupin E a H je klesající již několik let, v případě nezměněného zájmu (varianta 1) by pokles pokračoval, dnešní počty přijatých by tak poklesly o více než 10 tis. Pokles by se projevil i u málo početných oborů skupin C, D a J.

3.3 Projekce absolventů středních škol (včetně projekce absolventů středních škol vstupujících ihned po absolvování střední školy na trh práce)

Základní předpoklady

Odhad počtu absolventů středních škol v této části je založen na 4 variantách popsaných v příloze č. 2.

Počty absolventů středních škol jsou opět projektovány podle oborů vzdělání rozdělených do skupin podle písmene kódu klasifikace KKOV a jsou odvozovány na základě projekčních koeficientů odhadovaných z minulého vývoje nebo jednotlivých variant popsaných v příloze č. 2. Veškerá výkonová data užívaná ve výpočtech pochází stejně jako v předchozí části ze zdrojů ÚIV, poslední reálná data jsou za školní rok 2006/07.

Zaměření předkládaných výsledků opět směřuje především na zmapování možného vývoje oborů vzdělání s výučním listem – skupiny oborů vzdělání E a H podle klasifikace KKOV. Klesající zájem o tyto obory vzdělání se postupně nevyhnutelně projeví i na poklesu počtu absolventů z těchto oborů vzdělání.

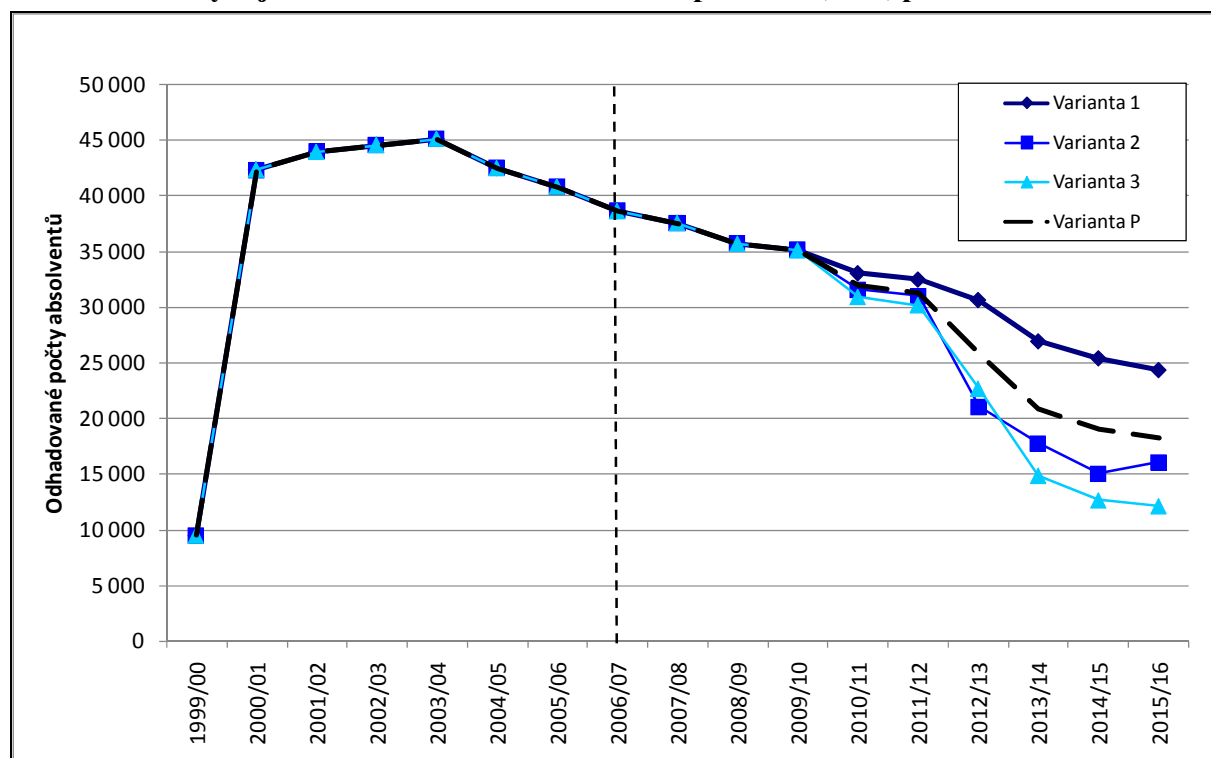
Projekce v částech 3.2 a 3.3 zachycují vývoj za současných podmínek bez budoucích legislativních aj. systémových úprav. Ve všech variantách se vychází z předpokladu, že nedojde k navýšení podílu nově přijatých do oborů středního vzdělávání vzhledem k počtu 15letých.

Shrnutí výsledků projekce počtu absolventů středních škol (s vyčleněním jednotlivých skupin oborů vzdělání) na úrovni jednotlivých krajů je uvedeno v příloze č. 5.

Shrnutí výsledků na úrovni České republiky

Při vyjádření na úrovni České republiky jsou opět patrné velké rozdíly mezi výsledky jednotlivých variant, neboť se projevují agregovaně rozdílnosti všech jednotlivých krajů. Tyto rozdíly se však výrazněji začínají projevovat až po roce 2010, neboť do tohoto roku jsou počty absolventů odvozovány z počtů nově přijatých na střední školy, které jsou již v současné době známy.

Obrázek 10: Vývoj absolventů oborů vzdělání skupin E a H, ČR, porovnání variant

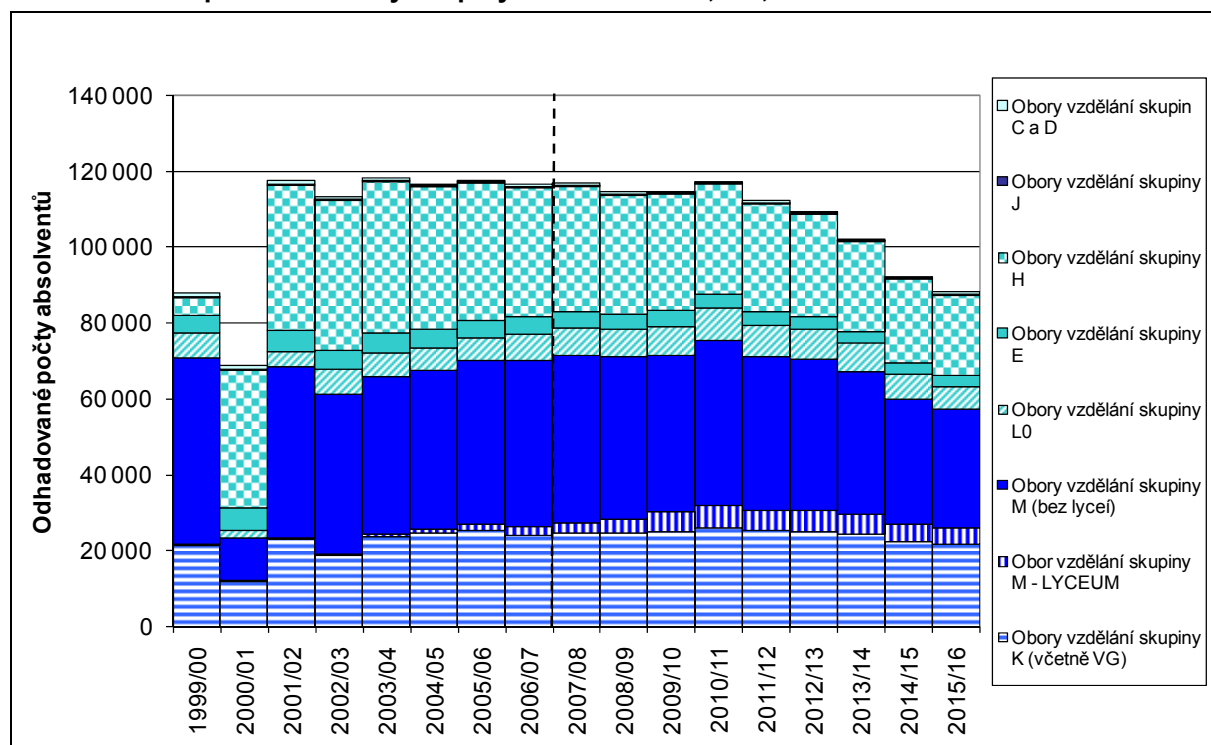
Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Z grafu na obrázku č. 10 je jednoznačně patrný očekávaný propad počtu absolventů středních škol po školním roce 2011/12, jenž bude pravděpodobně trvat až do konce prognózovaného období.

Jak již bylo konstatováno, na základě vývoje zájmu o obory vzdělání skupin E a H lze předpokládat, že efekt nepříznivého demografického vývoje dopadne především na obory vzdělání těchto skupin. I při předpokladu neklesajícího zájmu o tyto obory vzdělání (varianta 1) by pokles počtu absolventů těchto oborů vzdělání byl ve většině krajů o cca 30 % proti současným hodnotám. Dopad na tyto obory vzdělání však může být očekáván dvojnásobný nebo ještě výraznější, pokud se do prognózy zahrne předpoklad většího zájmu o obory vzdělání všeobecného středního vzdělávání a o jiné obory vzdělání s maturitní zkouškou (varianta 2) a také minulý tradiční vývoj v jednotlivých krajích (varianta 3). Varianta P je v každém roce prostým aritmetickým průměrem nejvyšší a nejnižší projektované hodnoty podle ostatních variant

Podle varianty 1 by tak celkový počet absolventů oborů vzdělání s výučním listem mohl poklesnout o cca 35 %, podle druhé a třetí varianty až o 55 až 65 %.

Obrázek 11: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, ČR, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Za předpokladu nezměněného zájmu uchazečů o střední vzdělávání (varianta 1) by v budoucích letech pokračoval stávající narůstající trend počtu absolventů všeobecného středního vzdělávání (gymnázia a obor lyceum) ještě přibližně 4 další roky. V dalších letech by však již následoval obrat tohoto trendu a postupné klesání počtu absolventů z těchto oborů vzdělání. U oborů skupiny M (bez oboru vzdělání lyceum) by počty absolventů zůstávaly relativně stabilní přibližně ještě 4 roky, v dalších letech by jejich počty postupně klesaly.

O obory skupiny L0 je v posledních letech zájem ze strany uchazečů stále rostoucí, což by mělo mít za následek rostoucí počet absolventů v nejbližších letech, nicméně pokud by se zájem uchazečů v dalších letech již dále neměnil (varianta 1), pak by pokles absolventů postihl i tyto obory vzdělání.

Zájem o obory skupin E a H je klesající již několik let, v případě nezměněného zájmu (varianta 1) by pokles pokračoval, stejný by tím byl s několikaletým zpožděním i vývoj počtu

absolventů těchto oborů vzdělání. Absolventi oborů vzdělání skupin C, D a J jsou již v dnešní době zastoupeni jen velice sporadicky.

Odhad počtu absolventů středních škol vstupujících ihned po absolvování střední školy na trh práce v této části je založen na výše uvedených 4 variantách. Výpočty tedy vychází přímo z výsledků předchozí části projekce, tedy odhadu absolventů ve skupinách podle písmene kódu klasifikace KKO V.

Vzhledem k dostupnosti dat není možné počty absolventů středních škol vstupujících ihned po absolvování střední školy na trh práce projektovat podle oborů vzdělání rozdělených do skupin podle písmene kódu klasifikace KKO V. S projekcí se lze dostat pouze na skupiny absolventů oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou, oborů středního vzdělání s výučním listem a oborů středního vzdělání.

Hodnoty jsou odvozovány na základě projekčních koeficientů odhadovaných z minulého vývoje a vychází z jednotlivých variant popsaných v Příloze 2 a Příloze 5. Cílem projekce je oddělit ty absolventy, kteří pokračují v dalším vzdělávání a odhadnout ty, kteří se dostávají mimo statistický systém (např. mateřská dovolená, práce v zahraničí apod.). Veškerá výkonová data užívaná ve výpočtech pochází stejně jako v předchozí části ze zdrojů ÚIV, poslední reálná data jsou za školní rok 2006/07.

Zaměření předkládaných výsledků opět směřuje především na zmapování možného vývoje vstupu absolventů oborů vzdělání s výučním listem (skupiny oborů vzdělání E a H podle klasifikace KKO V) na trh práce. Klesající počet absolventů těchto oborů se nevyhnutelně projeví i na vstupu na trh práce a může přinést nemalé problémy zaměstnavatelům.

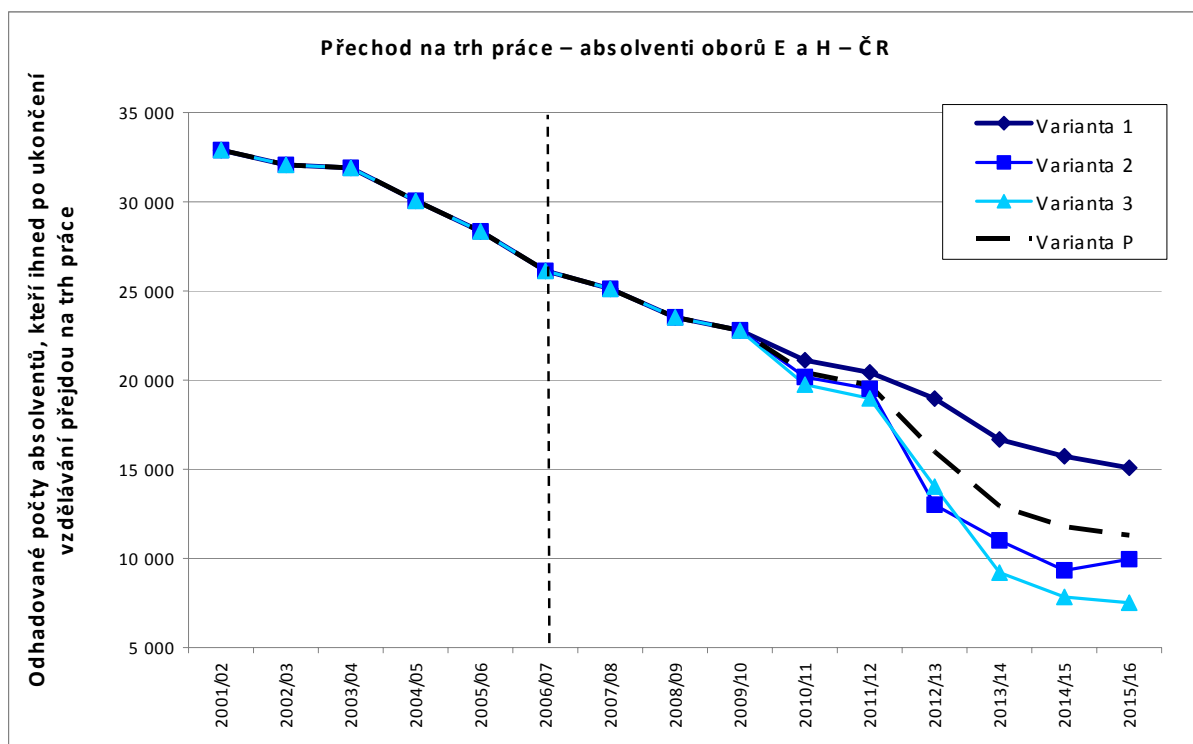
Projekce v částech 3.2 a 3.3 zachycují vývoj za současných podmínek bez budoucích legislativních aj. systémových úprav, stejně tak je tomu i v této části. Ve všech variantách se vychází z předpokladu, že nedojde k navýšení podílu nově přijatých do oborů středního vzdělávání vzhledem k počtu 15letých.

Popis shrnující výsledky projekce počtu absolventů středních škol vstupujících ihned po absolvování střední školy na trh práce na úrovni jednotlivých krajů je uveden v Příloze 6.

- **Shrnutí výsledků na úrovni České republiky**

Na úrovni České republiky jsou opět patrné velké rozdíly mezi výsledky jednotlivých variant, neboť se projevují agregovaně rozdílnosti všech jednotlivých krajů. Tyto rozdíly se však výrazněji začínají projevovat až po roce 2010 neboť do tohoto roku jsou počty absolventů odvozovány ze známých počtů nově přijatých na střední školy.

Obrázek 12: Odhadovaný vývoj počtu absolventů oborů vzdělání s výučním listem (E a H), kteří ihned po získání výučního listu přejdou na trh práce, ČR, porovnání variant

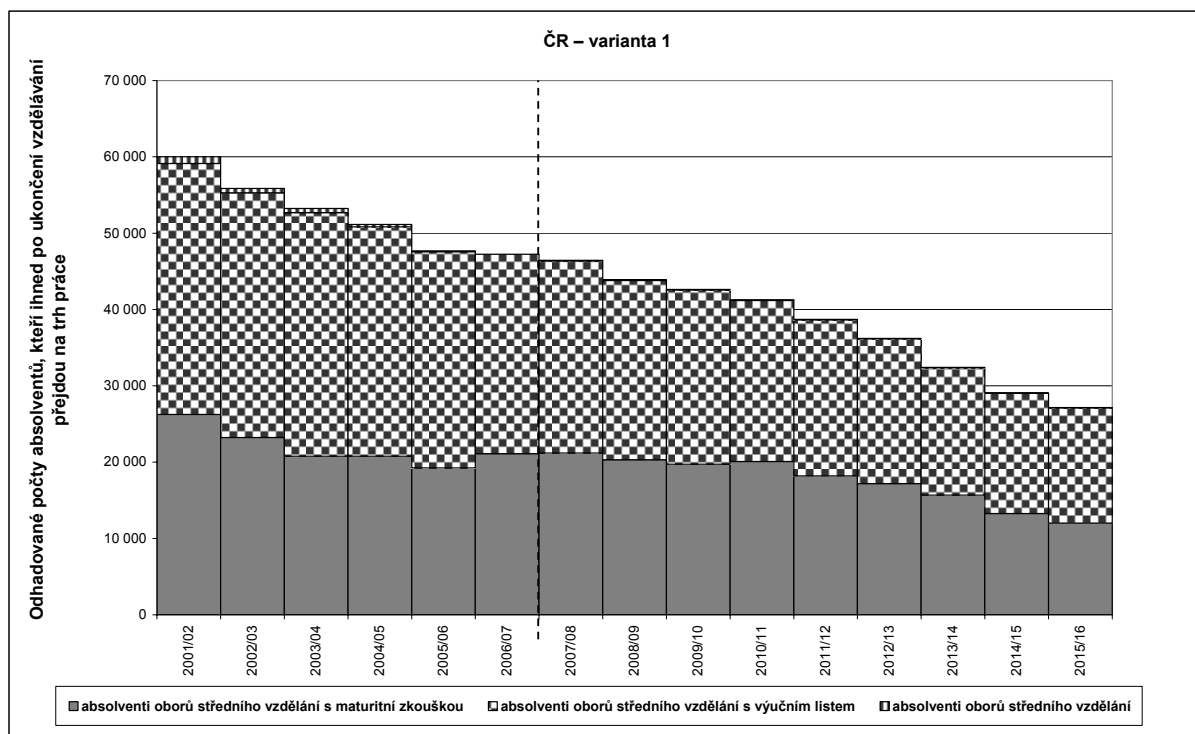

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Z grafu na obrázku 12 je jednoznačně patrný **očekávaný propad počtu absolventů oborů vzdělání s výučním listem**, kteří nastoupí ihned po získání výučního listu na trh práce, **po školním roce 2011/12** (vychází z projekce počtu absolventů těchto oborů), jenž bude pravděpodobně trvat až do konce prognózovaného období.

Ve všech čtyřech projekčních variantách uvažujeme postupný nárůst a setrvání absolventů oborů K, M, L0, E a H ve vzdělávacím systému, a to ze současných cca 70 na 80 % v roce 2015 pro obory středního vzdělání s maturitní zkouškou a z 30 na 35 % v roce 2012 pro obory středního vzdělání s výučním listem. Podíl odchodů na pracovní trh by mohl být ještě výrazně nižší pro absolventy středního vzdělání s maturitní zkouškou, a to v závislosti na přijímání těchto absolventů do terciárního vzdělávání.

Obrázek 13: Celkový dopad přechodu absolventů na trh práce, ČR, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Za předpokladu nezměněného zájmu uchazečů o střední vzdělávání (varianta 1) by v budoucích letech pokračoval stávající narůstající trend počtu absolventů středního vzdělávání s maturitní zkouškou ještě další čtyři roky. Od školního roku 2011/12 předpokládáme obrat tohoto trendu a postupné klesání počtu těchto absolventů. S předpokládaným 1% ročním nárůstem setrvání těchto absolventů ve vzdělávacím systému bude docházet k přechodu necelých 20 % z nich na pracovní trh ihned po složení maturitní zkoušky.

Zájem o obory skupin E a H je klesající již několik let, v případě nezměněného zájmu (varianta 1) by pokles pokračoval jen v závislosti na demografickém vývoji, stejný by tím byl s několikaletým zpožděním i vývoj počtu absolventů těchto oborů vzdělání. Předpokládáme, že cca 60% z nich od roku 2012 bude přecházet na pracovní trh ihned po získání výučního listu.

Absolventi oborů vzdělání skupin C, D a J jsou již v dnešní době zastoupeni jen velice sporadicky a nedostatky v datové struktuře neumožňují kvalifikovaně předpovědět jejich přechod na trh práce (podle dostupných dat předpokládáme, že jich na pracovní trh ihned po získání středního vzdělání nastoupí okolo 15 %).

3.4 Klíčové faktory ovlivňující vstup absolventů na trh práce

Předpokládané snížení počtu žáků (pokles demografické křivky) nastupujících do středních škol s sebou pravděpodobně přinese změny ve struktuře žáků středních škol a následně i změny ve složení absolventů, kteří budou vstupovat na trh práce. S nepříznivým demografickým vývojem je spojována obava zaměstnavatelů i škol z toho, že pokles žáků bude probíhat pouze na úkor oborů vzdělání s výučním listem a povede k extrémnímu úbytku vyučených. Objevuje se i názor, že žáci nebudou mít zájem o odborné vzdělávání a budou

preferovat všeobecné vzdělávání na gymnáziích. Ke klíčovým faktorům na straně žáků a absolventů, které ovlivní výslednou situaci, patří zejména:

A. Zájem žáků (a rodičů) o vzdělávání v jednotlivých typech středních škol a spokojenost s volbou oboru

Určitý obrázek o zájmu žáků poskytují výsledky výzkumů, které ukazují, jaké vzdělání by si absolventi zvolili při zpětném pohledu, zda jsou spokojeni se svojí volbou a jak by v případě takovéto hypotetické (opětovné) volby vypadala výsledná struktura absolventů středních škol.

– Změna poměru mezi odborným a všeobecným vzděláním (na základě hypotetické opakované volby absolventů)

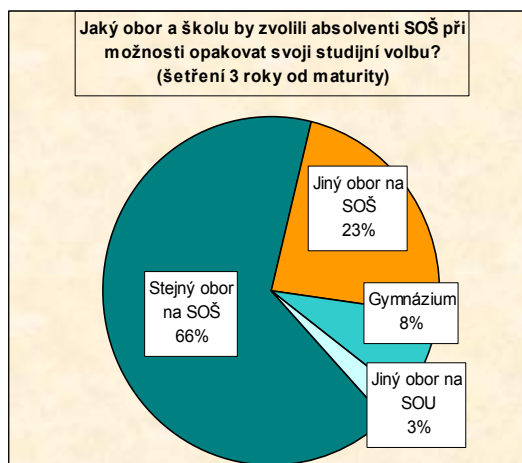
Ve vztahu k volbě mezi odborným a všeobecným vzděláním výsledky provedených šetření ukazují, že obavy z výrazného nezájmu žáků o odborné vzdělávání nejsou v současné době příliš opodstatněné. Většina absolventů oborů vzdělání s výučním listem a oborů vzdělání s maturitní zkouškou by si při hypotetické opakované volbě opět zvolila obory odborného vzdělání. Zájem o obory vzdělání gymnázia by mělo s odstupem několika let po vykonání maturitní zkoušky asi 8 % absolventů oborů odborného vzdělání s maturitní zkouškou a asi 1 % absolventů oborů vzdělání s výučním listem.

– Změna poměru mezi odborným vzděláním poskytujícím výuční list a maturitu

Zatímco posun mezi všeobecným a odborným vzděláním není při pohledu na teoretickou volbu absolventů tak výrazný, podstatně větší rozdíl se ukazuje při srovnání skutečné a hypotetické volby v případě vzdělání s maturitní zkouškou a výučním listem. Z výsledků šetření vyplynulo, že absolventi oborů odborného vzdělání s maturitní zkouškou jsou se získanou úrovní vzdělání podstatně spokojenější než absolventi oborů vzdělání s výučním listem. Převážná většina z nich (89 %) by si zvolila opět obory vzdělání s maturitní zkouškou. Zájem o obory vzdělání s výučním listem by měly jen 3 % absolventů oborů vzdělání s maturitní zkouškou.

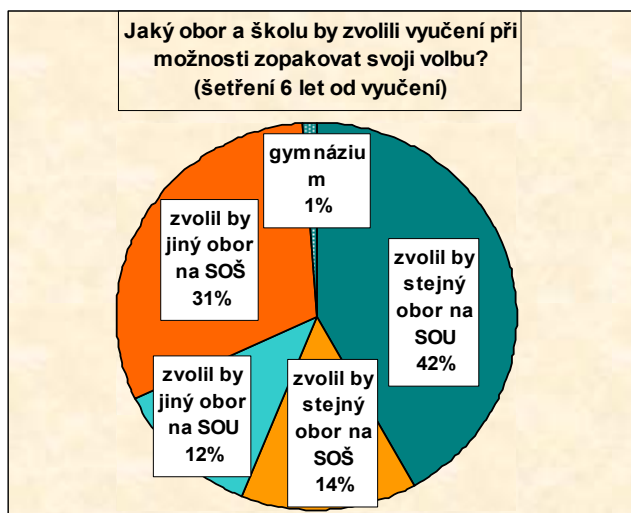
Naopak spokojenost vyučených se získanou úrovní vzdělání je nízká a téměř polovina (46 %) absolventů oborů vzdělání s výučním listem by raději studovala obor vzdělání s maturitní zkouškou. Řada absolventů oborů vzdělání s výučním listem po vstupu do praxe zjišťuje, že obory vzdělání s maturitní zkouškou by pro ně byly výhodnější. Největší zájem o obory vzdělání s maturitní zkouškou projevují absolventi technických oborů s výučním listem, kteří si zároveň nejvíce stěžují na nedostatečnou úroveň svého odborného vzdělání.

Obrázek 14: Teoretická volba typu školy a oboru vzdělání absolventů oborů vzdělání s maturitní zkouškou s kódem M (dříve SOŠ) tři roky od ukončení vzdělávání v tomto oboru vzdělání. (odpovědi v %)

Zdroj: VIP Kariéra-ISA -Přechod absolventů SOŠ do praxe a jejich uplatnění na trhu práce – II. Etapa

Obrázek 15: Teoretická volba typu školy a oboru vzdělání absolventů oborů vzdělání s výučním listem (dříve SOU) šest let od ukončení vzdělávání na tomto typu školy

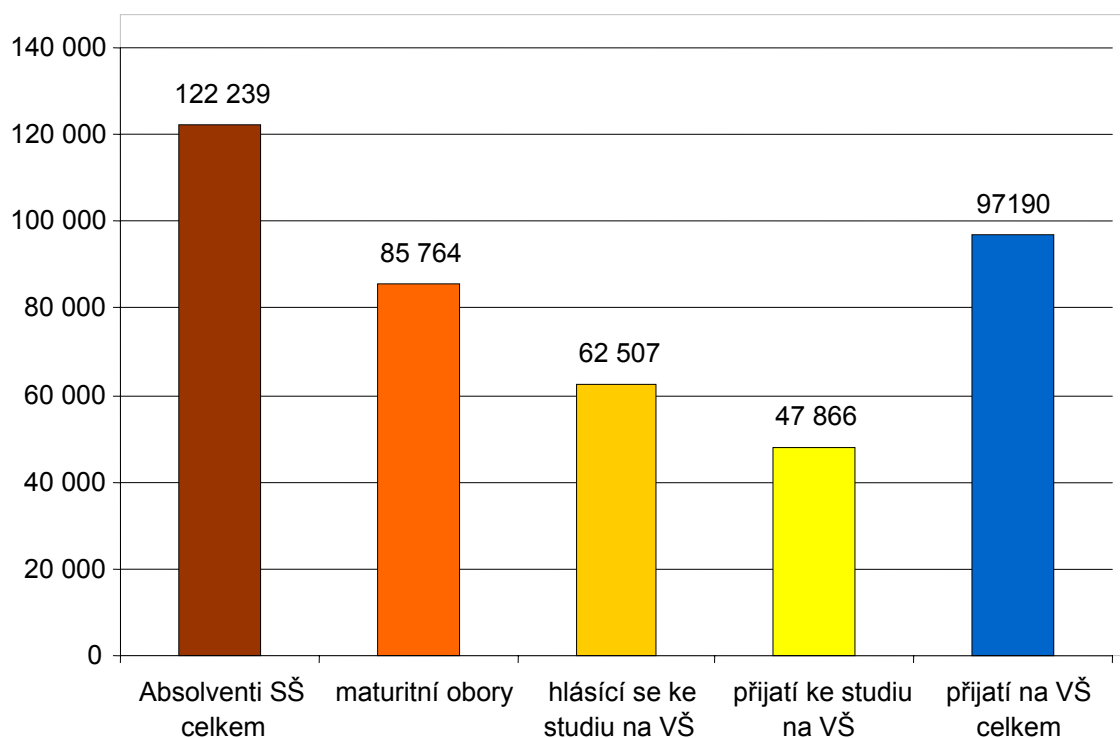

Zdroj: VIP Kariéra-ISA - Přechod absolventů SOŠ do praxe a jejich uplatnění na trhu práce – II. etapa

B. Zájem absolventů středních škol o pokračování v terciárním vzdělávání

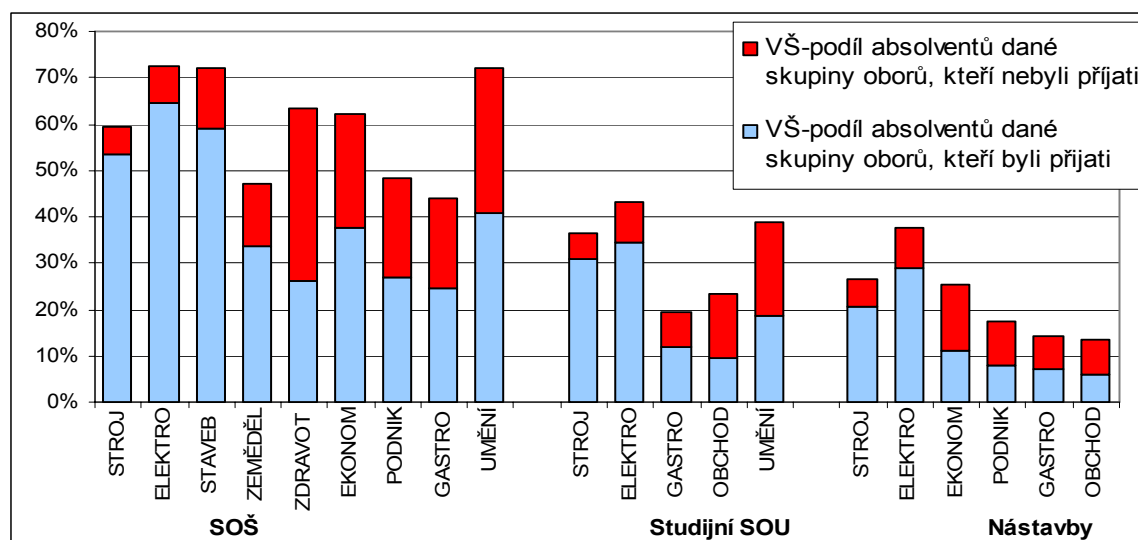
Pro podíly přihlášených k vysokoškolskému studiu v podstatě platí, že větší podíly absolventů se na vysoké školy hlásí z oborů odborného vzdělání s maturitní zkouškou (dříve SOŠ), menší podíly z oborů odborného vzdělání s maturitní zkouškou s kódem L/0 (dříve studijních oborů SOU) a nejmenší z nástavbového studia. Existují však výrazné rozdíly v podílech přihlášených i přijatých v jednotlivých skupinách oborů (viz obr. 17).

Obrázek 16: Možnosti dalšího studia na vysokých školách (šk. rok 2007/08)

Zdroj: ÚIV

Obrázek 17: Podíly absolventů vybraných skupin oborů odborného vzdělávání, kteří se přihlásili, byli přijati a nebyli přijati na vysoké školy (2005/06)

Zdroj: VIP Kariéra-ISA - Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání

Z celkového počtu studentů, kteří vykonali maturitní zkoušku před pěti lety, jich vzdělávání předčasně ukončilo 19 % (z těch, kteří studium na vysoké škole zahájili). Nejvíce studentů, absolventů středních škol z roku 2002, kteří nastoupí k vysokoškolskému studiu, zanechává studia v průběhu prvních dvou let studia (zejména v druhém roce studia) – jde o cca 6,3 % studentů. Další 5 % studentů odchází po druhém roce studia. Předčasné odchody z vysokých škol jsou méně časté, pokud studenti dokončí třetí rok – po třetím a čtvrtém roce studia předčasně odchází ze studia 3,4 %, resp. 3,9 %

S tím, jak je studium jednotlivých oborů vysokých škol jinak náročné, liší se pochopitelně i podíl studentů, kteří studijní programy jednotlivých oborových skupin ukončí. Největší podíl studentů předčasně ukončuje studium technických oborů, což je dáno zejména tím, že vysoké školy technického směru mají poměrně nouzi o uchazeče a velice často přijímají prakticky všechny uchazeče o studium. I z tohoto důvodu jsou tyto obory uchazeči chápány jako „sázka na jistotu“ a ke studiu nastupují i uchazeči, kteří nemají o obor zájem a následně odcházejí z vysokoškolského studia definitivně, nebo se po neúspěšném ukončení studia hlásí ke studiu oborů jiných. Ze studentů, kteří nastoupí ke studiu technických oborů, studium předčasně ukončí v případě strojírenství více než 30 %, v případě elektrotechnických, chemických a „ostatních“ technických oborů více než 20 % studujících.

Z hlediska přechodu absolventů na trh práce nejsou tyto počty zanedbatelné a je zřejmé, že tito pracovníci posílí oblast středoškolsky vzdělaných odborníků, přitom i neukončené studium jim dává vyšší vzdělanostní potenciál.

C. Volba pracovního uplatnění

Skutečnost, že školská sféra připraví absolventy v určité oborové a vzdělanostní struktuře ještě neznamená, že trh práce bude ve stejné struktuře posílen. Údaje o souladu mezi pracovním uplatněním a vystudovaným oborem ukazují, že tento vztah je v současné době poměrně volný, a to jak u absolventů oborů vzdělání s výučním listem, tak i absolventů oborů vzdělání s maturitní zkouškou s kódem M. Z hlediska vztahu k profesi a rozhodování o volbě zaměstnání na trhu práce, výzkumy ukazují, že prioritou pro absolventy s maturitní zkouškou je získání práce, která je zajímavá, umožňuje další růst a je odpovídajícím způsobem ohodnocena. Podstatná je i možnost skloubit osobní a pracovní život. Naopak k relativně méně důležitým aspektům práce patří možnost pracovat samostatně, společenská prestiž a užitečnost zaměstnání. Zároveň se zdá, že absolventi jsou připraveni relativně pružně měnit

pracovní místa, případně i profesi, pokud získají nabídku lepších platových nebo pracovních podmínek. S tím korespondují i zjištění, že právě platové a pracovní podmínky patří k nejméně frekventovanějším důvodům pro změnu profese.

– Uplatnění absolventů oborů vzdělání s výučním listem na trhu práce

Celkově pracuje 6 let od ukončení vzdělávání ve škole přibližně 40 % absolventů ve zcela jiném než vystudovaném oboru, zatímco přímo ve svém oboru se pracovní realizuje jen 37 % absolventů oborů vzdělání s výučním listem. Extrémně nízký podíl absolventů, kteří pracují přímo ve vystudovaném oboru, je charakteristický především pro skupinu oborů Strojírenství a Elektrotechnika. Ve strojírenských oborech poklesl podíl absolventů, kteří pracují ve svém oboru ze 40 % po ukončení vzdělávání ve škole na pouhých 24 % v současnosti. V elektrotechnických oborech došlo k obdobnému poklesu z 39 % na 28 %.

Nejsilnější motivací k odchodu do jiného oboru představuje nízký plat, relativně častým důvodem odchodu za prací do jiného oboru u absolventů oborů vzdělání skupiny Strojírenství (29 %) byly problémy se získáním práce, nezájem o práci v oboru ovlivnil značné procento absolventů oborů vzdělání Elektrotechnika.

– Uplatnění absolventů oborů vzdělání s maturitní zkouškou s kódem vzdělávání M (dříve SOŠ) na trhu práce

U absolventů oborů vzdělání s maturitní zkouškou s kódem vzdělávání M je překvapivým zjištěním poměrně vysoký odliv absolventů elektrotechnických oborů mimo obor. Již v závěru vzdělávání byl zájem těch, kteří nepokračovali ve studiu a směřovali přímo do praxe, o uplatnění v oboru relativně nízký – vyjádřilo ho jen asi 50 % absolventů a 17 % chtělo pracovat v příbuzném oboru. Z této skupiny absolventů ale tři roky od ukončení vzdělávání pracuje v oboru jen 22 %, naopak větší je zastoupení těch, kteří se uplatňují v příbuzném oboru (33 %) a mimo obor je zaměstnáno 44 %.

Relativně příznivá je situace i u strojírenských oborů – v závěru vzdělávání chtělo pracovat v oboru 56 % absolventů strojírenských oborů vzdělání s maturitní zkouškou s kódem vzdělávání M a 46 % se v oboru skutečně uplatnilo, přitom dalších 22 % je zaměstnáno v příbuzném oboru.

Ve strojírenských oborech, jejichž absolventi nacházejí na trhu práce uplatnění snadno, je dominantním důvodem neuplatnění v oboru nezájem o tuto práci. V elektrotechnických oborech je sice tento důvod rovněž zastoupen nejčastěji, objevují se ale i jiné důvody jako jsou nízký plat nebo to, že absolventi v tomto oboru nesehnali práci.

D. Změny v souvislosti s významnějším otevřením zahraničních trhů práce

Vesmíš všichni pracovníci úřadů práce – respondenti šetření - se shodují v tom, že se zvýšil a stále se zvyšuje zájem mladých lidí o informace související se zahraničím. Absolventi se více zajímají jak o možnosti vzdělávání, stáží, odborné praxe, tak i o možnosti získání krátkodobé či dlouhodobé práce v oboru i mimo něj. Jako významný informační zdroj, který je v tomto směru mladými lidmi využíván, je uváděn evropský portál EURES.

Počet evidovaných uchazečů o zaměstnání - absolventů, kteří skutečně odchází do zahraničí, není obecně považován za obrovský. Zkušenosti v jednotlivých regionech jsou různé. Někde hodnotí změnu v počtech jako významnou, jinde ji naopak nepovažují za nějak zásadní. Každopádně i zde se dá říci, že počet mladých lidí odcházejících do zahraničí se rok od roku postupně zvyšuje.

Zaměříme-li se na absolventy, kteří mají zájem být zaměstnáni, je častou příčinou jejich odchodu do zahraničí nezájem o práci, která je v daný okamžik nabízena na domácím regionálním trhu práce. Před meziregionálním přesunem v rámci ČR dávají přednost přesunu do zahraničí nejčastěji z důvodu zlepšení se ve znalosti cizího jazyka, vyššího platového ohodnocení, osamostatnění se a získání nových životních zkušeností a poznání.

Největší zájem bývá o země, kde je mateřským jazykem angličtina, země sousedící s ČR příp. ty země, v nichž je snadnější získat pracovní povolení. Pro sezónní práce bývají oblíbené státy jižní Evropy.

Šetření ukázalo, že mladí lidé v případě, že se nedostanou na vysokou školu či vyšší odbornou školu, zřejmě častěji vyplňují časové období do dalších přijímacích zkoušek jednoletým pomaturitním studiem na jazykové škole či výjezdem do zahraničí.

Z odpovědí respondentů vyplývá, že absolventi škol s výučním listem mají v porovnání s ostatními absolventy vzhledem k malým jazykovým znalostem větší obavy z práce v zahraničí.

Nejčastěji v zahraničí bývají obsazovány profese týkající se gastronomie, hotelnictví, turismu, stavebnictví, zemědělství, zdravotnictví a sociální péče. U dívek bývá častým zaměstnáním pracovní pozice au-pair (pečovatelky o děti).

E. Problémy s uplatnitelností absolventů na trhu práce

Uplatnitelnost absolventů škol je ovlivněna řadou faktorů. Z vyjádření respondentů vyplývá, že za hlavní problémy uplatnitelnosti absolventů škol pracovníci úřadů práce považují zejména:

- a. Nedostatečnou praxi žáků škol v průběhu vzdělávání, kde je jako nízký hodnocen objem odborné praxe obecně. Uplatnitelnost absolventů škol na trhu práce podle názoru pracovníků úřadů práce významně oslabuje nedostatečná praxe žáků středních škol v reálném pracovním prostředí. Kromě nízkého objemu praxe žáků v reálném pracovním prostředí upozorňují respondenti celkově na nedostatečný kontakt s prostředím firem a problém špatné vybavenosti škol moderním strojním a technologickým vybavením.
- b. Nedostatečnou spolupráci škol se zaměstnavatelskou sférou. Jako nevyhovující je hodnocena spolupráce škol se zaměstnavateli a zaměstnavatelskými svazy. Měla by fungovat úzká spolupráce mezi odborníky na trh práce a školami. Zaměstnavatelé by měli ve větší míře být vtahováni do výuky, prostřednictvím externí výuky odborníků ve školách, stáží, exkurzí, zajištěním praxe přímo v provozu.

Ke zdrojům údajů:

Přechod absolventů SOŠ do praxe a jejich uplatnění na trhu - dotazníkové šetření absolventů 3 roky od ukončení vzdělávání v rámci systémového projektu VIP Kariéra v roce 2007 (viz kapitola 5.6.); šetření bylo součástí longitudinálního výzkumu, během něhož byl opakovaně dotazován stejný vzorek absolventů.

Přechod absolventů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce - dotazníkové šetření absolventů s výučním listem 6 let od ukončení jejich vzdělávání v rámci systémového projektu VIP Kariéra v roce 2006; šetření bylo poslední etapou dlouhodobého longitudinálního výzkumu, během něhož byl opakovaně dotazován stejný vzorek absolventů.

Názory pracovníků úřadů práce na uplatnění absolventů škol – 2006. Praha, NÚOV 2007, 36 stran; šetření bylo realizováno v rámci projektu VIP kariéra v roce 2006 na základě dotazníku, jenž byl rozeslán na jednotlivé úřady práce v rámci celé ČR.

4 Vzdělávací politiky krajů

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy ČR (DZ ČR) z roku 2007 vymezuje pro následující roky tyto rozvojové priority:

- Rovnost příležitostí ke vzdělávání.
- Kurikulární reforma – nástroj k modernizaci vzdělávání s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí.

- Podpora cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií.
- Tvorba a zavádění systémů kvality, metod hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení.
- Zvyšování profesionality a zlepšování pracovních podmínek pedagogických pracovníků.
- Podpora dalšího vzdělávání.

Dlouhodobé záměry krajů se zabývají problematikou cílových profesí a předchozí přípravy v oborech vzdělání poskytujících vzdělání s výučním listem diferencovaně.

V požadavcích na trhu práce se podle vyjádření většiny krajů vyskytuje často poptávka po pracovnících s výučním listem, i když počty volných pracovních míst v evidenci nezachycují konkrétní profesní zaměření, požadavky zaměstnavatelů na vzdělání a proto se často nabídky práce s poptávkou uchazečů o zaměstnání míjejí. Dlouhodobě se projevuje nedostatek především technicky vzdělaných osob.

Zjištění krajů odpovídá informacím, podle nichž Hospodářská komora i úřady práce avizují současný i očekávaný nedostatek kvalifikovaných dělnických i technických profesí pro technická odvětví průmyslu a služeb (zejména strojírenství, stavebnictví, elektrotechnika).

Dlouhodobé záměry některých krajů zaznamenávají nejen celkové trendy v rámci kraje, ale monitorují potřebu jednotlivých profesí v menších regionech. Dlouhodobé záměry Plzeňského Ústeckého, Olomouckého a Moravskoslezského kraje se věnují zjištěním žádaných profesí na trhu práce v uvedeném ohledu hlouběji, zatímco v DZ jiných krajů (např. Středočeský kraj, Pardubický kraj, Kraj Vysočina, Jihomoravský kraj, Zlínský kraj) explicitní výpovědi o trhu práce jsou obecné, skromné nebo zcela chybějí.

S ohledem na očekávané dopady demografického vývoje do oblasti středního vzdělávání kraje předpokládají nutnost změn i v síti středních škol, nemají-li se shora uvedené trendy se snižujícími se počty žáků středních škol prohlubovat a má-li být dosaženo obratu v nepříznivém vývoji.

Podrobnější informace o situaci v jednotlivých krajích a navrhovaných řešeních podává příloha č. 7.

5 Návrhy opatření k podpoře odborného vzdělávání

5.1 Zvýšení prostupnosti vzdělávací soustavy

Maximální propustnost vzdělávací soustavy je klíčovým úkolem MŠMT, a to především s ohledem na fakt, že žáci o své vzdělávací dráze rozhodují v našem vzdělávacím systému relativně brzy a regulační nástroj (v podobě přijímacího řízení, resp. přijímacích zkoušek) je umístěn na vstupu ke středoškolskému vzdělávání. Systém by proto měl být nastaven tak, aby každému, kdo se po ukončení základní školy rozhodne nesprávně, umožňoval dodatečnou korekci a nevracel ho na úplný začátek jeho vzdělávací dráhy.

Ve smyslu dalšího zvýšení vertikální i horizontální prostupnosti oborů vzdělání středního vzdělávání a zapojení do něj i osob nacházejících se dosud mimo vzdělávací systém je z hlediska legislativního nezbytné:

- a) rozšířit stávající možnosti pro realizaci nástavbového studia s maturitní zkouškou pro uchazeče, kteří získali střední vzdělání s výučním listem v příbuzném oboru vzdělání v délce 3 let denní formy vzdělávání, a to bez omezení návaznosti oborů vzdělání nástavbového studia na 4letý obor vzdělání s maturitní zkouškou v denní formě vzdělávání,
- b) absolventům s výučním listem umožnit získání dalšího výučního listu cestou zkráceného studia,

- c) podpořit obory vzdělání s maturitní zkouškou a současně zahrnujících v dostatečné proporcii odborný výcvik (obory s kódem L/0 dříve studijní obory středních odborných učilišť ukončené maturitní zkouškou) tím, že jejich absolventi budou moci kromě maturity získat také výuční list.

ad a) Nutnou legislativní úpravou ve smyslu zajištění další potřebné prostupnosti vzdělávací soustavy je zajištění existence nástavbového studia s maturitní zkouškou pro uchazeče ze tříletých oborů vzdělání s výučním listem, aniž by bylo nástavbové studium současně vázáno na čtyřleté obory vzdělání, tak jak je dosud zakotveno ve školském zákoně. MŠMT tímto reaguje na výhrady zaměstnavatelů a veřejnosti prezentované také v souvislosti se schvalováním rámcových vzdělávacích programů (dále jen RVP) a novelou nařízení vlády č. 689/2004 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání.⁸

ad b) MŠMT považuje za významné umožnit zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem pro absolventy oborů vzdělání s výučním listem. Tato možnost může být zajímavá především pro absolventy příbuzných oborů vzdělání s výučním listem. Tímto způsobem získají další kvalifikaci (další výuční list) a zvýší tak reálně své možnosti uplatnění na trhu práce. Zájem o zkrácené studium lze očekávat jak z řad čerstvých absolventů střední škol oborů vzdělání s výučním listem, tak i ze strany lidí nacházejících se v současnosti mimo vzdělávací systém, kteří by zřejmě preferovali jiné než denní formy vzdělávání.

ad c) V současné době se stále více ukazuje, že v souladu s požadavky trhu práce je žádoucí podpořit přípravu žáků v oborech vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem. MŠMT bude začlenění těchto oborů vzdělání věnovat pozornost v rámci novelizace soustavy oborů vzdělání.

Získání maturitní zkoušky je významným motivujícím faktorem pro uchazeče k přijetí do daného oboru vzdělání, zaměstnavatelé pak mají k dispozici absolventy připravené pro výkon vysoce kvalifikovaných dělnických profesí a ve sféře služeb. Daný model přípravy bude vhodné realizovat v oborech vzdělání, u nichž rostou požadavky zaměstnavatelů na větší vzdělanostní úroveň pracovníků, a střední vzdělání s výučním listem již není postačujícím stupněm vzdělání. Ke zvýšení atraktivity oborů vzdělání s maturitní zkouškou s kódem L/0 by přispěla možnost získat kromě maturity v rámci odborné přípravy také výuční list.⁹ Získání výučního listu by také mohlo být určitou kompenzací v případě, že žák nebyl úspěšný při maturitní zkoušce a hrozilo by mu, že po čtyřech letech studia a absolvování odborného výcviku zůstane bez kvalifikace.

Výše uvedená opatření vyžadují novelizaci školského zákona a inovaci RVP vydaných pro tyto obory.

Střední školy poskytující obory vzdělání s kratší délkou přípravy by měly vytvořit podmínky pro žáky, kteří se chtějí dále vzdělávat. Dosáhnout je toho možné i na základě platného školského zákona - např. zavedením příbuzných oborů vzdělání, které by vhodně doplňovaly obory stávající a kam by mohli být přijímáni absolventi jiných oborů vzdělání vyučovaných na dané škole (přijímání do vyššího ročníku, uznání některých vyučovacích předmětů, apod.). Důležitá je v tomto ohledu i spolupráce s institucemi na trhu práce, a tedy potenciálními zaměstnavateli absolventů. Významná je rovněž motivace osob s nízkou

---

⁸ Ukončení nástavbového studia s maturitní zkouškou pro absolventy 3letých oborů vzdělání s výučním listem – dle § 185 odst. 10 bylo vnímáno jako diskriminující a znemožňující vertikální prostupnost oborů vzdělání.

⁹ Je realitou, že žáci v těchto oborech vzdělání absolvují odborný výcvik ve stejném časovém rozsahu jako žáci v oborech vzdělání s výučním listem, ale tato skutečnost není v dokladech o ukončování vzdělávání žádným způsobem zohledněna.

úrovni vzdělání k absolvování středního vzdělání s výučním listem a péče o žáky ohrožené předčasným odchodem ze vzdělávání.¹⁰

Navrhovaná opatření

Novela školského zákona za účelem:

- **Vytvořit podmínky pro maximální prostupnost oborů vzdělání, tj. umožnit existenci oborů nástavbového studia, které nejsou odvozovány od 4letých oborů vzdělání.**
- **Zavést zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem pro absolventy oborů vzdělání s výučním listem.**
- **Podpořit 4leté obory vzdělání s maturitní zkouškou v denní formě vzdělávání, jejichž součástí je odborný výcvik, nově také získáním výučního listu.**

5.2 Kariérové poradenství a informování veřejnosti

V současné době jsou služby kariérového poradenství poskytovány v rámci dvou paralelních systémů, jeden funguje v rámci resortu školství, druhý v resortu zaměstnanosti. Oba ovšem mají společný cíl a tím je poskytování služeb, které usnadní optimální rozhodování o vzdělávací profesní dráze. K lepší harmonizaci a integraci poskytovaných služeb přispívá také systémový projekt ESF Vzdělávání – Informace – Poradenství VIP Kariéra.

Služby kariérového poradenství, které jsou poskytovány na školách a ve školských zařízeních (v gesci MŠMT) jsou primárně zaměřeny na řešení problémů, kterým žáci čelí v průběhu vzdělávání, na proces výběru nebo změny vzdělávací dráhy a neposlední řadě také na prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání.

Systém kariérového poradenství v rámci správy služeb zaměstnanosti (MPSV) se zaměřuje především na řešení situací spojených s přechodem ze vzdělávání do světa práce a na podporu při hledání pracovního uplatnění a zvýšení zaměstnatelnosti.

Kromě toho existuje celá řada dalších subjektů, které se službami kariérového poradenství zabývají, např. Centrum kariérového poradenství (v rámci NÚOV), Středisko podpory poradenských služeb (v rámci Národního vzdělávacího fondu (NVF)) atd.

Kariérové poradenství v rámci resortu školství poskytují pro žáky se zdravotním postižením i příslušná Speciálně pedagogická centra.

Centrum kariérového poradenství

Centrum poskytuje pro rodiče a žáky základních a středních škol, stále častěji také pro dospělé zájemce o vzdělávání, poradenství zaměřené na volbu další vzdělávací dráhy včetně podrobných informací o vzdělávací nabídce škol. Je schopno podávat informace vyžadující podrobné znalosti vzdělávacího systému i jednotlivých oborů vzdělání.

Individuální poradenství pokrývá na jedné straně oblast počátečního vzdělávání, tj. volby vzdělávání na středních a vyšších odborných školách, ale i rozsáhlou problematiku celoživotního vzdělávání. Spektrum tazatelů je různorodé - všech věkových kategorií a úrovně dosaženého vzdělání.

Dotazy se nejčastěji týkají:

---

¹⁰ Odhady uvádějí 8% ze žáků středních škol.

- první volby žáků základních škol a jejich rodičů - pomoc a podpora při výběru oboru vzdělání;
- problematiky předčasného ukončení vzdělávání;
- celoživotního vzdělávání - možnost doplnit si vzdělání, dokončit vzdělávání, změnit kvalifikaci, studovat souběžně se zaměstnáním aj.;
- možností získat maturitní zkoušku - výběr vhodného nástavbového studia a formy vzdělávání, informace o obsahu vzdělávání aj.;
- zájmu o vyšší odborné vzdělávání jako volby primární nebo sekundární v důsledku nepřijetí na vysokou školu, termíny přijímacích zkoušek na VOŠ.

Přestože se může zdát, že v mezinárodním srovnání je problém předčasných odchodů ze středního vzdělávání v České republice marginálním jevem, nelze na řešení problémů s ním souvisejících rezignovat.

Závažnost situace, kdy mladý člověk vstupuje na trh práce pouze se základním vzděláním, je zřejmá. Kumulace handicapů (nízký věk, absence kvalifikace, absence pracovních zkušeností i návyků atd.) jej vystavuje vysokému riziku dlouhodobé opakované nezaměstnanosti. Tito jedinci jsou ve zvýšené míře vystaveni riziku sociální exkluze se všemi svými důsledky. Mladí lidé bez středního vzdělání nebo s nedokončeným středním vzděláním tak představují jednu z nejohroženějších skupin osob na trhu práce. Byla prokázána znevýhodňující vazba mezi nízkým vzděláním a přístupem k dalšímu vzdělávání.

Zkušenosti škol a oslovených odborníků potvrdily, že ve většině případů primárními příčinami studijních neúspěchů ústících až v předčasné ukončení vzdělávání nejsou snížené intelektové schopnosti žáka. Spíše se jedná o problém slabé motivace ke vzdělávání, nedostatečných studijních návyků, nezájmu o studovaný obor nebo o nevhodnou volbu oboru vzdělání. Uvedené skutečnosti potvrzují, že v řadě případů jsou problémy, se kterými se mladí lidé v průběhu středního vzdělávání potýkají, řešitelné poradenským působením školy, příp. specializovanou poradenskou péčí. Pracovníci škol i oslovení odborníci se shodují v tom, že mezi podmínky její úspěšnosti patří včasnost, adresnost a týmový přístup. A to jak týmový přístup ve smyslu součinnosti všech pedagogických a poradenských pracovníků školy, tak součinnost školy a rodiny žáka.

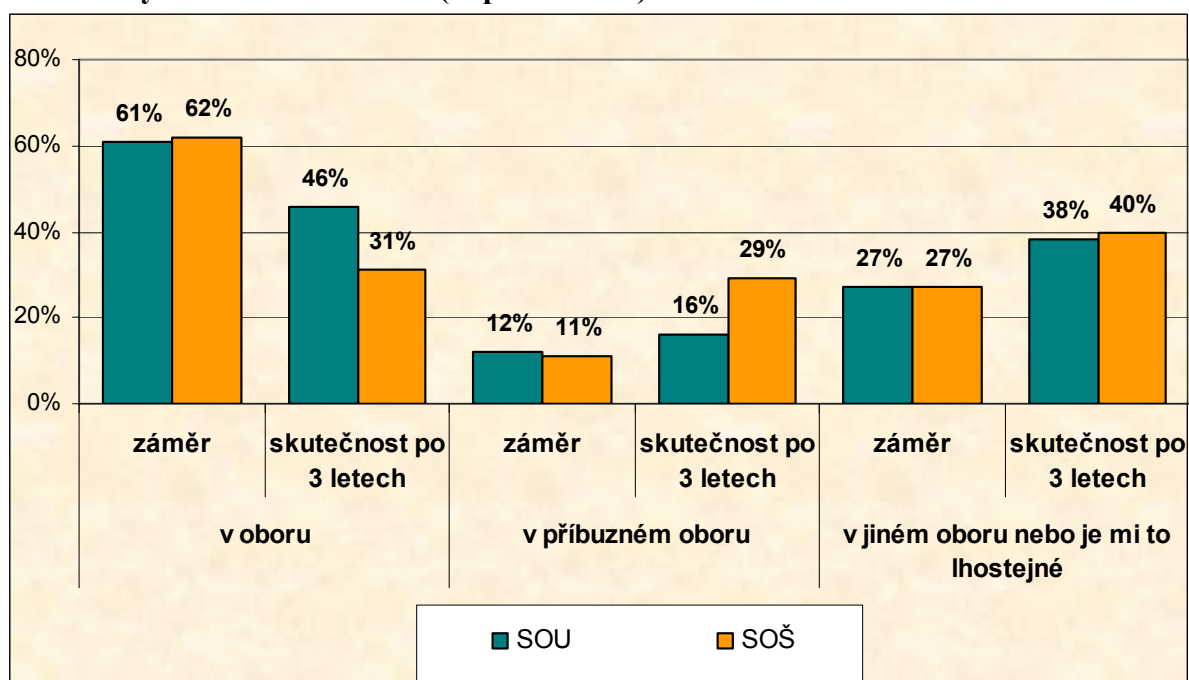
Vedle potřeby zlepšení monitoringu v oblasti předčasných odchodů žáků zaznívá především požadavek na rozvoj a zpřístupnění poradenských služeb pro tyto žáky, rozvoj metodiky práce s problémovými a ohroženými žáky, zkvalitnění připravenosti pedagogů pro práci s těmito žáky; požadavek na rozvoj nejrůznějších podpůrných a asistenčních programů pro znevýhodněné (a potenciálně ohrožené) a v neposlední řadě i na transfer zkušeností v této oblasti.

Důležitou oblastí ve vztahu k uplatnění absolventů na trhu práce je zjištění, zda se absolventi uplatňují v zaměstnání, které odpovídá vystudovanému oboru, v příbuzném oboru nebo odcházejí pracovat do jiných oborů. Výsledky výzkumů ukazují, že pro obory vzdělání s výučním listem i pro obory vzdělání s maturitní zkouškou platí, že značná část jejich absolventů již bezprostředně po ukončení školy vykonává jinou profesi a odliv z vystudovaného oboru pokračuje i v následujících letech po ukončení vzdělávání.

V odchodech do jiných oborů hrají významnou roli především nabídka lepších pracovních nebo platových podmínek v jiném oboru, nezájem o práci v oboru nebo problémy absolventů získat pracovní uplatnění ve vystudovaném oboru.

V zásadě lze konstatovat, že v závěru vzdělávání mají přibližně tři čtvrtiny středoškoláků zájem zahájit pracovní dráhu v oboru, který vystudovali. Zbývající čtvrtina zahrnuje dvě skupiny. Jednak středoškoláky, kteří jsou rozhodnuti najít si místo v jiné profesi a důvodem je často skutečnost, že žák studoval obor, který ho nebavil nebo o který v průběhu vzdělávání ztratil zájem. Do druhé skupiny spadají absolventi, kterým je lhostejné, v jakém budou pracovat oboru a rozhodují se podle jiných kritérií.

Obrázek 18: Vývoj pracovního uplatnění absolventů oborů vzdělání středních škol ve vztahu k vystudovanému oboru (odpovědi v %)

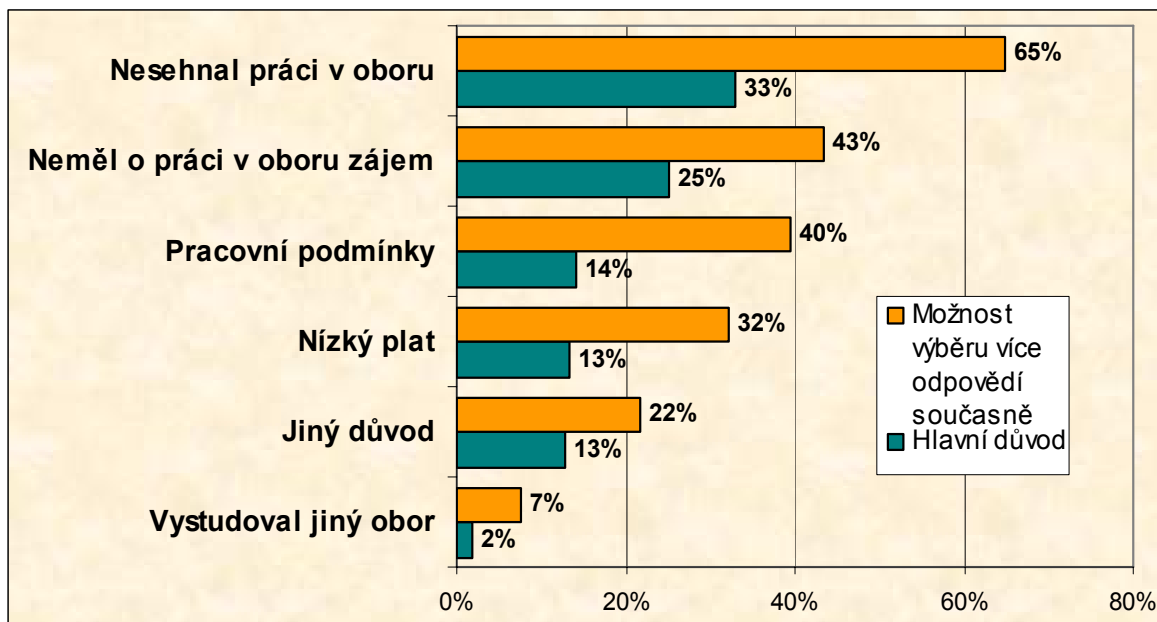

Zdroj: VIP Kariéra-ISA - Přejchod absolventů SOŠ do praxe a jejich uplatnění na trhu práce – II. Etapa, Přejchod absolventů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce – II. Etapa

Důvody pro práci v jiném oboru jsou jak subjektivní, jako jsou nezáměr o obor, nízká atraktivita oboru, tak způsobené situací na trhu práce – nevhodnými pracovními podmínkami (práce na směny) a nízkými platy v některých odvětvích nebo nízkou poptávkou zaměstnavatelů po pracovnících s tímto vzděláním.

U absolventů oborů vzdělání s maturitní zkouškou hraje z hlediska souhrnu významnější roli v odchodu do jiného oboru komplex důvodů na straně absolventů. V součtu tyto důvody ovlivnily zásadním způsobem odchod dvou třetin z těch, kteří pracují v jiném oboru. Konkrétně (viz obr. 19) lze konstatovat, že nezáměr o práci v oboru byl hlavním důvodem pro odchod 25 % absolventů. Výraznou roli sehrály i nevyhovující pracovní podmínky (14 %) a nízký plat (13 %). Vnější faktory, jako situace na trhu práce, zejména problém se získáním práce v oboru uvádí asi třetina z absolventů oborů vzdělání s maturitní zkouškou, kteří pracují mimo svůj obor.

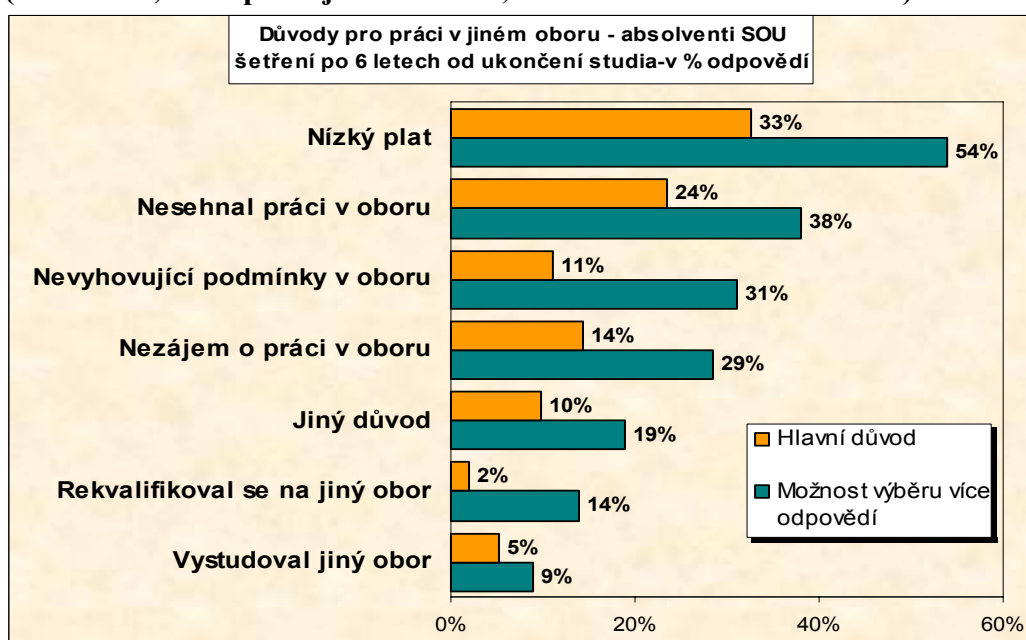
Obrázek 19: Důvody absolventů oborů vzdělání s maturitní zkouškou pro práci v jiném oboru (odpovědi v % - absolventi, kteří pracují mimo obor, 3 roky od ukončení vzdělávání)

Zdroj: VIP Kariéra-ISA - Přejchod absolventů SOŠ do praxe a jejich uplatnění na trhu práce – II. etapa

Důvody pro práci v jiném oboru jsou u vyučených obdobné (viz obr. 20). Častěji odcházejí za vyšším platem (33 %). Pracovní podmínky vedly ke změně profese asi u 11 % vyučených pracujících mimo obor a z důvodu nezájmu o práci v oboru odešlo ze své původní profese asi 14 %. Problémy se získáním práce ovlivnily odchod asi čtvrtiny z těch vyučených, kteří pracují v jiném oboru.

Obrázek 20: Důvody absolventů oborů vzdělání s výučním listem pro práci v jiném oboru (absolventi, kteří pracují mimo obor, 6 let od ukončení vzdělávání)

Šetření v oborech vzdělání s maturitní zkouškou ukázalo, že spektrum profesí, ve kterých se absolventi pracující mimo vystudovaný obor uplatňují, je velmi široké, od nekvalifikovaných prací přes profese, které určitou kvalifikaci (resp. zaškolení) vyžadují, až ke sportovní nebo umělecké dráze. Přestože je obtížné vysledovat jednoznačný trend, relativně častěji odcházejí absolventi do sektoru služeb. Uplatňují se například v oblasti péče o zákazníky, jako konzultanti v obchodě nebo reklamě, referenti klientských center v pojišťovnách, bankách nebo operátoři telefonních služeb. Dále pracují například v oblasti související s kontrolou kvality (technici kvality), pracují jako operátoři, v logistice nebo obsazují místa asistentek. Vzhledem k tomu, že sektor služeb zatím v ČR zaměstnává ve srovnání se zeměmi EU méně pracovníků, může se jednat o posuny v rámci vyrovnání s těmito zeměmi.

Závěry

Je třeba konstatovat, že odchody do jiných profesí mají rozdílný charakter a jsou podmíněny odlišnými faktory:

– **Odchody jako reakce na změny požadavků trhu práce a rychlé technologické změny**

Vztah mezi získaným vzděláním a pracovním uplatněním je v současné ekonomice poměrně volný. Vzhledem k dynamickým změnám v globální ekonomice, konkurenci na světových trzích, útlumu některých oblastí a naopak rozvoji nových odvětví lze předpokládat, že změny profese se stanou běžnou součástí profesní dráhy. Nezbytnou podmínkou úspěchu středoškoláků, kteří v současnosti vstupují na trh práce, a mají se zde uplatnit dalších téměř padesát let, je schopnost učit se nové věci, ochota celoživotně se vzdělávat a přizpůsobovat se požadavkům trhu práce, včetně případné změny profese.

– **Odchody způsobené špatnými pracovními podmínkami a nízkými platy**

Získání pracovníků pro méně atraktivní profese je problém, který se vyskytuje v řadě zemí EU a v situaci rychlého ekonomického vývoje a rostoucího nedostatku pracovních sil je třeba předpokládat, že absolventi budou mít více příležitostí, jak se na trhu práce uplatnit v lépe placených profesích a bude více záležet na tom, co jim zaměstnavatelé nabídnou. Naopak spíše negativní charakter mají:

– **Odchody v důsledku nezájmu absolventa o vystudovaný obor a profesi**

Nástrojem snížení těchto vynucených odchodů by se mělo stát širší využívání kariérového poradenství. Výzkumná šetření ukazují, že část absolventů mění svoji profesi bezprostředně po ukončení středního vzdělávání, protože je zvolený obor v průběhu vzdělávání přestal zajímat nebo je v podstatě nikdy nezajímal. Tato nepříznivá situace může být i důsledkem nízkého věku a nezralosti žáků při rozhodování o budoucí vzdělávací a profesní dráze. Negativní roli hraje zřejmě i malá informovanost, kdy část žáků až v průběhu vzdělávání zjišťuje, že obsah oboru vzdělání s maturitní zkouškou je jiný, než předpokládali.

– **Odchody vynucené nedostatkem pracovních míst v daném oboru nebo regionu a nízkou poptávkou zaměstnavatelů**

I když se situace na trhu práce a poptávka po určitých profesích mění, východiskem pro snížení odchodů, které vznikají v důsledku nízké poptávky po pracovnících, by měla být zejména zodpovědnější volba oboru vzdělání s maturitní zkouškou, včetně zvážení situace v regionu i rizika obtížného uplatnění na trhu práce. Nástrojem je rovněž širší využívání kariérového poradenství a zejména lepší informovanost o možnostech budoucího pracovního

uplatnění, situaci na trhu práce v ČR i v regionu a poptávce zaměstnavatelů po pracovnících se vzděláním v daném oboru.

Jedním z nových zdrojů, které mohou žákům a rodičům poskytnout důležité chybějící informace, je nový informační systém o nabídce vzdělávání a uplatnění absolventů (ISA), vybudovaný v rámci systémového projektu VIP Kariéra, v současnosti přístupný na stránkách www.infoabsolvent.cz.

Navrhovaná opatření:

- **Zkvalitňování poradenských služeb ve školách, zkvalitňování kariérového poradenství, důsledná realizace učiva výchovy k volbě povolání na základních školách a Úvodu do světa práce na středních školách.**
- **V rámci kariérového poradenství na školách podporovat větší zapojení firem a zaměstnavatelů do procesu zvyšování informovanosti žáků s cílem vytvářet reálnou představu o náplni práce a pracovním prostředí v jednotlivých profesích a snižovat podíl absolventů nespokojených se zvoleným oborem.**
- **Propagace významu celoživotního učení (možnosti doplnit si vzdělání, dokončit vzdělávání, změnit kvalifikaci, studovat souběžně se zaměstnáním apod.) i s využitím prostředků ESF.**
- **Zohlednění (akcentování) problematiky prevence předčasných odchodů v rámci probíhající reformy středního vzdělávání.**
- **Rozvoj způsobilosti učitelů v oblastech:**
  - **motivace k celoživotnímu vzdělávání a učení,**
  - **systematické preventivní působení již na základní škole,**
  - **přípravenost na změny ve složení žáků, systematická práce se znevýhodněnými (zdravotně, sociokulturně), ale i s nadanými jedinci.**
- **Vytvoření systému průběžné a efektivní komunikace školy s rodiči.**

5.3 Motivační program spolupráce škol a zaměstnavatelů

Státem podporovaná spolupráce škol a zaměstnavatelů byla během 90. let postupně utlumována, také následkem restrukturalizace hospodářství a s tím souvisejícím úpadkem řady velkých podniků, které již delší dobu před svým zánikem nedokázaly být pro školy spolehlivými partnery. Relativně vysoká míra nezaměstnanosti nenutila zaměstnavatele k výraznější spolupráci se školami. Svoji roli sehrála také větší pozornost upírající se na atraktivnější obory gymnázií a lyceí.

Obrat přinesl až hospodářský růst a masivní zahraniční investice orientované především do tradičních průmyslových odvětví náročných na kvalifikovanou pracovní sílu.

Upozornění na potřebu užší spolupráce mezi školami a zaměstnavateli lze nalézt v základním strategickém dokumentu MŠMT, v Bílé knize – Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR z r. 2001 (str. 53, cit.: „Jedním z důvodů obtížného přechodu absolventů do praxe je to, že zaměstnavatelé mají omezené možnosti ovlivňovat odborné vzdělávání, které velmi často, a to i v praktickém výcviku v učebních oborech, probíhá zcela ve školním prostředí odtržené od reálného pracovního prostředí podniků a firem.“).

Také v dokumentu Strategie celoživotního učení, přijatém vládou v červenci 2007, je kladen důraz na propojení vzdělávání ve školách s potřebami trhu práce.

V prosinci 2005 byl jako podklad pro zasedání Rady vlády pro rozvoj lidských zdrojů (dále jen „Rady“) zpracován materiál *Bariéry spolupráce škol a zaměstnavatelů a možnosti jejich řešení*. Vzhledem ke skutečnosti, že spolupráce škol a firem je velmi široké téma, a s ohledem na zaměření Rady, byla jejím členům předložena tabulka vymezující formy

spolupráce škol a zaměstnavatelů. Cílem bylo identifikovat bariéry spolupráce a navrhnout možná opatření na odstranění uvedených bariér především z hlediska změn zákona o dani z příjmu, pracovně-právních opatření, případně z jiných hledisek. Předmětem diskuse byla především níže uvedená témata:

- Praktické vyučování na středních školách – zejména v části týkající se výuky mimo prostory školy u zaměstnavatele na základě dohody mezi školou a zaměstnavatelem (školský zákon, § 122).
- Společná příprava i realizace vzdělávacích programů a jejich přizpůsobení potřebám zaměstnavatelů.
- Účast odborníků z praxe (zástupců zaměstnavatelů) v procesu vzdělávání ve středních školách. Vytvoření podmínek, aby se tohoto procesu mohli zúčastnit kromě pedagogických pracovníků i odborníci z praxe, kteří nejsou ke škole v pracovním poměru.

Z legislativního hlediska řeší možnou spolupráci škol a zaměstnavatelů v oblasti praktického vyučování ustanovení školského zákona, konkrétně § 65 („Organizace středního vzdělávání“), § 96 („Organizace průběh vyššího odborného vzdělávání“) a § 122 („Hmotné zabezpečení, odměny za produktivní činnost a úplata za vzdělávání a školské služby“), následně vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, v části „Praktické vyučování“ (ustanovení §§ 12 – 15) a vyhláška č. 10/2005 Sb., o vyšším odborném vzdělávání, v části „Organizace vzdělávání“ (zejména ustanovení § 3).

Obecně lze konstatovat, že školský zákon umožňuje na základě smlouvy realizovat praktickou výuku na pracovištích zaměstnavatelů a vyhláška dále upravuje náležitosti této smlouvy a konkrétnější podmínky pro realizaci praktického vyučování uskutečňovaného na pracovištích zaměstnavatelů. Opomenuty jsou však ekonomické aspekty takové spolupráce a vyhláška navíc obsahuje některá více či méně sporná ustanovení (max. počet žáků vedených v rámci odborného výcviku instruktorem omezuje na tři, vychází z týdenních bloků odborné praxe apod.).

Naopak významný parametr ekonomické náročnosti odborné přípravy lze nalézt v nařízení vlády č. 689/2004 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, v němž je stanoven nejvyšší počet žáků na učitele odborného výcviku pro jednotlivé obory. Tento limit pak do značné míry určuje výši normativu pro daný obor vzdělání. Je však nutné podotknout, že příslušnými ustanoveními není nijak regulována oblast učebních a odborných praxí.

Základní cíl navrhovaného řešení

Stimulovat spolupráci mezi školami a zaměstnavateli, a to prostřednictvím:

- pokud možno minimálních legislativních změn,
- ekonomicky neutrálních nástrojů,
- řešení akceptovatelným jak školami, tak i zástupci zaměstnavatelských svazů a dalších profesních organizací,
- řešení realizovatelným v krátkodobém horizontu (1 – 2 let),
- zapojení dalších resortů, zejména MF a MPSV.

Návrhy opatření

A. Umožnit školám použít část normativu na mzdové náklady smluvního partnera, spojené s realizací praktické výuky

K čerpání finančních prostředků může dojít pouze na základě smluvního vztahu mezi školou a zaměstnavatelem. Finanční prostředky bude poskytovat škola.

Ze strany školy nebude existovat žádná povinnost uzavírat takovou smlouvu. Pokud ji však uzavře, musí v ní být ze strany zaměstnavatele garantovány takové podmínky, které budou umožňovat kvalitní a bezpečnou realizaci praktické výuky, včetně mechanismů průběžné kontroly úrovně kvality vzdělávacího procesu. Škola naopak bude povinna zaměstnavateli uhradit poměrnou část mzdových nákladů spojených s realizací praktické výuky, která odpovídá nákladům, jež by musela vynaložit, pokud by zajišťovala daný podíl praktické výuky sama. Bude samozřejmě záležet pouze na škole, jak velkou část praktického vyučování realizuje na svých pracovištích a jak velkou část na pracovištích zaměstnavatele.

Navržený způsob financování praktické výuky bude spravedlivým řešením opírajícím se o pravidlo, že peníze ze státního rozpočtu by měly vždy směřovat za žákem, tomu subjektu, který nese příslušné náklady vzdělávacího procesu.

Z hlediska školy může být takové řešení výhodné především z následujících důvodů:

- Snadněji získá partnery (velké podniky i malé firmy), na jejichž pracovištích bude možno realizovat praktickou část výuky.
- Spolupráce s těmito partnery bude postavená na smluvním základě, škola bude jako placený odběratel „služby“ moci lépe kontrolovat její kvalitu.
- Žáci budou mít možnost ve vyšší míře pracovat s moderními technologiemi.
- Nebude muset investovat prostředky do moderních, avšak rychle zastarávajících technologií.
- Realizace praktické výuky mimo školu přinese zřizovateli úspory v nepřímých, provozních výdajích.

Z hlediska zaměstnavatele může být takové řešení výhodné například z těchto důvodů:

- Bude mít nárok na alespoň částečné pokrytí nákladů spojených s realizací praktické výuky na svých pracovištích.
- Může dále navázat užší spolupráci se školou. Prostřednictvím propagace, případně využitím ekonomických nástrojů motivovat žáky při volbě zaměstnavatele po ukončení studia.

Vedlejším pozitivním efektem výše uvedeného návrhu by mohlo být **zvýšení minimální výše odměny za produktivní činnost** žákům ze současných 30 % (viz § 122, odst. 1 školského zákona). Ze strany zaměstnavatelů lze totiž s ohledem na nový příjem počítat s výrazně větší ochotou k tomuto kroku, který by přispěl ke zvýšení atraktivity studia učňovských oborů.

Přímé nástroje k realizaci navrženého opatření:

Novelizace příslušných ustanovení školského zákona – zejména § 160.

V rámci tzv. 1. vlny komplexní novelizace školského zákona byl PS PČR předložen vládní návrh novely týkající se mj. i ustanovení § 160 (vlození nových odstavců 2 a 3), viz níže:

§160

“(2) Finanční prostředky podle odstavce 1 může právnická osoba vykonávající činnost školy použít také tehdy, zajišťuje-li v souladu s tímto zákonem a rámcovým vzdělávacím programem povinnou součást vzdělávání dětí, žáků a studentů u jiné fyzické nebo právnické osoby. Finanční prostředky podle věty první lze použít na:

b) náhradu nákladů, které jiné fyzické nebo právnické osobě prokazatelně a nutně vznikají výhradně za účelem uskutečňování praktického vyučování na jejím pracovišti na základě smlouvy podle § 65 odst. 2, pokud byla náhrada nákladů v této smlouvě sjednána.

Právní úprava navržená v § 160 odst. 2 písm. b) tedy umožňuje čerpání finančních prostředků vyčleněných ze státního rozpočtu na činnost škol, a to na platy, náhrady platů, nebo mzdy a náhrady mezd, na odměny za pracovní pohotovost, odměny za práci vykonávanou na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr a odstupné, na výdaje na úhradu pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a na úhradu pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, na přídělky do fondu kulturních a sociálních potřeb a ostatní náklady vyplývající z pracovněprávních vztahů, výdaje na nezbytné zvýšení nákladů spojených s výukou dětí, žáků a studentů zdravotně postižených, dále na výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků a na činnosti, které přímo souvisejí s rozvojem škol a kvalitou vzdělávání, a rovněž na náhradu nákladů, které jiné fyzické nebo právnické osobě prokazatelně a nutně vznikají výhradně za účelem uskutečňování praktického vyučování podle § 65 na jejím pracovišti na základě smlouvy podle § 65 odst. 2, pokud byla náhrada nákladů v této smlouvě sjednána.

Jedná se však ve všech případech výhradně o náklady mzdové nebo náklady se mzdami související!

Navrhovaná úprava však řeší pouze čerpání finančních prostředků v oblasti středního školství, **neřeší praktickou přípravu žáků vyšších odborných škol**, která se uskutečňuje na základě § 96 odst. 2 šk. zákona také formou odborné praxe na pracovištích fyzických nebo právnických osob, které mají oprávnění k činnosti související s daným oborem vzdělání a které mají se školou uzavřenou smlouvu o obsahu a rozsahu odborné praxe a podmínkách pro její konání.

Opatření: V rámci 2. vlny novelizace školského zákona doplnit znění § 160, odst. 2 písm. b) také o odkaz na praktickou přípravu realizovanou v rámci vyššího odborného vzdělávání na základě § 96 odst. 2 školského zákona.

V návaznosti na novelizaci § 160 šk. zákona je však nezbytné novelizovat také ustanovení vyhlášky č. 13/2005 sb. upravující v § 12 náležitosti smlouvy o obsahu, rozsahu a podmínkách praktického vyučování.

Opatření: Doplnit výčet náležitostí, které by měla obsahovat smlouva, o bližší specifikaci činností, které budou žáci na pracovišti zaměstnavatele vykonávat, a dále o ujednání o náhradě nákladů, bude-li taková náhrada zaměstnavateli ze strany školy poskytnuta.

Z hlediska umožnění realizace praktického vyučování na pracovištích zaměstnavatelů se jeví jako zcela nevyhovující ustanovení § 13 odst. 6 vyhlášky č. 13/2005 Sb. omezující limitem tří žáků maximální počet žáků na instruktora.

Opatření: Nově stanovit maximální počet žáků na jednoho instruktora, a to obdobným způsobem jako je upraven nejvyšší počet žáků na učitele odborného výcviku v nařízení vlády č. 689/2004 Sb.

Realizace výše uvedeného opatření znamená, že na instruktory bude přenesena větší část úkolů spojených s praktickou přípravou žáků, než je tomu dosud. V souvislosti s tím je však

nutné věnovat větší pozornost jejich přípravě a právním předpisem stanovit předpoklady pro výkon jejich činnosti.

Zakotvit tyto předpoklady do zákona č. 563/2004, o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, není možné, neboť tento zákon se týká výlučně pedagogických pracovníků. Řešit situaci nižším právním předpisem než zákonem je z legislativního hlediska sporné, neboť příslušný právní předpis musí instruktorům stanovit závazné podmínky pro výkon jejich činnosti.

Vytvářet nový zákon je zjevně nevhodné.

Jako nejvhodnější způsob řešení se jeví využití školského zákona jakožto právní normy komplexně upravující počáteční vzdělávání. Základní předpoklady pro výkon jejich činnosti lze řešit obdobným postupem, jakým jsou ve školském zákoně např. řešeny v § 174 předpoklady pro výkon povolání pracovníků ČŠI nebo problematika výkonu činností jednotlivých osob v rámci ukončování studia na střední škole (§ 80 a dále).

Dále je třeba upozornit na paralelu mezi instruktory a tzv. mentorkami, což jsou zdravotnické pracovníce zdravotnických zařízení, které se (podobně jako instruktoři) podílejí společně s pedagogickými pracovníky zdravotnických škol na odborném vedení žáků zdravotnických škol během jejich praxe realizované ve zdravotnických zařízeních.

Opatření: V rámci 2. novelizační vlny školského zákona doplnit ustanovení tohoto zákona o předpoklady a požadavky pro výkon činnosti instruktorů (a mentorek).

B. Vytvoření lepších podmínek pro spoluúčast zaměstnavatelů při tvorbě nového obsahu vzdělávání, při inovacích stávajícího obsahu vzdělávání a při hodnocení výsledků vzdělávání

- a) Vymezení působnosti a postavení sektorových rad v procesu vyhodnocování výsledků vzdělávání podle RVP a v přípravě inovací RVP.
- b) Podpora spoluúčasti zaměstnavatelů při realizaci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP) a podpora stáží pedagogických pracovníků v podnicích a firmách.
- c) Podpora účasti zaměstnavatelů při hodnocení kvality dosažených výsledků odborného vzdělávání v rámci ukončování vzdělávání na středních školách.

Opatření: V rámci procesu akreditace DVPP vytvořit podmínky pro uznávání tuzemských i zahraničních stáží učitelů odborných předmětů a učitelů odborného výcviku jako plnohodnotného nástroje v systému DVPP.

Opatření: Zakotvit podmínku účasti odborníka z praxe coby dalšího člena ve zkušební maturitní komisi v oborech odborného vzdělání. Doplnění § 184 školského zákona o nárok na odměnu.

C. Podpora vstupu zaměstnavatelů do financování odborného vzdělávání

Zdroje financování odborného vzdělávání v ČR jsou vyjmenovány v § 133 školského zákona jako příjmy školské právnické osoby. Nejde sice o výčet taxativní, avšak chybí v něm důležitý zdroj, kterým jsou prostředky od fyzických a právnických osob, poskytnuté nad rámec finančních prostředků přijatých od státu, od zřizovatele a darů.

Školy zřizované jako příspěvkové organizace se ve svém hospodaření musejí řídit příslušnými ustanoveními školského zákona, zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), a zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Umožnit vícezdrojové financování škol nad rámec současného stavu by znamenalo nejen novelizaci školského zákona, ale také významnou novelizaci rozpočtových pravidel. S ohledem na to, že rozpočtová pravidla, jejichž gestorem je MF, upravují nejen hospodaření škol, ale také všech dalších příspěvkových organizací zřizovaných státem nebo územními samosprávnými celky (obce, kraje), je prosazení takové změny v dohledné době nereálné.

Vytvoření motivačních podmínek pro podporu škol a také žáků připravujících se na výkon povolání je tedy z podstatné části vázáno na daňové stimuly. Z tohoto pohledu je klíčový zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů.

Pokud má v současné době zaměstnavatel v úmyslu spolupodílet se na financování odborné školy, může tak v souhrnu učinit třemi způsoby:

- a) Příspěvkem do peněžního fondu školy (nejpravděpodobněji fondu investičního).
- b) Peněžním darem škole podle § 133 školského zákona.
- c) Nepeněžním darem (zařízení, spotřební materiál) škole dle § 133 školského zákona.

Všechny tři možnosti jsou za stávající právní úpravy možné, avšak z daňového hlediska pro zaměstnavatele jen málo motivující.

Opatření: V rámci novelizace zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů, ošetřit přímé i nepřímé financování středního a vyššího odborného vzdělávání ze strany zaměstnavatelů jeho zohledněním jako uznatelného výdaje v příslušných ustanoveních zákona, pokud tyto výdaje není povinen uhradit stát či zřizovatel.

Na základě již proběhlých konzultací s MF došlo k předběžné shodě na těchto konkrétních návrzích:

I. V případech b) a c) uvedených výše zvýhodnit dary zahrnující pořízení spotřebního materiálu, nákup a modernizaci zařízení využívaného pro účely praktického vyučování a odborné praxe.

Za vhodný nástroj lze považovat zvýšení 5% odpočtu ze základu daně sníženého podle § 34 zákona č. 586/1992 Sb., obdobně jako je upraveno poskytnutí darů vysokým školám a veřejným výzkumným institucím (§ 20 odst. 8).

II. V případě motivačního příspěvku¹¹, poskytovaného žákovi připravujícímu se na výkon profese pro určitého zaměstnavatele na základě smluvního vztahu, zakotvit tento příspěvek jako daňově plně uznatelnou položku.

Opatření: Ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí vytvořit právní rámec vztahu mezi zaměstnavatelem a žákem střední školy, který se odborně připravuje pro potřeby zaměstnavatele.

Cílem opatření je podpora motivace zaměstnavatele poskytovat žákům, kteří u něj vykonávají praktické vyučování:

---

¹¹ Motivační příspěvek zahrnuje: prospěchové stipendium, příspěvek na školní stravování, příspěvek na ubytování ve školských ubytovacích zařízeních, příspěvek na cestovné prostředky hromadné dopravy do místa vzdělávání, příspěvek na pořízení osobních ochranných pracovních prostředků a pomůcek nad rámec prostředků poskytovaných podle zvláštních právních předpisů.

- a. kvalitní personální a materiálně-technické podmínky pro realizaci praktického vyučování,
- b. motivační příspěvek.

Účinným nástrojem pro vytváření podmínek k prohlubování spolupráce mezi školami a zaměstnavateli jsou **dotiční programy jednotlivých resortů**. Pozitivním příkladem je Ministerstvo zemědělství, které na základě § 2 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, podporuje spolupráci se zaměstnavateli formou dotací podnikatelských subjektů, které obdržely statut „školního závodu“ a ve spolupráci se středními školami, vyššími odbornými školami zabezpečujícími přípravu budoucích pracovníků v resortu. Předmětem dotace je podpora „školním závodům“ na vytváření podmínek pro praktickou přípravu žáků středních škol a studentů vyšších odborných škol ve stanovených resortních oborech. Podpora směřuje podnikatelskému subjektu, který se zabývá předmětnou činností a je jmenován „školním závodem“. Výše dotace ze stanovené hodinové sazby, která činí 58 Kč na žáka resp. studenta, je žadateli poskytována maximálně v 50 %, tj. ve výši 29 Kč. Celková výše podpory jednomu podnikatelskému subjektu může činit až 1 000 000 Kč.

Novým typem partnerství a spolupráce na celostátní úrovni, který může ovlivnit celkový vývoj a vymezení povolání a kvalifikací a výrazně zasáhnout do procesu sledování a předvídání potřeb trhu práce v České republice, jsou **sektorové rady**.

Model sektorových rad, jako reprezentantů zaměstnavatelských organizací orientovaných na prosazování odborných i ekonomicko-politických požadavků v oblasti rozvoje lidských zdrojů, je inspirován praktickými zkušenostmi z Velké Británie (Sector Skills Councils).

Aktuálně pracuje 18 sektorových rad, které sdružují zástupce zaměstnavatelů, profesních organizací, odborů, vzdělavatelů a další odborníky na lidské zdroje v daném sektoru či odvětví.

Celkově jsou v projektu Národní soustavy kvalifikací (viz kapitola 5.6) vytvořeny základy dalšího vývoje konceptu sektorových rad. Na nich staví pokračování aktuálně vytvářená Národní soustava povolání.

V současnosti je jedním z předpokládaných prostorů pro další uplatnění modelu Sektorových rad také oblast autorizací a uznávání výsledků dalšího vzdělávání podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů.

5.4 Doporučení pro vzdělávací politiky krajů

(netýká se legislativních úkolů)

Reforma veřejné správy ve školství zásadním způsobem změnila výkon státní správy a samosprávy ve školství, majetkoprávní vztahy a způsob financování. Převážná většina škol a školských zařízení (kromě několika desítek speciálních školských zařízení) již není v současné době zřizována MŠMT. Možnosti úřadu, jak aktivně a účinně ovlivňovat negativní dopady očekávaného demografického poklesu žáků vstupujících do středního vzdělávání při stávajících disponibilních finančních zdrojích v resortu, jsou tedy v tomto směru omezeny.

Kraje jsou zároveň zřizovateli většiny středních škol, mohou významným způsobem ovlivňovat oborovou strukturu i výkony škol a školských zařízení.

Vzájemná koordinovanost školské sféry a trhu práce je nyní více než dříve v pravomoci krajských orgánů i škol, které musí aktuálně reagovat na současné i očekávané požadavky trhu práce a potenciálních zaměstnavatelů absolventů středních škol.

Doporučení:

- **Podporovat budování polyfunkčních škol s ohledem na regionální podmínky a při účelné koncentraci stávající i budoucí oborové struktury.**
- **Posílit význam kariérového poradenství na 2. stupni základní školy, a to zejména zapojením co největšího počtu zaměstnavatelů do procesu volby vzdělávací dráhy žáka.**
- **Nadále usilovat o změny v myšlení zaměstnavatelů a jejich širší zapojení do propagace řemesel na základních školách, do posílení prestiže odborného vzdělávání a současně do zlepšování péče o absolventy odborného vzdělávání a o zlepšení jejich pracovních a mzdových podmínek**
- **Podporovat aktivity zaměstnavatelů ve vzdělávání učitelů odborných předmětů.**
- **Získávat pomoc zaměstnavatelů při modernizaci a vybavenosti odborných učeben a dílen ve školách.**
- **Zatraktivnit vyučované obory a současně je efektivně prezentovat žákům škol.**
- **Umožnit absolventům oborů vzdělání s maturitní zkouškou získání vzdělání v dalších oborech odborného vzdělání s maturitní zkouškou a v oborech vzdělání s výučním listem s využitím zkráceného studia.**
- **Směřovat uvolněné prostorové i personální kapacity středních škol do oblastí rozvoje vzdělávání dospělých a postupně realizovat proměnu stávajících středních škol na centra celoživotního vzdělávání s propojením na počáteční vzdělávání a na zaměstnavatele; při rozvoji celoživotního vzdělávání maximálně využívat prostředků EU.**
- **Usilovat o přímou finanční podporu podnikatelského sektoru i kraje žákům těch oborů středního odborného vzdělání, u nichž panuje dlouhodobý nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce a které jsou ohroženy úplným zmizením z pracovního trhu.**
- **Využívat volných kapacit škol pro další vzdělávání v širokém slova smyslu, zapojení škol do procesu ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.**
- **Prohloubit spolupráce s Úřady práce, zaměstnavateli a dalšími sociálními partnery.**
- **Při veškerých opatřeních přihlížet ke speciálním vzdělávacím potřebám žáků se zdravotním postižením a vytvářet podmínky pro jejich úspěšné začlenění do pracovního procesu.**

5.5 Podpora dalšího vzdělávání

Demografický pokles dospívající populace je faktorem, jehož dopady na školství nelze přehlédnout. Naskýtá se tak možnost využít uvolněných kapacit škol (personálních i materiálních) pro oblast dalšího vzdělávání.

Z dosavadních výsledků šetření provedených mezi řediteli středních odborných škol vyplývá, že školy své materiální a personální zázemí většinou pasivně poskytují různým soukromým vzdělávacím subjektům, místo toho, aby vystupovaly aktivně a toto vzdělávání samy organizovaly. Jedním z důvodů tohoto stavu je i nedostatečná spolupráce mezi školami a úřady práce.

MŠMT bude v této oblasti stimulovat školy, aby využívaly svůj potenciál v rámci dalšího vzdělávání a celoživotního učení¹² a tuto oblast zapracovaly i do svých vzdělávacích programů. Za samozřejmost lze považovat zařazení dané problematiky do vzdělávacích kurzů pro školský management škol. Významně mohou pomoci i projekty MŠMT financované z prostředků ESF (viz kapitola 5.6).

Další vzdělávání by se mělo stát běžnou součástí práce středních škol, nikoli jen přivýdělkem. Pracovní náplně (úvazky) pedagogů mohou být v budoucnosti rozděleny mezi počáteční a další vzdělávání. Proto by bylo vhodné zařadit do přípravného vzdělávání učitelů základy andragogiky a také oblast dalšího vzdělávání výrazně rozšířit o tuto problematiku.

Jako zvláště důležitý cíl se v nadcházejícím období jeví propojení počátečního a dalšího vzdělávání. Nevyužité kapacity škol postupně vytvoří prostor pro rozvoj široké nabídky v systému dalšího vzdělávání. Koncept celoživotního učení, jenž je podporován a realizován v zemích EU, předpokládá proměnu středních škol v otevřená centra celoživotního učení, která budou poskytovat počáteční a další vzdělávání, včetně odborného vzdělávání, rekvalifikací a zájmového vzdělávání pro všechny věkové skupiny obyvatelstva. Školy mají šanci stát se místy, která dospělým umožní získat potřebnou kvalifikaci. Školy se mohou stát autorizovanými osobami podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání) poskytovat dospělé populaci vzdělávání vedoucí k získání dílčí kvalifikace i vzdělávání vedoucí k získání stupně vzdělání.

Odborné vzdělávání, včetně rekvalifikací, musí reagovat na potřeby trhu práce, ale i na aktuální vzdělávací potřeby dospělých lidí. Vytvoření dostatečně široké nabídky dalšího vzdělávání směřujícího k získání kvalifikace podle reálných potřeb zaměstnavatelů je důležité mimo jiné i proto, že lze předpokládat zánik některých oborů v počátečním vzdělávání (obory se nenaplní).

Mají-li se střední školy skutečně stát centry celoživotního učení, je nezbytné, aby veřejnosti nabízely opravdu široké spektrum dalšího vzdělávání, kromě rekvalifikačního také zájmové a občanské.

Poskytované další vzdělávání musí respektovat potřeby jednotlivců, nemělo by generovat další nerovnosti, musí být široce přístupné a dostupné. V jeho rámci by měla být pozornost věnována i věkové skupině osob 50+ (tedy pracovním aktivním starším padesáti let), která v současnosti patří z hlediska nezaměstnanosti k nejvíce ohroženým skupinám obyvatel a jejichž pracovní uplatnění je přitom velice potřebné.

Školy mohou otevírat některé kurzy zájemcům z řad aktivně smýšlejících seniorů v rámci procesu vytváření kladných mezigeneračních vztahů (viz Národní program přípravy na stárnutí) především v oblastech, kde nejsou v dosahu kurzy v rámci univerzity třetího věku. Zájem je tradičně o oblast informačních a komunikačních technologií, cizích jazyků, zdravotnictví, zdravého životního stylu, aj. Významnou přidanou hodnotou realizace kurzů pro seniory ve školách je i stále potřebnější vytváření kladných mezigeneračních vztahů.

Řadu výše nastíněných kroků lze realizovat již v rámci systémového projektu Uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení (UNIV) spolufinancovaném z prostředků ESF (viz kapitola 5.6), jenž pomáhá školám proměnit se v centra celoživotního učení. Bohužel, pravidla pro čerpání těchto prostředků neumožňují dostatečně se zaměřit na programy zájmového, občanského a jazykového vzdělávání, které však školami, mají-li se stát funkčními centry celoživotního učení, musí být nabízeny.

K otázce financování dalšího vzdělávání je třeba přistupovat diferencovaně, v maximální míře přitom využívat vícezdrojového financování. Síť škol realizujících další vzdělávání,

---

¹² Celoživotní učení sdružuje počáteční a i další vzdělávání do vzájemného propojeného celku, jenž umožňuje náležitou propustnost všech složek vzdělávací soustavy. Pojem celoživotní učení zdůrazňuje časovou dimenzi učení v průběhu celého života, buď nepřetržitě, nebo periodické.

kteře budou postupně vytvořeny ve všech krajích ČR (mimo Prahu) se sdruží po projednání s KÚ do různých právních forem organizací, tak aby jejich nabídka dalšího vzdělávání byla co nejširší a lépe dostupná (např. možnost „půjčování“ lektorů; je efektivnější, dojede-li lektor za posluchači, nežli naopak). Takto vytvořená krajská centra celoživotního učení by po ukončení projektů realizovaných s podporou ESF měla být finančně soběstačná. Je-li realizace dalšího vzdělávání předmětem podnikání soukromého sektoru, lze předpokládat, že také školy minimálně pokryjí své náklady spojené s realizací dalšího vzdělávání.

Všechny tyto snahy by bylo nezbytné podpořit masivní mediální kampaní, která bude motivovat zájemce k účasti na dalším vzdělávání, povzbudí zejména starší věkovou skupinu k setrvání na trhu práce a ukáže zaměstnavatelům také její přednosti.

Zázemí škol lze využít i pro vzdělávání zaměstnanců firem. Tomu je však třeba uzpůsobit i samotný proces vzdělávání respektující specifika vzdělávání dospělých, vycházet vstříc potřebám starších a zaměstnaných osob, a to jak ze strany zaměstnavatelů, tak i ze strany škol. Vzdělávací nabídka by měla co nejvíce reflektovat potřeby trhu práce a konkrétních zaměstnavatelů a klientů.

V motivaci dospělých k dalšímu vzdělávání je potřebná i účast ze strany státu, případné zavedení nebo podpora motivačních nástrojů pro uchazeče i zaměstnavatele (daňové zvýhodnění apod.).

Kromě nabídky vzdělávacích produktů v systému dalšího vzdělávání se mohou školy doplňkově orientovat i na využití kapacit k jiným než vzdělávacím účelům (např. pronájemy prostor k nejrůznějším účelům, obchodní nebo skladovací zázemí, prostory pro provozování vhodných živností apod.). V odůvodněných případech lze uvažovat i o transformaci kapacit na jiný vzdělávací stupeň.

Navrhovaná opatření:

- **Podpora sítí středních škol, které se zaměří na realizaci širokého spektra programů dalšího vzdělávání s ohledem na regionální potřeby a podmínky.**
- **Podpora zřizování a rozvoje center celoživotního učení v krajích, která budou činnost sítě metodicky ovlivňovat a podporovat její rozvoj.**
- **Cílené působení na zřizovatele i školský management směřující k vytvoření podmínek pro další využívání potenciálu škol v oblasti celoživotního učení.**
- **Realizace projektů ESF zaměřených na proces celoživotního učení.**
- **Prohloubení spolupráce škol s úřady práce, zaměstnavateli a dalšími sociálními partnery.**
- **Zapojení škol do procesu ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.**
- **Podpora škol v procesu vzdělávání zaměstnanců firem a vzdělávání seniorů.**

5.6 Zapojení prostředků Evropského sociálního fondu (ESF)

Systémové projekty MŠMT realizované v rámci Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů (OP RLZ)

Kvalita I

Tento projekt představoval významnou příležitost ke spolupráci sociálních partnerů při řešení standardizace požadavků a obsahové náplně závěrečných zkoušek v oborech vzdělání poskytujících vzdělání s výučním listem. Cílem projektu bylo zajistit srovnatelnost zkoušek, zvýšit jejich kvalitu i prestiž a zlepšit úroveň absolventů. Koncepce nové závěrečné zkoušky je založena na tvorbě jednotných (společných) zadání pro jednotlivé obory vzdělání. Projekt zabezpečoval tvorbu jednotných zadání pro obory vzdělání s výučním listem s kódem H a

jejich pilotní ověřování na vybraných středních školách. Vzájemnou důvěru mezi vzdělavateli a zaměstnavateli posilovalo zapojení odborníků z praxe do tvorby jednotných zadání i účast zástupce zaměstnavatele při závěrečné zkoušce.

Další informace lze nalézt na adrese: www.kvalita1.nuov.cz

Pilot S

K posílení spolupráce škol a zaměstnavatelů při tvorbě kurikulárních dokumentů přispěl systémový projekt PILOT S – Tvorba školních vzdělávacích programů na SOŠ a SOU. Cílem projektu bylo připravit školy na tvorbu vlastních ŠVP, vytvořit postupy a podpůrné prostředky pro tvorbu ŠVP. Nové programy vznikaly také ve spolupráci se zaměstnavateli, a měly by proto více respektovat jejich potřeby. Projekt pomohl školám uplatnit nové přístupy k tvorbě vzdělávacích projektů, výrazněji zohlednit vlastní vzdělávací záměry a podmínky a pružněji reagovat na změny ve společnosti, na trhu práce, ve vědách a technologiích. Kromě škol byli do projektu zapojeni také sociální partneři, které si školy zvolily. Zapojení sociálních partnerů do tvorby školních vzdělávacích programů přispělo ke zkvalitnění samotných ŠVP a jejich realizaci - například vytvořením lepších podmínek pro odborné, zejména praktické vyučování. Ve svých důsledcích by ověřované postupy měly vést k lepšímu uplatnění absolventů na trhu práce, zvláště pak v daném regionu.

Další informace lze nalézt na adrese: www.pilots.nuov.cz

Rozvoj Národní soustavy kvalifikací (NSK)

V rámci systémového projektu NSK - Rozvoj Národní soustavy kvalifikací bylo podporováno propojení počátečního a dalšího vzdělávání, vzniká Národní soustava kvalifikací. Cílem projektu bylo vytvořit systémové prostředí, které bude umožňovat srovnatelnost výsledků učení dosažených různými formami učení a vzdělávání, umožňovat uznávání skutečných znalostí a dovedností nezávisle na způsobu jejich získání a srovnatelnost kvalifikačních úrovní v ČR a EU. Prostřednictvím Národní soustavy kvalifikací bude zajištěn přenos požadavků světa práce do vzdělávání a veřejná informovanost o všech celostátně uznávaných kvalifikacích.

Další informace lze nalézt na adrese: www.nsk.nuov.cz

Vzdělávání - Informace - Poradenství – Kariéra (VIP Kariéra)

Nepřímou podporu odborného vzdělání, zejména pak volby oborů vzdělání poskytujících vzdělání s výučním listem, představuje kariérové poradenství, které poskytuje informace k volbě vzdělávací cesty především na základě informací o uplatnění absolventů ve sféře práce. K tomuto cíli výrazně přispívá nový internetový Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce (ISA, www.infoabsolvent.cz), vybudovaný v rámci projektu VIP Kariéra. Významnou roli zde má jak seznámení žáků základních škol s pracovními činnostmi prostřednictvím filmových ukázek, tak i množství informací získaných od zaměstnavatelů, pracovníků úřadů práce i přímo od absolventů škol.

Další informace lze nalézt na adrese: www.vip.nuov.cz

Uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení (UNIV)

Cílem tohoto systémového projektu je rozvoj dalšího vzdělávání v České republice. Toho projekt dosáhl podporou a rozvojem nabídky poskytování dalšího vzdělávání na středních školách a vyšších odborných školách, rozvíjením kompetencí učitelů pro práci s dospělými a rozšířením nabídky dalšího vzdělávání, vč. začlenění mechanismů uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení, tedy předchozího učení. Vše směřuje zejména

k poskytování podpory pracovníkům, kteří nemají výuční list a mají zájem o jeho získání, zároveň vede k využívání vzdělávacích i prostorových kapacit středních odborných škol.

Další informace lze naléznout na adrese: www.univ.nuov.cz

Návrh zapojení prostředků ESF (Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost) v rámci programovacího období 2007 - 2013 na podporu odborného vzdělávání

Jednotné zadání závěrečné zkoušky, dále jen „JZZZ“ v oborech středního vzdělání s výučním listem (NZZ)

Obecným cílem projektu navazujícího na projekt Kvalita I je implementace nové závěrečné zkoušky do systému odborného vzdělávání ČR. Záměrem je zabezpečit realizaci nové závěrečné zkoušky ve všech školách se zastoupením oborů s kódem H a E prostřednictvím portálu pro jednotná zadání závěrečných zkoušek. Portál bude zajišťovat provoz a správu banky úloh jednotných zadání a jejich editaci, bude realizovat výběr jednotných zadání na celorepublikové úrovni a bude zároveň místem pro výměnu zkušeností pro školy, zaměstnavatele a veřejnost. Tvorbu jednotných zadání bude potřeba úzce provázat jak s vývojem kurikulární reformy, tak s požadavky úplné kvalifikace nově vznikající Národní soustavy kvalifikací. Obsah JZZZ bude nově vytvářen ve vazbě na rámcové vzdělávací programy a ve vazbě na hodnotící standardy, čímž se zabezpečí začleňování požadavků zaměstnavatelů do obsahu závěrečných zkoušek, a tedy i obsahu vzdělávání v příslušném oboru vzdělání.

Podpora plošného zavádění školních vzdělávacích programů na SOŠ a SOU - Kurikulum S

Projekt Kurikulum S bude, v návaznosti na projekt Pilot S, evaluovat pilotní ŠVP vytvořené v projektu Pilot S, získávat poznatky a příklady dobré praxe využitelné pro ostatní SOŠ a SOU. V rámci projektu budou také proškoleni vysoce kvalifikovaní lektori, kteří by měli prostřednictvím dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků podpořit úspěšné zahájení kurikulární reformy ve středním školství. Cílovou skupinu projektu budou tvořit školy, které realizují výuku podle pilotních ŠVP vytvořených v projektu Pilot S. Podporován bude i rozvoj sociálního partnerství jako činitele ovlivňující významně odbornou přípravu a zaměstnatelnost absolventů. Zkušenosti škol a výstupy projektu Pilot S budou prostřednictvím navrhovaného projektu implementovány na další školy a budou tvořit jedno z východisek projektu.

Rozvoj a implementace Národní soustavy kvalifikací - NSK 2

Projekt navazuje na systémový projekt NSK, v němž jsou vytvářeny základy Národní soustavy kvalifikací jako registru úplných a dílčích kvalifikací uznávaných celostátně. Aby mohlo uznávání kvalifikací v žádoucím rozsahu celoplošně fungovat, je třeba splnit zejména tyto podmínky: legislativní zakotvení uznávání kvalifikací; v co největší míře naplněná a průběžně aktualizovaná NSK; akceptování kvalifikací ze strany zaměstnavatelů; existence sítě subjektů provádějících ověřování a uznávání kvalifikací. Zatímco legislativní zakotvení je ve významné míře obsaženo v zákoně č. 179/2006 Sb., o uznávání výsledků dalšího vzdělávání, další tři podmínky je třeba teprve zajistit. Tímto směrem bude zaměřený připravovaný projekt. Mezi jeho cíle patří postupné naplnění NSK i pro vyšší úrovně kvalifikací, do tvorby a posuzování kvalifikačních a hodnotících standardů maximálně zapojit zástupce zaměstnavatelů a tím dosáhnout akceptování kvalifikací z jejich strany. Důležitá bude rovněž návaznost na vytváření evropského kvalifikačního rámce (EQF) jako zásadního komunikačního prostředku pro národní kvalifikační soustavy.

Rozvoj školních poradenských služeb a kariérového poradenství v podmínkách kurikulární reformy

Tento projekt má jako jeden z cílů rozvinout Integrovaný informační systém o uplatnění absolventů na trhu práce (ISA+), obsahující komplexní informace z oblasti vzdělávání a trhu práce a s jeho využitím vytvořit informační platformu pro těsnější spolupráci mezi středními odbornými školami a zaměstnavateli. Dále předpokládá vytvoření záchytné sítě pro ohrožené předčasným odchodem ze vzdělávání a vytvoření motivačních nástrojů pro návrat mladistvých do vzdělávacího procesu, vč. programu zapojení zaměstnavatelů do procesu umísťování znevýhodněných jedinců. Rovněž bude dále rozvíjen systém školních poradenských služeb a školních poradenských pracovišť s orientací na včasnou diagnostiku rizikového chování i speciálních vzdělávacích potřeb pro lepší kvality výstupů ze vzdělávání.

Projekt UNIV 2 (Podpora procesů uznávání)

Projekt se zaměřuje na vytváření a vyladování systému praktických postupů a nástrojů pro identifikaci a uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení. K řešení se přistupuje systémově a celoplošně - v každém kraji bude vytvořeno v úzké spolupráci škol a krajských úřadů centrum uznávání a celoživotního učení. Proces uznávání výsledků předchozího učení se tak má stát nástrojem pro získání či změnu kvalifikace, využívaným individuálními zájemci a respektovaným zaměstnavateli.

Projekt UNIV2 KRAJE (Proměna škol v centra celoživotního učení)

Cílem projektu je vytvořit ze středních škol, tedy institucí poskytujících počáteční vzdělávání, centra celoživotního učení, která budou svou činností přispívat k naplňování evropského konceptu celoživotního učení v ČR. Projekt má řešit i využití personální i materiální kapacity středních škol k realizaci dalšího vzdělávání. Centra celoživotního učení budou nabízet a kvalifikovaně realizovat širokou paletu modulově vytvořených a standardům NSK odpovídajících programů dalšího vzdělávání. Informace o nabídce a realizaci programů dalšího vzdělávání budou systematicky shromažďovány a poskytovány širokému okruhu zájemců. Centra celoživotního učení budou v každém kraji zapojena do sítě, která bude koordinovat vzdělávací aktivity členů sítě.

Navrhovaná opatření:

- **Využití výsledků systémových projektů v rámci OP RLZ pro zkvalitnění spolupráce škol se zaměstnavateli, přípravě pedagogických pracovníků a popularizaci středního odborného vzdělávání zejména v rámci kariérového poradenství.**
- **Využití individuálních projektů národních a ostatních v rámci OP VK k dokončení kurikulární reformy a zahájení výuky podle školních vzdělávacích programů a pro další prohloubení spolupráce škol se zaměstnavateli.**
- **Využití individuálních projektů národních a ostatních v rámci OP VK k přípravě pedagogických pracovníků.**
- **Využití individuálních projektů národních a ostatních v rámci OP VK k zapojení škol do procesu dalšího vzdělávání.**

5.7 Zapojení ČR do mezinárodních aktivit

Kromě projektů ESF, uvedených v kapitole 5.6, stojí za zmínku připomenout aktivní síť projektů, do nichž je ČR zapojena. Jedná se například o TT NET, REFERNET, EUROPASS. přínos mezinárodních projektů NAEP (především Leonardo da Vinci).

Přílohy

Příloha 1 – Vývoj počtu 15letých osob na úrovni krajů

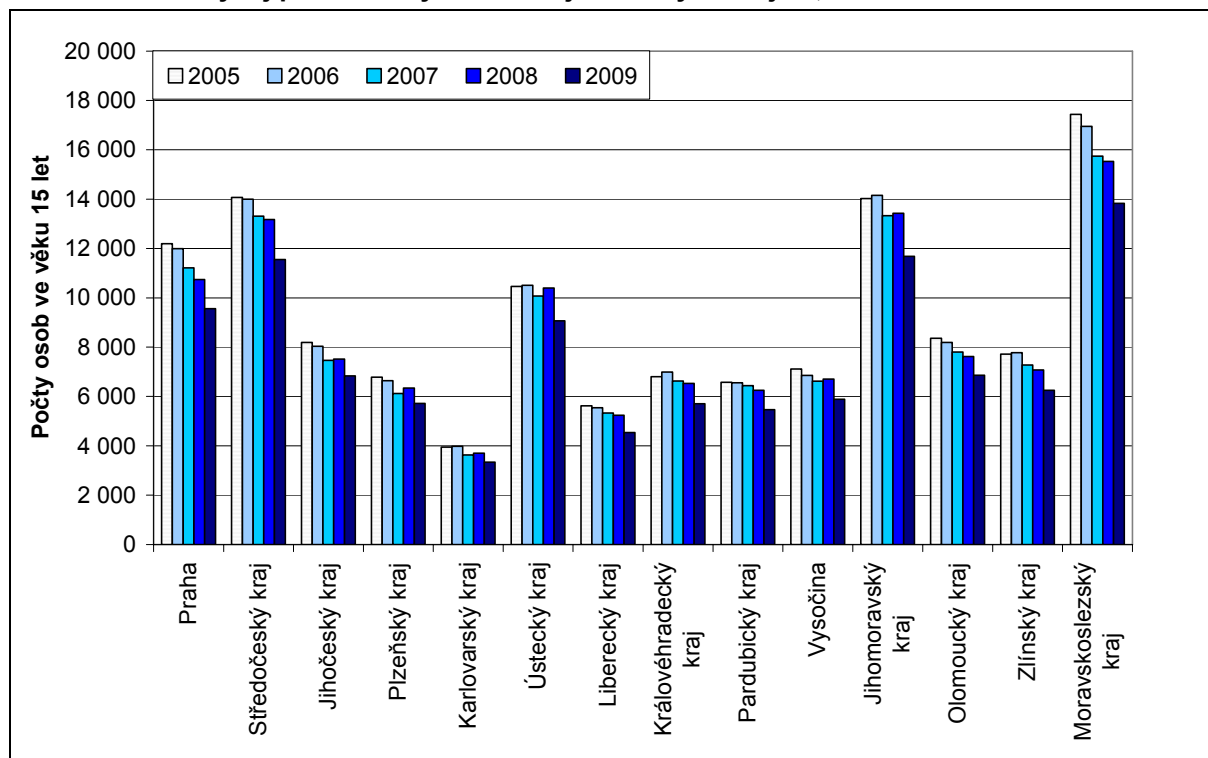
V období od roku 2000 do roku 2009 vývoj v rámci jednotlivých krajů lehce kolísá. Jediný kraj zaznamenávající trvalé snižování počtu 15letých během celého tohoto období je kraj Praha.

Rok 2007 je v počtech 15letých první ztrátový rok ve sledovaném období pro všechny kraje. Největší pokles je očekáván v kraji Karlovarském (o 8,7 % proti roku 2006). Více než 7% ztrátu zaznamenají ještě kraje Plzeňský (7,8 %), Jihočeský a Moravskoslezský (7,1 %). Naopak nejmírnější snižování by mělo nastat v kraji Pardubickém (1,8 %), což je jediný kraj, kde je očekávaná hodnota propadu pod 2 %.

Naopak rok 2008 bude pravděpodobně na delší dobu posledním rokem, kdy alespoň některé z krajů zaznamenají početní nárůst 15letých. Tento nárůst se bude týkat pravděpodobně šesti krajů. V kraji Jihočeském a Jihomoravském bude pravděpodobně menší než 1 % oproti roku 2007. Naopak největší zvýšení proti předcházejícímu roku je očekáváno v kraji Plzeňském (3,5 %) a Ústeckém (3,2 %). V krajích Karlovarském a Vysočině patrně nepřekročí 2 %. Žádný z těchto krajů nejspíš nedosáhne nárůstu, který by plně kompenzoval pokles roku předchozího. Ostatních 8 krajů je v tomto roce již v počtech 15letých ztrátových. Výrazně největší pokles počtu 15letých patrně postihne Prahu (více než 4 % oproti roku 2007, kdy tento kraj již také dosáhl výrazné ztráty o více než 6,5 % proti roku 2006).

Vývoj absolutních počtů 15letých osob v období mezi roky 2005 a 2009 zobrazuje obrázek 1. Grafy na obrázcích 1, 2 a 3 se časově záměrně částečně překrývají, aby byla vidět návaznost na předchozí demografický vývoj v každém z nich.

Obrázek 1: Vývoj počtu 15letých osob v jednotlivých krajích, období let 2005–2009

Období let 2009–2011 lze jednoznačně označit za období velkého propadu v počtech 15letých. V roce 2009 většina krajů zaznamená snížení jejich počtu o více než 10 % oproti roku 2008, jen 3 kraje patrně postihne pokles menší – kraj Jihočeský (9,1 %), Karlovarský

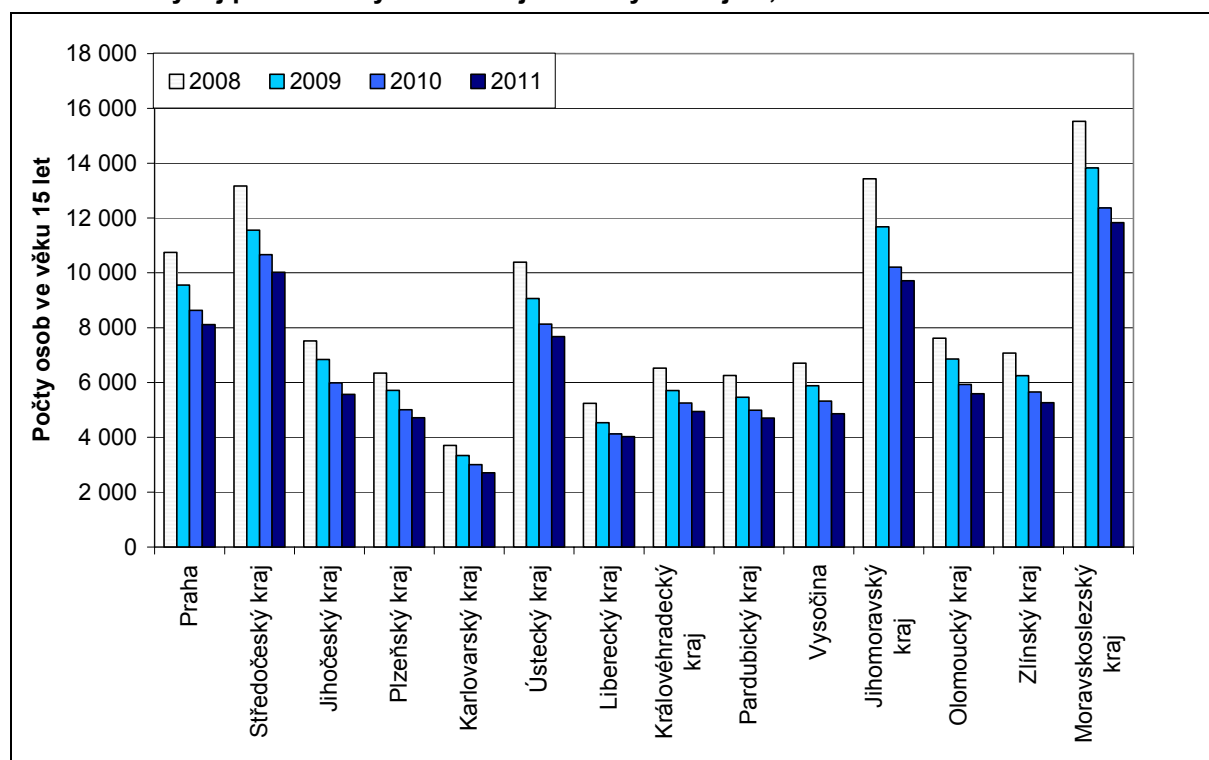
(9,7 %) a Plzeňský (9,8 %). Patrně největší ztráta zasáhne kraj Liberecký (13,6 %) a Jihomoravský (13 %).

Pokles počtu 15letých v roce 2010 je pro většinu krajů nepatrně mírnější než v předchozím roce. Pod úroveň 7% poklesu se patrně udrží 7 krajů – „nejpříznivější“ situaci lze očekávat v kraji Středočeském (pokles o 7,7 %). Naopak největší propad pravděpodobně postihne kraj Olomoucký (o 13,5 %). Většina krajů v tomto roce zaznamená mírnější pokles než v roce předchozím, ovšem pro 4 kraje to neplatí a v roce 2010 u nich bude dokonce ještě výraznější než v roce předchozím – jedná se o kraje Jihočeský, Plzeňský a Karlovarský (které tedy hranici 10% poklesu překročí až v roce 2010) a zmíněný kraj Olomoucký. Pokles oproti roku 2008 (tedy pokles očekávaný během dvou kalendářních let) dosáhne v průměru krajů cca 20% z počtu 15letých.

Rok 2011 je stále předpokládán jako ztrátový pro všechny kraje. Pokles 10 % proti předchozímu roku bude však překročen pravděpodobně už jen u Karlovarského kraje. Tento kraj je následován kraji Jihočeským a Zlínským (7 %). Pokles menší než 5 % mohou očekávat jen 3 z krajů – Liberecký (2,4 %), Moravskoslezský (4,4 %) a Jihomoravský (4,8 %).

Vývoj absolutních počtů 15letých osob v období mezi roky 2008 a 2011 zobrazuje obrázek 2.

Obrázek 2: Vývoj počtu 15letých osob v jednotlivých krajích, období let 2008–2011

Pokud se zaměříme na podíl počtu 15letých, který jednotlivé kraje podle prognózy pravděpodobně ztratí jen v této části sledovaného období – tedy v letech 2009 až 2011 v porovnání s rokem 2008, je situace relativně nejvýhodnější v kraji Libereckém, kde dojde ke snížení „jen“ o cca 23 %. Naopak největší pokles zřejmě zaznamená kraj Jihomoravský – o téměř 28 % oproti roku 2008. Průměrný pokles za všechny kraje tak přesahuje 25 % během těchto sledovaných 3 let. Toto výrazné snížení se nepochybně musí projevit i na počtech nově přijatých do středního vzdělávání v jednotlivých letech a na základě minulého vývoje se dá předpokládat, že patrně výrazněji zasáhne počty uchazečů o obory vzdělání skupin E a H, o které v posledních letech zájem spíše klesá.

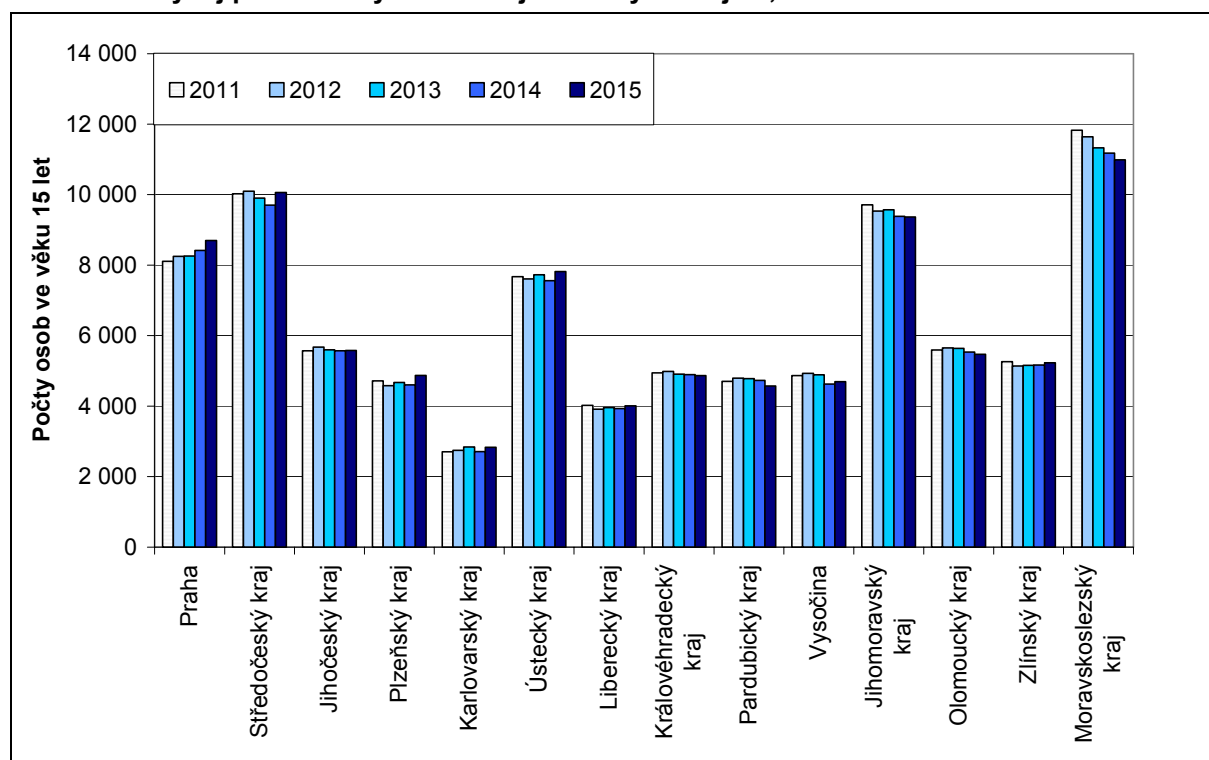
Období po roce 2011 by již mohlo být pro většinu krajů demograficky příznivější. Pokles počtu 15letých bude pravděpodobně pokračovat v roce 2012 ještě v kraji Libereckém

(i když jen velmi mírně, stejně jako v roce předchozím), Plzeňském (oba 2,8 %) a v kraji Zlínském (2,3 %). Snížení do 2 % ještě může postihnout kraje Ústecký, Jihomoravský a Moravskoslezský, v ostatních krajích by měl pozvolna počet 15letých osob růst. Nejrychlejší nárůst se předpokládá v kraji Jihočeském a Pardubickém (o 1,9 % proti roku 2011).

Následující dva roky však prognóza předpokládá opět jako lehce ztrátové pro většinu krajů, ne však tolik ztrátové jako léta 2009–2011. V roce 2013 mohou největší nárůst počtu 15letých očekávat pravděpodobně v kraji Karlovarském (3,3 %) a Plzeňském (2 %), naopak největší pokles patrně postihne kraje Středočeský (o 2 %) a Moravskoslezský (o 2,7 %). V následujícím roce 2014 již zvýšení patrně zaznamenají pouze dva kraje – Praha (o 1,9 %) a Zlínský kraj (o 0,2 %), ostatní kraje pravděpodobně budou spíše ztrátové – nejvíce kraj Vysočina (o 5,3 %) a Karlovarský kraj (o 4,6 %).

Vývoj absolutních počtů 15letých osob v období mezi roky 2008 a 2011 zobrazuje obrázek 3.

Obrázek 3: Vývoj počtu 15letých osob v jednotlivých krajích, období let 2011–2015

Vlivem rozdílného vývoje počtu 15letých v krajích po roce 2011 se ještě změnil rozdíl v celkovém poklesu počtu těchto osob v porovnání s rokem 2008, tedy rokem před nejprudším propadem zaznamenaným během sledovaného období. Do roku 2015 tak největší ztrátu počtu 15letých proti roku 2008 zaznamenají pravděpodobně v kraji Jihomoravském (o více než 30 %), Vysočině (o 30 %) a kraji Moravskoslezském (o cca 29 %). Moravskoslezský kraj je také jediný, kde počty 15letých jsou odhadovány jako klesající i po roce 2011 a tento pokles se zastaví pravděpodobně až v roce 2016. Naopak příznivý trend po roce 2011 v Praze lehce zvrátí negativní vývoj let předchozích a celkový propad počtu 15letých proti roku 2008 bude jen cca 19 % v roce 2015. Plzeňský kraj by v roce 2015 měl být druhý nejméně „postižený“ kraj (po Praze) a celkový pokles by tam měl činit cca 23 %, za ním pak následuje kraj Karlovarský s poklesem cca o 23,5 % proti roku 2008.

Příloha 2 – Popis variant

Varianta	Popis varianty
Varianta 1	Vychází z předpokladu zachování podílu nově přijatých do jednotlivých skupin oborů vzdělání vzhledem k absolventům základních škol. Do budoucích let byl tedy u jednotlivých skupin oborů vzdělání předpokládán takový počet nově přijatých, jaký odpovídá podílu nově přijatých do dané skupiny oborů vzdělání vzhledem k absolventům základních škol v roce 2006/07, tedy v roce, za který jsou k dispozici poslední reálná data. Jedná se o variantu neoptimističtější pro přijímání do oborů vzdělání s výučním listem, neboť uvažuje po roce 2006 stabilní zájem absolventů základních škol o tyto obory, ačkoli ten je v posledních letech spíše klesající. Naopak tato varianta i přes rostoucí zájem o obory vzdělání gymnázium nebo lyceum uvažuje tento zájem nadále jako stabilní. Varianta předpokládá v každém roce procentní rozdělení absolventů základních škol do jednotlivých vzdělávacích proudů (skupin oborů vzdělání) shodné jako bylo ve školním roce 2006/07.
Varianta 2	Varianta vychází z varianty 1, u oborů vzdělání spadajících do tzv. „všeobecného středního vzdělávání“¹³ však předpokládá stabilní absolutní počty nově přijatých na úrovni roku 2006 (tím nemusí být stabilní podíly k absolventům základních škol) navzdory poklesu nebo naopak růstu počtu absolventů základních škol. Předpokládá se tedy, že demografickým poklesem uvolněná místa na středních školách se nejdříve naplní právě u škol poskytujících střední všeobecné vzdělání (zároveň platí předpoklad, že ani při demografickém růstu nedojde k navýšení kapacit v těchto oborech vzdělání). U ostatních skupin oborů vzdělání (kromě oborů vzdělání s výučním listem) je předpokládán stabilní podíl nově přijatých k absolventům základních škol na úrovni roku 2006 (tedy shodně s variantou 1). Předpokládá se tedy o ně spíše stabilní zájem a tím absolutní počty rostoucí nebo klesající podle demografického vývoje. U skupin oborů vzdělání E a H je podíl nově přijatých odhadován jako dopočet tak, aby celkový počet nově přijatých do všech skupin středního vzdělávání vzhledem k počtu 15letých v populaci zůstal přibližně stabilní.
Varianta 3	Varianta 3 se podobá variantě 2, nejsou v ní však zachovávány nutně ani podíly ani počty nově přijatých do jednotlivých skupin oborů vzdělání středního vzdělávání, jediný konstantní podíl je podíl nově přijatých do všech skupin oborů vzdělání středního vzdělávání celkem k počtu 15letých v populaci. U oborů vzdělání spadajících do všeobecného vzdělávání je předpokládán větší zájem o přijetí a tedy to, že i při poklesu počtu 15letých v populaci (potažmo absolventů základních škol), bude prvotně poptávána nabídka těchto škol a tím bude také přednostně naplňována jejich kapacita. Je však zároveň zohledněn minulý typický přístup k rozvoji těchto oborů vzdělání v jednotlivých krajích. U ostatních oborů vzdělání středního vzdělávání s maturitní zkouškou je předpokládán menší zájem uchazečů, přesto však vyšší než u oborů vzdělání bez maturitní zkoušky (tedy podle předpokladu, že při volných kapacitách středních škol dají uchazeči ve větší míře přednost oborům vzdělání s maturitní zkouškou před obory vzdělání s výučním listem). Pokles u oborů vzdělání s maturitní zkouškou je tedy spíše mírnější než pokles u oborů vzdělání bez maturitní zkoušky (včetně oborů vzdělání skupiny E a H) a tedy většinou i mírnější než ve variantě 2. Tato varianta při odhadu projekčních koeficientů do budoucích let zároveň co nejvíce zohledňuje jak cíle vzdělávací politiky (stanovené v DZ ČR i DZ krajů), tak i minulý vývoj a tradice jednotlivých krajů.

¹³ Obory vzdělání středního všeobecného vzdělávání jsou obory vzdělání gymnázium a obor vzdělání skupiny M – lyceum.

	Ve většině případů se jedná o variantu nejméně příznivou pro přijímání do oborů vzdělání s výučním listem, v některých případech, kde tomu odpovídá vývoj v minulých letech, je varianta velmi podobná variantě 2.
Varianta P	Varianta je v každém roce prostým aritmetickým průměrem nejvyšší a nejnižší projektované hodnoty podle ostatních variant (není tedy aritmetickým průměrem všech tří variant, ale v každém roce do průměru vstupuje jen nejvyšší a nejnižší hodnota z výpočtů varianty 1, 2 nebo 3).

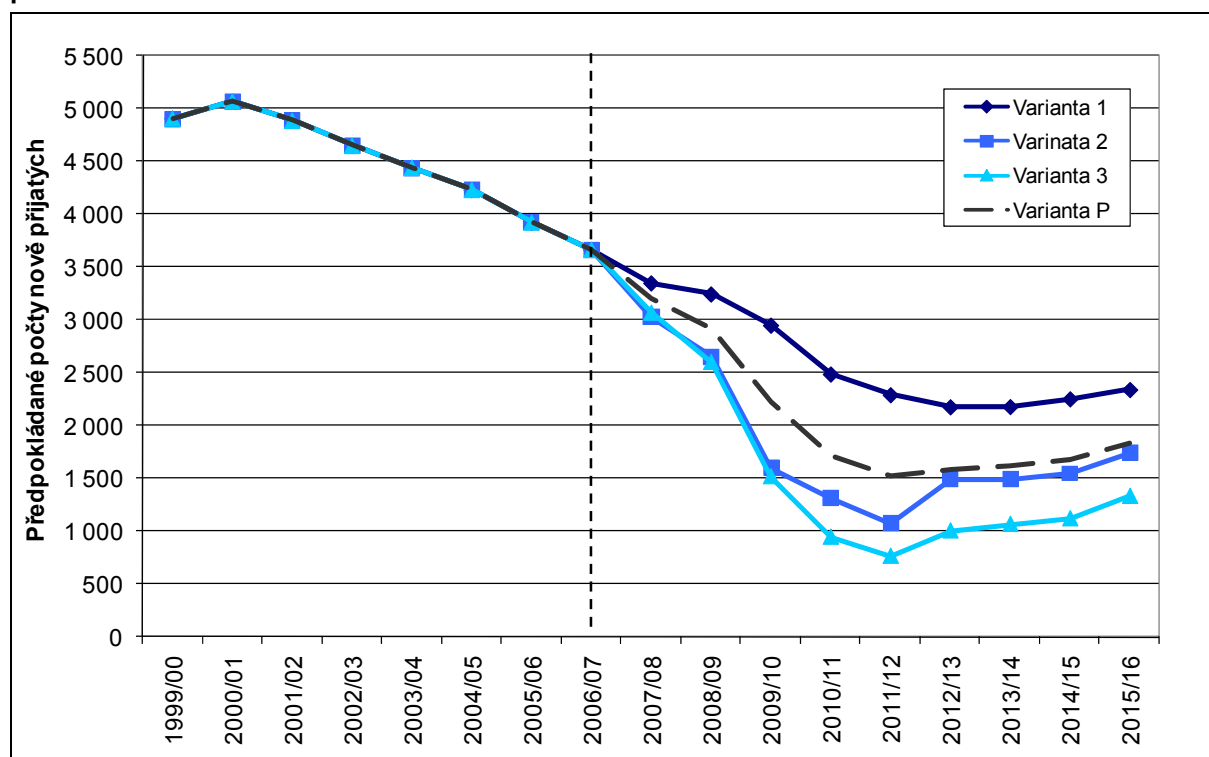
Příloha 3 – Projekce žáků vstupujících do 1. ročníků středních škol na úrovni krajů (s vyčleněním jednotlivých skupin oborů vzdělání)

Kraj Praha

V hlavním městě počty přijímaných do oborů vzdělání s výučním listem vykazují pokles stabilně již od roku 2000. Dá se tedy předpokládat, že tento pokles bude pokračovat i v dalších letech, kdy bude ještě umocněný demografickým vývojem a také tradičně vysokým zájmem o všeobecné vzdělávání. Právě výrazný zájem o obory vzdělání gymnázium a lyceum, který je pro Prahu typický, je důvodem výrazného poklesu odhadovaného počtu nově přijatých do oborů vzdělání skupin E a H ve variantě 3.

Po roce 2011/12 je předpoklad, že se již projeví nárůst počtu 15letých v populaci, který ovlivní i počty nově přijatých do středního vzdělávání a může tak dojít opět i k oživení oborů vzdělání s výučním listem.

Obrázek 4: Vývoj nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem skupin E a H, Praha, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

I vývoj podle neoptimističtější varianty však do školního roku 2011/12 představuje pokles o téměř 38 % z počtu přijatých v roce 2006/07. U zbývajících variant se v podstatě projevuje situace, kdy uchazeči o přijetí využijí volnější kapacity více žádaných oborů (především gymnázií, případně dalších oborů vzdělání s maturitní zkouškou) a tím zůstanou nenaplněné kapacity v oborech vzdělání bez maturitní zkoušky. Pokud by se v Praze podařilo udržet počty nově přijatých do oborů vzdělání gymnázium a lyceum přibližně v konstantních hodnotách a zabránit tak vlivu tohoto faktoru, i tak může následovat vývoj podle všech uvažovaných variant. Jen varianta 1, tedy neoptimističtější z pohledu přijímání do oborů vzdělání s výučním listem, by předvíдалa takový vývoj, kde by podíl nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem neklesl pod hodnotu 15 %, která je uvažována jako hraniční, pod kterou by již hodnoty tohoto ukazatele klesat neměly. Podle první varianty by se hodnota tohoto podílu měla pohybovat nad úrovní 19 %. Podle ostatních variant by hranice 15 % byla

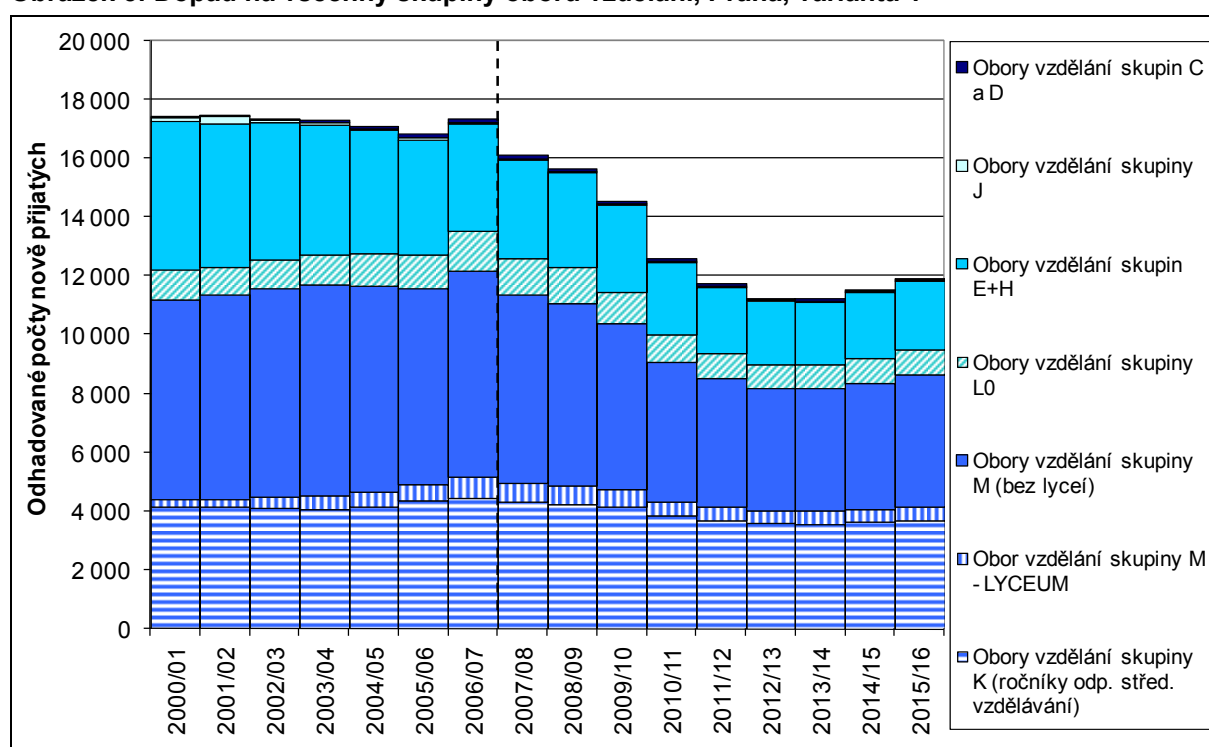
prolomena již v roce 2009/10 a až do konce sledovaného období, tedy do školního roku 2015/16, by se nad tuto úroveň již pravděpodobně nevrátila.

Jaký by byl možný dopad do všech skupin oborů vzdělání podle první varianty, zobrazuje obrázek 5. Podle takového vývoje by počty nově přijatých do oborů vzdělání gymnázium poklesly z dnešních hodnot okolo 4,4 tis. na hodnoty o téměř 900 osob nižší a to během následujících šesti let.

Významný propad počtu nově přijatých by zaznamenaly i obory vzdělání s maturitní zkouškou s kódem M, do této skupiny oborů (bez oboru vzdělání lyceum) v dnešní době nastupuje přibližně 7 tis. osob. Do šesti let by jejich počet mohl jen zlehka přesahovat 4,1 tis. Další přibližně 450 nově přijatých by nastupovalo do oboru vzdělání lyceum. Dnes jich do tohoto oboru vzdělání nastupuje více než 700.

Do oborů vzdělání ve skupinách J, C a D již v současné době nastupuje jen okolo 160 osob. Po roce 2011 by jich mohlo být již jen okolo 100.

Obrázek 5: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Praha, varianta 1

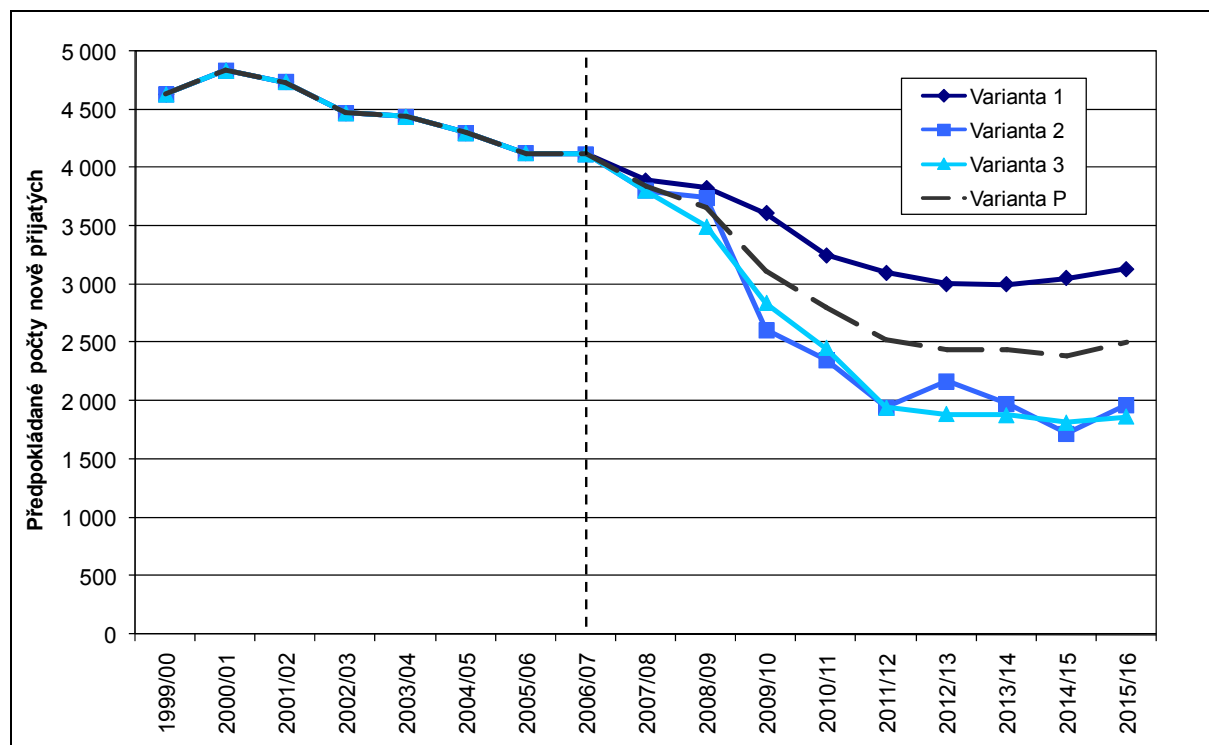
Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Středočeský kraj

I Středočeský kraj zaznamenává v posledních letech odklon od oborů vzdělání skupin E a H, i když zatím jen pozvolný a kolísavý. Relativně mírný pokles předpokládají v nejbližších dvou letech i všechny projekční varianty, kdy by počet nově přijatých neměl klesnout pod 3,5 tis. V dalších letech se pak patrně projeví pokles počtu nově přijatých způsobený především vlivem demografického propadu. Další vývoj se bude odvíjet od toho, jak dalece dají uchazeči o střední vzdělávání přednost uvolněným kapacitám „prestižnějších oborů vzdělání“ typu gymnázium a lyceum a nebo zda pokles počtu 15letých postihne výrazněji i tyto obory vzdělání a dopad na obory vzdělání skupin E a H by tak nebyl tolik propastný.

Pokud by se podařilo zachovat podíl nově přijatých do jednotlivých skupin oborů vzdělání vzhledem k absolventům základních škol na úrovni roku 2006/07 (varianta 1), pak by se dal očekávat pokles předpokládaného počtu nově přijatých o cca 1tis. proti roku 2006/07. Pokud uchazeči o přijetí využijí relativně snazšího přístupu k oborům vzdělání skupiny K (gymnázia) nebo oborům skupiny M (obory s maturitní zkouškou), byl by dopad na počty přijatých do oborů vzdělání skupin E a H daleko výraznější a počty přijímaných by se tak mohly na začátku druhé dekády 21. století pohybovat o cca 2 tis. níže než je tomu v současnosti. Největší propad by tak mohl být očekáván do školního roku 2011/12, po tomto roce by již situace mohla být relativně stabilizovaná.

Obrázek 6: Vývoj nově přijatých do oborů vzdělání skupin E a H, Středočeský kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

V nejmírnější variantě vývoje by pokles počtu nově přijatých představoval cca 25 % do roku 2011/12 oproti letošnímu roku. V méně příznivých variantách by to pak mohlo být až více než 50 % z dnešního počtu.

Podíl nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem ze všech nově přijatých do středního vzdělávání (viz Příloha 4) je v kraji tradičně lehce nad úrovní celorepublikového průměru a tak tomu pravděpodobně bude i v dalších letech. Nejbližší k odhadovanému republikovému průměru by podíl poklesl podle varianty 2. Žádná z uvažovaných variant však nepředpokládá pokles hodnoty tohoto ukazatele pod limitní hranici 15 %. Podle první

varianty by se podíl měl pohybovat na úrovni 30 % a podle druhé a třetí varianty by neměl klesnout pod 20 %.

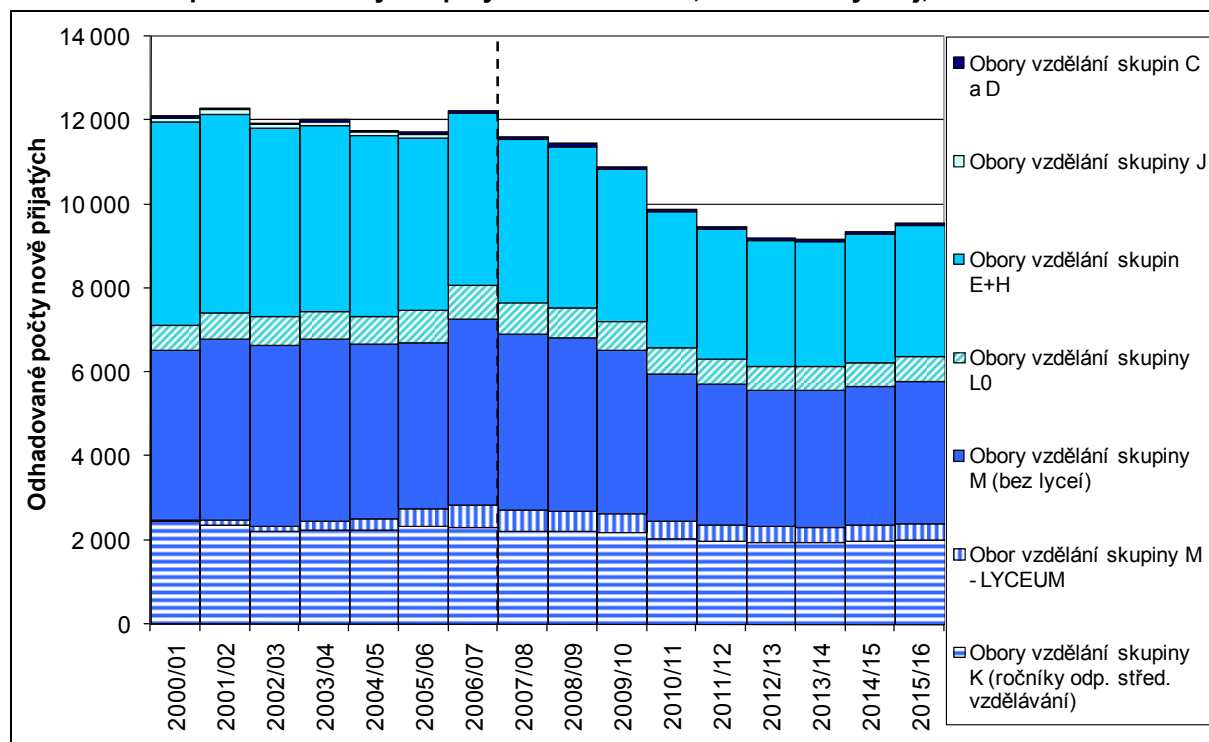
Jaký by byl možný dopad do všech skupin oborů vzdělání podle první varianty, zobrazuje obrázek 7.

Počet nově přijatých do oborů vzdělání gymnáziem by mohl poklesnout z dnešních hodnot okolo 2,3 tis. na hodnoty okolo 1,9 tis. po roce 2011.

Propad počtu nově přijatých u oborů vzdělání skupiny M (bez oboru vzdělání lyceum) by způsobil, že by během šesti let do těchto oborů vzdělání nastupovalo o cca 1,2 tis. osob méně, než je to v současné době. Po roce 2011 by tak do těchto oborů vzdělání nastupovalo jen cca 3,2 tis. nově přijatých. Do oboru lyceum by to bylo necelých 400 osob ve stejném časovém horizontu proti současným více než 500.

Do oborů vzdělání skupiny J ve školním roce 2006/07 již nikdo nenastupoval. Do oborů vzdělání skupin C a D (tzv. praktické školy) to bylo okolo 70 osob a tento počet by se v dalších letech podle první varianty měl snižovat až zhruba k úrovni okolo 50 osob a počty přijatých do těchto oborů vzdělání by se na této úrovni mohly v kraji ustálit i do dalších let.

Obrázek 7: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Středočeský kraj, varianta 1

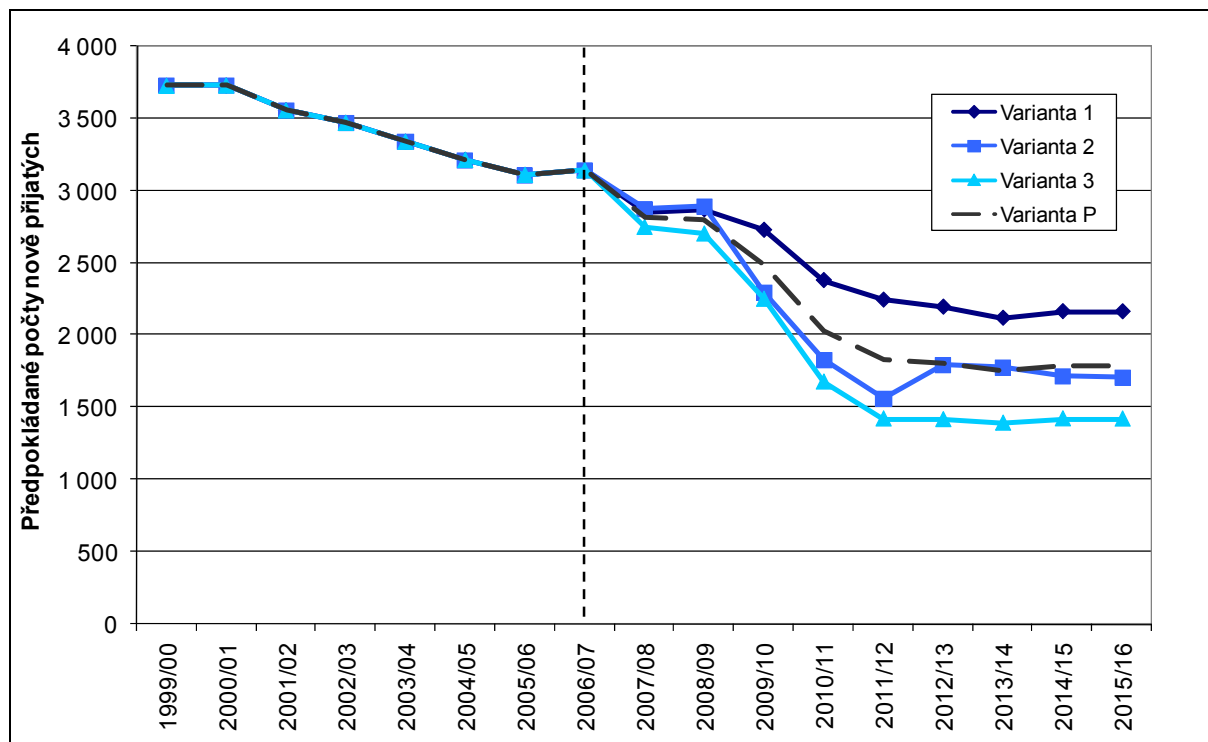

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Jihočeský kraj

Jihočeský kraj je jeden z mála krajů, kde v posledním sledovaném roce došlo k mírnému nárůstu počtu nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem, a to díky vývoji přijatých do oborů vzdělání skupiny H. Tento nárůst byl zapříčiněn mj. i nárůstem počtu absolventů základních škol. Nárůst, nebo alespoň zmírnění poklesu lze ze stejného důvodu očekávat i v roce 2008/09. Od roku 2009/10 však již bude vývoj počtu přijatých do těchto oborů vzdělání pravděpodobně ovlivněn prudkou demografickou změnou. Po roce 2011/12 lze opět předpokládat stabilizaci počtu nově přijatých do těchto oborů vzdělání, možný je i dokonce nárůst počtu přijatých.

Obrázek 8: Vývoj nově přijatých do oborů vzdělání skupin E a H, Jihočeský kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Nejmírnější varianta 1 představuje v nejbližších letech pokles zhruba odpovídající každoročnímu poklesu v současné době, tedy téměř jakoby bez vlivu prudkého poklesu počtu 15letých v populaci. Přesto by i podle této varianty do roku 2011/12 došlo ke snížení počtu nově přijatých o necelých 30 %. U zbylých dvou variant je to pak pokles o cca 50 až 55 % proti stavu v roce 2006/07.

I přes mírné oživení počtu přijatých do oborů vzdělání s výučním listem v roce 2006/07, podíl přijatých do těchto oborů vzdělání ze všech nově přijatých poklesl v souladu s trendem předchozích let. V posledním roce, za který jsou dostupná reálná data, dosáhl úrovně 34,7 %.

Podle první varianty by mohl zůstat během celého prognózovaného období relativně vyrovnaný, podle druhé i třetí varianty by se dal spíše očekávat další klesající trend vývoje hodnot tohoto ukazatele, ovšem ani v jednom případě by neměl klesnout pod úroveň 15 %. Podle druhé varianty by neměl klesnout pod úroveň 25 % a podle třetí varianty pod úroveň o 5 procentních bodů nižší.

Vývoj počtu přijatých do oborů vzdělání s výučním listem a jejich podílu z celkového počtu nově přijatých (viz Příloha 4) podle všech uvažovaných variant by měl v průběhu celého prognózovaného období, tedy až do školního roku 2015/16, zůstat nad úrovní

celorepublikového průměru. Lehce nadprůměrné hodnoty tohoto ukazatele byly pro kraj typické také v průběhu vývoje v minulých letech.

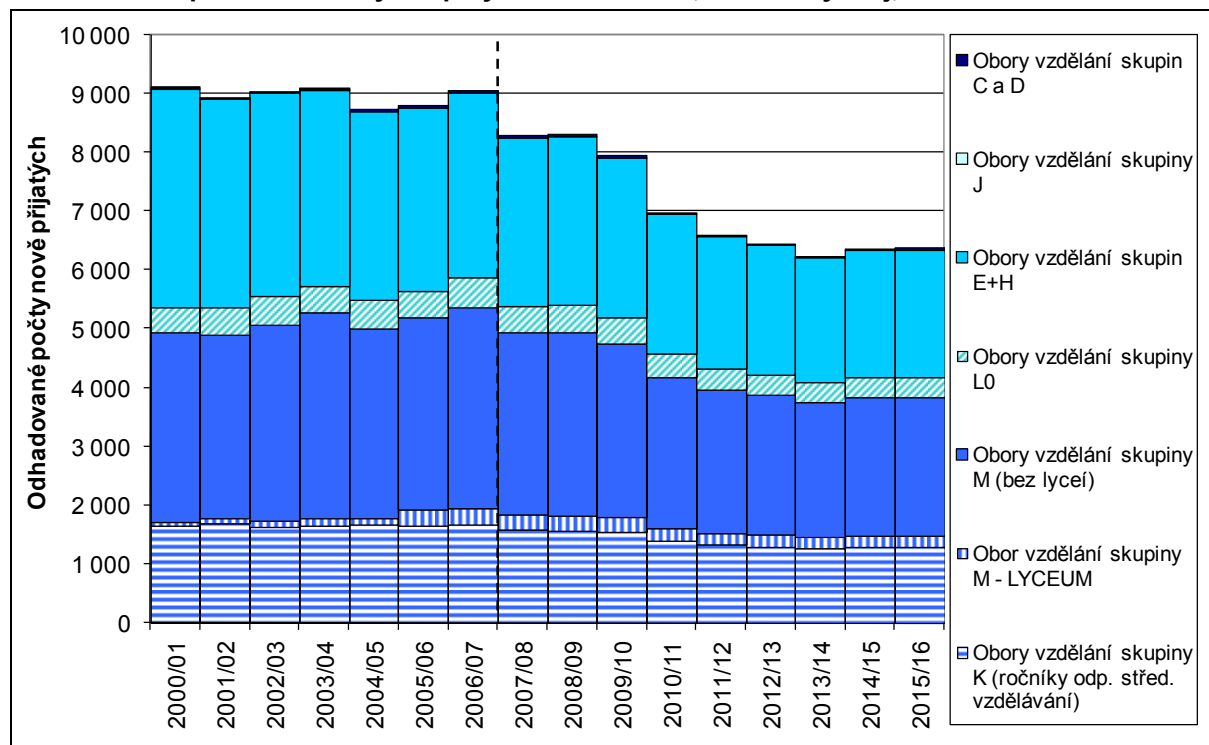
Pokud se opět zaměříme na první variantu, tedy takovou, kde se předpokládá stabilní podíl nově přijatých do jednotlivých skupin oborů vzdělání vzhledem k absolventům základních škol, je zajímavé zmínit i dopady na jiné skupiny oborů vzdělání (viz obrázek 9).

Počet nově přijatých do oborů vzdělání gymnázium by mohl poklesnout z dnešních hodnot více než 1,6 tis. na hodnoty okolo 1,3 tis. po roce 2011.

Pokud uvažujeme opět obory vzdělání skupiny M bez oboru vzdělání lyceum, pak by počet nově přijatých do těchto oborů vzdělání mohl z dnešních hodnot okolo 3,4 tis. klesnout na hodnoty o cca 1,1 tis. nižší v rozmezí přibližně 6 let. Obory vzdělání lyceum by za stejné období mohly ztratit přibližně 100 nově přijatých. (V dnešní době jich v Jihočeském kraji nastupuje do oboru vzdělání lyceum necelých 300, jejich počty by mohly klesnout k hodnotě okolo 200).

Do oborů vzdělání skupiny J již od školního roku 2004/05 nikdo nenastupuje a nepředpokládá se zatím oživení těchto oborů ani v budoucích letech. Do oborů vzdělání praktických škol (skupiny oborů vzdělání C a D) dnes nastupuje jen okolo 40 nově přijatých. Po roce 2011 by to mohlo být jen okolo 30 nově přijatých.

Obrázek 9: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Jihočeský kraj, varianta 1

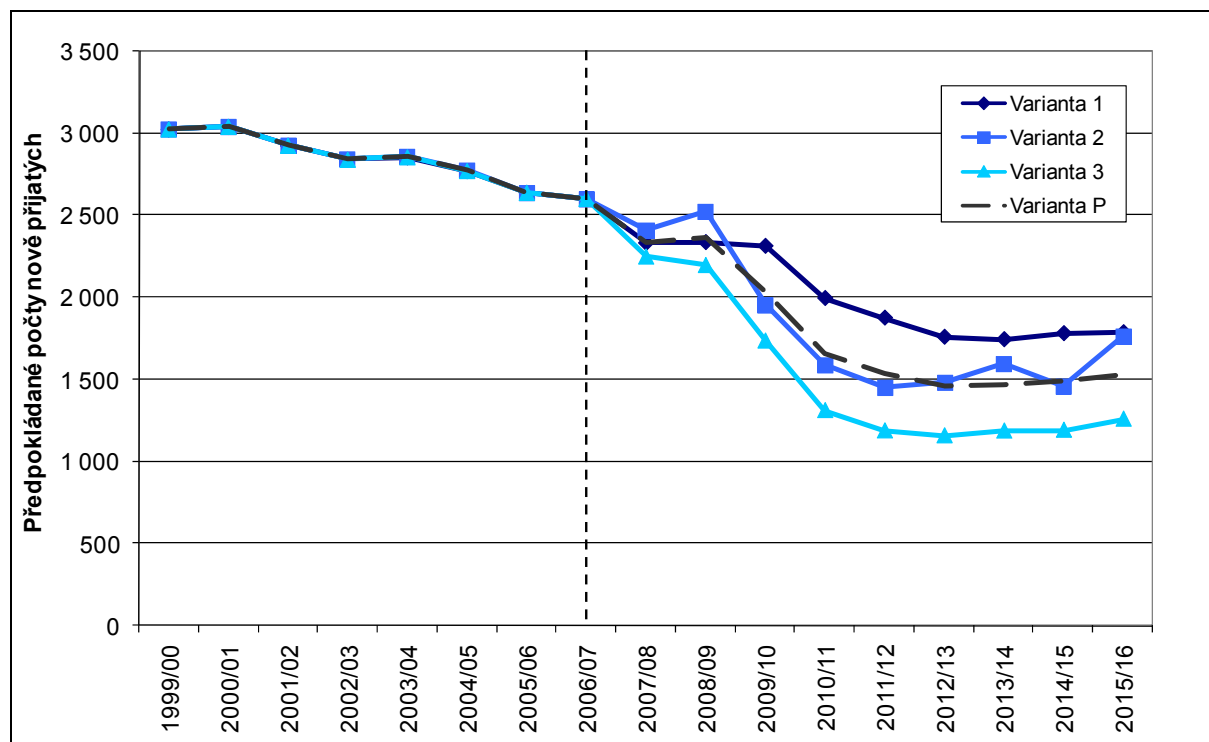

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Plzeňský kraj

V Plzeňském kraji dochází v posledních letech k pomalému poklesu počtu nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem. Dá se předpokládat, že tento pokles bude pokračovat i ve školním roce 2007/08. Ve školním roce 2008/09 je však možné vychýlení tohoto vývoje vlivem mírného demografického nárůstu (zapříčiněného nárůstem počtu narozených v roce 1993 v tomto kraji). To může vést ke stabilizaci vývoje počtu přijatých nebo dokonce k jeho mírnému zvýšení. Po tomto roce lze však již očekávat prudký pokles počtu přijatých, který by se mohl zastavit až okolo roku 2011/12.

Obrázek 10: Vývoj nově přijatých do oborů vzdělání skupin E a H, Plzeňský kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Do školního roku 2011/12 by tak mohlo dojít k poklesu o necelých 30 % při neoptimističtější variantě vývoje, tedy variantě 1. Vývoj podle druhé nebo třetí varianty by však představoval pokles počtu přijatých do těchto oborů vzdělání o cca 45–55 % z počtu přijatých ve školním roce 2006/07.

Hodnota ukazatele mapujícího podíl nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem ze všech nově přijatých (viz Příloha 4) je v kraji tradičně vyšší než je v průměru na úrovni celé republiky. Nadprůměrný by měl podle všech tří uvažovaných variant zůstat i v dalších projektovaných letech.

Podle první i druhé varianty by hodnota tohoto podílu neměla dlouhodobě klesnout pod úroveň 30 %. V první variantě, pro tyto obory vzdělání variantě neoptimističtější, by dokonce měl dále trvale zůstat nad úrovní 35 %.

Třetí předpokládaná varianta je k vývoji přijímání do oborů vzdělání s výučním listem nejméně příznivá. Ovšem i podle této varianty by podíl těchto nově přijatých ze všech nově přijatých neměl klesnout pod úroveň 23 %.

Protože hodnoty tohoto podílu vykazovaly klesající trend již v minulých letech je pravděpodobnější vývoj podle takových variant, které by klesající trend předpokládaly i do budoucna. Předpokládaným tempem poklesu minulému vývoji nejlépe odpovídá varianta 2 nebo průměrná varianta (P).

Při podrobnější analýze výsledků první varianty je opět možné zřetelně vidět i potenciální dopady na jiné skupiny oborů vzdělání než s výučním listem (viz obrázek 11).

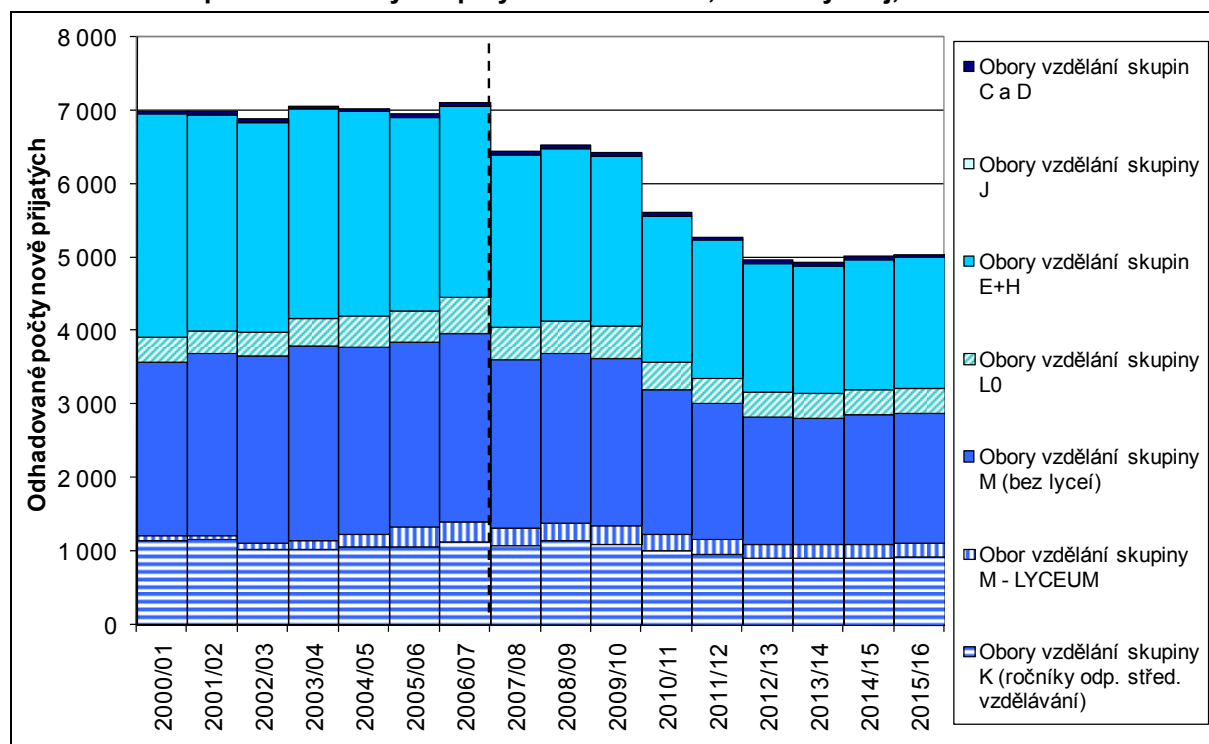
Počty nově přijatých do oboru vzdělání gymnáziium se v současné době pohybují okolo 1,1 tis. nově přijatých. Po roce 2011, tedy po největším dopadu demografického vývoje do počtů nově přijatých, by tento počet mohl být zhruba okolo 900.

Počty přijatých do oborů vzdělání skupiny M, kde opět neuvažujeme obor vzdělání lyceum, v kraji již dlouhodobě kolísají okolo hodnot 2,5 tis. nově přijatých každý rok. Tento počet by však podle této varianty klesal již od příštího školního roku a počet nově přijatých do těchto oborů vzdělání by se mohl ustálit za cca 6 let a to na hodnotách okolo 1,7 tis.

I u oboru vzdělání lyceum počty nově přijatých v posledních letech spíše stagnují a ve školním roce 2006/07 bylo přijato 271 osob, stejně jako v předchozím školním roce. Během následujících cca 5–6 let by jejich počet mohl dosahovat jen lehce pod 200.

V celém sledovaném období se v kraji nepřijímalo do oborů vzdělání skupiny J, proto není ani předpoklad změny takového vývoje v budoucích letech. Do oborů vzdělání skupin C a D (praktické školy) je v současné době přijímáno okolo 50–60 nově přijatých, po roce 2011 by tento počet mohl klesnout na cca 40.

Obrázek 11: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Plzeňský kraj, varianta 1

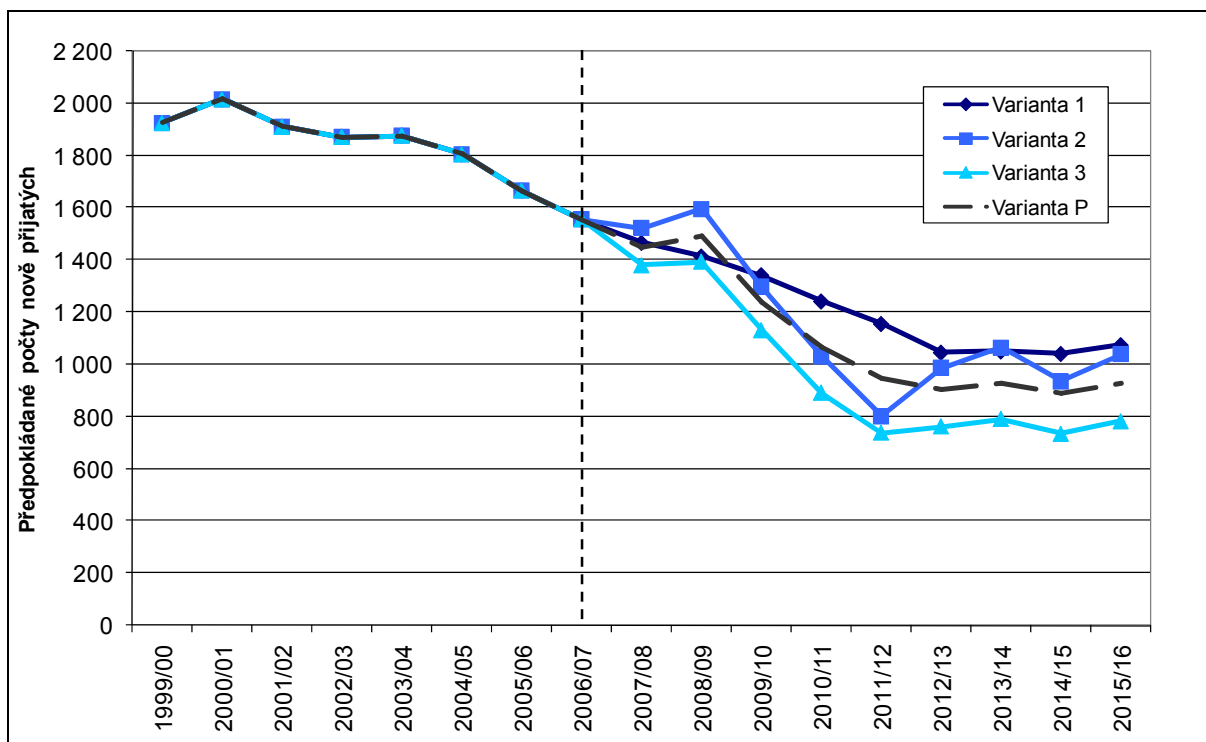

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Karlovarský kraj

Vývoj v tomto kraji připomíná vývoj v kraji Plzeňském. V současné době a v minulých letech dochází k poklesu počtu nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem a tento pokles je očekáván i v roce následujícím. Ve školním roce 2008/09 je možný přechodný nárůst počtu 15letých v populaci (za kterým opět stojí nárůst počtu narozených v roce 1993 v kraji). Tento pozitivní výkyv by se pravděpodobně promítl i do vývoje počtu nově přijatých do středního vzdělávání, a to i skupin oborů vzdělání E a H. Další nárůst v počtech nově přijatých do těchto oborů vzdělání je možné očekávat opět až po roce 2011/12, kdy je mírné oživení velmi pravděpodobné.

Obrázek 12: Vývoj nově přijatých do oborů vzdělání skupin E a H, Karlovarský kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Stejně jako v kraji Plzeňském, i zde je možné očekávat do školního roku 2011/12 pokles počtu nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem o necelou polovinu ve druhé variantě až o mírně více než polovinu ve variantě třetí. V nejvýhodnější variantě z pohledu vývoje přijímání do oborů vzdělání s výučním listem (variantě 1) by pokles představoval cca 25 % dnešního počtu nově přijatých do těchto oborů. Tato varianta však v podstatě svým průběhem odpovídá vývoji minulých let, tedy opět jakoby ani nepředpokládala demografický propad a jeho vliv na vývoj počtu nově přijatých do oborů vzdělání středního vzdělávání.

Podíl nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem ze všech nově přijatých (viz Příloha 4) navzdory klesajícímu trendu v minulých letech zůstává stále jeden z nejvyšších mezi všemi kraji, ve školním roce 2006/07 se pohybuje na úrovni 38,8 % a poprvé tak prolomil hranici 40 %.

I v dalších letech by měla pokračovat klesající tendence hodnot tohoto ukazatele, ačkoli pravděpodobně i nadále zůstane vysoko nad úrovní celorepublikového průměru. Stejně tak by jeho hodnoty měly i nadále patřit k nejvyšším v porovnání s ostatními kraji, pokud nedojde k rychlé změně struktury nově přijatých na střední školy, která zatím není předpokládána. Podle těchto předpokladů by v první i druhé variantě neměla hodnota sledovaného ukazatele dlouhodoběji poklesnout pod úroveň 30 % (v první variantě 35 %).

Podle třetí varianty by v některých letech mohla dosahovat dokonce k 27 %, i to by však byla jedna z nejvyšších hodnot mezi kraji.

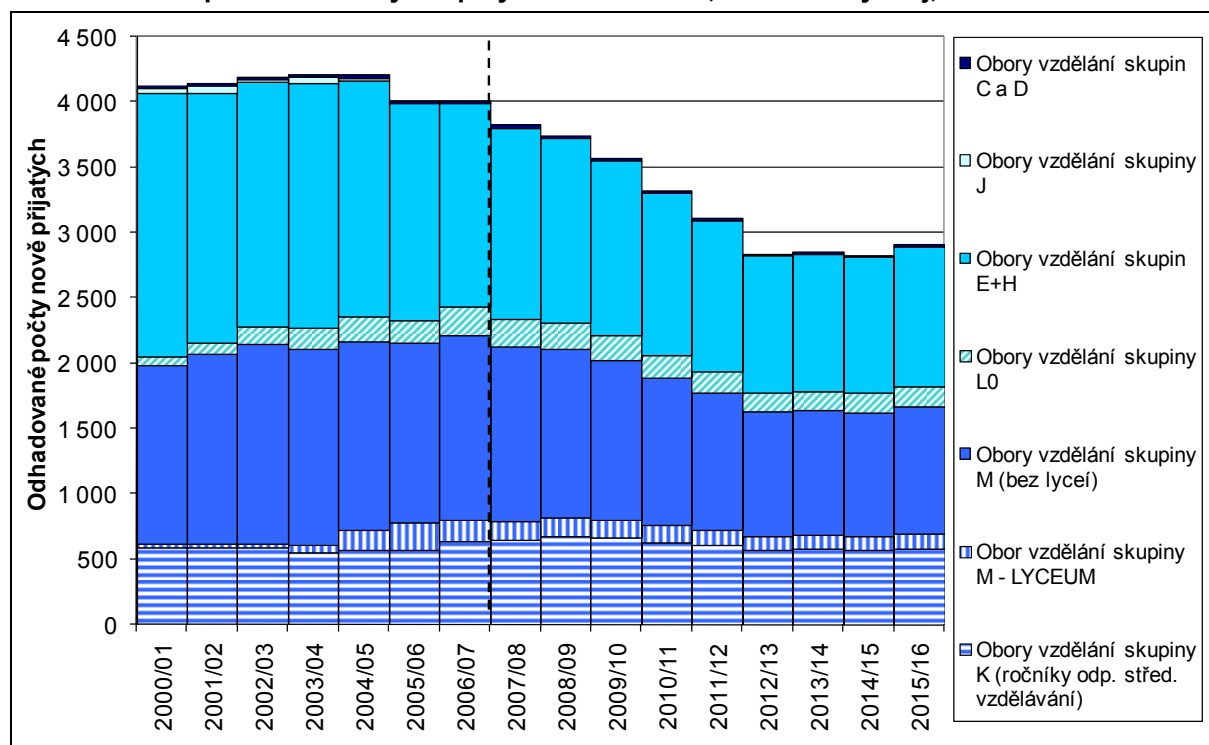
Počty přijímaných na střední školy jsou v tomto kraji tradičně velmi nízké, což je dáno celkově nízkým počtem obyvatel v kraji. O to významnější ale může být dopad dalšího demografického poklesu na počty nově přijatých do středního vzdělávání v dalších letech a to nejen v oborech vzdělání skupin E a H. Podle výsledků první varianty by zasloužily pozornost také poklesy počtů nově přijatých do ostatních skupin oborů vzdělání (viz obrázek 13).

Počty nově přijatých do oboru vzdělání gymnázií v kraji v posledních letech rostly, ve školním roce 2006/07 bylo přijato 639 osob. První varianta by rostoucí trend dovolila udržet ještě několik dalších let (díky žákům 6 a 8letých gymnázií, kteří v té době budou přecházet na vyšší stupeň, tedy do úrovně odpovídající střednímu vzdělávání) a tím by počty nově přijatých do tohoto oboru vzdělání začaly klesat až zhruba od školního roku 2009/10. Tento pokles by se měl zastavit okolo roku 2012 na hodnotách okolo 570 nově přijatých osob.

Naproti tomu počty nově přijatých do oborů vzdělání skupiny M, kterou opět uvažujeme odděleně od oboru vzdělání lyceum, v posledních letech spíše kolísají okolo hodnot 1,4 tis. V dalších projektovaných letech by však již podle této varianty bylo třeba očekávat pokles hodnot nově přijatých, který by se mohl zastavit na hodnotách okolo 1 tis. po roce 2011. Počty nově přijatých do oboru vzdělání lyceum v posledním školním roce poklesly oproti předchozímu školnímu roku a podle této varianty by jejich počty klesaly i nadále až zhruba k hodnotám okolo 100 nově přijatých ve školním roce 2012/13.

V kraji nejsou žádní nově přijatí do oborů vzdělání skupiny J již od školního roku 2005/06 a v tuto chvíli nic nenasvědčuje jejich významnému oživení. Do oborů vzdělání praktických škol (skupina oborů vzdělání C a D) je v současnosti přijímáno okolo 20 osob.

Obrázek 13: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Karlovarský kraj, varianta 1

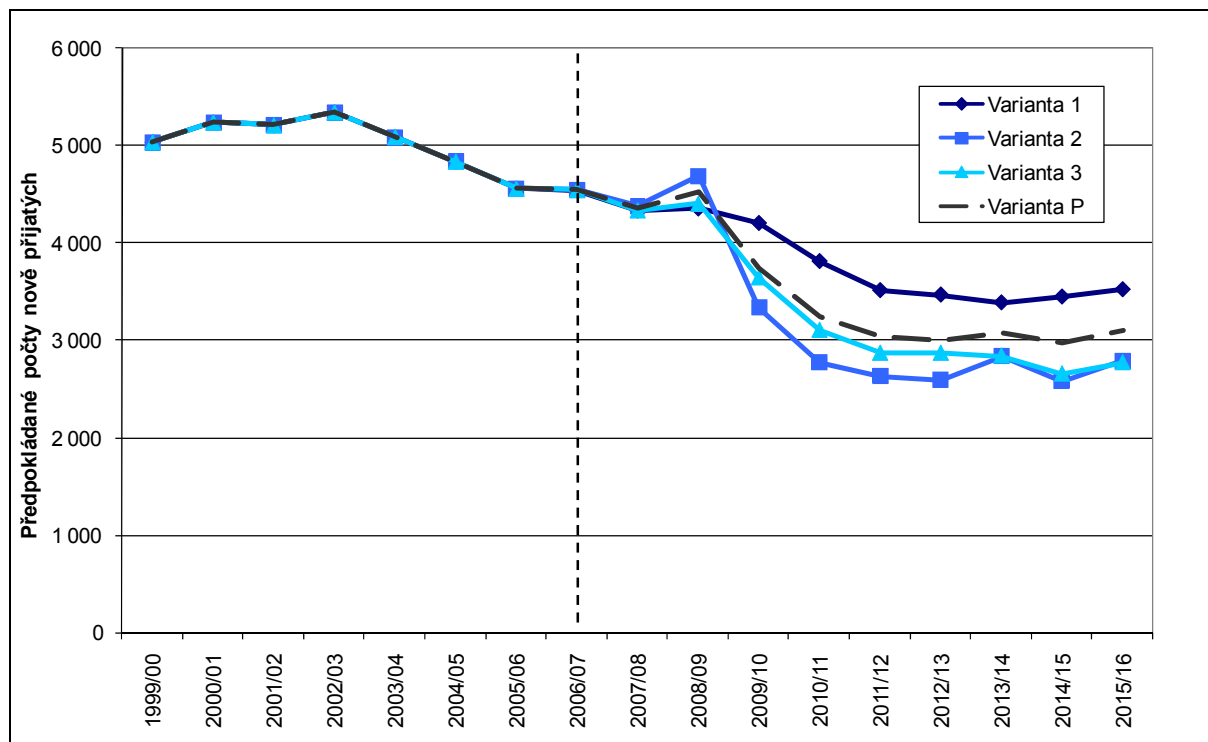

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Ústecký kraj

I Ústecký kraj patří k několika málo krajům, kde v roce 1993 došlo k nárůstu počtu narozených a kde se tento fakt patrně projeví v roce 2008 zvýšením počtu 15letých. Tím by po mírném poklesu, který lze očekávat ve školním roce 2007/08 mohlo dojít dokonce k opětovnému mírnému vzestupu počtu přijatých do oborů vzdělání s výučním listem. V dalších letech se však prudký pokles nejspíše stane neodvratitelným faktem.

Obrázek 14: Vývoj nově přijatých do oborů vzdělání skupin E a H, Ústecký kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

U Ústeckého kraje se setkáváme s tím, že varianta 3 je dokonce z pohledu oborů vzdělání s výučním listem mírně optimističtější než varianta 2. Je to dáno tím, že varianta 2 zanechává počty nově přijatých do oborů vzdělání skupiny K (gymnázium) a do oboru vzdělání lyceum stabilní a do ostatních skupin oborů vzdělání (kromě skupin E a H) uvažuje stabilní podíl nově přijatých vzhledem k absolventům základních škol. Varianta 3 více respektuje krajská specifika a také vývoj v minulých letech, což je pro Ústecký kraj z pohledu přijímání do oborů vzdělání skupin E a H výhodnější, protože na základě vývoje v minulých letech nelze očekávat výrazný nárůst počtu přijatých do oboru vzdělání gymnázium, nelze spoléhat ani na stabilní nebo dokonce rostoucí zájem o ostatní obory vzdělání s maturitní zkouškou a zároveň počty nově přijatých do oborů vzdělání skupin E a H v minulých letech neklesaly nijak prudce. To jsou důvody, proč varianta 3 v tomto případě předpokládá mírnější dopady na obory vzdělání s výučním listem než je tomu u varianty 2.

Přesto i u tohoto kraje je nutné očekávat pokles počtu nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem do školního roku 2011/12 o více než 20 % a u méně příznivých variant až o cca 40 % proti současným počtům nově přijatých.

Hodnota podílu nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem ze všech nově přijatých (viz Příloha 4) sice v průběhu minulých let pozvolna klesala, ale tento klesající trend nebyl na rozdíl od většiny ostatních krajů jednoznačný ve všech sledovaných letech. Hodnota tohoto podílu během posledních let dokonce několikrát meziročně mírně vzrostla a v roce 2006/07 dosáhla 38,3 %, což je opět jedna z nejvyšších dosažených hodnot mezi kraji.

V dalších letech je tedy předpokládán pokles úrovně tohoto ukazatele, ovšem v souladu s vývojem dosavadním, tento pokles není odhadován jako jednoznačný a výrazný. Žádná z uvažovaných variant dokonce nepředpokládá, že by hodnota podílu mohla poklesnout pod 30 %, jen druhá varianta se k tomuto číslu v některých letech těsně přibližuje. Spolu s Karlovarským krajem by tak hodnoty tohoto ukazatele v průběhu prognózovaného období mohly zůstat nejvyšší dosahované v porovnání s ostatními kraji.

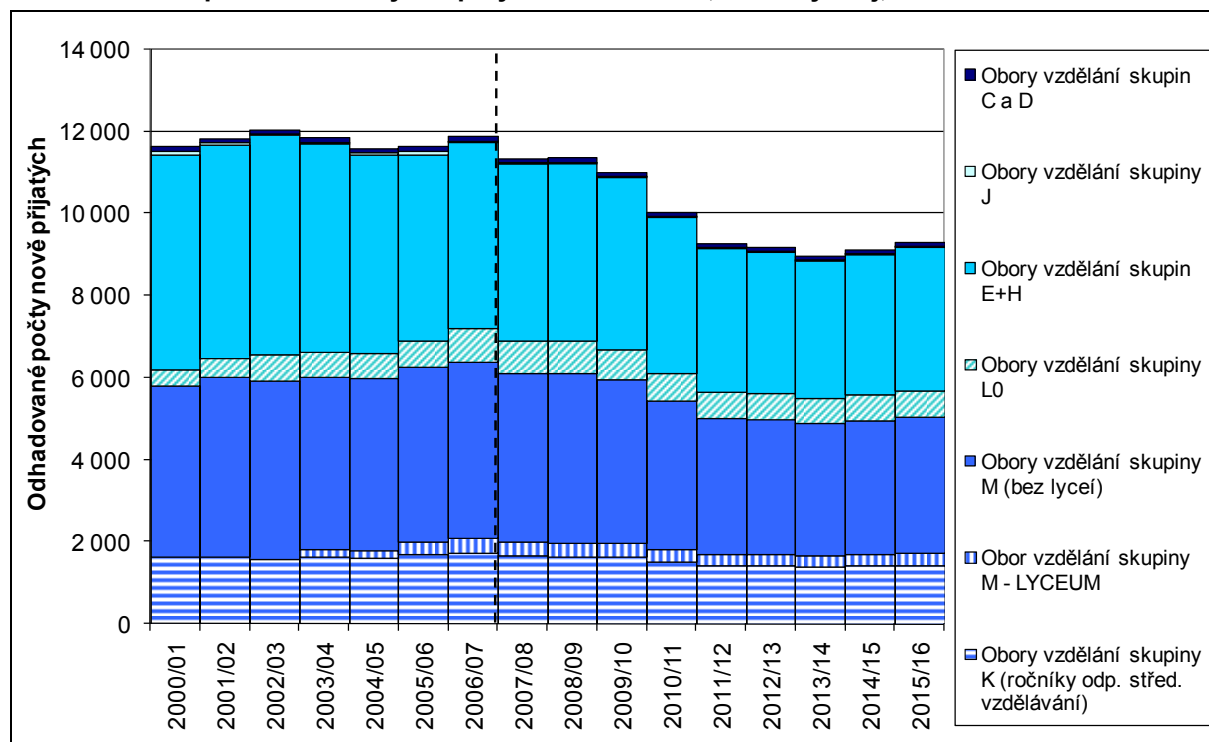
Podle výsledků první varianty jsou zmapovány možné dopady demografického vývoje do všech skupin oborů vzdělání (viz obrázek 15).

Počty nově přijatých do oboru vzdělání gymnázií ve školním roce 2006/07 vzrostly (přijato bylo 1733 osob). V dalších letech by podle této varianty však nebylo možné udržet rostoucí trend přijímaných do tohoto oboru vzdělání a jejich počty by začaly postupně klesat.

I počty nově přijatých do oborů vzdělání skupiny M, bez uvažování oboru vzdělání lyceum, v posledních několika letech vykazovaly spíše nárůsty, ovšem již od příštího školního roku by to podle této varianty nebylo dále možné a počty nově přijatých do těchto oborů vzdělání by postupně začaly klesat. Z dnešních hodnot cca 4,3 tis. by jejich počty klesly na úroveň 3,2–3,3 tis. po roce 2011. Obor vzdělání lyceum kraj zavedl až od roku 2003/04 a od tohoto školního roku počty nově přijatých do tohoto oboru vzdělání stále narůstaly. V školním roce 2006/07 bylo do tohoto oboru vzdělání přijato 359 osob. Tento počet by se však okolo roku 2011/12 mohl pohybovat jen na úrovni okolo 270 nově přijatých.

Počty nově přijatých do oborů vzdělání skupiny J se stabilně pohybují a budou pohybovat okolo cca 10 osob. Do oborů vzdělání praktických škol (skupiny oborů vzdělání C a D) v tomto kraji nastupuje lehce přes 100 osob každý rok. Během 5–6 let by jejich počty mohly o cca 20 osob poklesnout.

Obrázek 15: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Ústecký kraj, varianta 1

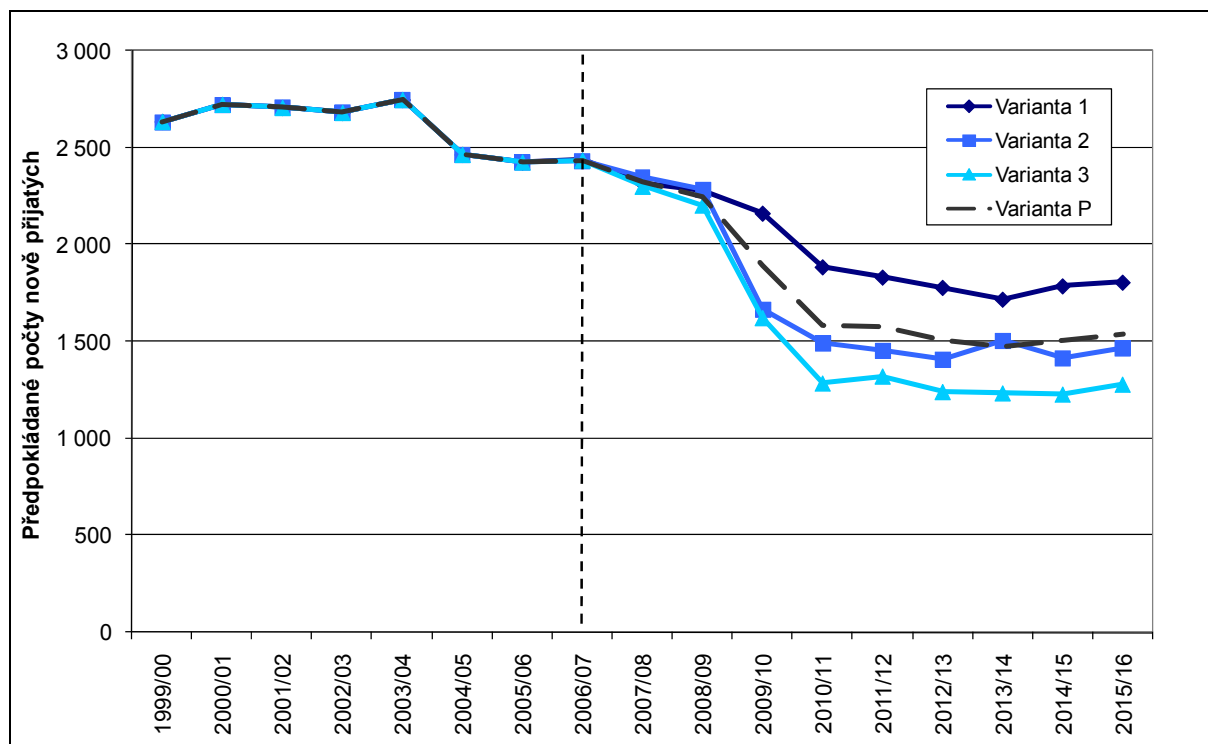

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Liberecký kraj

Pokles počtu nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem je v Libereckém kraji jen velmi mírný a pozvolný. V minulosti docházelo také k pozvolnému poklesu počtu narozených dětí a nelze tedy předpokládat oživení počtu 15letých, jako tomu bylo například v roce 2008 u kraje Ústeckého nebo Karlovarského.

Obrázek 16: Vývoj nově přijatých do oborů vzdělání skupin E a H, Liberecký kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Až do školního roku 2008/09 se tedy předpokládá spíše velmi mírný pokles počtu nově přijatých do oborů vzdělání skupin E a H, který přibližně odpovídá trendu vývoje v minulých letech poznamenaný pozvolným úbytkem osob v odpovídající věkové skupině. V letech následujících, 2009/10 a 2010/11, však již pravděpodobně nebude možné podobný vývoj zachovat i přes tradičně silné postavení oborů vzdělání s výučním listem a spíše je nutné počítat s relativně rychlým poklesem počtu nově přijatých do těchto oborů vzdělání. V dalších letech by se tyto počty přijímaných mohly postupně stabilizovat.

I podle první varianty, tedy varianty nejoptimističtější z pohledu vývoje přijímání do oborů vzdělání s výučním listem, by do školního roku 2011/12 mohlo dojít k poklesu počtu nově přijatých až o přibližně čtvrtinu současného počtu. Druhá a třetí varianta předpokládají pokles mnohem výraznější – proti dnešním počtům o 40 až 45 %.

Podíl nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem ze všech nově přijatých (viz Příloha 4) je v současné době i přes klesající trend v minulých letech stále nejvyšší mezi kraji. V roce 2006/07 bylo dosaženo úrovně 41,7 % a Liberecký kraj tak zůstává jediným krajem, kde hodnota tohoto ukazatele stále neklesla pod 40 %. Klesající trend nastartovaný především od roku 2003 je však předpokládán i v dalších letech, kdy by podle varianty 2 i varianty 3 měl pod 40 % klesnout ve školním roce 2009/10. Podle druhé varianty by se měl v dalších letech přibližně ustálit na hodnotách okolo 35 % a podle varianty třetí je dokonce možný další relativně rychlý pokles na hodnoty okolo 30 %, v některých letech dokonce i lehce pod tuto úroveň.

Ačkoli i nadále zůstanou hodnoty tohoto ukazatele mezi kraji jedny z nejvyšších, díky klesajícímu trendu v posledních letech a rozdílnému demografickému vývoji (proti např. kraji

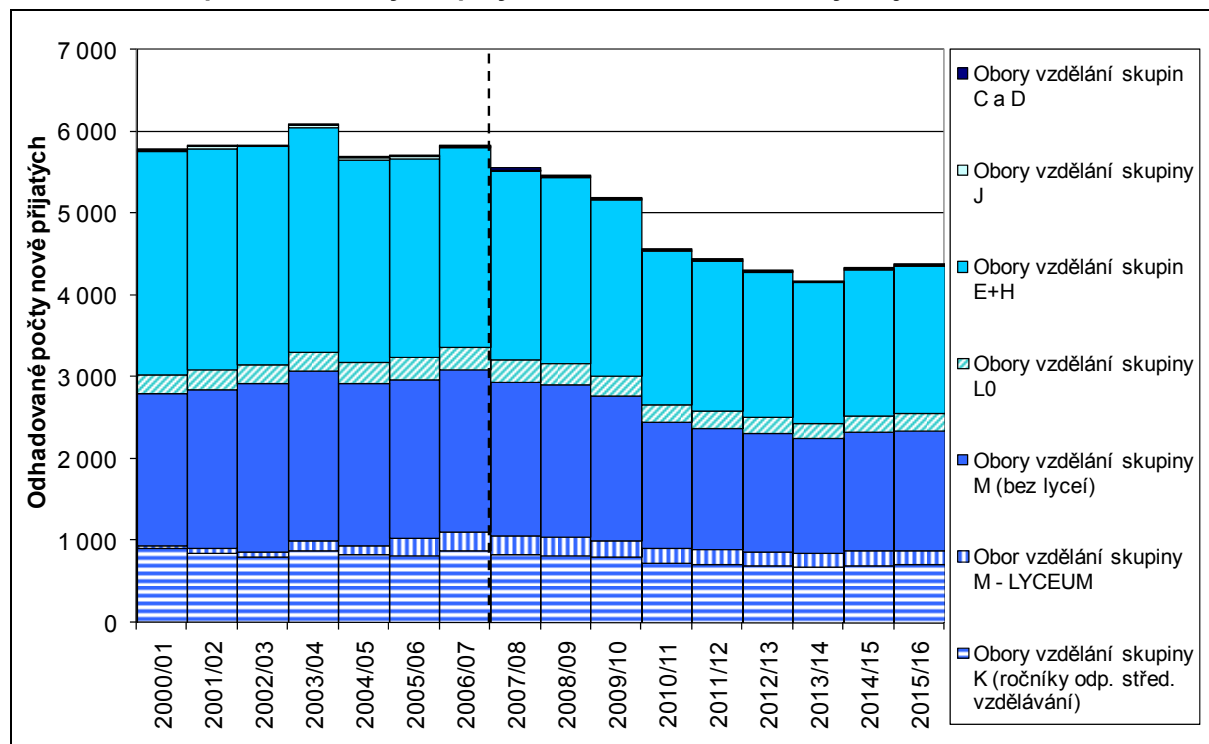
Ústeckému, Karlovarskému nebo Plzeňskému, kde je možné počítat s přechodným zvýšením počtu osob ve věku 15 let ještě v roce 2008) je možná situace, že již nebudou absolutně nejvyšší mezi všemi kraji a toto „prvenství“ případně právě kraji Ústeckému, Karlovarskému nebo Plzeňskému. Opět je vhodné se ještě v závěru této části vrátit k první variantě a věnovat jí samostatně pozornost a především dopadům podle této varianty do jednotlivých skupin oborů vzdělání (viz obrázek 17).

Počty nově přijatých do oboru vzdělání gymnázium v posledním školním roce mírně narostly, jinak byl ale jejich vývoj v posledních letech spíše nepravidelný. Ve školním roce 2006/07 bylo do tohoto oboru vzdělání přijato 871 osob. Jejich počet by se měl podle této varianty v dalších letech již jen snižovat a to až do školního roku 2013/14, kdy by se měl ustálit na hodnotách nižších než 700. V podstatě totéž, co v předchozím odstavci, je možné říci o počtech nově přijatých do oborů vzdělání skupiny M, kterou opět uvažujeme odděleně od oboru vzdělání lyceum. Do těchto oborů vzdělání bylo v posledních několika školních letech přijímáno necelých 2 tis. osob, jejich počty by se podle této varianty mohly během 5–6 let snížit o cca 500 osob.

Obor vzdělání lyceum kraj nerozvíjí nijak rychlým tempem, teprve ve dvou posledních školních letech počet nově přijatých do tohoto oboru vzdělání přesahuje 200 osob. Pokud by, podle první varianty, zůstal mezi absolventy základních škol stabilní zájem o jednotlivé obory vzdělání, byl by počet nově přijatých do oboru vzdělání lyceum nad úroveň 200 osob ještě přibližně 3 školní roky. V dalších letech by jeho klesající trend pokračoval a počty nově přijatých by se tak mohly ustálit až okolo roku 2012/13 na úrovni okolo 170 osob.

Počty nově přijatých do oborů skupin J, C a D se dohromady pohybují na úrovni pouhých 30 osob. Jejich počet by se podle této varianty navíc dále snižoval a během 6 let by se mohl postupně ustálit na počtech těsně nad 20.

Obrázek 17: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Liberecký kraj, varianta 1

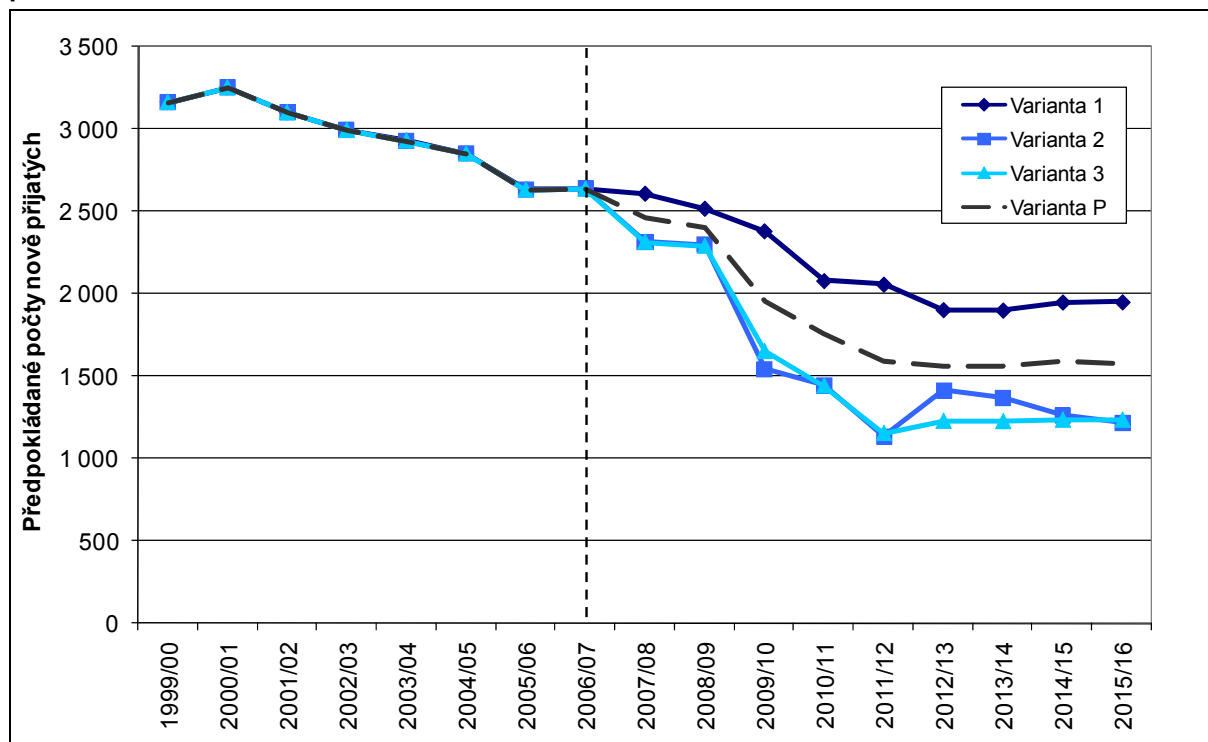
Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Královéhradecký kraj

V Královéhradeckém kraji lze zaznamenat relativně prudký pokles 15letých osob již v roce 2007 a tento fakt se patrně projeví i na počtech nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem. K dalšímu, tentokrát mnohem výraznějšímu, poklesu pravděpodobně dojde

v roce 2009. Ten by měl trvat až do roku 2011. Tento rok je zlomový u většiny krajů a po něm by již mohlo dojít ke stabilizaci počtu přijatých do oborů vzdělání skupin E a H nebo dokonce i k jejich nárůstu.

Obrázek 18: Vývoj nově přijatých do oborů vzdělání skupin E a H, Královéhradecký kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

V období nejvýraznějšího populačního propadu do roku 2011/12 by mohl kraj zaznamenat propad počtu přijatých do oborů vzdělání s výučním listem o více než 20 % podle varianty 1, ale i o více než 55 % podle variant 2 a 3, které mají až do tohoto školního roku velmi podobný průběh. Důvodem tak výrazného rozdílu mezi první variantou a ostatními je trvalý a již dlouhodobý demografický pokles počtu 15letých, který trvá již od roku 2001 (s jedinou výjimkou v roce 2006), a způsobuje postupné uvolňování kapacit středních škol již v současnosti. Po roce 2008 se tento demografický propad ještě prohloubí a v tuto chvíli není jednoznačné, co takový vývoj způsobí v preferencích uchazečů o střední vzdělávání. Podle patrně nejpravděpodobnější průměrné varianty by počet nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem mohl poklesnout proti současným hodnotám o přibližně polovinu do roku 2011/12.

Podíl nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem přijatých ze všech nově přijatých (viz Příloha 4) je v průběhu let mírně nad hodnotami celorepublikového průměru. V posledních několika letech však hodnoty tohoto ukazatele v Královéhradeckém kraji relativně rychle klesaly (ve školním roce 2006/07 podíl 33,8 %). Podle druhé a třetí varianty by měl pokles pokračovat i v dalších letech a ve školním roce 2009/10 by se měl pohybovat okolo 25 %, o 3 roky později dokonce okolo 20 %. V dalších letech by ale měl již opět mírně narůstat vlivem postupného zvyšování počtu 15letých osob. Hodnoty tohoto ukazatele by tak i nadále měly zůstat mírně nad průměrem ČR.

Možný dopad do všech skupin oborů vzdělání podle první varianty viz obrázek 19.

Počet nově přijatých do oboru vzdělání gymnázium v posledním školním roce dosahoval téměř k 1,4 tis. Při stabilním zájmu o tento obor vzdělání mezi absolventy základních škol, jak předpokládá první varianta, by jejich počet v dalších letech klesal a to na úroveň zhruba 1,1 tis. během následujících cca 5 let.

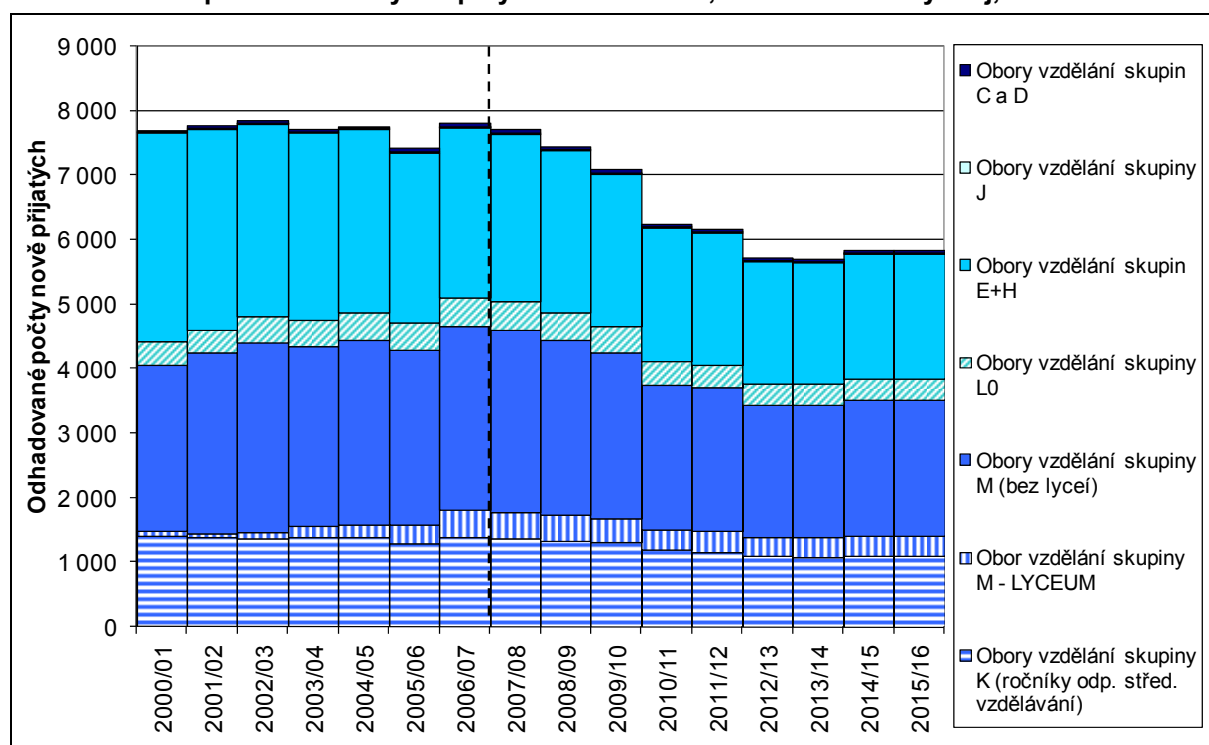

Počty nově přijatých do oborů vzdělání skupiny M, bez oboru vzdělání lyceum, v posledních letech spíše kolísaly a ve školním roce 2006/07 přesáhly 2,8 tis. Podle předpokladů první varianty by se nad touto úrovní mohly udržet ještě jeden rok, pak by již počty nově nastupujících do těchto oborů vzdělání klesaly relativně rychlým tempem a po roce 2011 by se přiblížily až k hranici 2 tis.

Počet nově přijatých do oboru vzdělání lyceum rychle narostl především v posledním školním roce, kdy nově nastoupilo více než 400 žáků, tedy o více než 100 větší počet než v předchozím školním roce. V dalších letech varianta počítá se stabilním nerostoucím zájmem a počty přijatých do tohoto oboru vzdělání by měly postupně začít klesat. Po roce 2011 by do oboru vzdělání lyceum mohlo nastupovat jen cca 300 osob ročně.

Počty nově přijatých do oborů skupin J, C a D se celkem pohybují na úrovni přibližně 60 osob. Jejich počet by se podle této varianty navíc dále snižoval a během 6 let by se mohl postupně ustálit na počtech okolo 40.

Obrázek 19: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Královéhradecký kraj, varianta 1

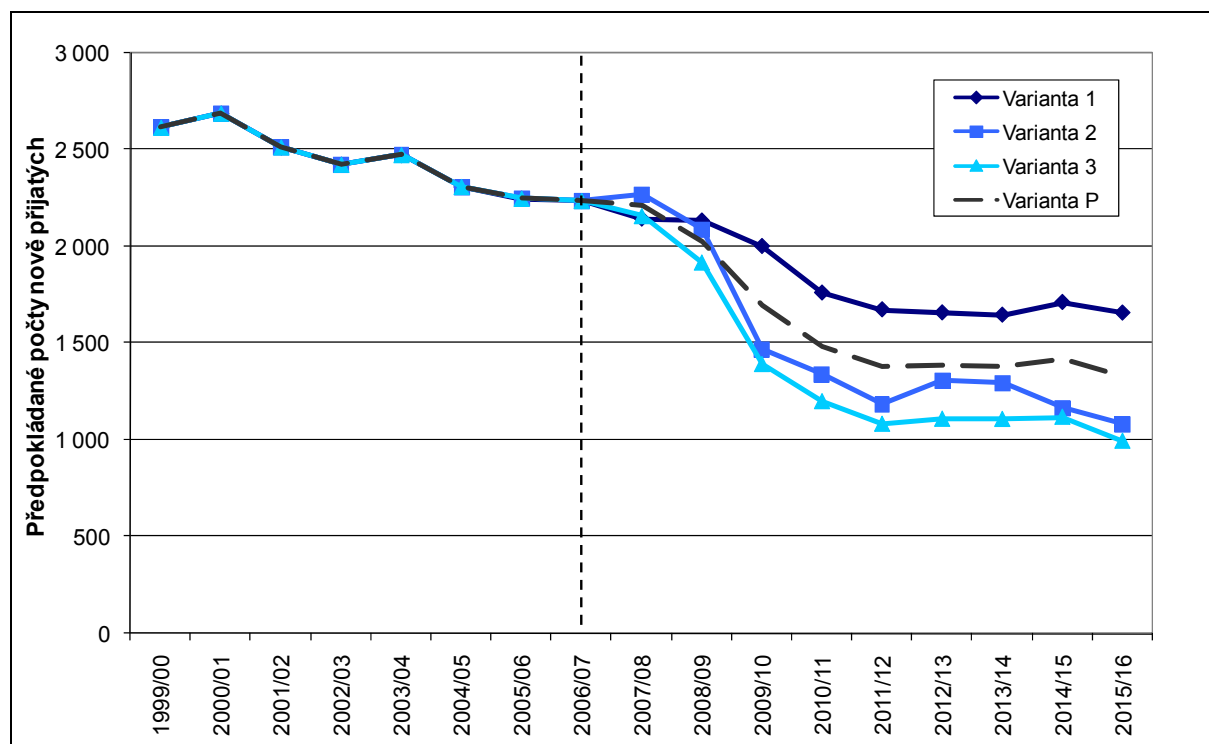
Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Pardubický kraj

Pardubický kraj, stejně jako kraj Královéhradecký, zaznamenává až do roku 2011 téměř stabilní pokles počtu 15letých v populaci (s přechodnou výjimkou v některých letech). Takový vývoj se pak samozřejmě odráží i v odhadech počtu přijatých do středního vzdělávání.

K největšímu propadu počtu přijatých do oborů vzdělání s výučním listem by mělo docházet mezi lety 2009/10 až 2011/12. V dalších letech je už možné očekávat spíše stabilizaci počtu přijatých jako je tomu u většiny ostatních krajů. Přesto by počet nově přijatých mohl z dnešních hodnot poklesnout na minima cca o 500–1000 nižší než je tomu dnes, což je pokles o čtvrtinu (podle varianty 1) až o přibližně polovinu (podle variant 2 a 3) nově přijímaných.

Obrázek 20: Vývoj nově přijatých do oborů vzdělání skupin E a H, Pardubický kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Podíl nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem ze všech nově přijatých (viz Příloha 4) na počátku 21. století relativně rychle klesal a dostal se několik procentních bodů pod republikový průměr. Po roce 2002 se však tento pokles zpomalil a v roce 2005/06 došlo dokonce k mírnému navýšení proti předchozímu školnímu roku. Ve školním roce 2006/07 hodnota opět mírně poklesla a to na 32,4 %, což zhruba odpovídá průměrné hodnotě vykazované za celou republiku. Klesající trend je předpokládán i do dalších let, i když vzhledem k vývoji let posledních není očekáván nijak rychlý pokles.

Podle třetí varianty by mohla hodnota sledovaného ukazatele poklesnout pod hladinu 30 % již v roce 2008/09, podle druhé varianty o jeden školní rok později. V dalších letech by se uvedený podíl mohl podle druhé varianty pohybovat na úrovni okolo 25 % a podle třetí varianty dokonce ještě o 2–3 procentní body níž. Ve výsledku by tak kraj úroveň tohoto ukazatele zůstal i nadále na úrovni celorepublikového průměru, případně lehce nad tímto průměrem.

Možný dopad do všech skupin oborů vzdělání podle první varianty viz obrázek 21.

Počet nově přijatých do oboru vzdělání gymnázium v posledních letech mírně rostl a ve školním roce 2006/07 přesahoval 1,3 tis. osob. V dalších letech by se však tento

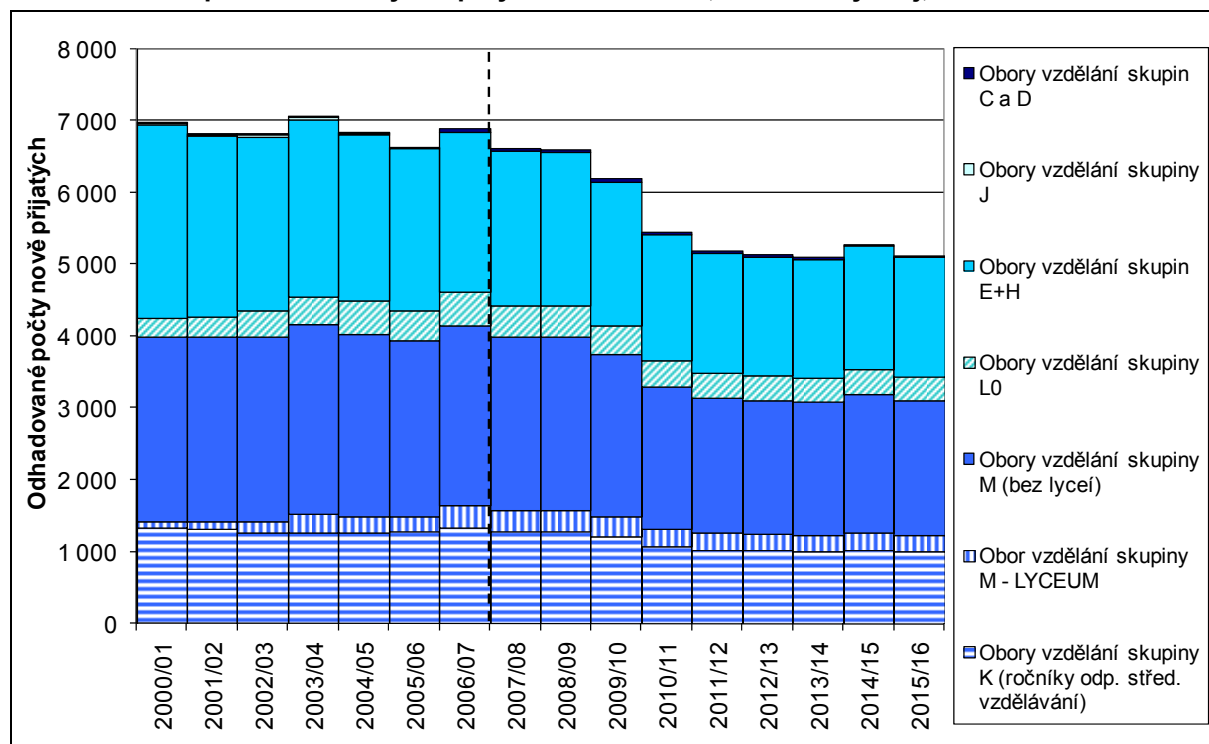
trend za předpokladů první varianty začal obracet a v rozmezí 5 let by tak mohlo dojít k poklesu počtu nově přijatých v jednotlivých letech o přibližně 300 osob.

Počty nově přijatých do oborů vzdělání skupiny M (uvažované bez oboru vzdělání lyceum) v minulých letech spíše kolísaly a v posledním školním roce mírně narostly. V dalších letech by však podle první varianty bylo třeba očekávat spíše pokles, který by se měl výrazněji urychlit především po roce 2009. Během dalších 2–3 let by tak počty nově přijatých do těchto oborů vzdělání každý rok kolísaly jen okolo 1,9 tis., tedy přibližně o 600 osob nižších než je tomu v současnosti.

Po zavedení oboru vzdělání lyceum nedocházelo k jeho rychlému rozvoji, ten probíhal spíše pomalejším tempem a postupně. Ve školním roce 2006/07 byl počet nově přijatých do tohoto oboru vzdělání o málo vyšší než 300 osob. Uvažovaná varianta však nepředpokládá další navyšování zájmu uchazečů a tak by se vlivem demografického poklesu počet nově přijatých začal postupně snižovat. Během cca 5 let by se tak mohl ustálit na úrovni zhruba o 70 osob nižší než je v současné době.

Již dva školní roky nebylo přijímáno do oborů vzdělání skupiny J a její výrazné oživení se nepředpokládá ani v dalších letech. Do oborů vzdělání praktických škol (skupiny C a D) bylo v posledním školním roce přijato 40 žáků, při stabilním zájmu ze strany absolventů základních škol v dalších letech by se i tento počet začal postupně snižovat a ustálit by se mohl přibližně po 5 školních letech a to na úrovni cca 30 nově přijatých každý rok.

Obrázek 21: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Pardubický kraj, varianta 1

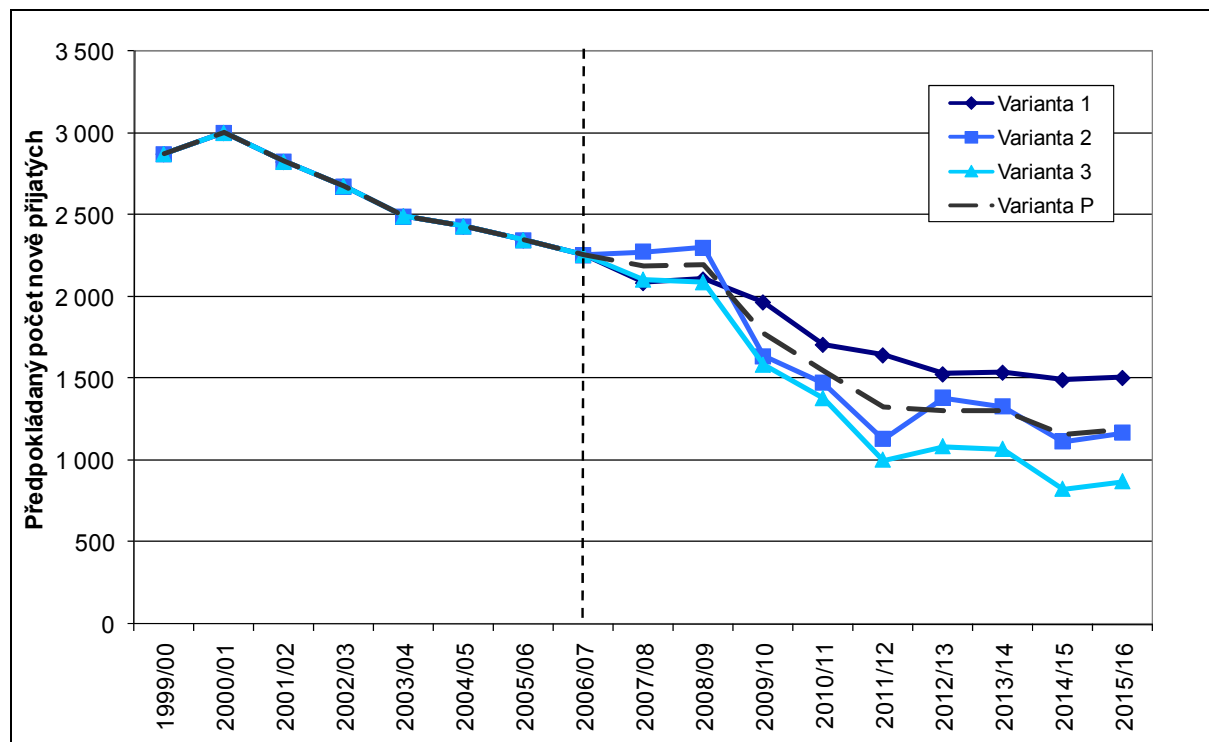

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Kraj Vysočina

V tomto kraji zůstával počet narozených relativně stabilní až do roku 1993, k výraznějšímu poklesu došlo poprvé až v roce následujícím. Pokles však trval až do roku 1996 a počet 15letých tak klesá až do roku 2011. Pokles počtu narozených v roce 1996 (tito narození dosáhnou věku 15 let v roce 2011) byl u tohoto kraje dokonce druhý největší mezi kraji ČR (za krajem Karlovarským). K výraznému poklesu počtu narozených došlo ještě v roce 1999, kdy tento kraj zaznamenal mezi kraji největší relativní pokles. To se projeví v počtech 15letých v roce 2014, kdy lze očekávat opět vliv na počty nově přijatých do oborů vzdělání středního vzdělávání.

Obrázek 22: Vývoj nově přijatých do oborů vzdělání skupin E a H, kraj Vysočina, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Pokles nově přijatých do středního vzdělávání je v kraji Vysočina relativně stabilní a trvalý. Změna tohoto vývoje je možná ve školním roce 2008/09 opět vlivem mírného oživení počtu 15letých v tomto roce v kraji jako důsledek přechodného zvýšení počtu narozených v roce 1993. Po tomto roce je však již nutné počítat s prudkým snižováním počtu přijímaných do středního vzdělávání, především patrně do oborů vzdělání s výučním listem.

Do roku 2011/12 by tak mohl počet přijímaných do těchto oborů poklesnout podle první varianty o téměř 30 % dnešních počtů. Podle méně příznivých variant by pokles mohl dosáhnout až na 50–55 %.

Zmíněný propad počtu 15letých, který je možné očekávat v roce 2014, by opět mohl negativně ovlivnit počty přijatých do středního vzdělávání v tomto roce.

Podíl nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem ze všech nově přijatých (viz Příloha 4) na počátku 21. století relativně rychle klesal. Z hodnot o několik procentních bodů vyšších než byl republikový průměr v té době, se do roku 2002 průměru vyrovnal a do současnosti se na průměrné hodnotě pohybuje, v roce 2006/07 bylo dosaženo hodnoty 32,1 %. Pokles hodnot tohoto ukazatele je předpokládán i v dalších letech a to v druhé a třetí variantě. Podle nich by ve školním roce 2009/10 mohlo být dosaženo hodnoty pod 30 % a třetí varianta v závěru prognózovaného období předpokládá dokonce pokles i pod 20 %.

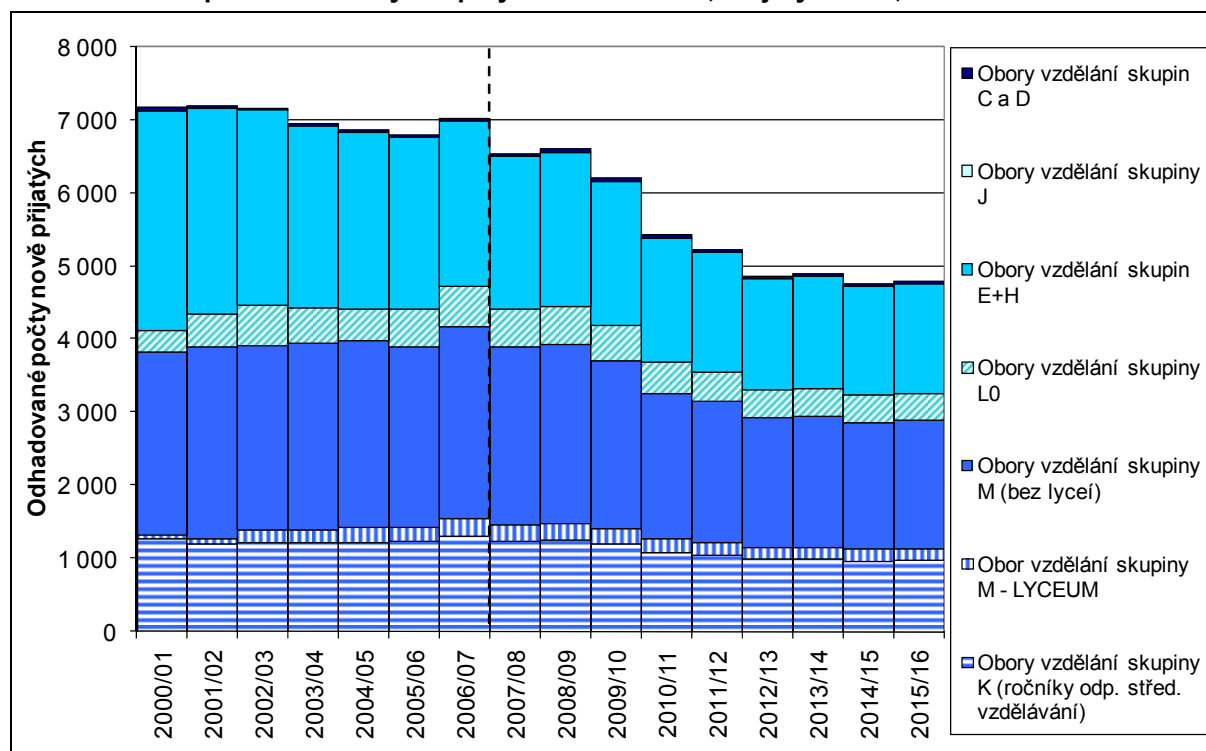
Tím by hodnoty ukazatele i nadále byly velmi blízko u průměrných hodnot vykazovaných za ČR. Možný dopad do všech skupin oborů vzdělání podle první varianty viz obrázek 23.

Počty přijímaných do oboru vzdělání gymnázium v kraji v posledních letech rostou, ale jen velmi mírným tempem. Ve školním roce 2006/07 se jejich počty přiblížily k hodnotě 1,3 tis. Pokud bychom v souladu s první variantou předpokládali, že by se již dál neměl měnit zájem o tyto obory, vyjádřený podílem nově přijatých k absolventům základních škol, pak by počty nově přijatých začaly klesat hned od školního roku 2007/08 a během řádově pěti let by se mohly začít ustalovat na úrovni okolo 1tis. osob ročně.

Počet nově přijatých do oborů vzdělání skupiny M, uvažované bez oboru vzdělání lyceum, v roce 2005/06 mírně poklesl, v následujícím školním roce opět stoupl. Podle první varianty by se jednalo jen o přechodné navýšení a dále by počty přijímaných do těchto oborů vzdělání klesaly každým rokem. Ze současného počtu okolo 2,6 tis. by tak mohlo dojít během 5–6 let ke snížení na hodnoty na cca 1,8 tis. osob, tedy přibližně o 800 osob nižší než je tomu dnes. Obor vzdělání lyceum byl v kraji zaváděn postupně a relativně pomalým tempem. Díky němu ve školním roce 2006/07 do tohoto oboru vzdělání nastupovalo jen 240 žáků. Při předpokladu stabilního zájmu v dalších letech by se i tento počet začal snižovat. V nejbližších dvou školních letech by šlo o pokles relativně mírný a pozvolný, ovšem jen další 3 školní roky by stačily, aby počty nově přijatých klesly na hodnoty okolo 175 a v následujících školních letech dokonce jen na hodnoty okolo 165 žáků.

Po celé sledované období nebylo v kraji přijímáno do oborů vzdělání skupiny J a není předpokládáno ani nadále. Do oborů vzdělání praktických škol (skupiny C a D) bylo v posledních letech přijímáno okolo 50 žáků každý rok. Tento počet by v rozmezí cca 5 let mohl poklesnout na úroveň 30–35 žáků.

Obrázek 23: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, kraj Vysočina, varianta 1

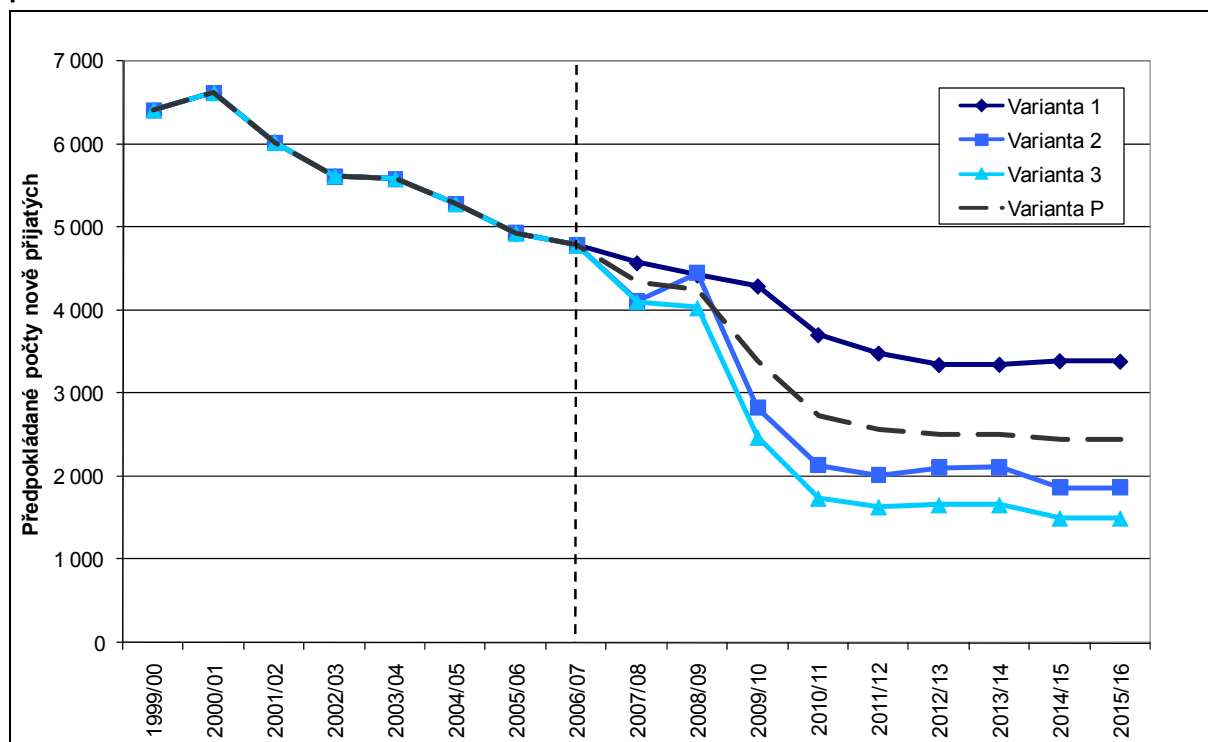

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Jihomoravský kraj

Jihomoravský kraj je další z krajů, které v roce 1993 zaznamenaly ještě mírný nárůst počtu narozených. To by se mohlo odrazit v přechodném nárůstu počtu přijatých i do oborů vzdělání s výučním listem ve školním roce 2008/09. Stejně jako ostatní kraje pak i tento zaznamená pokles počtu 15letých v populaci, způsobený poklesem počtu narozených v letech 1994 a 95. Tento vývoj byl však v roce následujícím již výrazně mírnější než ve většině ostatních krajů, proto ve školním roce 2011/12 už lze očekávat relativně stabilizaci počtu nově přijatých od středního vzdělávání, včetně oborů vzdělání skupin E a H.

Obrázek 24: Vývoj nově přijatých do oborů vzdělání skupin E a H, Jihomoravský kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Celkový pokles počtu osob věkově odpovídajících nástupu na střední školu je v kraji jeden z nejvýraznějších, otázkou je, jak na tak radikální změnu vývoje zareagují uchazeči o střední vzdělávání a jak budou ovlivněny jejich preference při volbě oboru vzdělání. Podle první, z hlediska oborů vzdělání s výučním listem nejmírnější, varianty by pokles počtu přijatých do těchto oborů vzdělání mohl v nejbližších letech pokračovat obdobným tempem jako dosud, výraznější propad by bylo nutné očekávat až od školního roku 2010/11. Do roku 2011/12 by tak počty přijatých do těchto oborů vzdělání mohly poklesnout o necelých 30 %. Podle druhé a třetí varianty by byl propad přijímaných mnohem výraznější a s přestávkou v roce 2008/09 by trval již od roku 2007/08 do roku 2010/11. Do školního roku 2011/12 by tak počty přijatých do těchto oborů vzdělání mohly poklesnout až o 60–65 %.

Podíl přijatých do oborů vzdělání s výučním listem ze všech nově přijatých (viz Příloha 4) v posledních letech relativně rychle klesá a pohybuje se na úrovni o několik procentních bodů níže, než je hodnota průměrná pro celou republiku. V roce 2006/07 bylo v kraji dosaženo úrovně 30,1 %. S největší pravděpodobností hned v následujícím školním roce 2007/08 bude překonána hladina 30 % a další klesající trend by měl u tohoto ukazatele následovat v dalších letech. Podle třetí varianty by hodnota ukazatele mohla v roce 2009/10 klesnout i pod 20 %. Podle třetí varianty je dokonce možné, že tato hodnota klesne po roce 2010/11 až k úrovni 15 %. Spolu s Prahou tak i Jihomoravský kraj může prolomit úroveň 15 %, která je v optimálním případě považována pro tento ukazatel

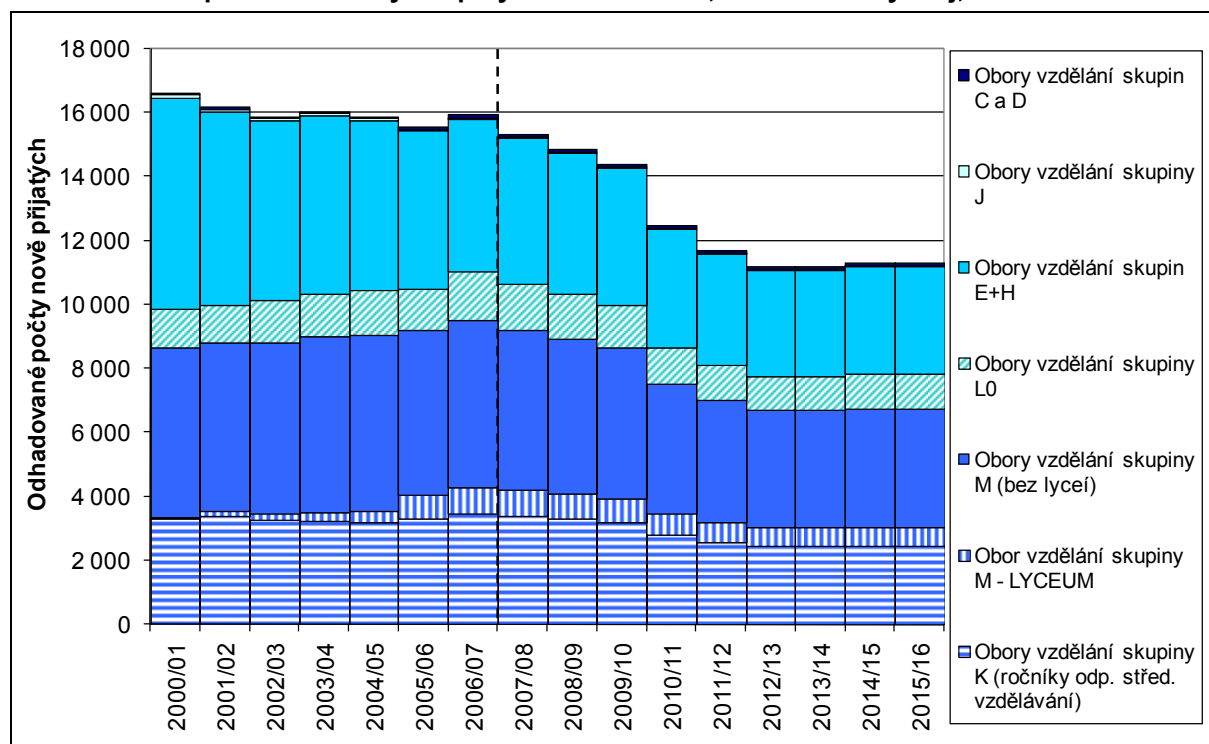
za minimální. Možný dopad do všech skupin oborů vzdělání podle první varianty viz obrázek 25.

Poslední tři školní roky v kraji dochází k navyšování absolutního počtu nově přijatých do oboru vzdělání gymnázium. Ve školním roce 2006/07 tento počet dosáhl přes 3,4 tis. Pokud však, v souladu s první variantou, budeme předpokládat, že v dalších letech již neporoste zájem o tyto obory, začal by počet nově přijatých do oboru vzdělání gymnázium klesat jako důsledek dopadu demografického vývoje. Pokles v nejbližších 2–3 letech by byl spíše pozvolnější, ovšem pak by stačily pouhé 2 školní roky a do těchto oborů vzdělání by bylo přijímáno v kraji jen cca 2,5 tis. žáků. V dalších letech by byl ještě pravděpodobný další pokles, ale ne tak výrazný.

K výraznému poklesu počtu nově přijatých do oborů vzdělání skupiny M (bez oboru vzdělání lyceum) došlo již ve školním roce 2005/06. V následujícím školním roce se tento počet opět zvýšil na hodnotu přes 5,2 tis. Stabilizace zájmu o tyto obory vzdělání by vedla opět k dalšímu snižování a to hned od následujícího školního roku. Po 5 školních letech by tak počty nově přijatých do těchto oborů vzdělání byly zhruba na úrovni 3,8 tis. a nebyl by vyloučený jejich další pokles v následujících několika školních letech.

Obor vzdělání lyceum byl v prvních letech po jeho zavedení rozšiřován jen pozvolna. Změna nastala až od školního roku 2005/06, kdy došlo k prudkému nárůstu počtu přijatých do tohoto oboru vzdělání. Tento nový trend pokračoval i v následujícím školním roce. Pravděpodobně právě tento fakt stojí za rychlým poklesem počtu nově přijatých do ostatních oborů vzdělání skupiny M. V současné době se již počty nově přijatých do oboru vzdělání lyceum blíží k 850, při stabilním zájmu o tento obor vzdělání by klesly k cca 600 osob. Do oborů vzdělání skupin J, C a D v posledních letech nastupuje každý rok přibližně přes 100 žáků. Podle uvažované varianty by jejich počty klesly na úroveň okolo 80 nově přijatých každý rok a to přibližně do 5–6 dalších školních let.

Obrázek 25: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Jihomoravský kraj, varianta 1

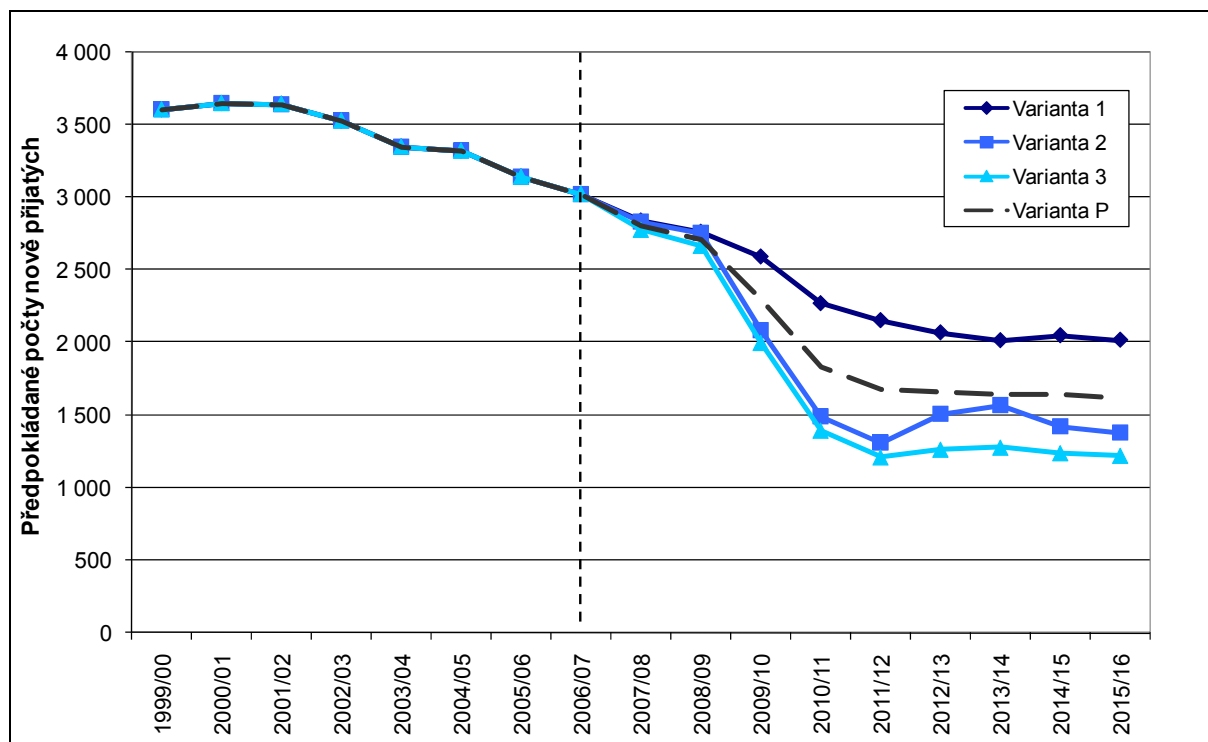

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Olomoucký kraj

Olomoucký kraj zaznamenává a patrně bude zaznamenávat pokles počtu 15letých již od roku 2006 a narozdíl od většiny ostatních krajů nejrychlejší pokles 15letých osob lze očekávat až v roce 2010, tedy o rok později než u většiny jiných krajů. Tím může být pokles nově přijatých do středního vzdělávání fakticky rozložen do dvou let. Místo náhlého poklesu v jednom roce může tento pokles trvat teoreticky roky dva. Oba dva roky však patrně bude velmi strmý. V dalších letech by situace v počtech nově přijatých mohla být relativně stabilizovaná, jako je tomu i u většiny jiných krajů.

Obrázek 26: Vývoj nově přijatých do oborů vzdělání skupin E a H, Olomoucký kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Strmý pokles počtu osob věkově příslušných nástupu do středních škol však opět způsobuje velkou variabilitu jednotlivých variant. Podle nejmírnější z nich, varianty 1, by do roku 2011/12 mohl počet přijatých do oborů vzdělání s výučním listem poklesnout přibližně o 30 % proti dnešním hodnotám. Podle méně příznivých variant by byl pokles mnohem rychlejší, protože by uchazeči patrně dávali větší přednost vzdělávání v žádanějších oborech vzdělání (gymnázium, lyceum a jiné obory vzdělání s maturitní zkouškou). V takovém případě by obory vzdělání s výučním listem mohly zaznamenat pokles počtu přijatých až 55–60 % proti současnému stavu.

Olomoucký kraj se mezi moravskými kraji vyznačuje tradičně nejvyšším podílem nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem ze všech nově přijatých (viz Příloha 4). V rámci republiky se ale nejedná o hodnoty nijak výjimečné a jsou spíše jen lehce nad průměrem. V posledních letech je navíc zaznamenáván klesající trend těchto hodnot.

Pokud by takový vývoj pokračoval i v dalších letech, pak by hodnota ukazatele poklesla pod úroveň 30 % v roce 2009/10 (podle druhé a třetí varianty) a o další dva školní roky později by se patrně již přiblížila k úrovni okolo 20 %. Patrně by tak i nadále podíl zůstal nejvyšší mezi moravskými kraji a lehce nad průměrem ČR.

Možný dopad do všech skupin oborů vzdělání podle první varianty zobrazuje obrázek 27.

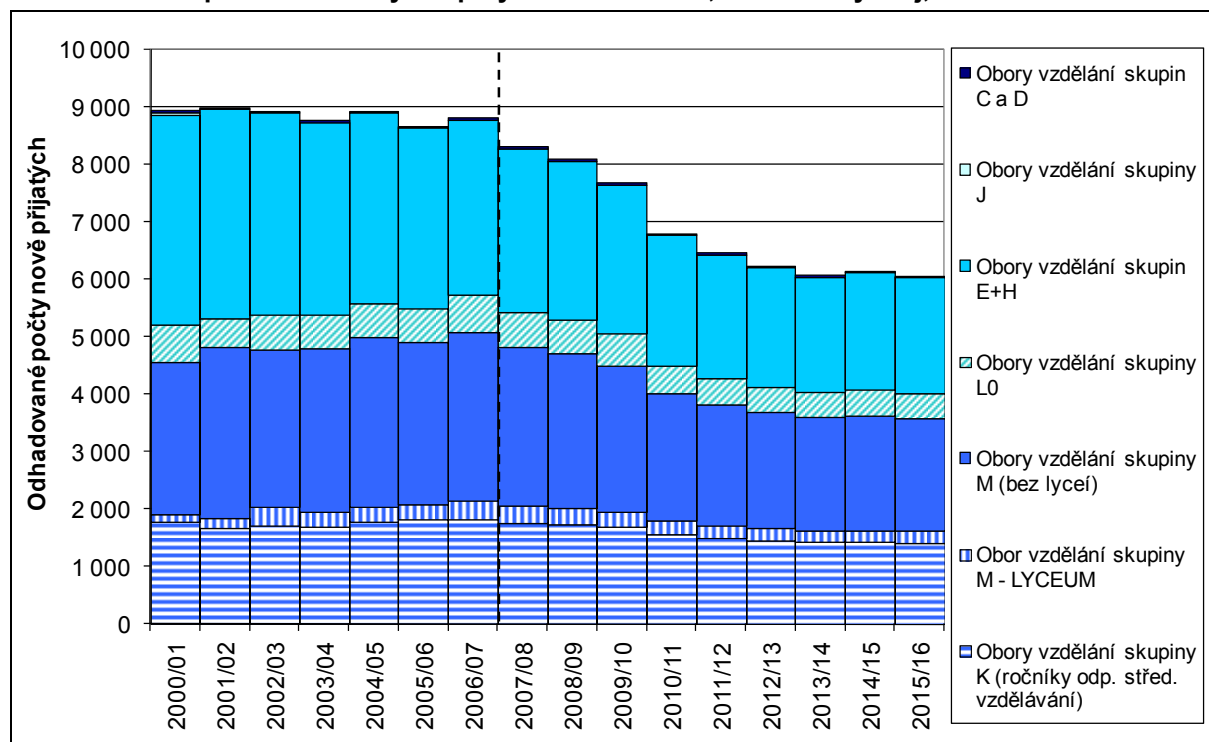
Počty nově přijatých do oboru vzdělání gymnázium v posledních letech spíše narůstaly a jejich počet se v absolutním vyjádření ustálil ve školním roce 2006/07, kdy již přesahoval 1,8 tis. osob. Stabilní zájem o tyto obory vzdělání v dalších letech, který předpokládá první varianta, by však zapříčinil snižování počtu nově přijatých a během 5 let by do oboru vzdělání gymnázium každoročně nastupovalo již jen okolo 1,5 tis. žáků. V následujících letech by navíc nebyl vyloučen ani další mírný pokles.

Počty nově přijatých do oborů vzdělání skupiny M, uvažované bez oboru vzdělání lyceum, v minulosti kolísaly na úrovni lehce pod hodnotou 3 tis. Stabilizace zájmu o tyto obory vzdělání ze strany absolventů základních škol by způsobila, že po cca 5–6 školních letech by počty nově přijatých kolísaly na úrovni jen lehce přes 2 tis. nově přijatých.

Obor vzdělání lyceum byl a stále je zaváděn jen velmi opatrně a pozvolna. Počty nově přijatých do tohoto oboru vzdělání v současné době jen mírně překračují 300 osob. Jak již bylo uvedeno, varianta 1 předpokládá stabilizaci zájmu o jednotlivé obory vzdělání a tím by demografický vývoj způsobil pokles počtu nově přijatých i u oboru lyceum. Mohl by tak poklesnout zhruba o 100 žáků a po 5 letech by počty nově přijatých mohly jen mírně překračovat počet 200 osob.

V kraji nejsou přijímáni žádní žáci do oborů vzdělání skupiny J již od školního roku 2001/02. Ani v dalších letech tedy není předpokládáno, že by se tato situace změnila. Naopak do oborů vzdělání praktických škol (skupina C a D) počet nově přijatých v posledním roce vzrostl dvojnásobně vzhledem k roku předchozímu a dosáhl počtu 43 nově přijatých. Při stabilním zájmu o tyto obory vzdělání v dalších letech by do nich pravděpodobně za 5 let nastupovalo okolo 30 žáků každý rok.

Obrázek 27: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Olomoucký kraj, varianta 1

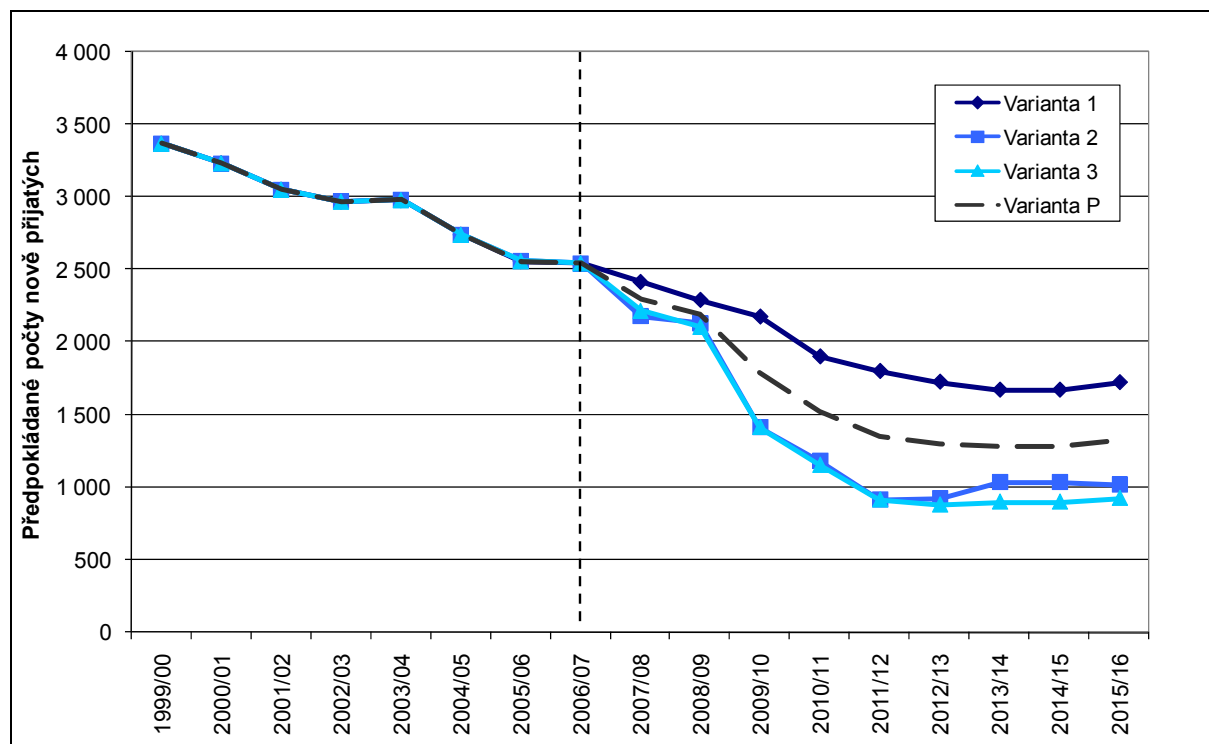

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Zlínský kraj

Zlínský kraj patrně zaznamená relativně významný pokles počtu 15letých už v roce 2007, po následném zmírnění tohoto vývoje v roce 2008 by od dalšího roku měl být pokles již velmi rychlý a to především v roce 2009. Tento vývoj se zastaví pravděpodobně v roce 2011 nebo 2012 a nepochybně se odrazí i ve vývoji počtu nově přijatých do středního vzdělávání.

Obrázek 28: Vývoj nově přijatých do oborů vzdělání skupin E a H, Zlínský kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

I v případě, že by uchazeči o přijetí do středního vzdělávání nedali přednost „prestížnějším oborům vzdělání“ gymnázií a lyceí a byl by zachován podíl nově přijatých do jednotlivých skupin oborů vzdělání vzhledem k absolventům základních škol na dnešní úrovni (varianta 1), došlo by k poklesu počtu nově přijatých do oborů vzdělání skupin E a H o asi 30 % do školního roku 2011/12 oproti současným hodnotám. V případě vývoje, kdy by uchazeči dali přednost jiným oborům vzdělání (varianta 2 a 3, které jsou si i v případě tohoto kraje velmi podobné), by pokles mohl být mnohem výraznější, a to až o 65 %.

Na rozdíl od sousedního Olomouckého kraje je v kraji Zlínském podíl nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem ze všech nově přijatých (viz Příloha 4) mezi moravskými kraji nejnižší a už v roce 2006/07 je nižší než 30 %. Je tedy o více než dva procentní body pod republikovým průměrem. Navíc je v průběhu posledních let zaznamenáván relativně výrazný pokles tohoto ukazatele v kraji.

Vlivem takového trendu do dalších let by jeho hodnota měla do školního roku 2010/11 klesnout pod úroveň 20 % a v následujícím školním roce se dokonce může přiblížit k limitní hranici 15 %. Spolu s Prahou a Jihomoravským krajem by tak hodnoty dosahované pro tento ukazatel ve Zlínském kraji patřily k nejnižším v republice a nejvýrazněji by u těchto krajů hrozilo i překročení oné 15% hranice, která je u tohoto ukazatele dlouhodobě považovaná za minimální pro optimální vývoj. Od roku 2013/14 by však tento podíl mohl opět pozvolna začít narůstat, přesto by hodnoty měly zůstat na podprůměrné úrovni v rámci republiky.

Možný dopad do všech skupin oborů vzdělání podle první varianty viz obrázek 29.

Obor vzdělání gymnáziem zaznamenal v kraji během posledních několika školních let relativně významný nárůst počtu nově přijatých. V dalších letech by však při splnění

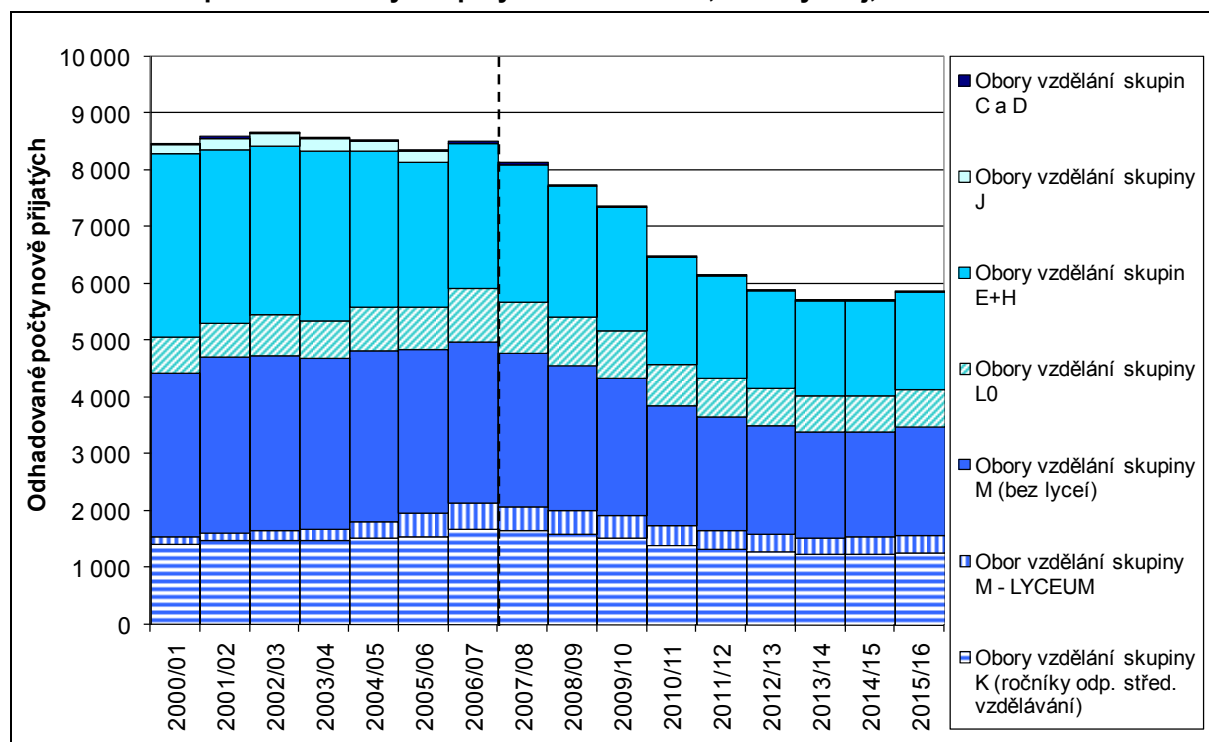
předpokladů první varianty došlo k obrácení tohoto rostoucího trendu. Ještě přibližně 1 až 2 roky by počty nově přijatých do tohoto oboru vzdělání klesaly jen relativně pozvolna, ovšem v dalších letech by to vedlo k daleko rychlejšímu tempu poklesu a počty nově přijatých do tohoto oboru vzdělání by se tak ve školním roce 2010/11 pohybovaly jen na úrovni okolo 1,4 tis. a o 2 školní roky později dokonce jen na úrovni pod 1,3 tis. V posledním školním roce bylo přitom do tohoto oboru vzdělání přijato 1676 žáků.

Počet nově přijatých do oborů vzdělání skupiny M, bez oboru vzdělání lyceum, v posledních dvou školních letech poklesl na hodnoty okolo 2,8 tis. a i v tomto případě za tímto faktem stojí navyšování počtu nově přijatých právě v oboru vzdělání lyceum. Vlivem předpokladů první varianty a dopadů demografického vývoje by počty nově přijatých do těchto oborů vzdělání klesaly i nadále. Dalo by se předpokládat, že tento pokles by se mohl zastavit zhruba v roce 2013/14 a to na úrovni jen necelých 1,9 tis. žáků.

Obor vzdělání lyceum zaznamenává v posledních 2–3 letech poměrně rychlý rozvoj počtu nově přijatých. Patrně tak byli odčerpáváni zájemci o ostatní obory vzdělání skupiny M. V dalších letech by však podle uvažované varianty nebyl další rozvoj tohoto oboru vzdělání již prakticky možný a v nejbližších 6–7 školních letech by počty nově přijatých vytrvale klesaly až zhruba na úroveň okolo 300 nově přijatých žáků každý rok. To by však bylo o cca 150 nově přijatých méně než v současné době.

Počty přijatých do oborů vzdělání skupiny J v kraji byly relativně vysoké, okolo 200, až do školního roku 2005/06. V posledním školním roce však již do těchto oborů vzdělání nebyl nikdo další přijat, přijímání není předpokládáno ani v dalších letech. Do oborů vzdělání praktických škol (skupin C a D) nastoupilo v posledním školním roce 30 nově přijatých žáků. Během 6–7 školních let by jejich počet mohl být jen okolo 20 žáků každý rok.

Obrázek 29: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Zlínský kraj, varianta 1

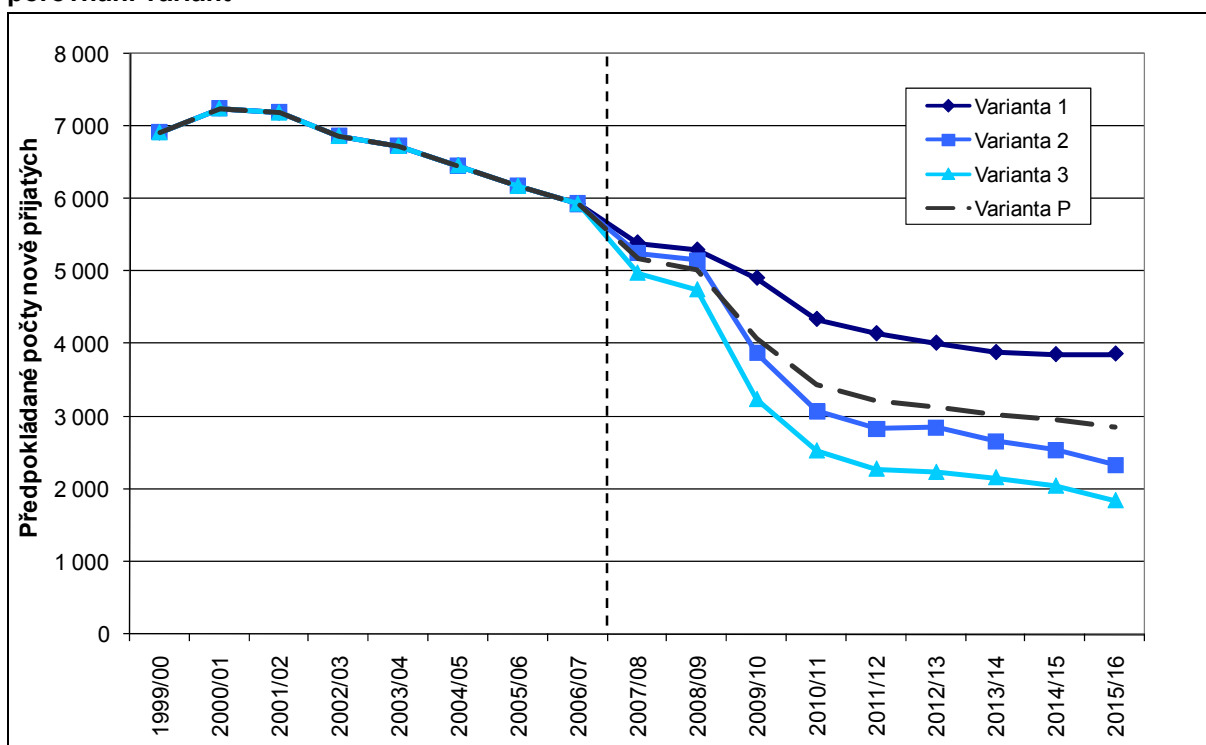

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Moravskoslezský kraj

I Moravskoslezský kraj zaznamená pokles 15letých osob již v roce 2007. V roce následujícím lze čekat zmírnění tohoto poklesu, ovšem hned po něm opět rychlý propad trvající asi dva roky. Pokles počtu 15letých v roce 2011 by měl být již výrazně pozvolnější. Moravskoslezský kraj je jediným krajem, kde nelze čekat růst této věkové skupiny až do roku 2015. Proto i odhadované počty nově přijatých do středního vzdělávání jsou klesající v celém sledovaném období.

Obrázek 30: Vývoj nově přijatých do oborů vzdělání skupin E a H, Moravskoslezský kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

První varianta, která je v celém materiálu vzhledem k oborům vzdělání s výučním listem neoptimističtější, předpokládá v dalších letech pokles počtu přijatých do těchto oborů vzdělání zhruba tempem, jaké bylo u tohoto poklesu dosahováno i v minulých letech, opět tedy jakoby demografický propad neměl nijak výraznější dopad na tento vývoj. I podle takto málo pravděpodobné varianty by počty přijatých do těchto oborů vzdělání do roku 2011/12 poklesly proti současným hodnotám o cca 30 %.

Podle ostatních variant by během stejného období mohl pokles dosáhnout 50 až 60 % současných hodnot. Navíc by měl snižující se počet přijímaných pokračovat i v dalších prognózovaných letech a tak by do roku 2015/16 mohly být počty přijímaných do těchto oborů vzdělání zhruba na úrovni o 60 až 70 % nižších než jsou dnes.

Podíl nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem ze všech nově přijatých (viz Příloha 4) je dlouhodobě na úrovni celorepublikového průměru a vykazoval tedy i obdobný pokles v minulých letech.

Ze současné hodnoty 32,6 % by podle varianty 3 mohl pod úroveň 30 % klesnout ve školním roce 2008/09, podle druhé varianty o jeden školní rok později. Třetí varianta pak v roce 2010/11 předpokládá dokonce pokles až pod 20 % a další klesání hodnoty ukazatele zhruba k úrovni 16 %.

Možný dopad do všech skupin oborů vzdělání podle první varianty viz obrázek 31.

Gymnaziální vzdělání v kraji zaznamenalo absolutní navýšení počtu nově přijatých v posledním školním roce, ovšem působením předpokladů uvažované první varianty

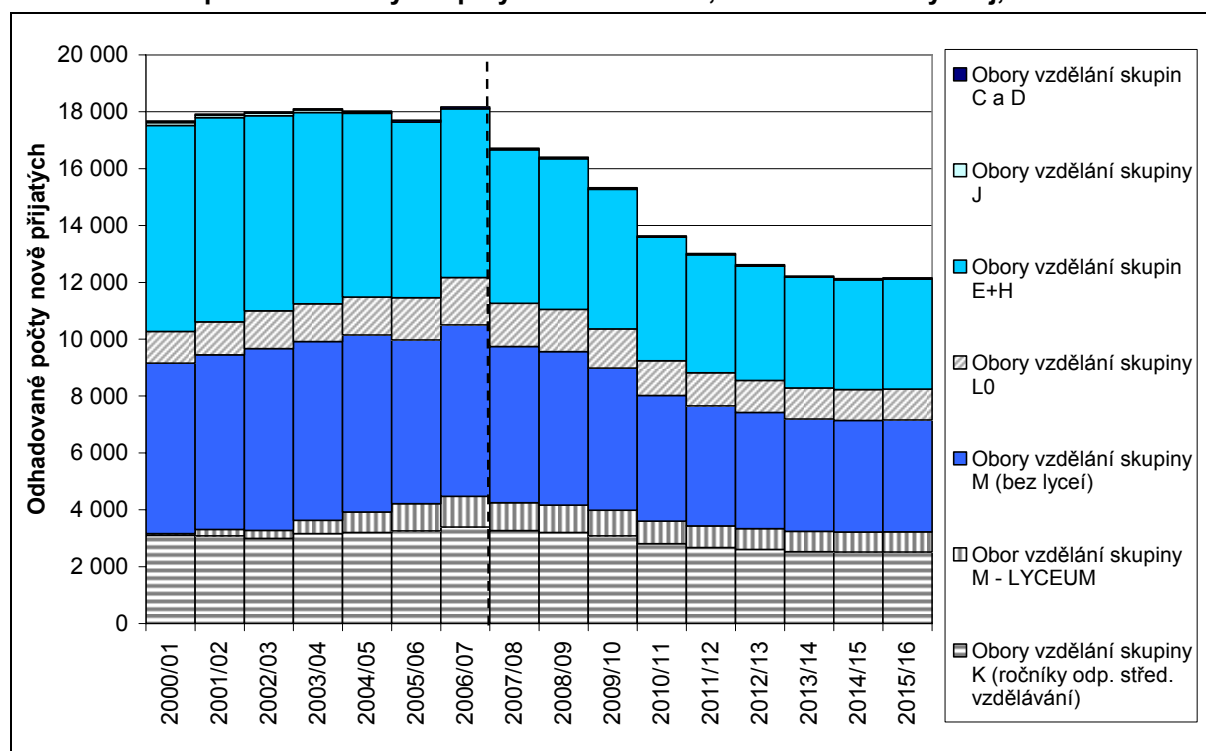
by se tento vývoj zvrátil a počty nově přijatých do oboru vzdělání gymnázium by začaly postupně a vytrvale klesat. K relativní stabilizaci by mohlo dojít okolo školního roku 2013/14 a to na úrovni zhruba 2,5 tis. Proti současným počtům by to znamenalo snížení o zhruba 900 nově přijatých žáků.

Ačkoli v kraji dochází k rychlému rozvoji oboru vzdělání lyceum, na ostatní obory vzdělání skupiny M to pravděpodobně nemá takový vliv, jak bylo patrné například u krajů Jihomoravského a Zlínského. V posledním školním roce se počet nově přijatých do oborů vzdělání skupiny M, uvažované bez oboru vzdělání lyceum, dokonce zvýšily na hodnoty lehce přes 6 tis. Podle uvažované varianty by však hned od následujícího školního roku měl nastat prudký pokles nově přijatých, který by se měl zastavit zhruba na hodnotách okolo 4 tis. po roce 2012.

V tomto kraji nastoupil do oboru vzdělání lyceum ve školním roce 2006/07 absolutně nejvyšší počet nově přijatých žáků mezi všemi kraji – 1081. Pokud by však zájem o tento obor vzdělání dále nerostl, pak by do něj okolo školního roku 2013/14 každoročně mohlo nastupovat jen okolo 700 žáků.

Poslední 2 školní roky nejsou již v kraji přijímání žádní noví žáci do oborů vzdělání skupiny J, není tedy předpokládáno ani v dalších letech. Během stejného období však došlo ke zvýšení počtu nově přijatých do oborů vzdělání praktických škol (skupin C a D), kam v současné době každoročně nastupuje přes 60 nových žáků. Tento počet by se měl snížit do roku 2013 o zhruba 20 žáků.

Obrázek 31: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Moravskoslezský kraj, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Příloha 4 – Podíl nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem ze všech nově přijatých do oborů středního vzdělání

		2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08
Praha	Varianta 1	29,0%	27,9%	26,8%	25,7%	24,8%	23,3%	21,1%	20,8%
	Varianta 2	29,0%	27,9%	26,8%	25,7%	24,8%	23,3%	21,1%	18,9%
	Varianta 3	29,0%	27,9%	26,8%	25,7%	24,8%	23,3%	21,1%	19,0%
	Varianta P	29,0%	27,9%	26,8%	25,7%	24,8%	23,3%	21,1%	19,9%
Středočeský kraj	Varianta 1	40,0%	38,6%	37,5%	37,0%	36,5%	35,2%	33,6%	33,5%
	Varianta 2	40,0%	38,6%	37,5%	37,0%	36,5%	35,2%	33,6%	32,7%
	Varianta 3	40,0%	38,6%	37,5%	37,0%	36,5%	35,2%	33,6%	32,3%
	Varianta P	40,0%	38,6%	37,5%	37,0%	36,5%	35,2%	33,6%	32,9%
Jihočeský kraj	Varianta 1	40,9%	39,8%	38,4%	36,7%	36,8%	35,4%	34,7%	34,5%
	Varianta 2	40,9%	39,8%	38,4%	36,7%	36,8%	35,4%	34,7%	34,2%
	Varianta 3	40,9%	39,8%	38,4%	36,7%	36,8%	35,4%	34,7%	32,7%
	Varianta P	40,9%	39,8%	38,4%	36,7%	36,8%	35,4%	34,7%	33,7%
Plzeňský kraj	Varianta 1	43,6%	41,9%	41,3%	40,5%	39,5%	38,0%	36,6%	36,2%
	Varianta 2	43,6%	41,9%	41,3%	40,5%	39,5%	38,0%	36,6%	36,6%
	Varianta 3	43,6%	41,9%	41,3%	40,5%	39,5%	38,0%	36,6%	33,9%
	Varianta P	43,6%	41,9%	41,3%	40,5%	39,5%	38,0%	36,6%	35,4%
Karlovarský kraj	Varianta 1	49,0%	46,2%	44,7%	44,6%	43,0%	41,6%	38,8%	38,4%
	Varianta 2	49,0%	46,2%	44,7%	44,6%	43,0%	41,6%	38,8%	38,9%
	Varianta 3	49,0%	46,2%	44,7%	44,6%	43,0%	41,6%	38,8%	37,5%
	Varianta P	49,0%	46,2%	44,7%	44,6%	43,0%	41,6%	38,8%	38,4%
Ústecký kraj	Varianta 1	45,1%	44,1%	44,3%	43,0%	41,7%	39,2%	38,3%	38,2%
	Varianta 2	45,1%	44,1%	44,3%	43,0%	41,7%	39,2%	38,3%	38,3%
	Varianta 3	45,1%	44,1%	44,3%	43,0%	41,7%	39,2%	38,3%	38,0%
	Varianta P	45,1%	44,1%	44,3%	43,0%	41,7%	39,2%	38,3%	38,2%
Liberecký kraj	Varianta 1	47,0%	46,4%	45,9%	45,0%	43,3%	42,4%	41,7%	41,7%
	Varianta 2	47,0%	46,4%	45,9%	45,0%	43,3%	42,4%	41,7%	41,8%
	Varianta 3	47,0%	46,4%	45,9%	45,0%	43,3%	42,4%	41,7%	41,4%
	Varianta P	47,0%	46,4%	45,9%	45,0%	43,3%	42,4%	41,7%	41,7%
Královéhradecký kraj	Varianta 1	42,3%	40,0%	38,2%	38,0%	36,8%	35,5%	33,8%	33,9%
	Varianta 2	42,3%	40,0%	38,2%	38,0%	36,8%	35,5%	33,8%	31,3%
	Varianta 3	42,3%	40,0%	38,2%	38,0%	36,8%	35,5%	33,8%	31,4%
	Varianta P	42,3%	40,0%	38,2%	38,0%	36,8%	35,5%	33,8%	32,7%
Pardubický kraj	Varianta 1	38,5%	36,8%	35,5%	35,0%	33,7%	33,9%	32,4%	32,4%
	Varianta 2	38,5%	36,8%	35,5%	35,0%	33,7%	33,9%	32,4%	33,5%
	Varianta 3	38,5%	36,8%	35,5%	35,0%	33,7%	33,9%	32,4%	31,7%
	Varianta P	38,5%	36,8%	35,5%	35,0%	33,7%	33,9%	32,4%	32,6%
Vysočina	Varianta 1	41,8%	39,2%	37,3%	35,8%	35,4%	34,5%	32,1%	31,9%
	Varianta 2	41,8%	39,2%	37,3%	35,8%	35,4%	34,5%	32,1%	33,4%
	Varianta 3	41,8%	39,2%	37,3%	35,8%	35,4%	34,5%	32,1%	31,0%
	Varianta P	41,8%	39,2%	37,3%	35,8%	35,4%	34,5%	32,1%	32,3%
Jihomoravský kraj	Varianta 1	39,9%	37,3%	35,4%	34,9%	33,4%	31,7%	30,1%	29,9%
	Varianta 2	39,9%	37,3%	35,4%	34,9%	33,4%	31,7%	30,1%	27,5%
	Varianta 3	39,9%	37,3%	35,4%	34,9%	33,4%	31,7%	30,1%	27,4%
	Varianta P	39,9%	37,3%	35,4%	34,9%	33,4%	31,7%	30,1%	28,7%
Olomoucký kraj	Varianta 1	40,8%	40,5%	39,5%	38,2%	37,2%	36,3%	34,3%	34,2%
	Varianta 2	40,8%	40,5%	39,5%	38,2%	37,2%	36,3%	34,3%	33,8%
	Varianta 3	40,8%	40,5%	39,5%	38,2%	37,2%	36,3%	34,3%	33,2%
	Varianta P	40,8%	40,5%	39,5%	38,2%	37,2%	36,3%	34,3%	33,7%
Zlínský kraj	Varianta 1	38,1%	35,5%	34,2%	34,7%	32,1%	30,6%	29,9%	29,7%
	Varianta 2	38,1%	35,5%	34,2%	34,7%	32,1%	30,6%	29,9%	27,3%
	Varianta 3	38,1%	35,5%	34,2%	34,7%	32,1%	30,6%	29,9%	27,7%
	Varianta P	38,1%	35,5%	34,2%	34,7%	32,1%	30,6%	29,9%	28,5%
Moravskoslezský kraj	Varianta 1	41,0%	40,1%	38,2%	37,2%	35,8%	34,9%	32,6%	32,3%
	Varianta 2	41,0%	40,1%	38,2%	37,2%	35,8%	34,9%	32,6%	31,1%
	Varianta 3	41,0%	40,1%	38,2%	37,2%	35,8%	34,9%	32,6%	29,4%
	Varianta P	41,0%	40,1%	38,2%	37,2%	35,8%	34,9%	32,6%	30,8%
ČR	Varianta 1	40,0%	38,5%	37,3%	36,5%	35,3%	34,0%	32,3%	32,2%
	Varianta 2	40,0%	38,5%	37,3%	36,5%	35,3%	34,0%	32,3%	30,9%
	Varianta 3	40,0%	38,5%	37,3%	36,5%	35,3%	34,0%	32,3%	30,3%
	Varianta P	40,0%	38,5%	37,3%	36,5%	35,3%	34,0%	32,3%	31,1%

Příloha 4 – Podíl nově přijatých do oborů vzdělání s výučním listem ze všech nově přijatých do oborů vzdělání středního vzdělávání (pokračování)

		2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16
Praha	Varianta 1	20,7%	20,3%	19,7%	19,5%	19,3%	19,4%	19,5%	19,6%
	Varianta 2	17,2%	11,6%	10,6%	9,2%	12,6%	12,7%	12,8%	14,0%
	Varianta 3	16,8%	11,0%	7,6%	6,5%	8,4%	8,9%	9,2%	10,6%
	Varianta P	18,7%	15,7%	13,6%	12,9%	13,7%	13,9%	14,2%	15,0%
Středočeský kraj	Varianta 1	33,5%	33,1%	32,9%	32,8%	32,7%	32,7%	32,7%	32,8%
	Varianta 2	32,6%	25,8%	25,1%	22,2%	24,5%	22,8%	20,3%	22,2%
	Varianta 3	30,6%	27,6%	25,8%	22,1%	21,6%	21,8%	21,1%	21,1%
	Varianta P	32,0%	29,7%	29,0%	27,6%	27,3%	27,4%	26,7%	27,2%
Jihočeský kraj	Varianta 1	34,6%	34,3%	34,1%	34,1%	34,1%	34,0%	34,0%	34,0%
	Varianta 2	34,3%	29,9%	27,2%	25,0%	28,0%	28,3%	27,3%	27,2%
	Varianta 3	32,5%	29,2%	25,0%	22,8%	22,8%	22,8%	23,2%	23,1%
	Varianta P	33,6%	31,8%	29,7%	28,6%	28,5%	28,5%	28,7%	28,7%
Plzeňský kraj	Varianta 1	35,8%	36,0%	35,6%	35,5%	35,5%	35,4%	35,5%	35,5%
	Varianta 2	37,2%	31,7%	29,5%	28,6%	30,1%	31,7%	29,6%	33,5%
	Varianta 3	32,8%	28,3%	24,3%	23,3%	23,8%	24,2%	24,2%	24,5%
	Varianta P	35,2%	32,2%	30,1%	29,6%	29,6%	29,8%	29,9%	30,0%
Karlovarský kraj	Varianta 1	37,8%	37,5%	37,4%	37,2%	36,8%	36,9%	36,8%	36,9%
	Varianta 2	40,1%	36,0%	32,0%	27,6%	33,3%	34,9%	32,2%	34,1%
	Varianta 3	37,2%	33,6%	29,6%	27,1%	27,9%	28,2%	26,8%	27,6%
	Varianta P	39,0%	35,6%	33,7%	32,5%	32,4%	32,8%	31,9%	32,3%
Ústecký kraj	Varianta 1	38,3%	38,2%	38,0%	37,9%	37,8%	37,8%	37,8%	37,9%
	Varianta 2	39,9%	32,5%	30,1%	30,3%	30,1%	32,3%	30,1%	31,4%
	Varianta 3	37,8%	35,4%	33,7%	33,0%	33,2%	32,9%	31,1%	31,8%
	Varianta P	38,8%	35,8%	34,5%	34,5%	34,3%	35,1%	34,0%	34,7%
Liberecký kraj	Varianta 1	41,7%	41,6%	41,3%	41,2%	41,2%	41,1%	41,2%	41,2%
	Varianta 2	41,4%	34,8%	34,4%	34,3%	34,1%	36,1%	34,1%	34,8%
	Varianta 3	40,4%	34,1%	29,7%	31,3%	30,2%	30,1%	29,8%	30,6%
	Varianta P	41,1%	38,0%	35,7%	36,4%	35,9%	35,6%	35,6%	36,0%
Královéhradecký kraj	Varianta 1	33,8%	33,6%	33,4%	33,4%	33,3%	33,4%	33,4%	33,4%
	Varianta 2	31,6%	24,3%	24,7%	20,7%	25,5%	24,9%	23,1%	22,5%
	Varianta 3	31,7%	26,1%	24,8%	21,0%	22,3%	22,5%	22,7%	22,7%
	Varianta P	32,8%	29,4%	29,2%	27,4%	27,9%	28,1%	28,2%	28,1%
Pardubický kraj	Varianta 1	32,4%	32,3%	32,3%	32,3%	32,3%	32,3%	32,4%	32,3%
	Varianta 2	31,6%	25,5%	25,5%	23,8%	25,8%	25,8%	23,3%	22,4%
	Varianta 3	29,0%	24,0%	22,9%	21,7%	22,1%	22,1%	22,2%	20,4%
	Varianta P	30,7%	28,3%	27,7%	27,1%	27,2%	27,3%	27,4%	26,5%
Vysočina	Varianta 1	31,9%	31,7%	31,5%	31,4%	31,4%	31,4%	31,4%	31,4%
	Varianta 2	33,5%	27,3%	27,1%	22,7%	27,4%	26,5%	23,6%	24,3%
	Varianta 3	30,4%	26,2%	25,3%	20,1%	21,7%	21,4%	17,4%	18,2%
	Varianta P	32,1%	29,0%	28,4%	25,9%	26,4%	26,3%	24,4%	24,8%
Jihomoravský kraj	Varianta 1	29,8%	29,9%	29,8%	29,9%	30,0%	30,1%	30,1%	30,1%
	Varianta 2	29,5%	21,4%	18,6%	18,4%	19,6%	19,7%	17,7%	17,7%
	Varianta 3	27,0%	18,8%	15,2%	15,0%	15,5%	15,5%	14,1%	14,1%
	Varianta P	28,5%	24,6%	22,8%	22,7%	22,9%	22,9%	22,3%	22,3%
Olomoucký kraj	Varianta 1	34,1%	33,8%	33,4%	33,3%	33,2%	33,2%	33,3%	33,3%
	Varianta 2	33,6%	28,3%	23,5%	21,8%	24,8%	25,8%	23,9%	23,4%
	Varianta 3	32,6%	27,2%	22,0%	20,0%	20,9%	21,7%	21,0%	20,9%
	Varianta P	33,3%	30,5%	27,9%	26,9%	27,1%	27,5%	27,3%	27,2%
Zlínský kraj	Varianta 1	29,6%	29,5%	29,2%	29,2%	29,2%	29,2%	29,2%	29,3%
	Varianta 2	27,5%	20,6%	19,0%	15,8%	16,4%	18,3%	18,3%	17,8%
	Varianta 3	27,2%	20,6%	18,6%	15,9%	15,6%	16,0%	16,0%	16,2%
	Varianta P	28,4%	25,2%	24,0%	22,8%	22,6%	22,6%	22,7%	22,8%
Moravskoslezský kraj	Varianta 1	32,3%	32,0%	31,9%	31,9%	31,9%	31,8%	31,8%	31,8%
	Varianta 2	31,0%	26,1%	23,2%	22,3%	22,7%	21,9%	21,2%	19,8%
	Varianta 3	28,4%	21,9%	19,1%	18,0%	17,9%	17,8%	17,1%	15,8%
	Varianta P	30,3%	27,1%	25,5%	25,0%	24,9%	24,9%	24,5%	23,9%
ČR	Varianta 1	32,1%	31,9%	31,6%	31,4%	31,3%	31,2%	31,3%	31,3%
	Varianta 2	30,7%	24,0%	22,5%	20,4%	21,8%	22,3%	20,4%	21,2%
	Varianta 3	29,7%	25,4%	18,9%	17,1%	16,5%	16,1%	16,0%	16,0%
	Varianta P	30,9%	27,2%	24,5%	23,1%	23,3%	23,3%	22,7%	22,9%

Příloha 5 – Projekce absolventů středních škol na úrovni krajů (s vyčleněním jednotlivých skupin oborů vzdělání)

Předpokládaný vývoj počtu absolventů středních škol v jednotlivých krajích není nutné podrobně popisovat, jako tomu bylo u projekce počtu nově přijatých, neboť počty absolventů v podstatě počty nově přijatých kopírují v časovém posunu odpovídající zhruba délce vzdělávání na středních školách.

Obecně lze tedy konstatovat, že i u počtů absolventů středních škol je ve všech krajích třeba očekávat významné propady, které by se měly výrazněji projevit především po roce 2012. U některých krajů je ještě možné přechodné zvýšení počtu absolventů středních škol ve školním roce 2011/12 vycházející z možného přechodného navýšení počtu nově přijatých do oborů vzdělání středních škol, potažmo z demografického vývoje, jak bylo uvedeno výše.

Graficky jsou opět zobrazeny základní výsledky (především za skupiny oborů E a H) za všechny varianty výpočtu, které ve všech jednotlivých krajích navazují na odhadované počty nově přijatých uvedených výše. Odhadované počty absolventů se od odhadovaných počtů nově přijatých pochopitelně částečně liší a nekopírují jejich vývoj bezvýhradně. Důvodem tohoto faktu je rozdílná délka vzdělávání jednotlivých oborů vzdělání (od dvou až po čtyři roky) a také předpokládané předčasné odchody ze vzdělávacího systému během vzdělávání na střední škole, které jsou odhadovány zhruba na úrovni minulých let.

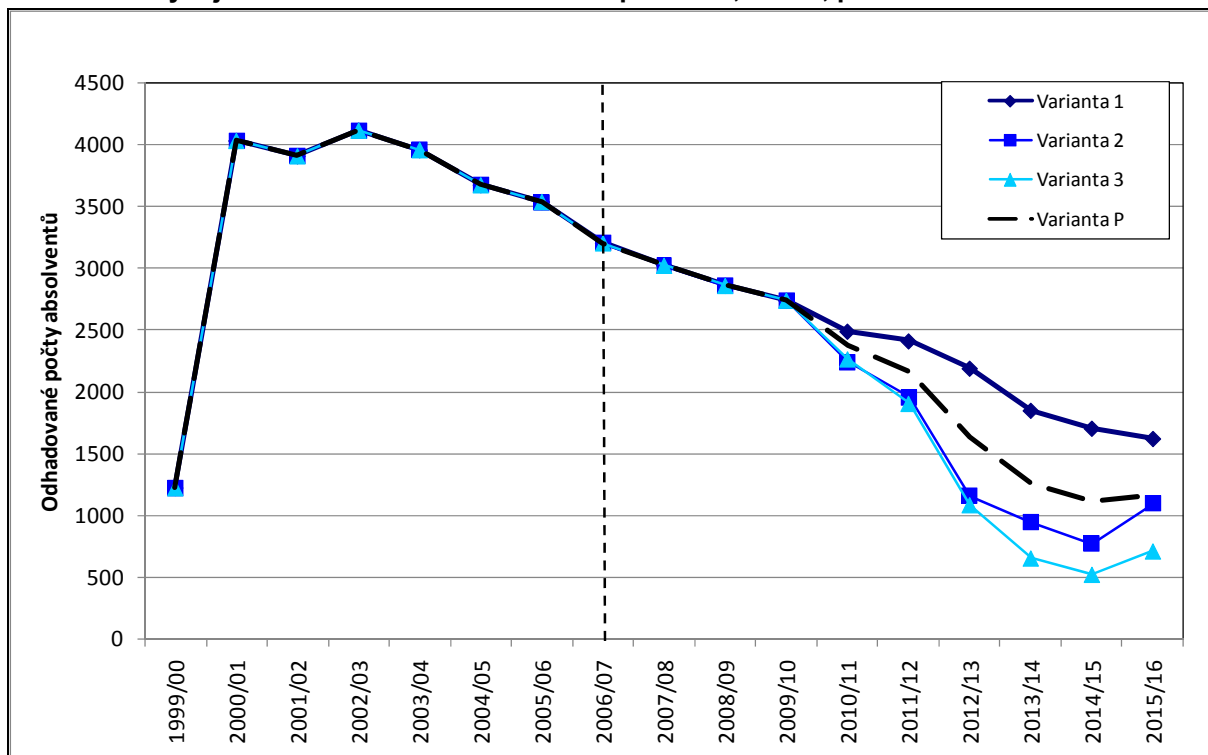
Druhý graf u každého z krajů pak ukazuje možný vývoj odpovídající variantě 1, tedy případu, kdy by při nástupech do prvních ročníků středních škol uchazeči neměnili své preference proti současnému stavu. Především pro obory vzdělání, o které se projevuje pokles zájmu v posledních letech, by to tedy byla varianta nejvíce optimistická. Tato varianta by však znamenala pokles počtu absolventů ve všech skupinách oborů vzdělání, který by u všech krajů pokračoval až do konce projektovaného období, tedy minimálně do školního roku 2015/16.

U některých krajů, výrazněji u hlavního města Prahy, se v posledním projektovaném školním roce může projevit mírné oživení počtu absolventů u oborů vzdělání skupin E a H. Byl by to důsledek zvýšení počtu 15letých osob v kraji a tedy i počtu nově přijatých v těchto skupinách oborů vzdělání (za předpokladu neklesajícího zájmu). Vzhledem ke kratší délce vzdělávání v oborech vzdělání skupin E a H (2 nebo 3 roky proti 4 rokům ve skupinách oborů vzdělání M nebo K) by se narůstající počty nově přijatých projeví na počtech absolventů těchto oborů vzdělání řádově o rok dříve než u absolventů oborů s delší délkou vzdělávání.

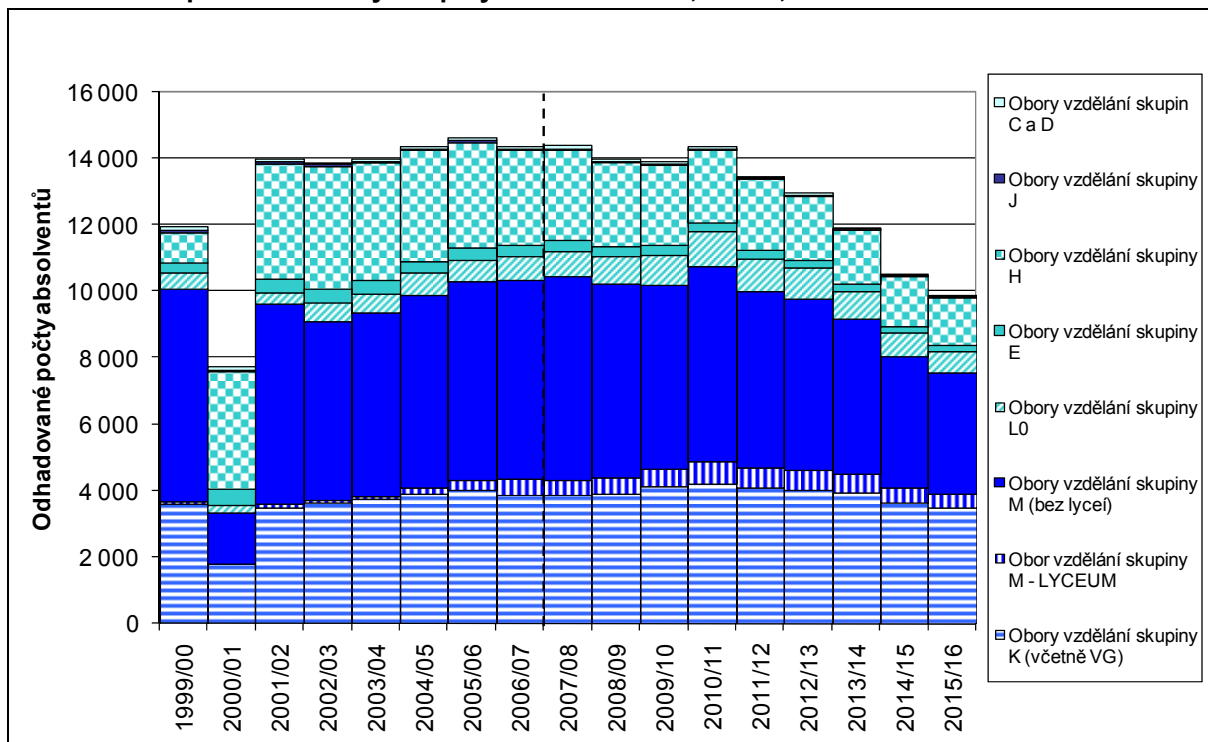
Hlavní město Praha

Obrázek 1: Vývoj absolventů oborů vzdělání skupiny E a H, Praha, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

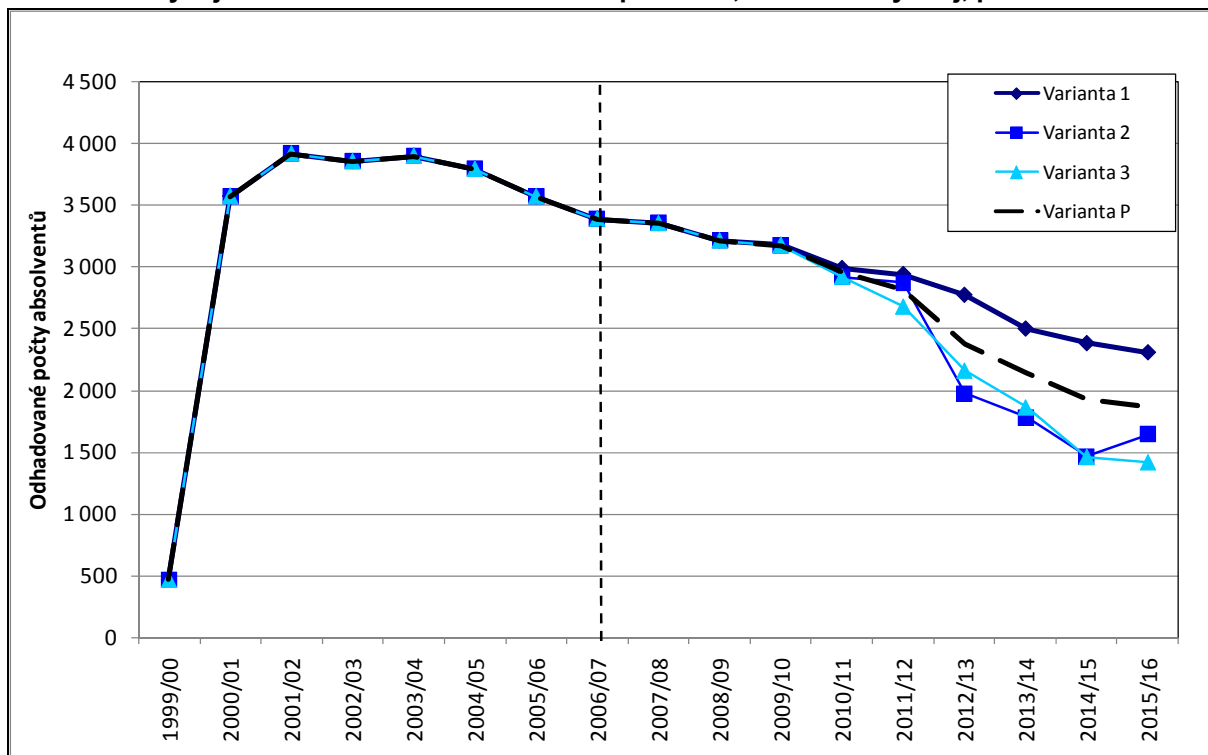
Obrázek 2: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Praha, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

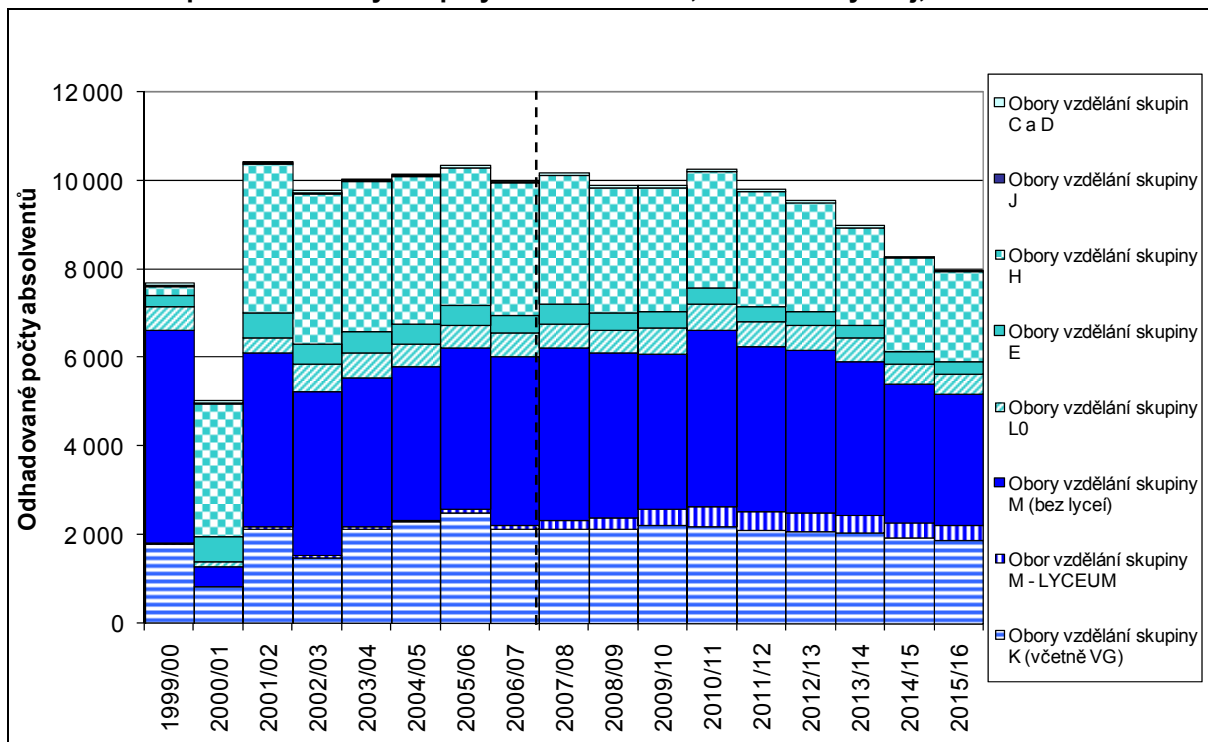
Středočeský kraj

Obrázek 3: Vývoj absolventů oborů vzdělání skupin E a H, Středočeský kraj, porovnání variant

***Pozn.:** Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů*

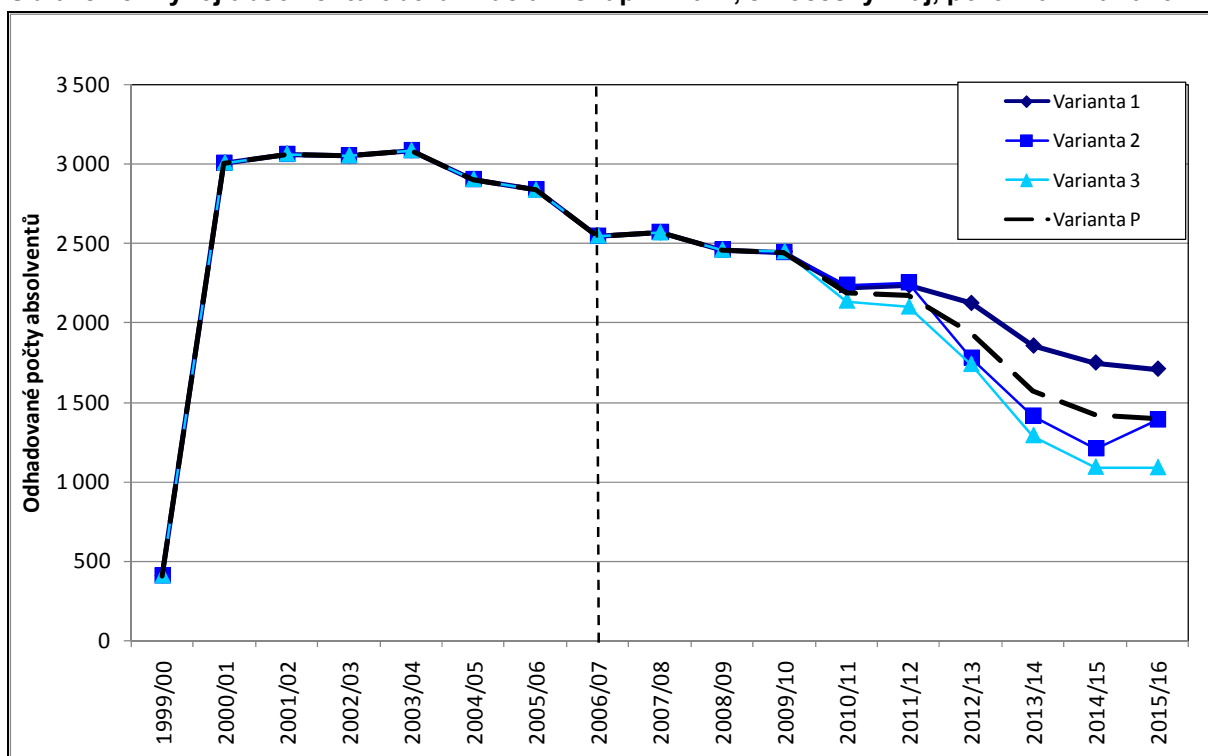
Obrázek 4: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Středočeský kraj, varianta 1

***Pozn.:** Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů*

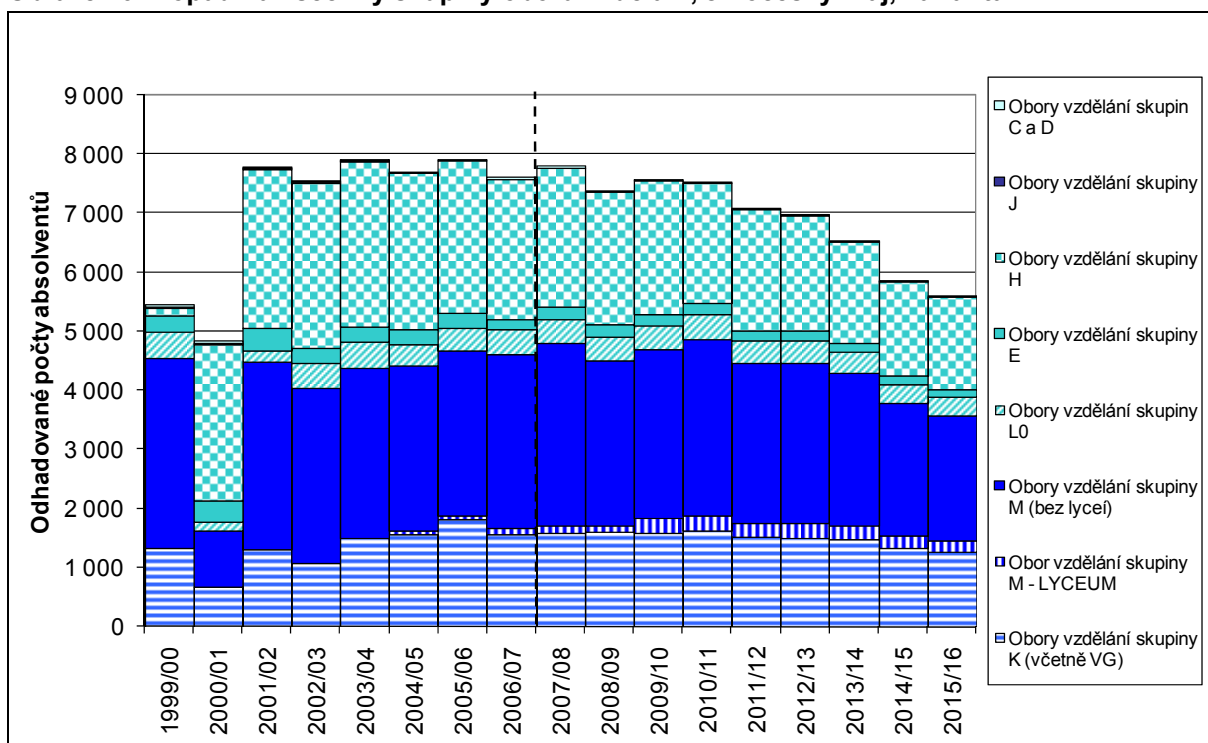
Jihočeský kraj

Obrázek 5: Vývoj absolventů oborů vzdělání skupin E a H, Jihočeský kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

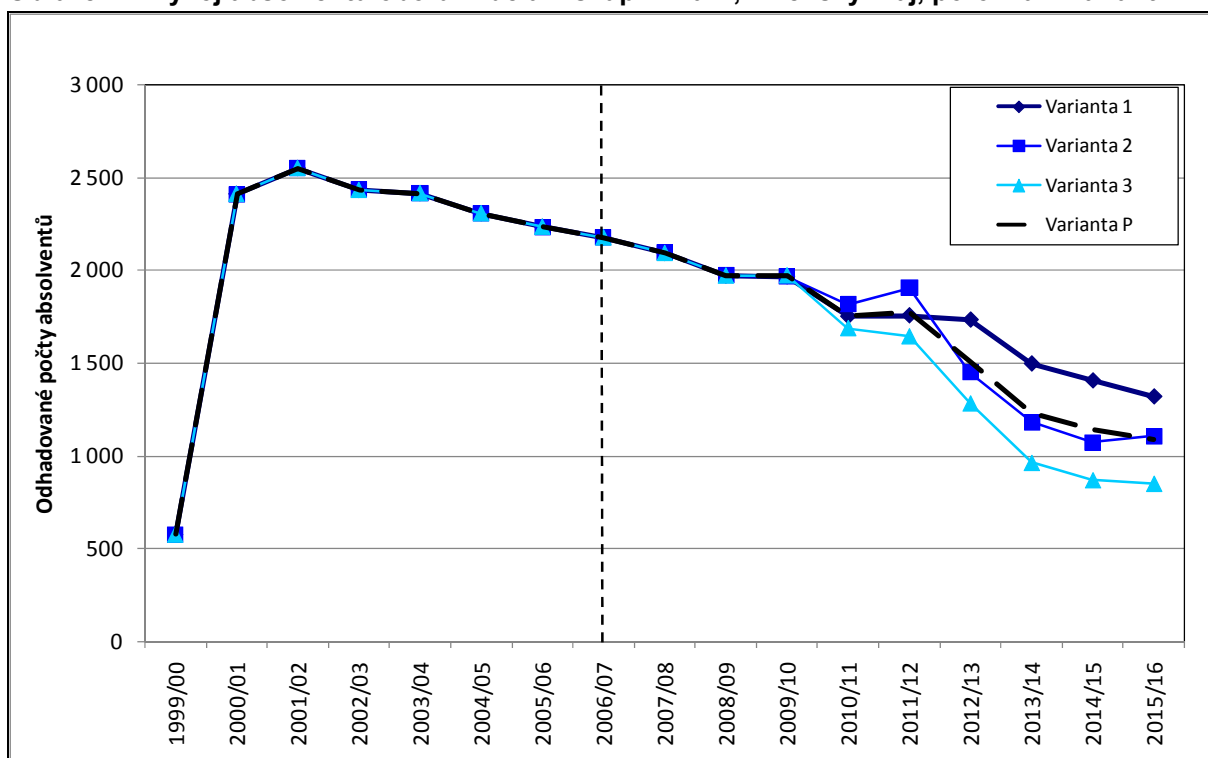
Obrázek 6: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Jihočeský kraj, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

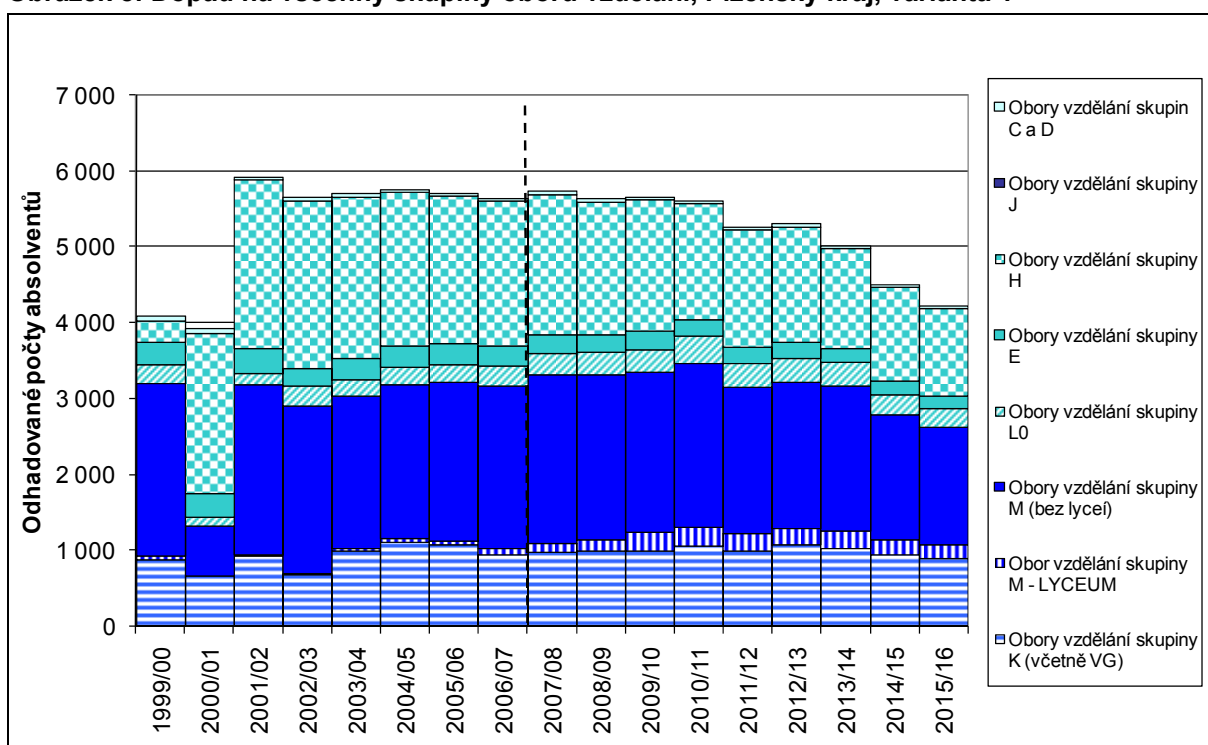
Plzeňský kraj

Obrázek 7: Vývoj absolventů oborů vzdělání skupin E a H, Plzeňský kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

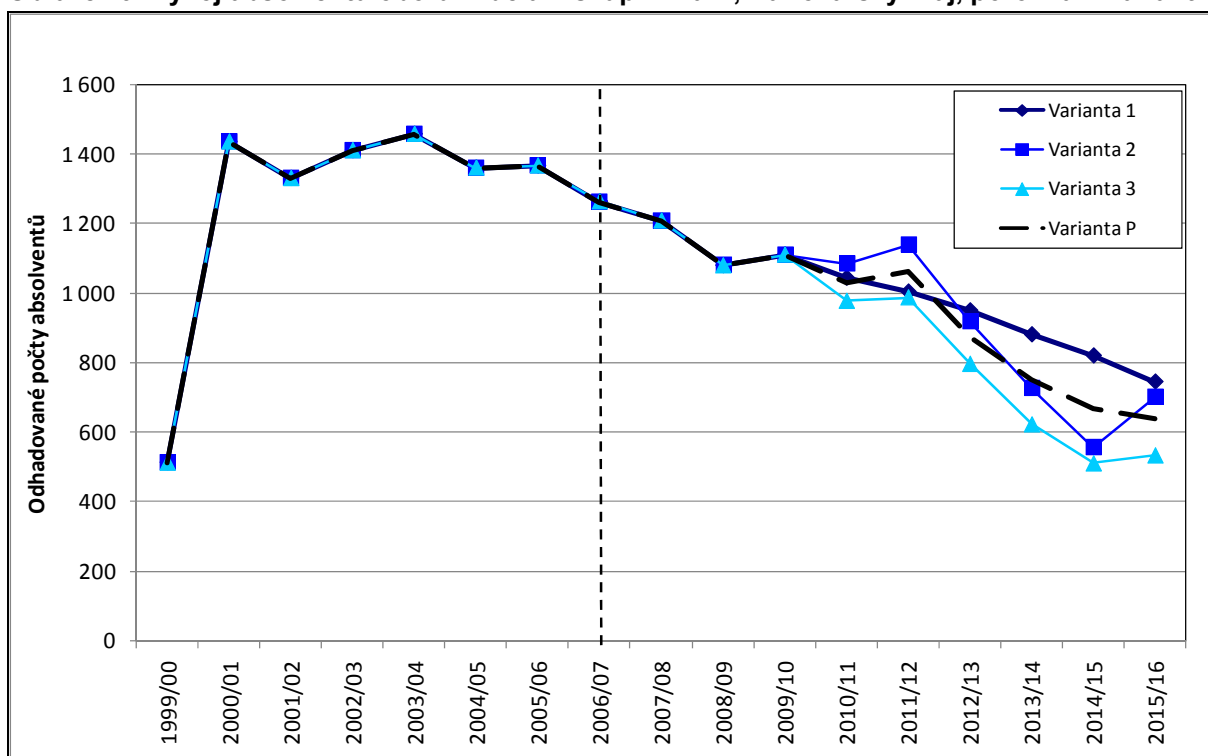
Obrázek 8: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Plzeňský kraj, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

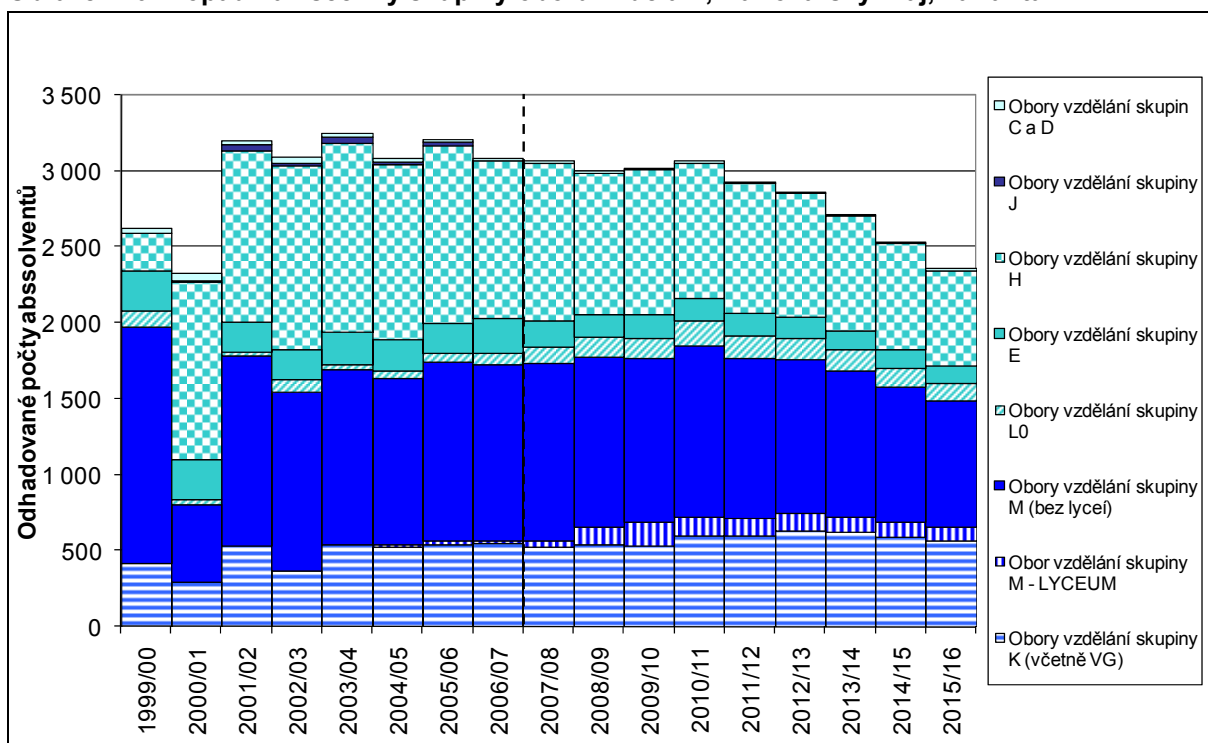
Karlovarský kraj

Obrázek 9: Vývoj absolventů oborů vzdělání skupiny E a H, Karlovarský kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

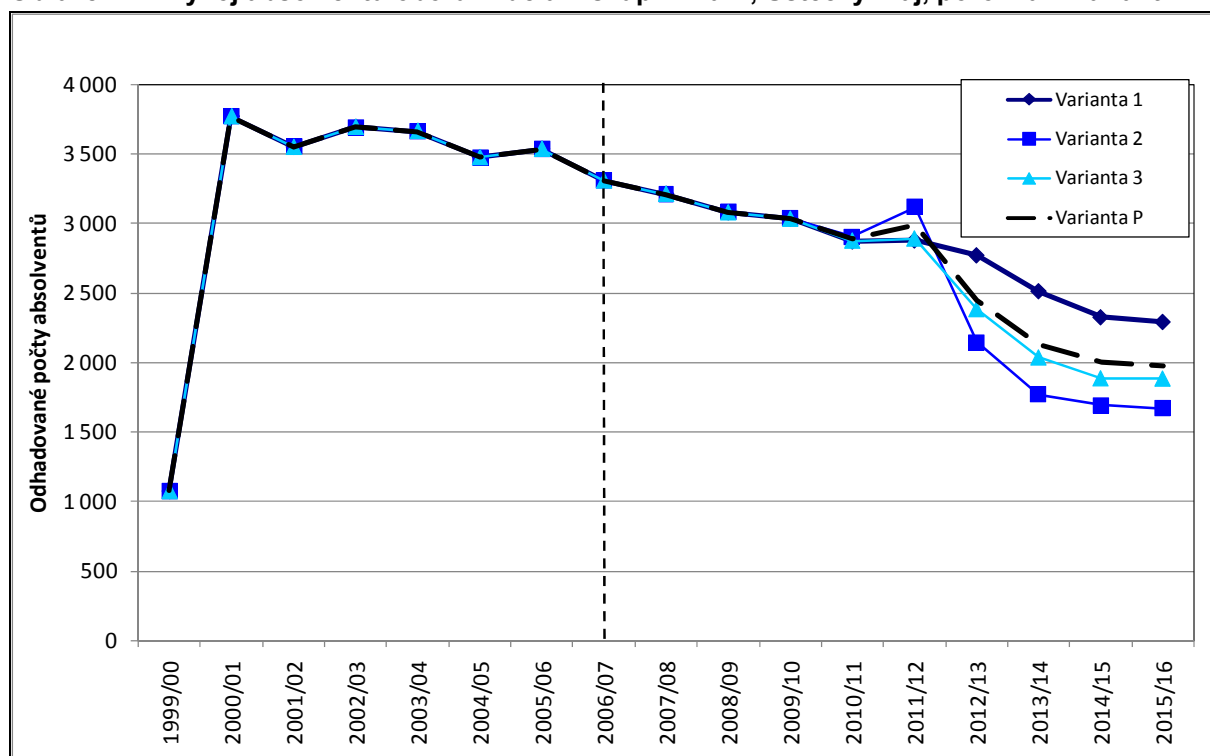
Obrázek 10: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Karlovarský kraj, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

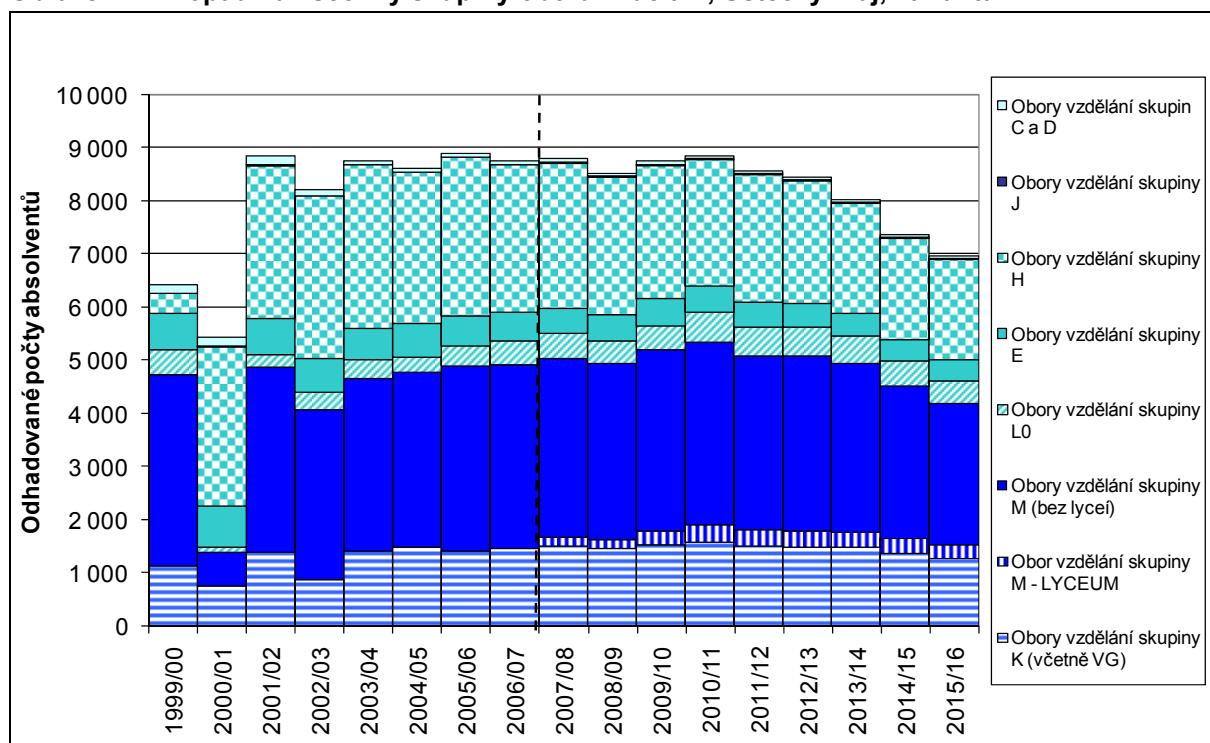
Ústecký kraj

Obrazek 11: Vývoj absolventů oborů vzdělání skupin E a H, Ústecký kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

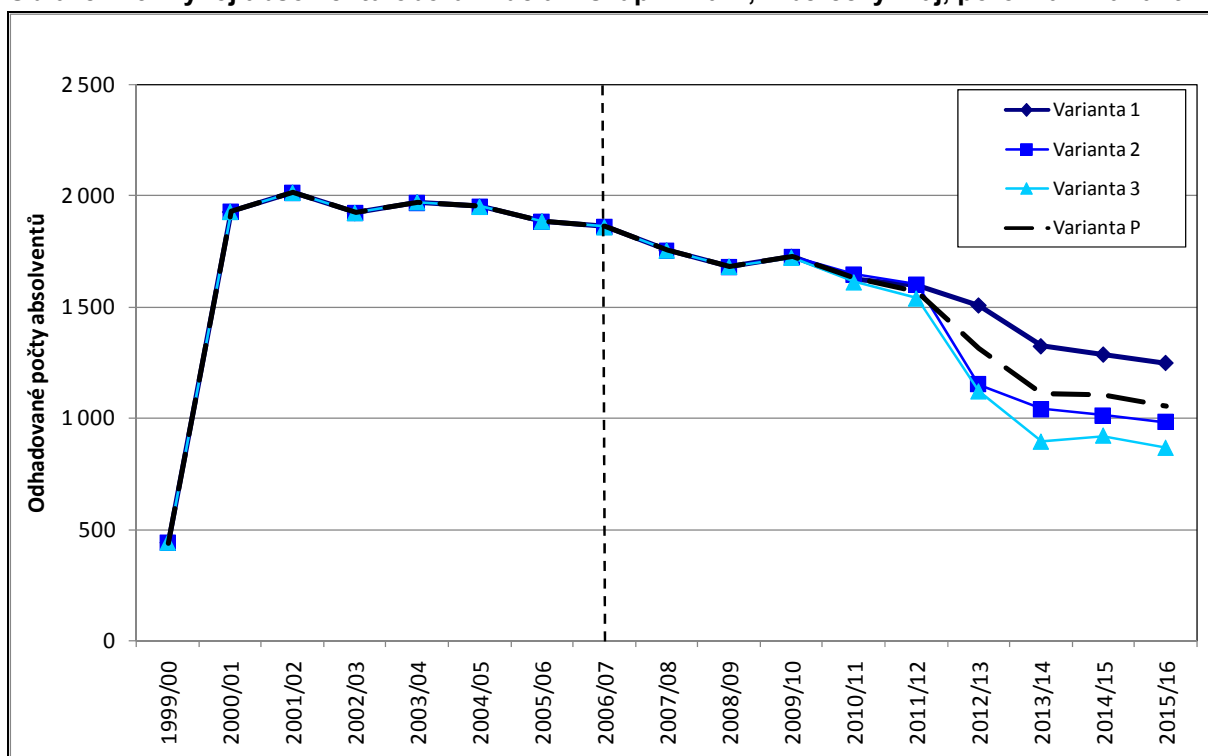
Obrazek 12: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Ústecký kraj, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

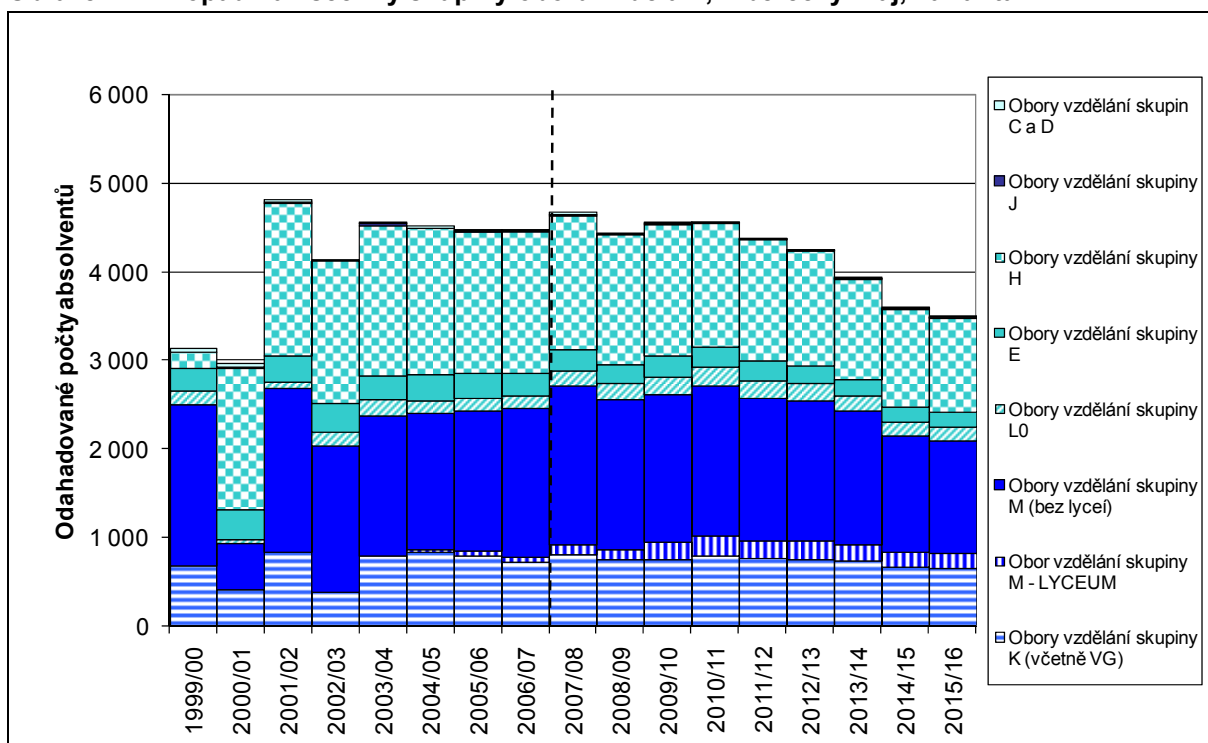
Liberecký kraj

Obrázek 13: Vývoj absolventů oborů vzdělání skupin E a H, Liberecký kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

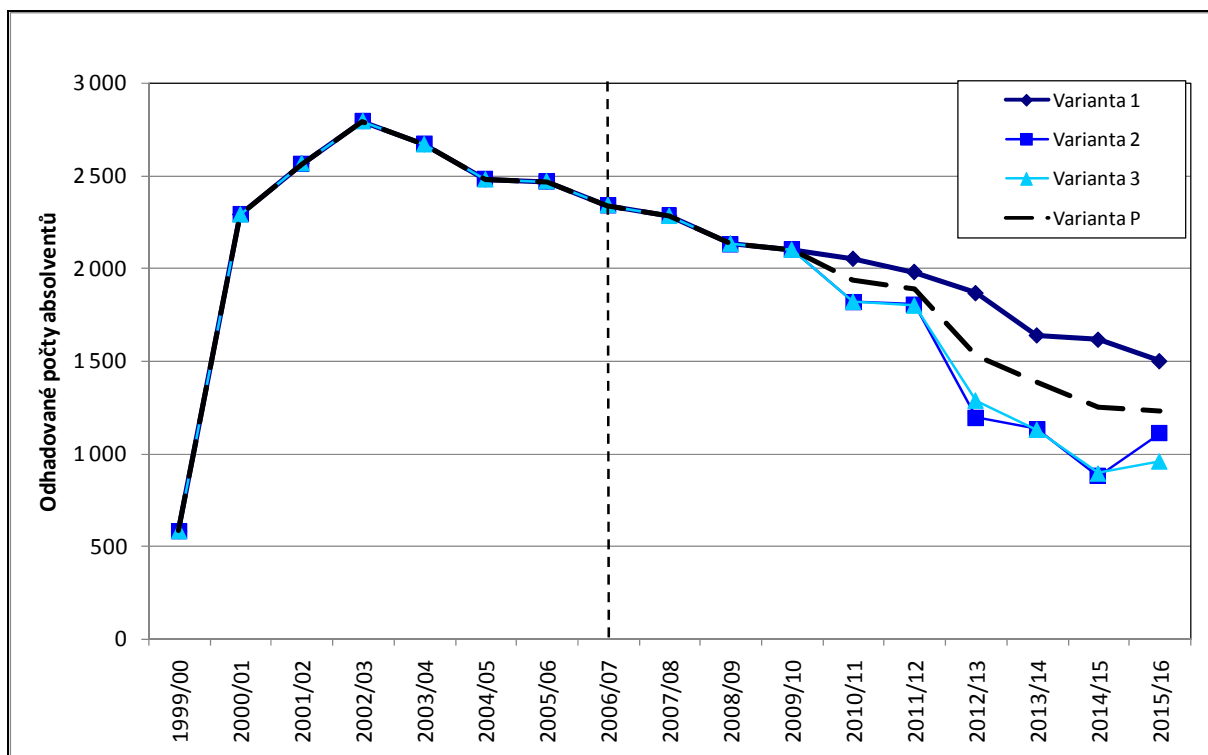
Obrázek 14: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Liberecký kraj, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

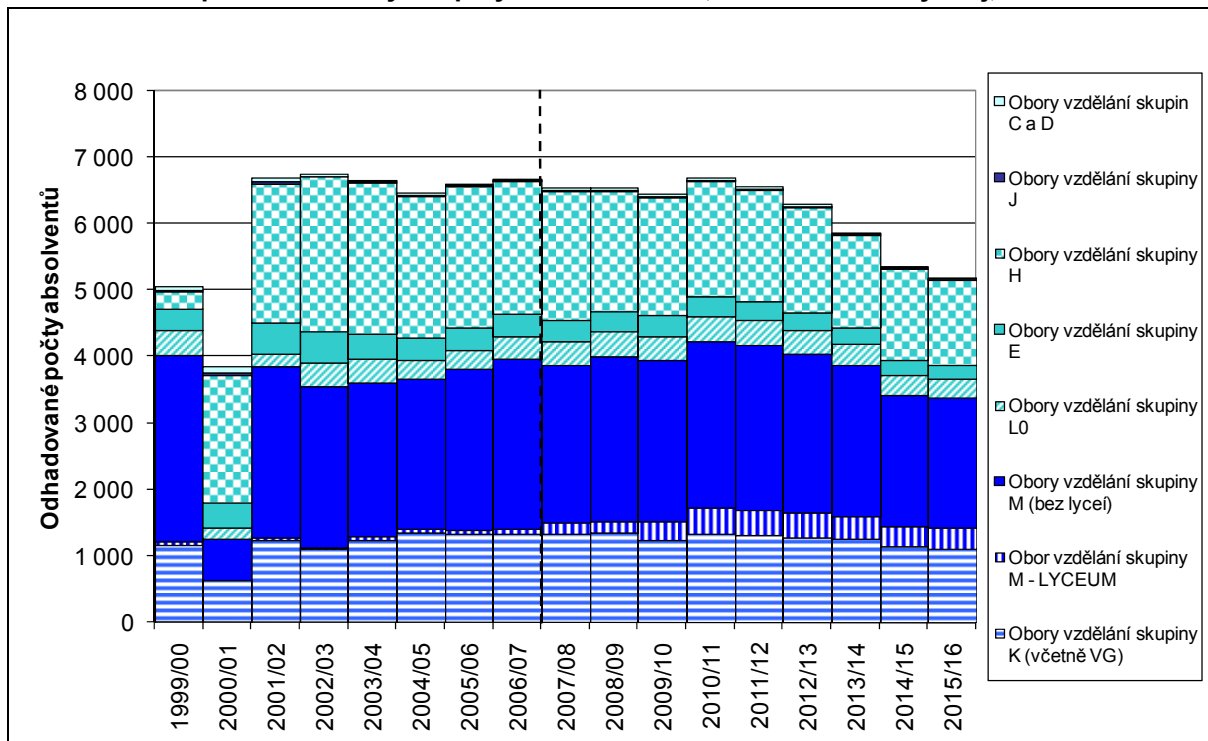
Královéhradecký kraj

Obrazek 15: Vývoj absolventů oborů vzdělání skupin E a H, Královéhradecký kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Obrazek 16: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Královéhradecký kraj, varianta 1

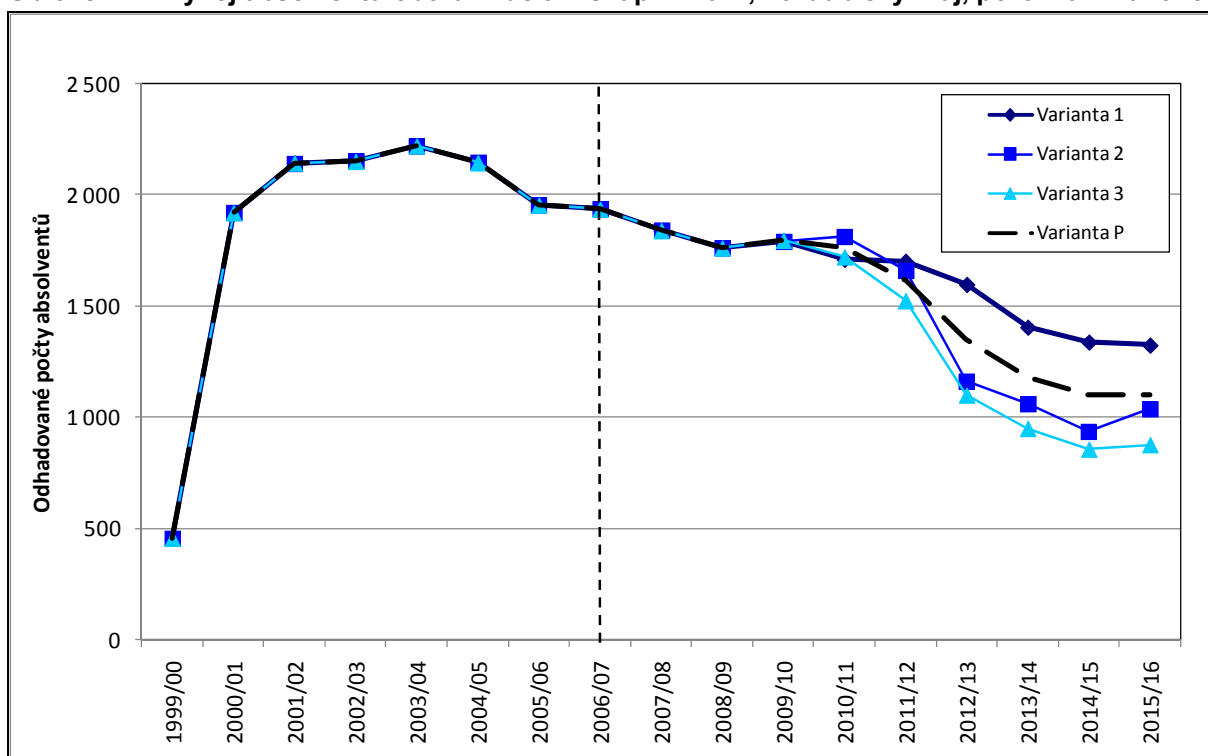

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

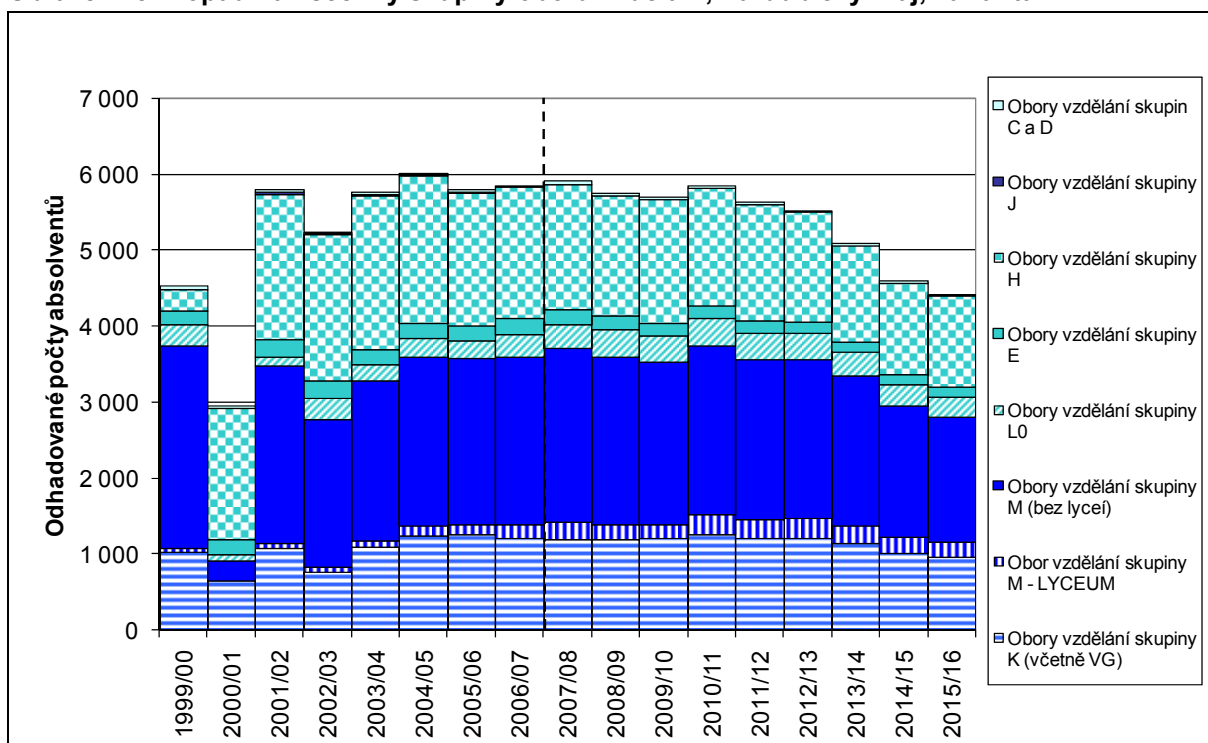
Pardubický kraj

Obrázek 17: Vývoj absolventů oborů vzdělání skupin E a H, Pardubický kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

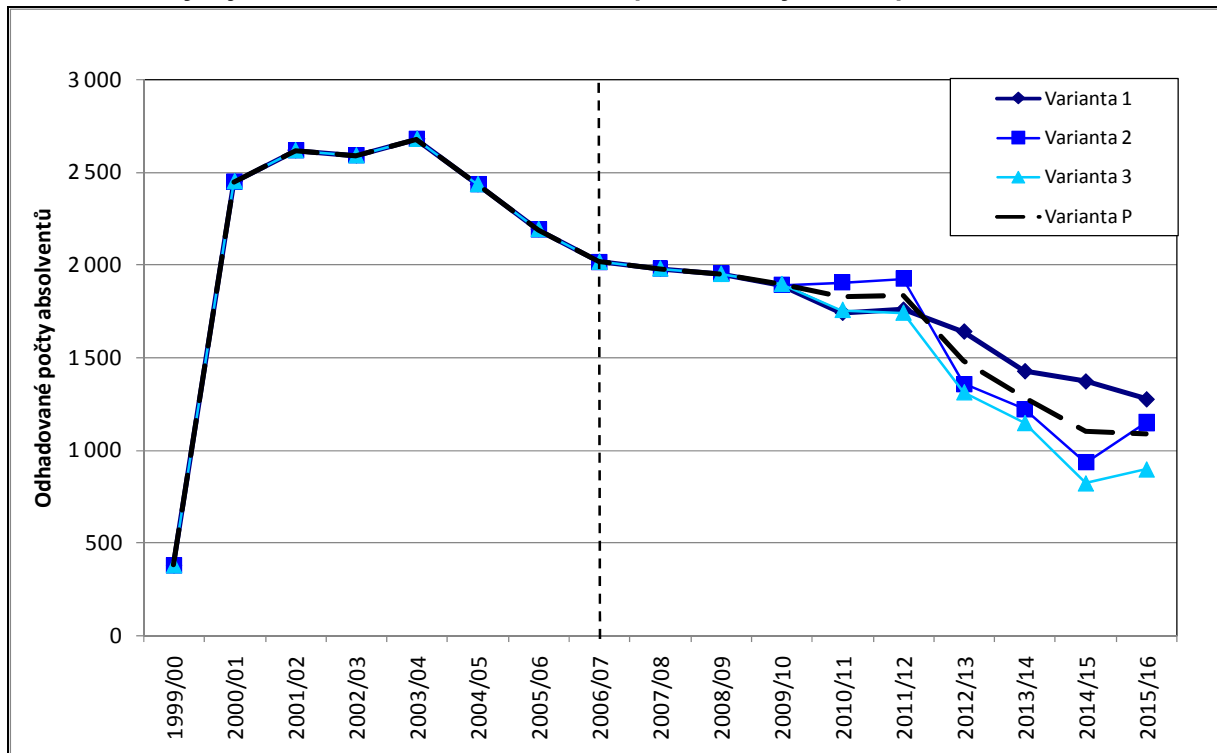
Obrázek 18: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Pardubický kraj, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

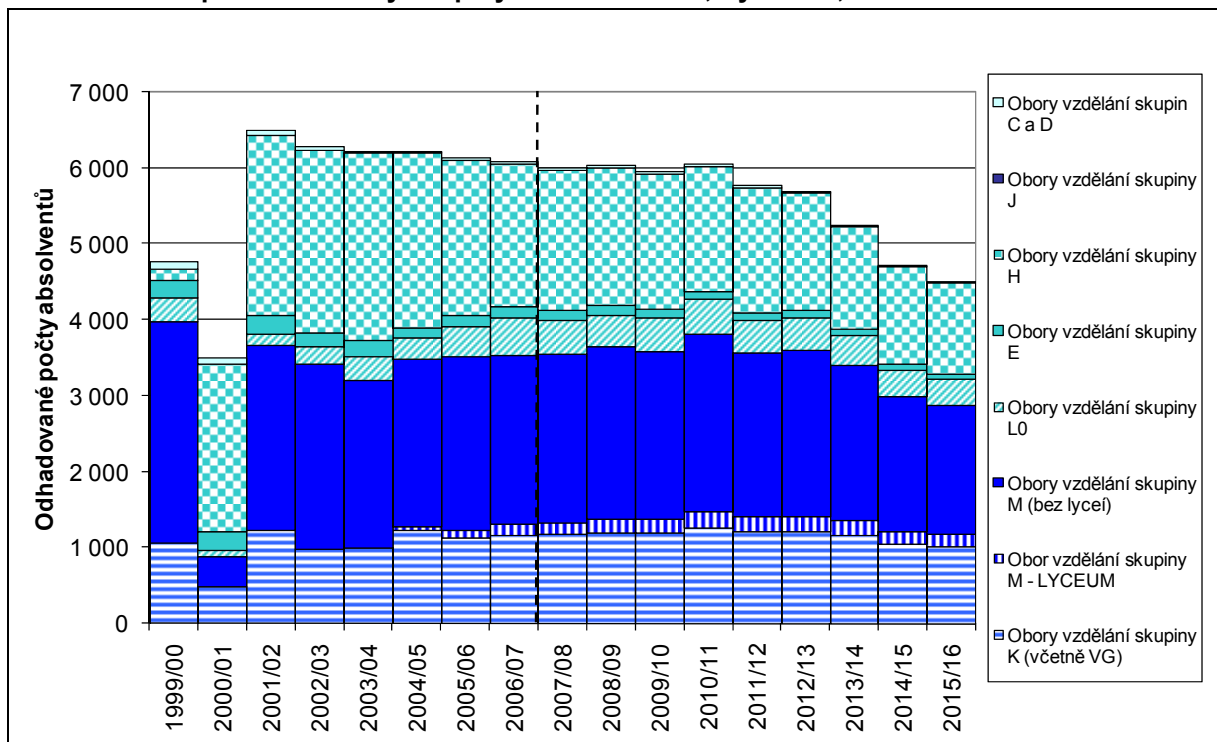
Vysočina

Obrázek 19: Vývoj absolventů oborů vzdělání skupin E a H, Vysočina, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

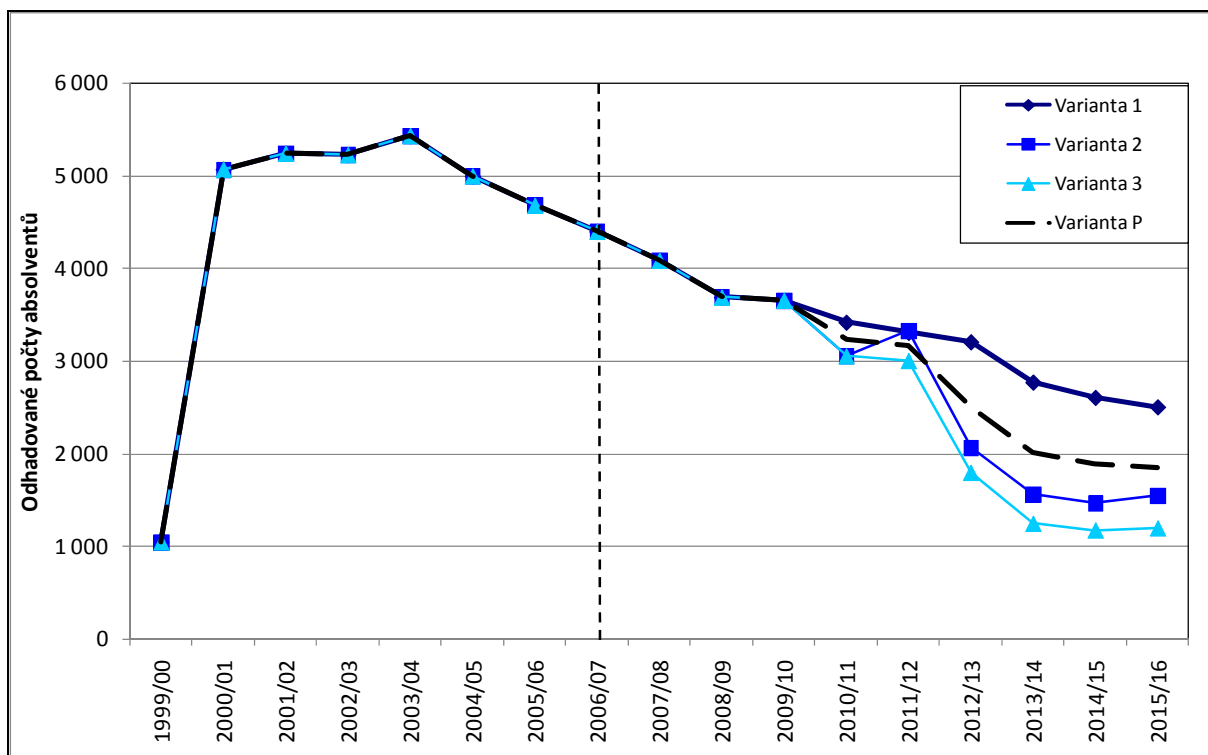
Obrázek 20: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Vysočina, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

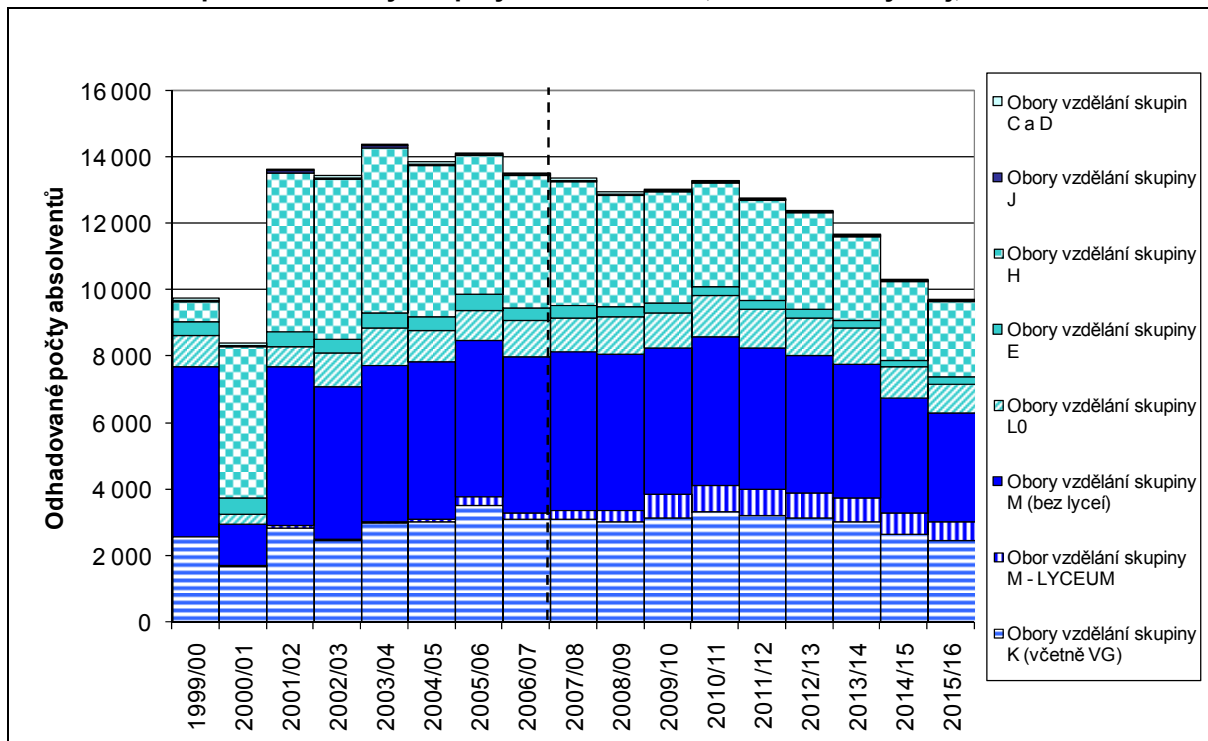
Jihomoravský kraj

Obrazek 21: Vývoj absolventů oborů vzdělání skupin E a H, Jihomoravský kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

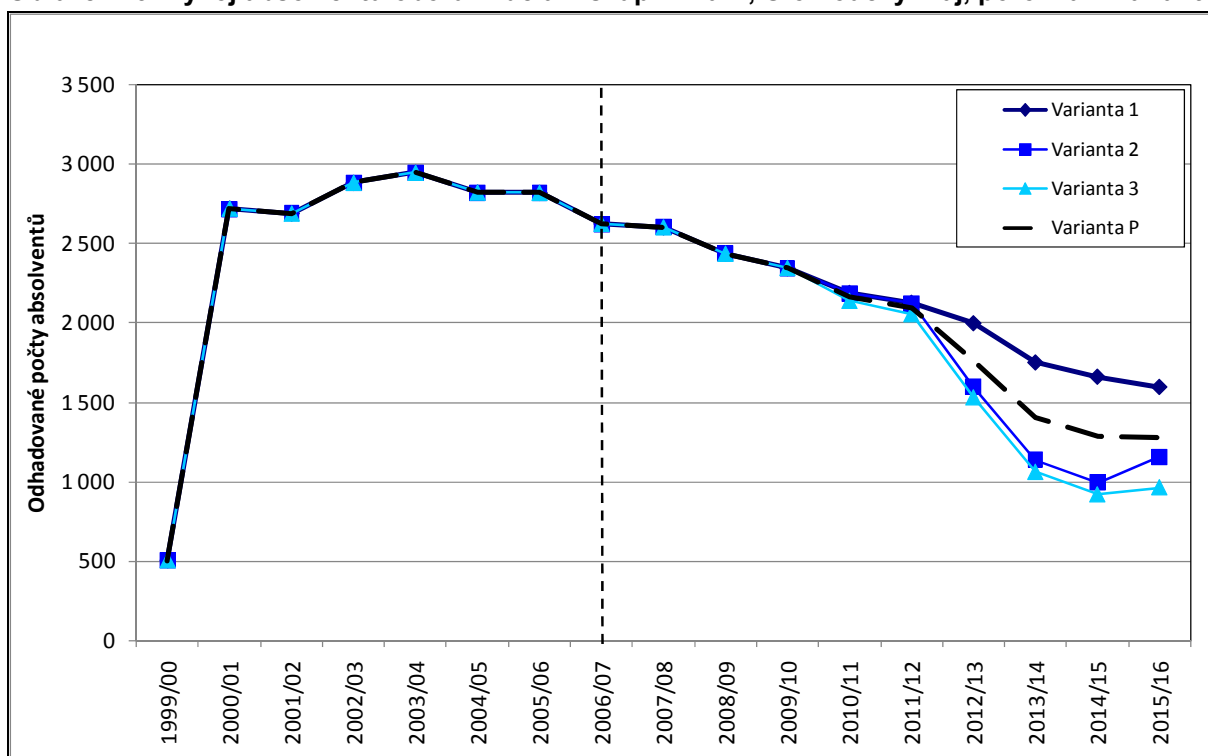
Obrazek 22: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Jihomoravský kraj, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

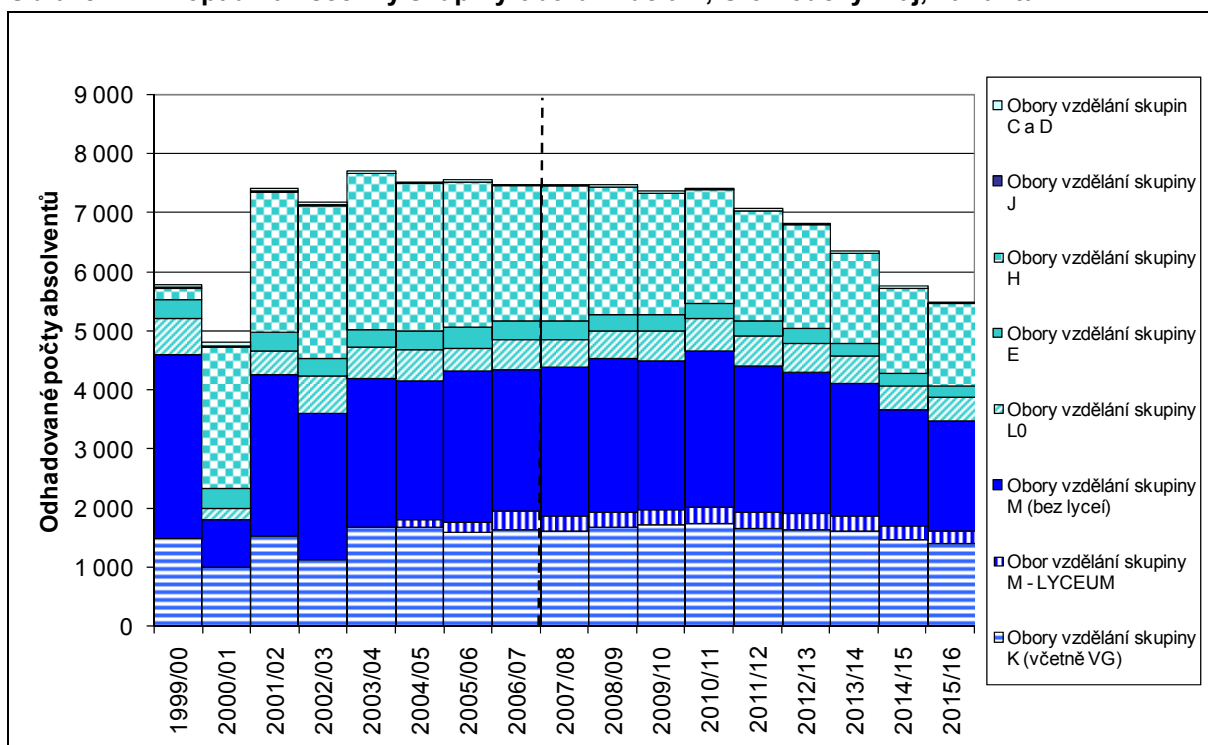
Olomoucký kraj

Obrázek 23: Vývoj absolventů oborů vzdělání skupin E a H, Olomoucký kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

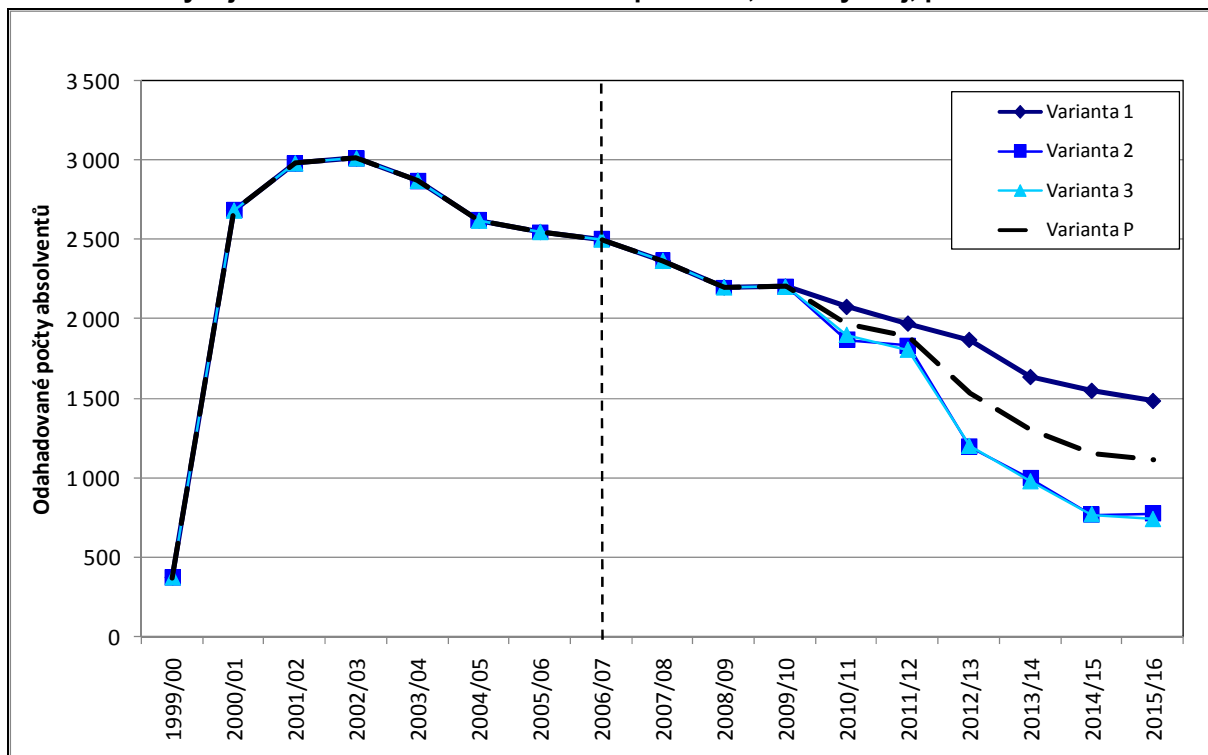
Obrázek 24: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Olomoucký kraj, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

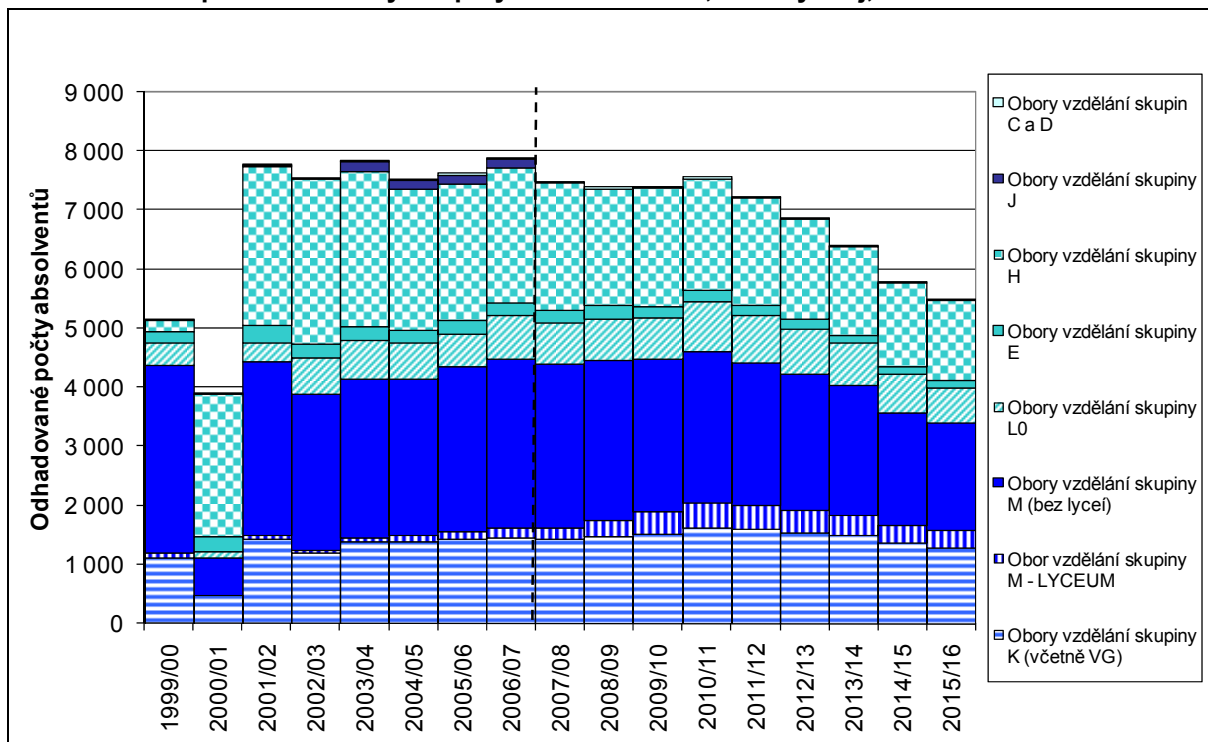
Zlínský kraj

Obrázek 25: Vývoj absolventů oborů vzdělání skupin E a H, Zlínský kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

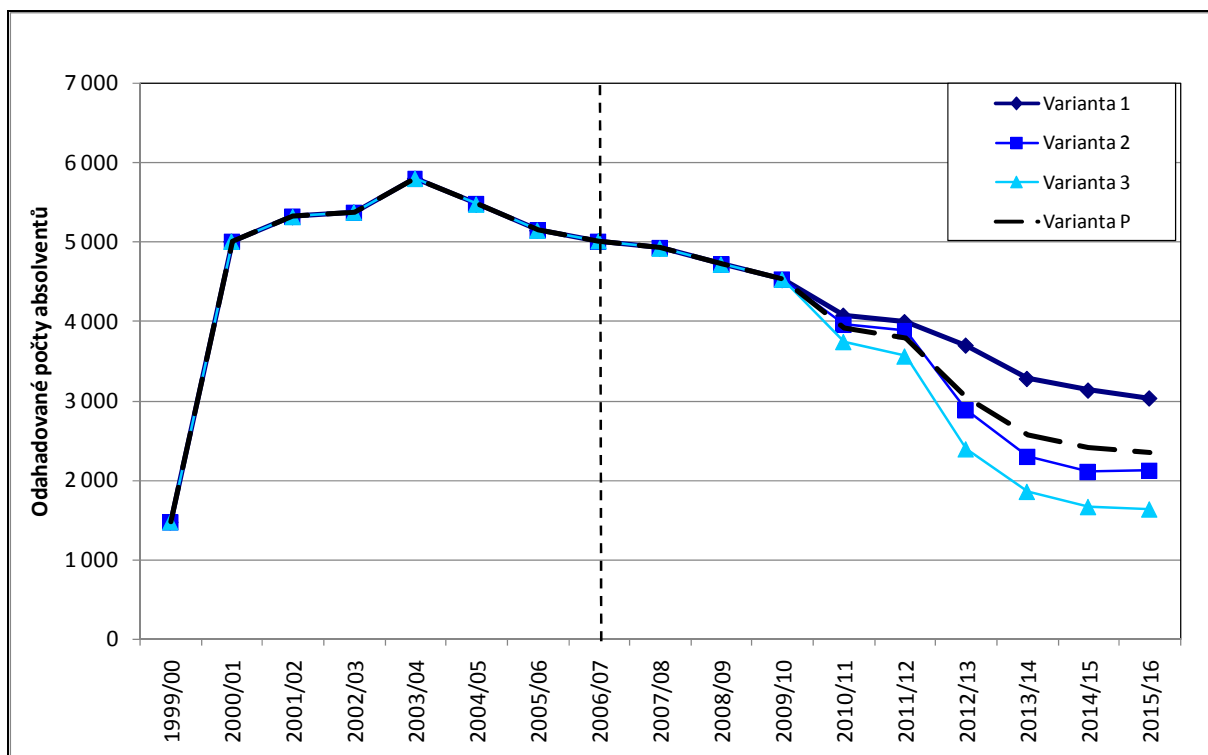
Obrázek 26: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Zlínský kraj, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

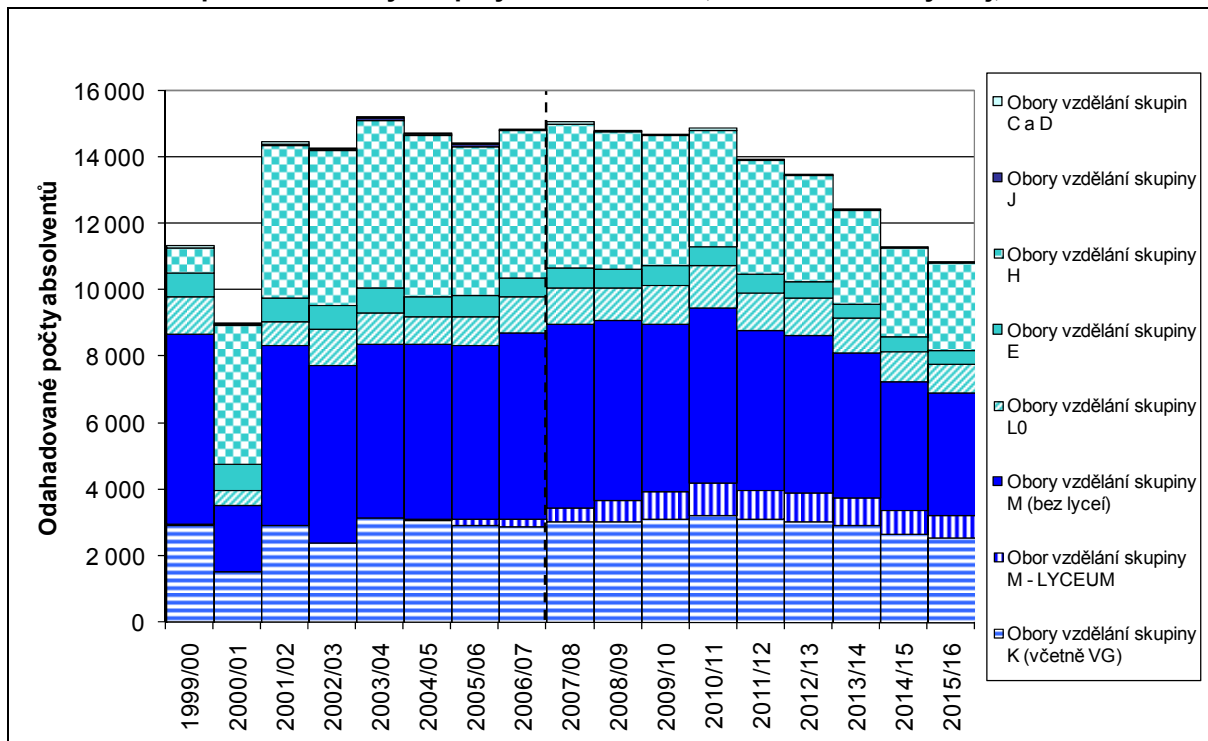
Moravskoslezský kraj

Obrázek 27: Vývoj absolventů oborů vzdělání skupin E a H, Moravskoslezský kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Obrázek 28: Dopad na všechny skupiny oborů vzdělání, Moravskoslezský kraj, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Příloha 6 – Projekce absolventů středních škol vstupujících ihned po absolvování střední školy na trh práce na úrovni krajů

Předpokládaný vývoj počtu absolventů středních škol vstupujících ihned po absolvování střední školy na trh práce v jednotlivých krajích v podstatě kopíruje počty absolventů jednotlivých druhů středního vzdělávání s přihlédnutím k regionálním specifickým přechodu na trh práce.

Obecně lze tedy stejně jako v předchozím případě projekce absolventů konstatovat, že i u počtů absolventů středních škol, kteří budou ihned po absolvování svého oboru vstupovat na trh práce, je ve všech krajích třeba očekávat významné propady (výrazné především po roce 2012).

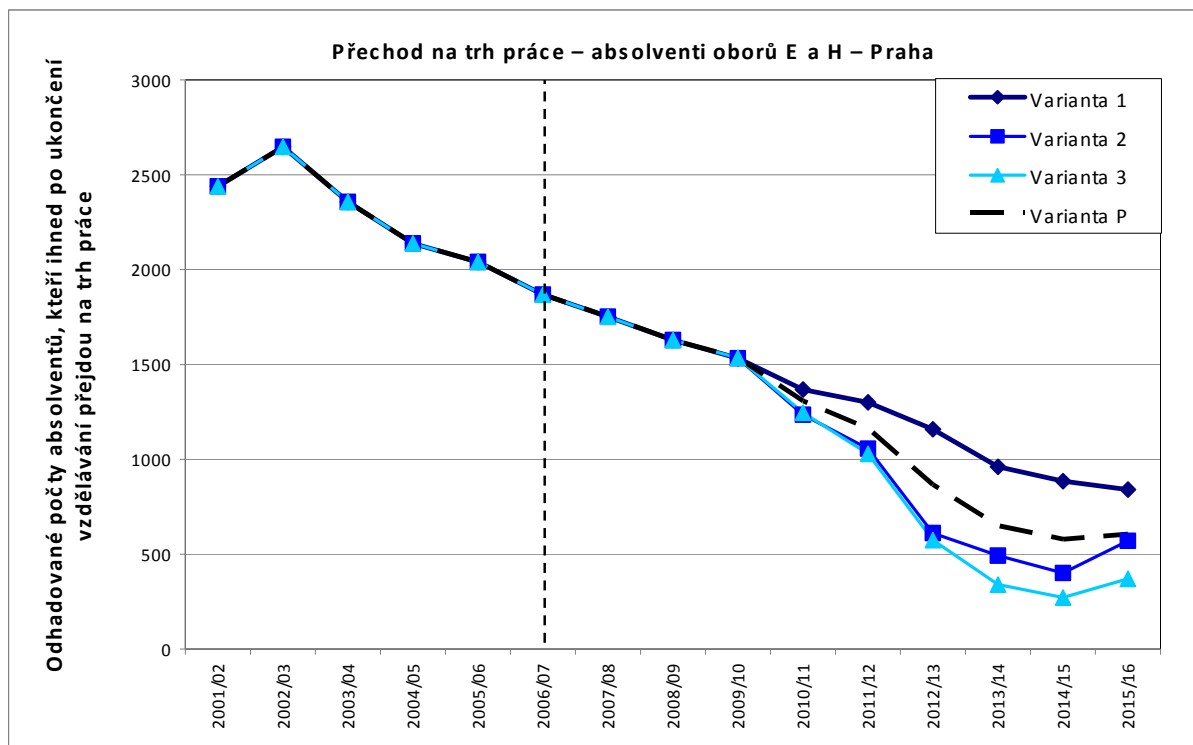
Graficky jsou opět zobrazeny základní výsledky (především za skupiny oborů E a H, tedy oborů středního vzdělání s výučním listem) za všechny varianty výpočtu, které ve všech jednotlivých krajích navazují na odhadované počty nově přijatých a absolventů uvedených v kapitolách 3.2. a 3.3. a v Příloze 2 a v Příloze 5. Odhadované počty absolventů vstupujících na trh práce jsou závislé na regionální situaci přechodu absolventů na trh práce a v zásadě je ve všech krajích předpoklad, že bude narůstat podíl absolventů středních škol (především s maturitní zkouškou), kteří budou dále setrvávat ve vzdělávacím systému. Důvodem tohoto faktu je v neposlední řadě i pravděpodobné rozšiřování vzdělávací nabídky terciárního vzdělávání (bakalářské obory).

Druhý graf u každého z krajů pak ukazuje možný vývoj odpovídající variantě 1, tedy případu, kdy by při nástupech do prvních ročníků středních škol uchazeči neměnili své preference proti současnému stavu. Jak již bylo zmíněno výše, jedná se asi o nejvíce optimistickou variantu. Tato varianta by však také znamenala výrazný pokles počtu absolventů ve všech skupinách oborů vzdělání, který by u všech krajů pokračoval až do konce projektovaného období, tedy minimálně do školního roku 2015/16, a tím tedy i pokles těch, kteří ihned po skončení střední školy budou vstupovat na trh práce.

Vývoj v krajích se ve variantě 1 příliš neliší, lze očekávat propad počtu absolventů, kteří budou ihned po ukončení střední školy vstupovat na trh práce, přibližně o jednu čtvrtinu až jednu třetinu oproti současným hodnotám.

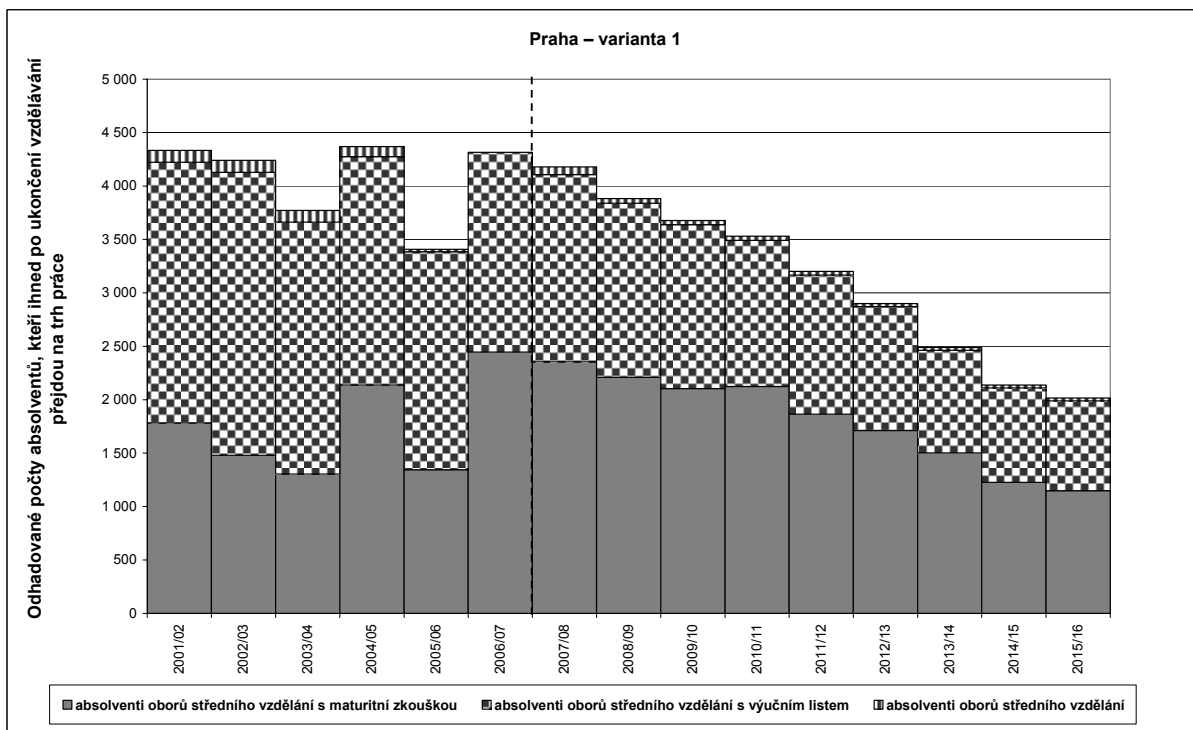
Hlavní město Praha

Obrazek 1: Odhadovaný vývoj počtu absolventů oborů vzdělání s výučním listem (E a H), kteří ihned po získání výučního listu přejdou na trh práce, Praha, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Obrazek 2: Celkový dopad přechodu absolventů na trh práce, Praha, varianta 1

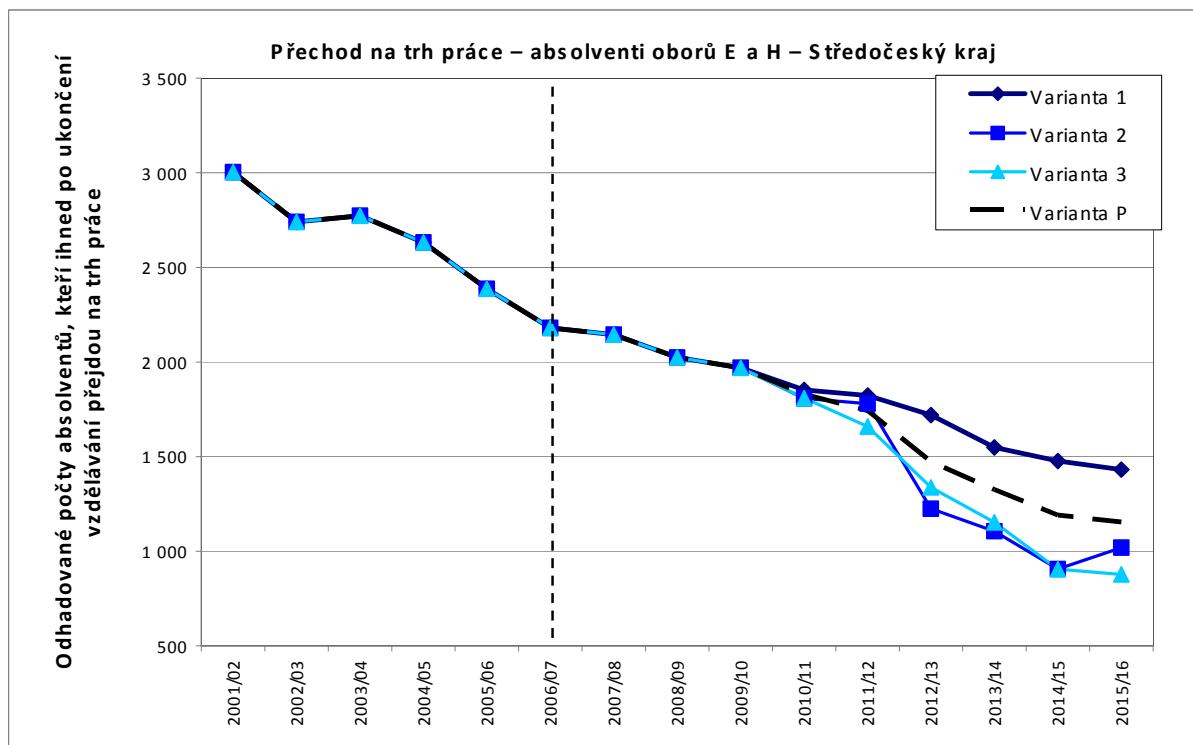

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

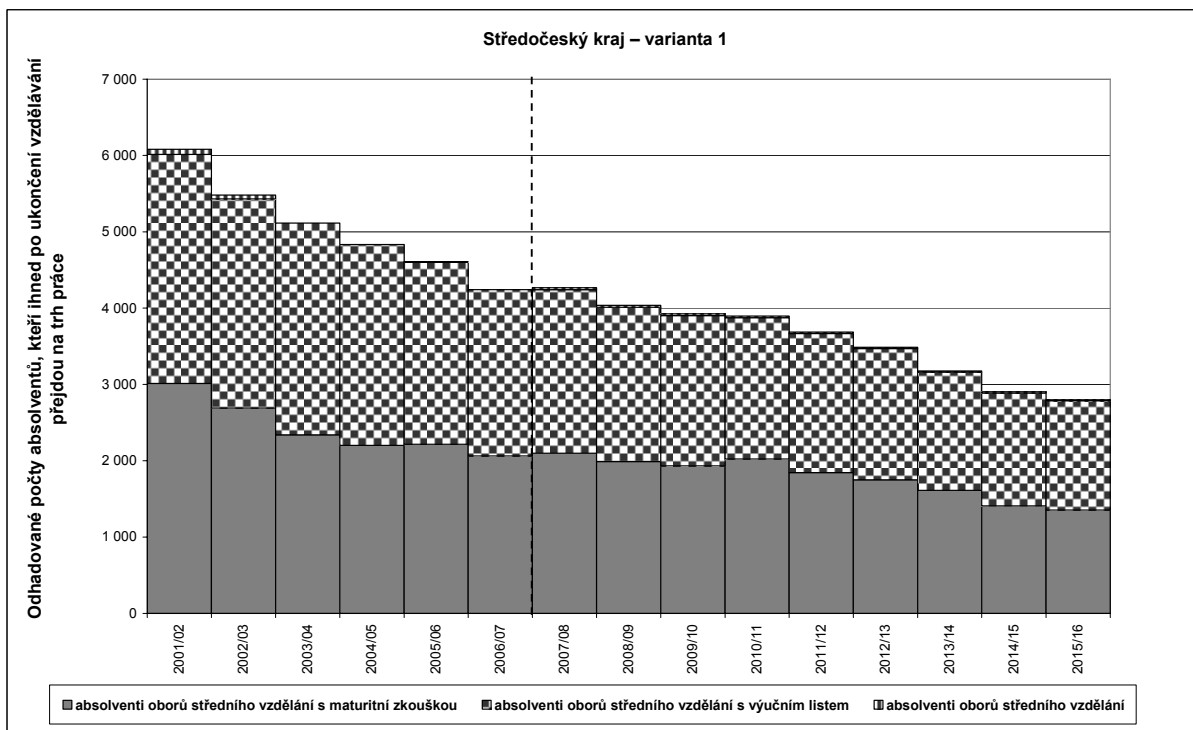
Středočeský kraj

Obrazek 3: Odhadovaný vývoj počtu absolventů oborů vzdělání s výučním listem (E a H), kteří ihned po získání výučního listu přejdou na trh práce, Středočeský kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

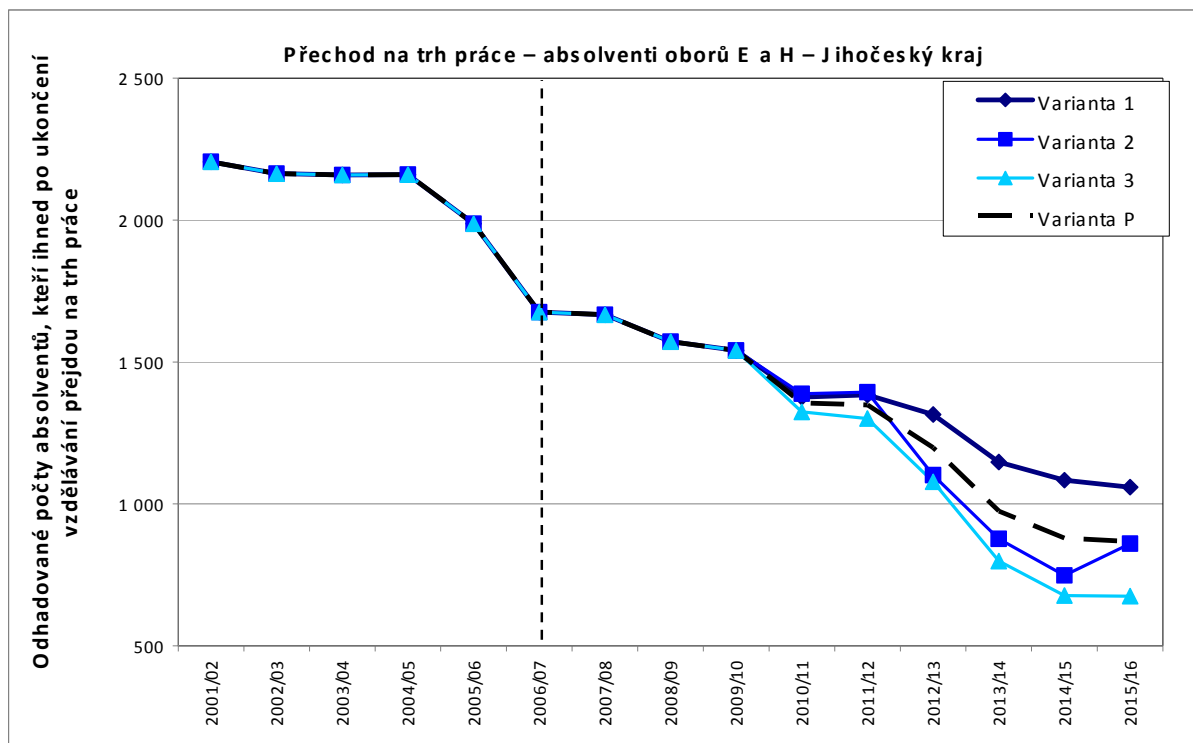
Obrazek 4: Celkový dopad přechodu absolventů na trh práce, Středočeský kraj, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

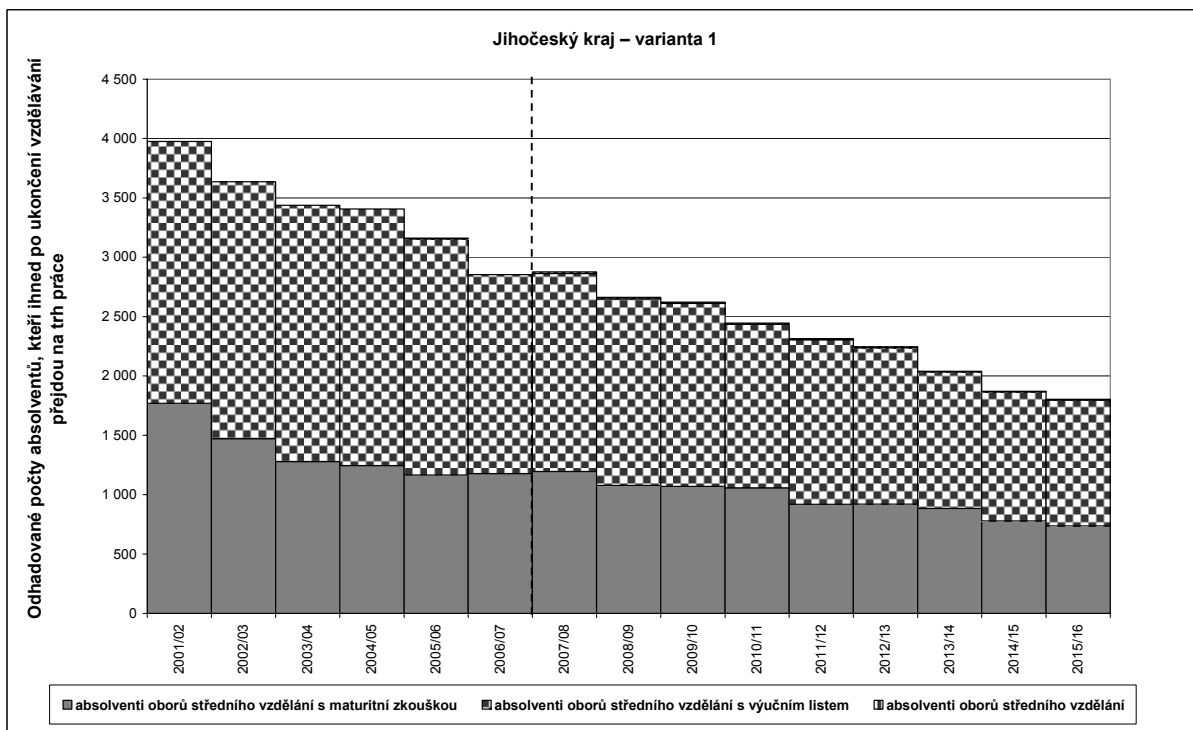
Jihočeský kraj

Obrazek 5: Odhadovaný vývoj počtu absolventů oborů vzdělání s výučním listem (E a H), kteří ihned po získání výučního listu přejdou na trh práce, Jihočeský kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

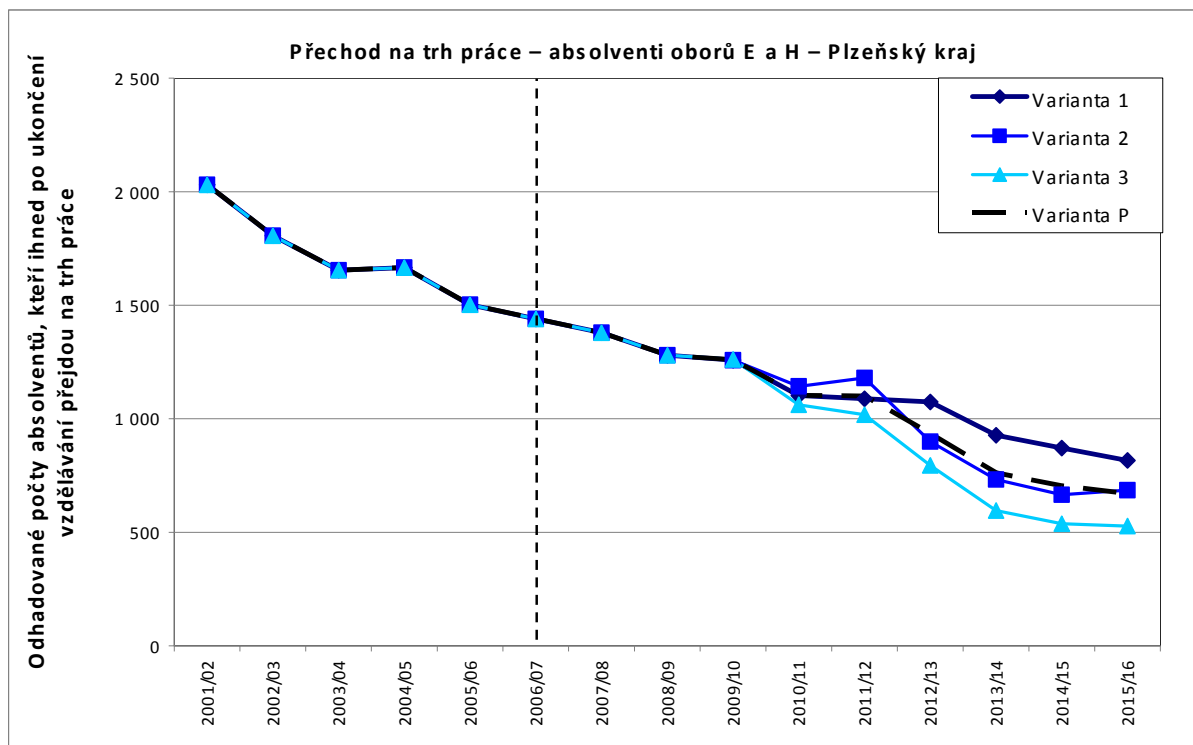
Obrazek 6: Celkový dopad přechodu absolventů na trh práce, Jihočeský kraj, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

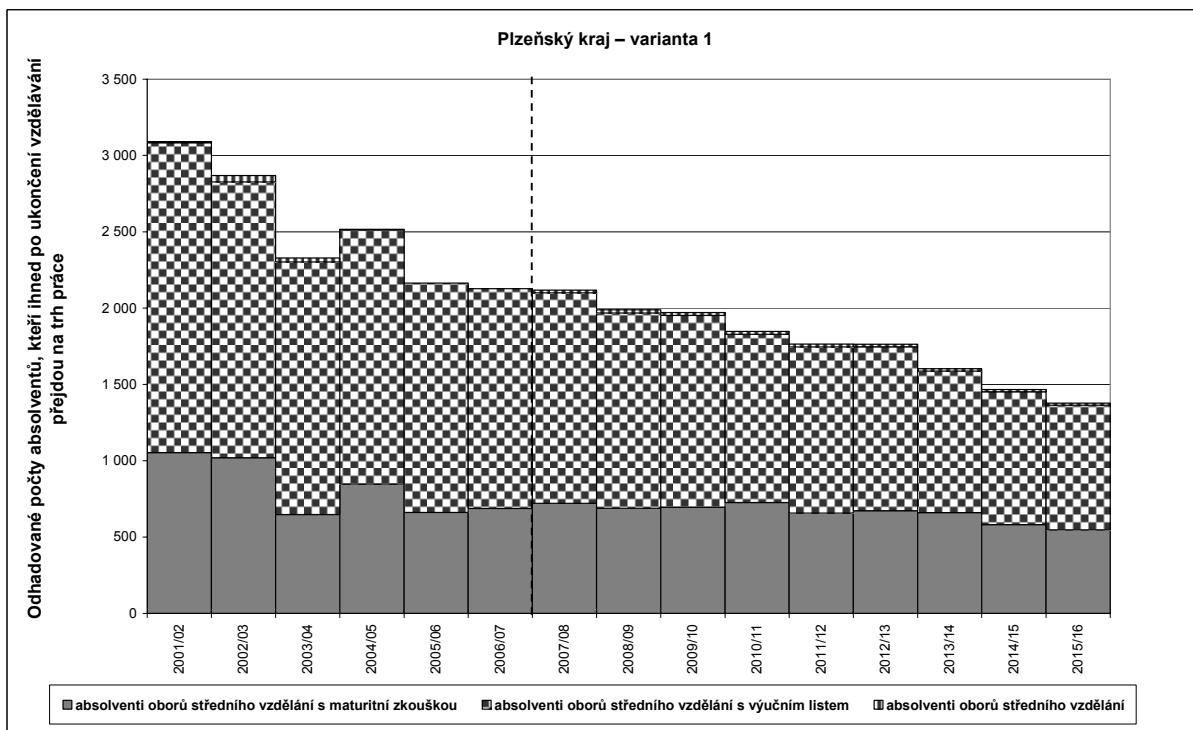
Plzeňský kraj

Obrazek 7: Odhadovaný vývoj počtu absolventů oborů vzdělání s výučním listem (E a H), kteří ihned po získání výučního listu přejdou na trh práce, Plzeňský kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

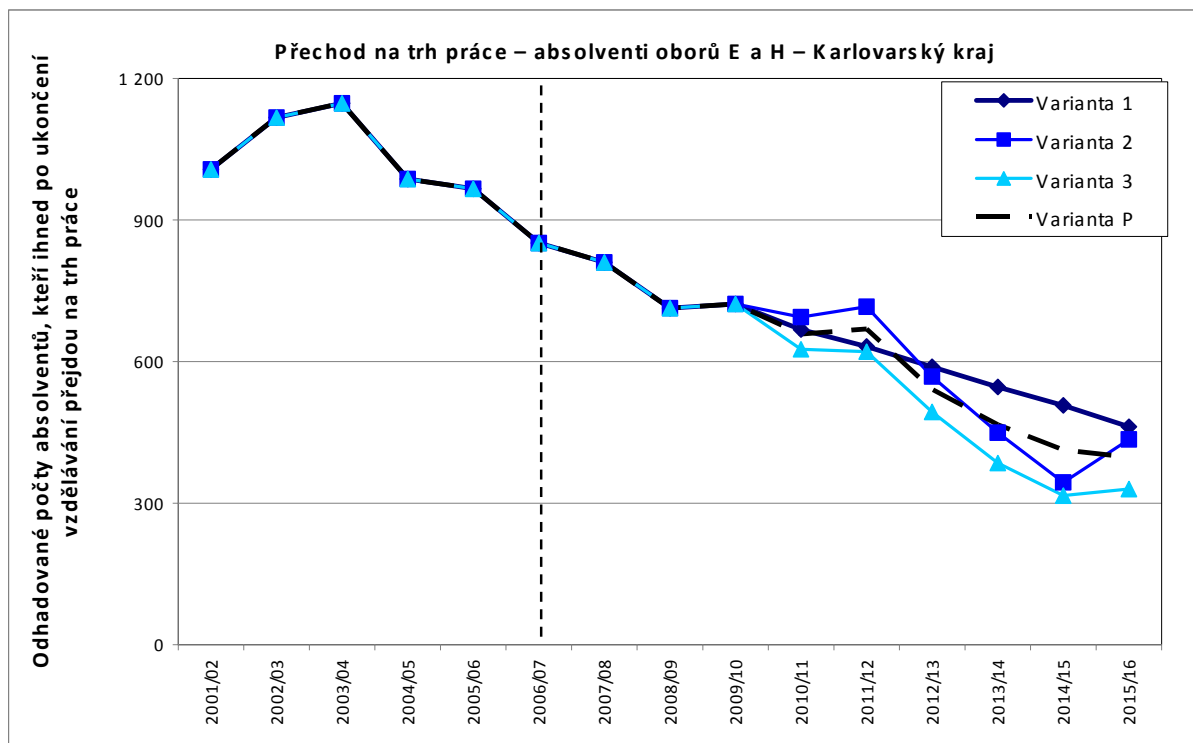
Obrazek 8: Celkový dopad přechodu absolventů na trh práce, Plzeňský kraj, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

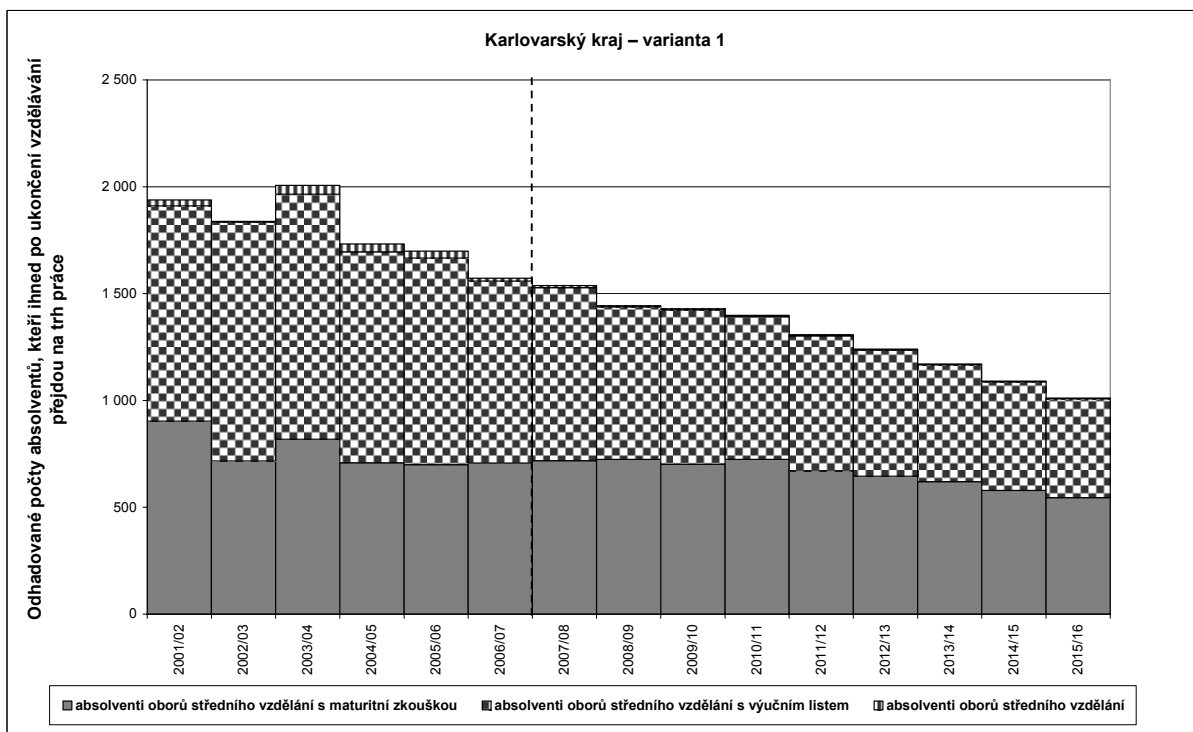
Karlovarský kraj

Obrazek 9: Odhadovaný vývoj počtu absolventů oborů vzdělání s výučním listem (E a H), kteří ihned po získání výučního listu přejdou na trh práce, Karlovarský kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

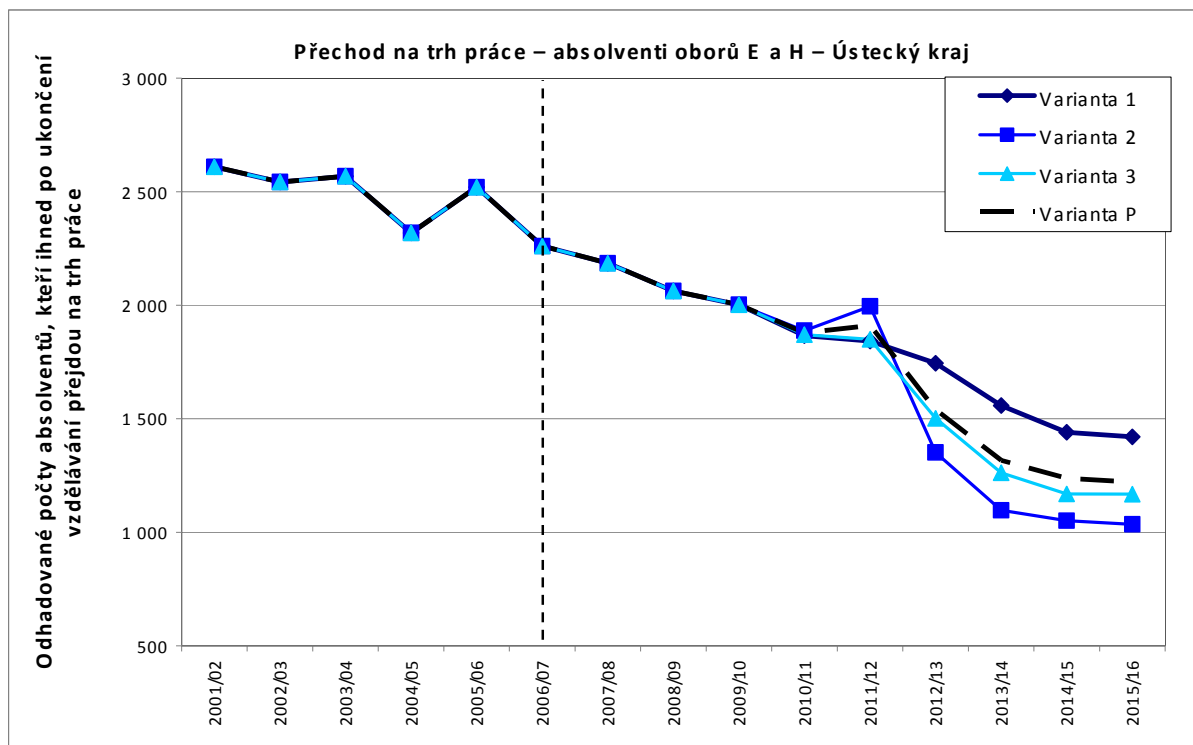
Obrazek 10: Celkový dopad přechodu absolventů na trh práce, Karlovarský kraj, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

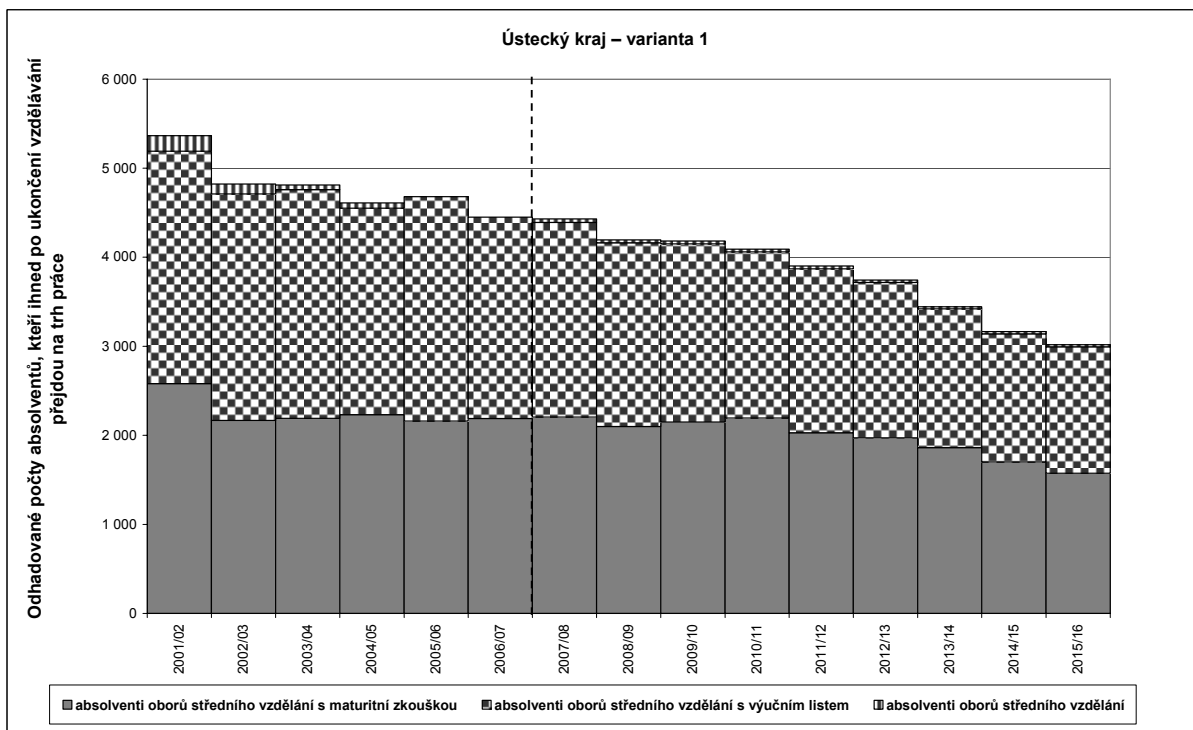
Ústecký kraj

Obrazek 11: Odhadovaný vývoj počtu absolventů oborů vzdělání s výučním listem (E a H), kteří ihned po získání výučního listu přejdou na trh práce, Ústecký kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

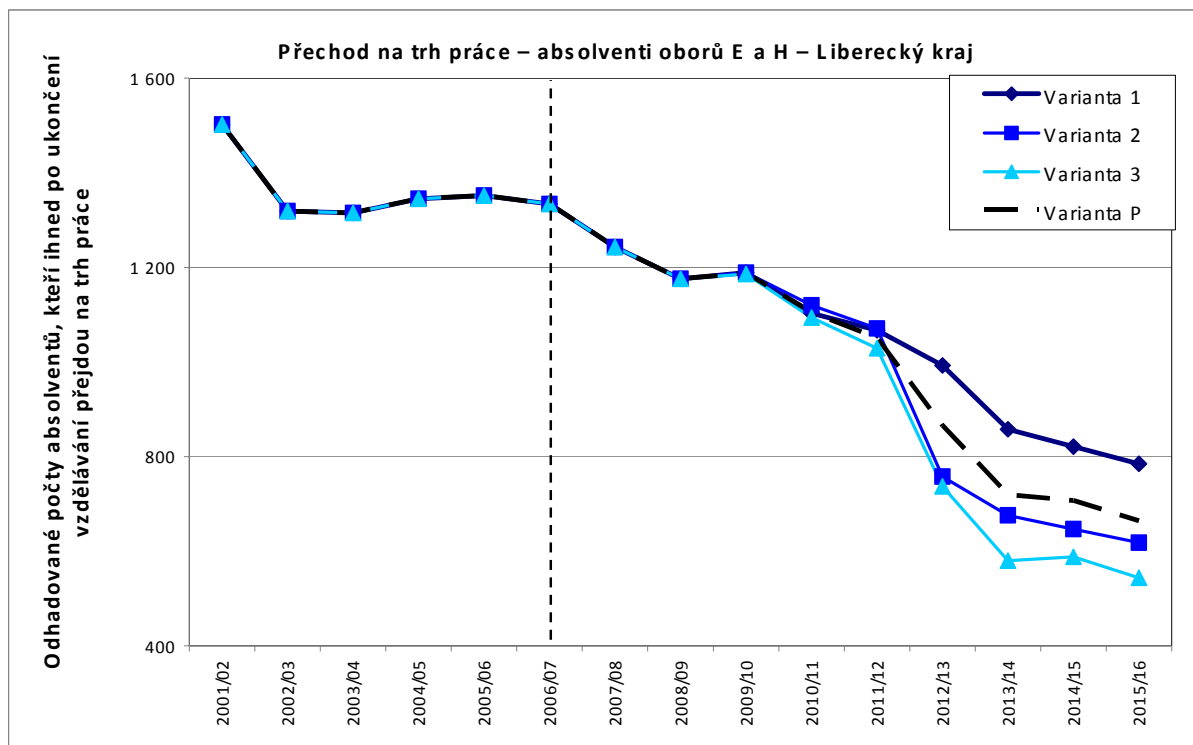
Obrazek 12: Celkový dopad přechodu absolventů na trh práce, Ústecký kraj, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

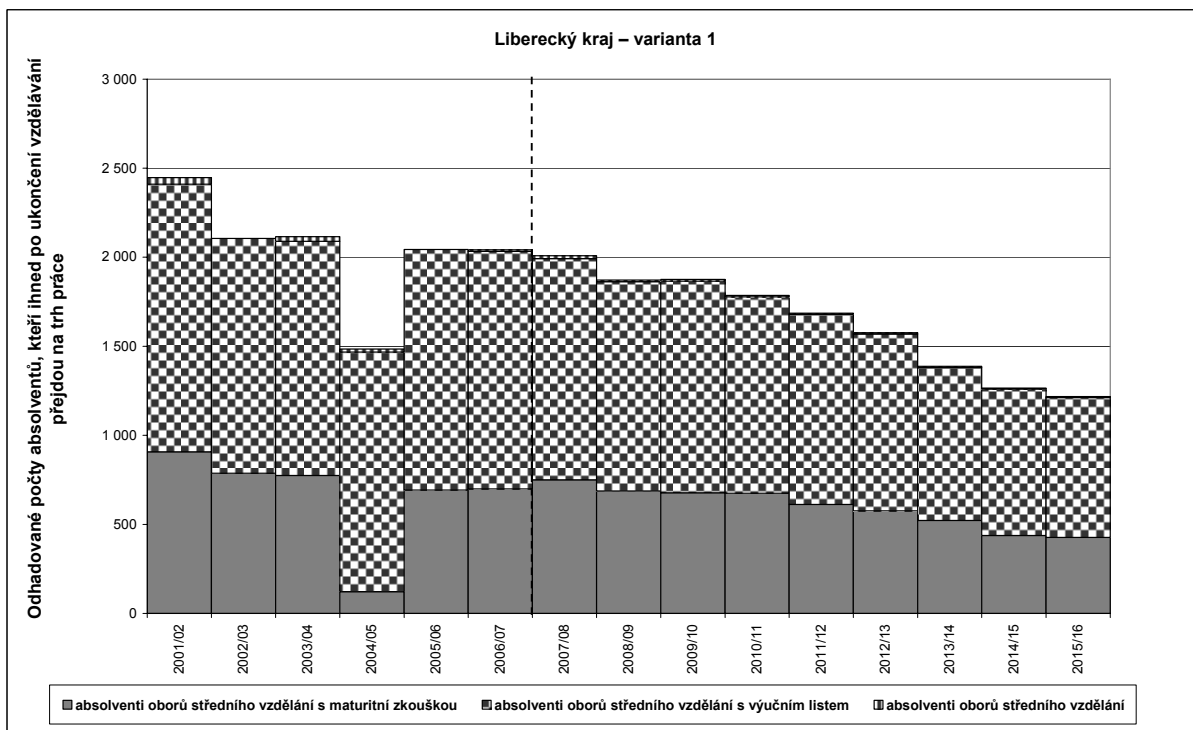
Liberecký kraj

Obrazek 13: Odhadovaný vývoj počtu absolventů oborů vzdělání s výučním listem (E a H), kteří ihned po získání výučního listu přejdou na trh práce, Liberecký kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

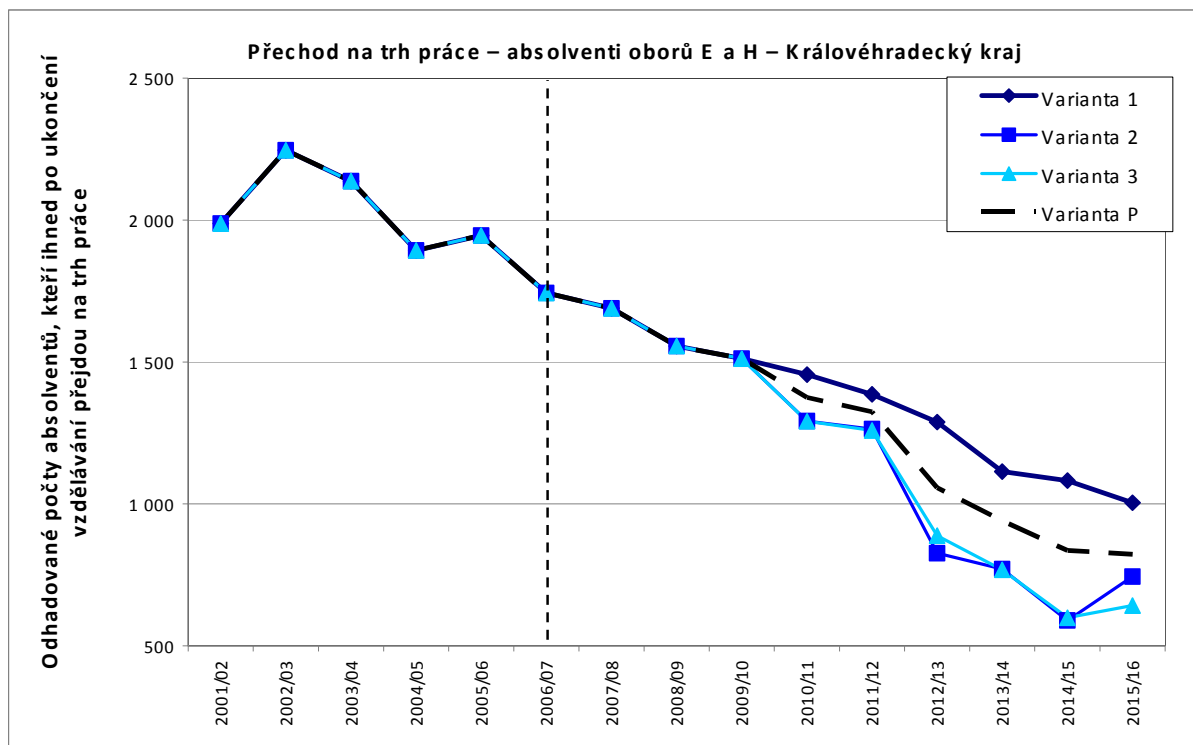
Obrazek 14: Celkový dopad přechodu absolventů na trh práce, Liberecký kraj, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

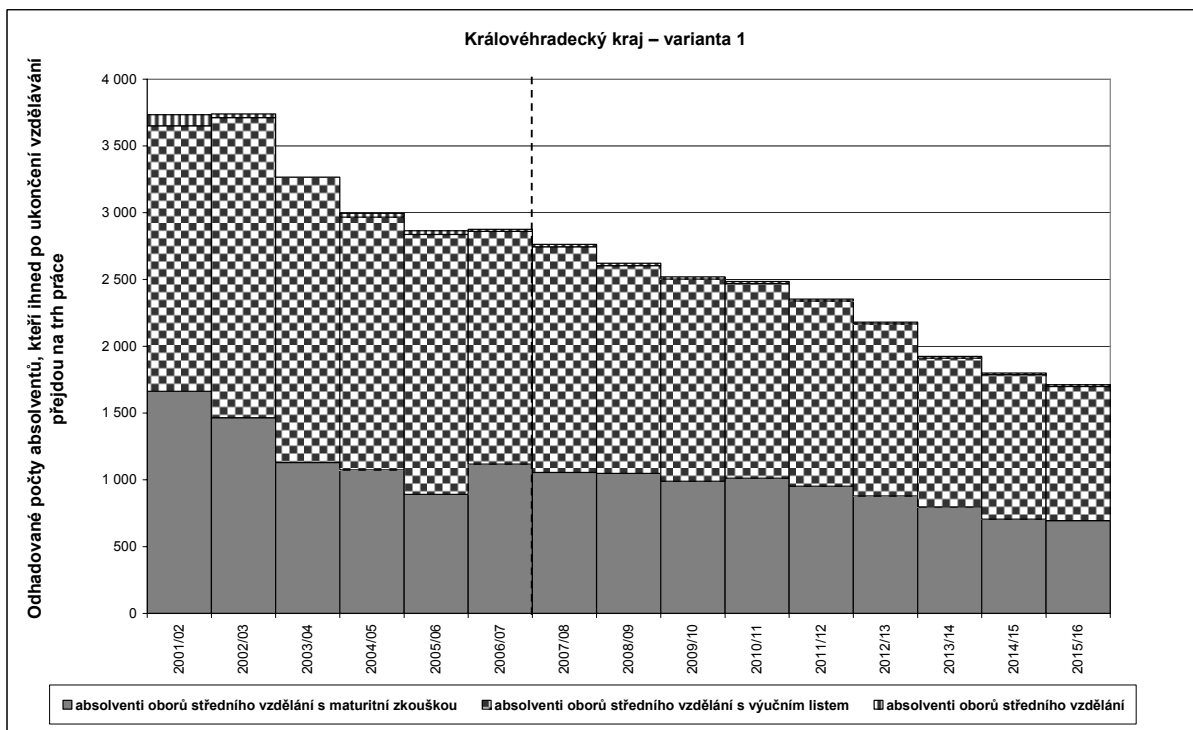
Královéhradecký kraj

Obrazek 15: Odhadovaný vývoj počtu absolventů oborů vzdělání s výučním listem (E a H), kteří ihned po získání výučního listu přejdou na trh práce, Královéhradecký kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

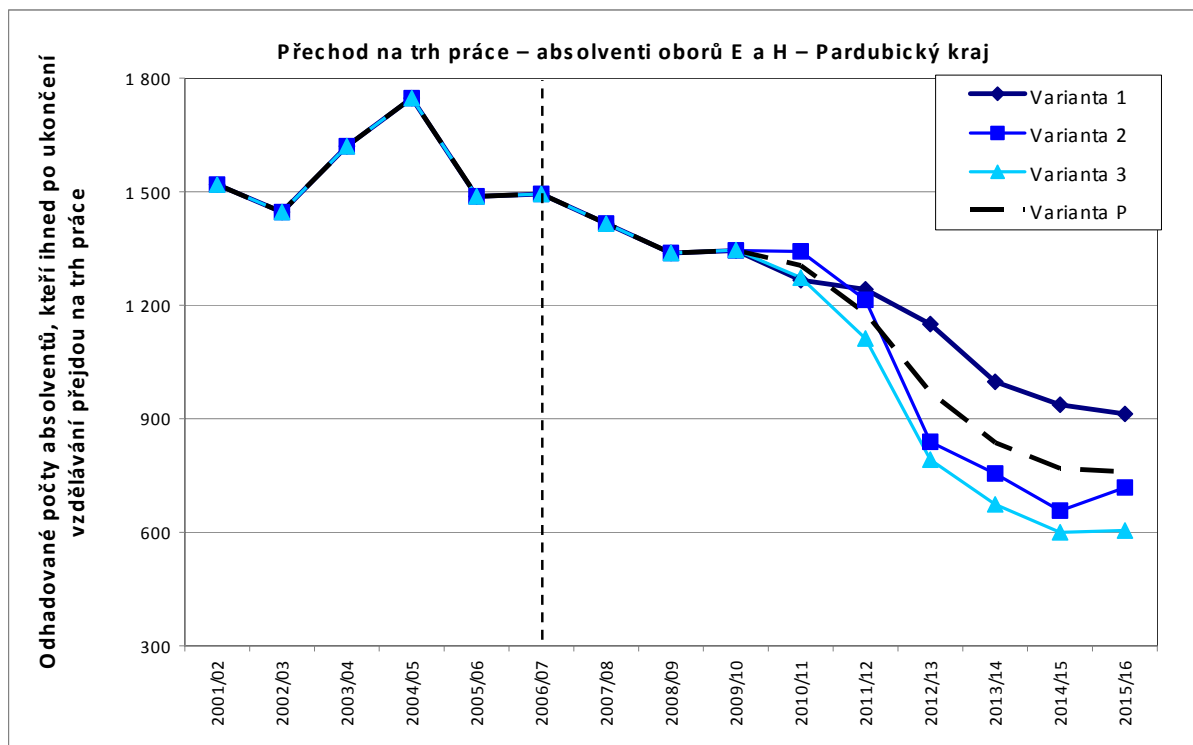
Obrazek 16: Celkový dopad přechodu absolventů na trh práce, Královéhradecký kraj, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

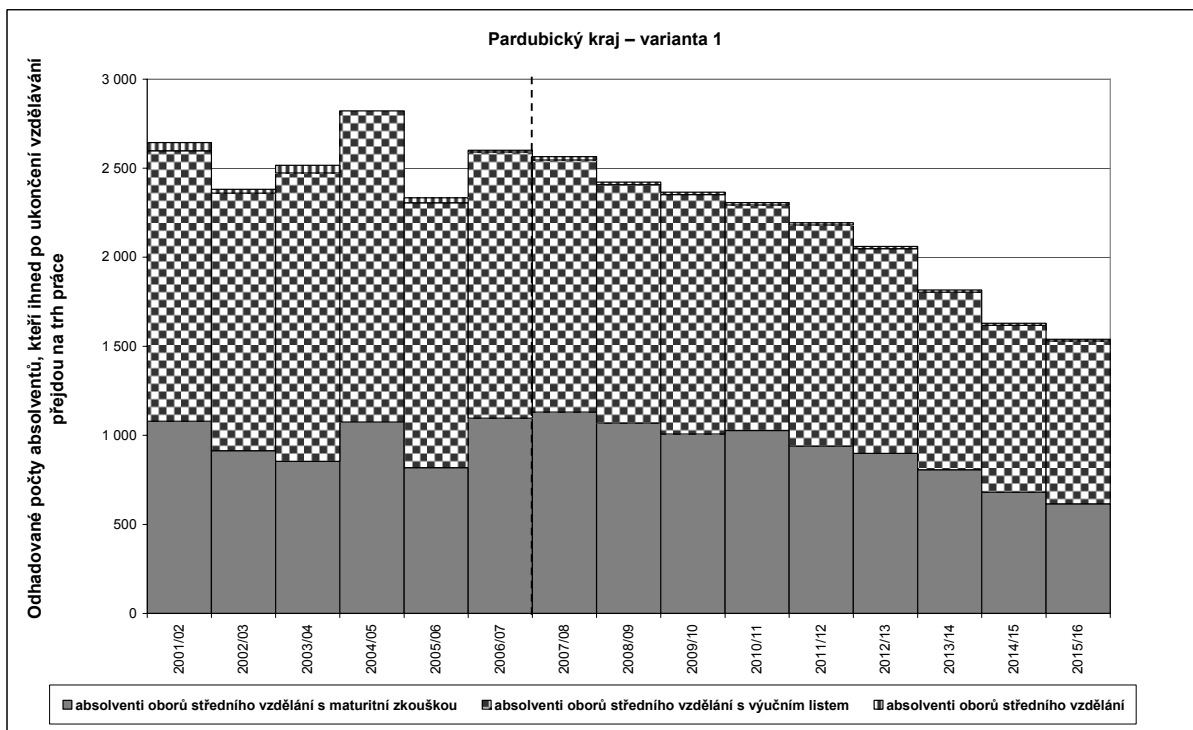
Pardubický kraj

Obrazek 17: Odhadovaný vývoj počtu absolventů oborů vzdělání s výučním listem (E a H), kteří ihned po získání výučního listu přejdou na trh práce, Pardubický kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Obrazek 18: Celkový dopad přechodu absolventů na trh práce, Pardubický kraj, varianta 1

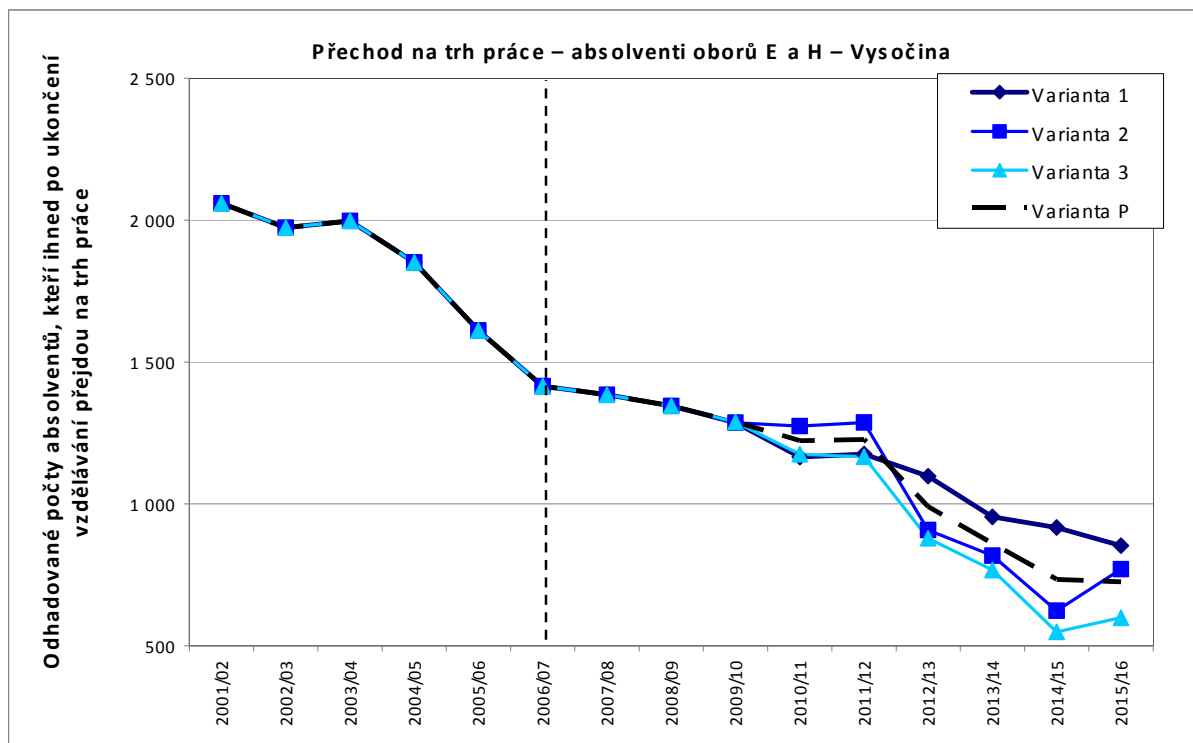

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

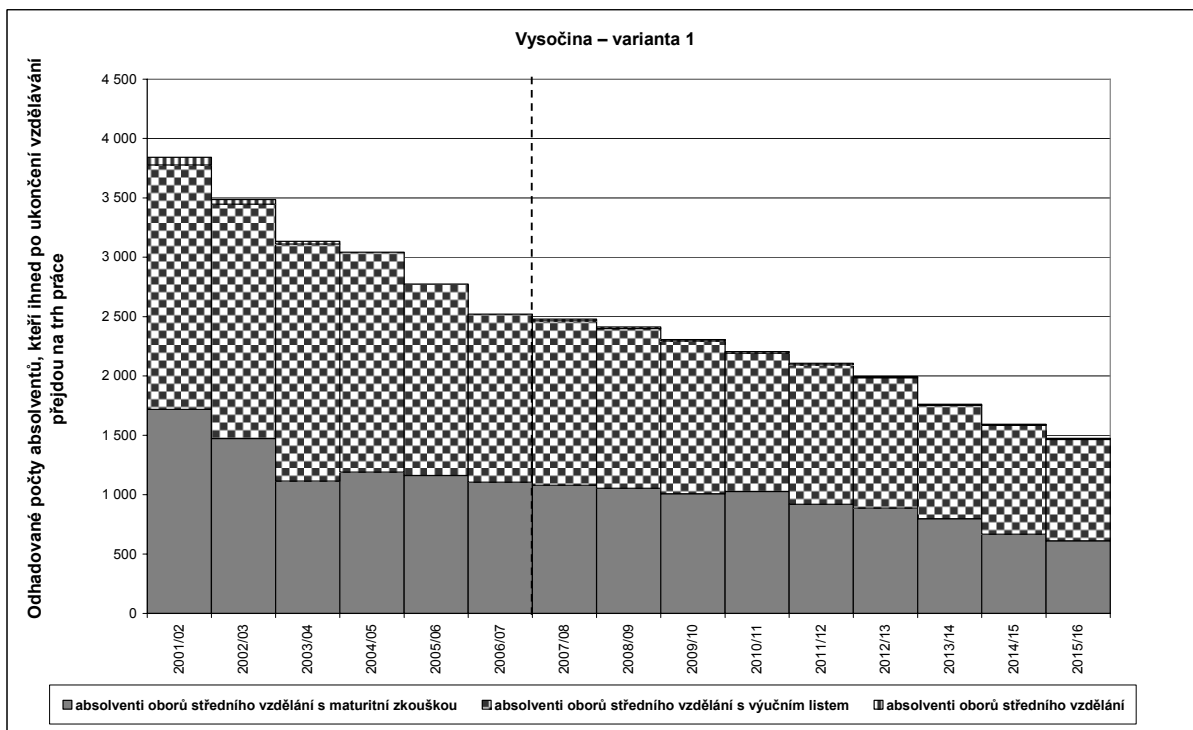
Vysočina

Obrazek 19: Odhadovaný vývoj počtu absolventů oborů vzdělání s výučním listem (E a H), kteří ihned po získání výučního listu přejdou na trh práce, Vysočina, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

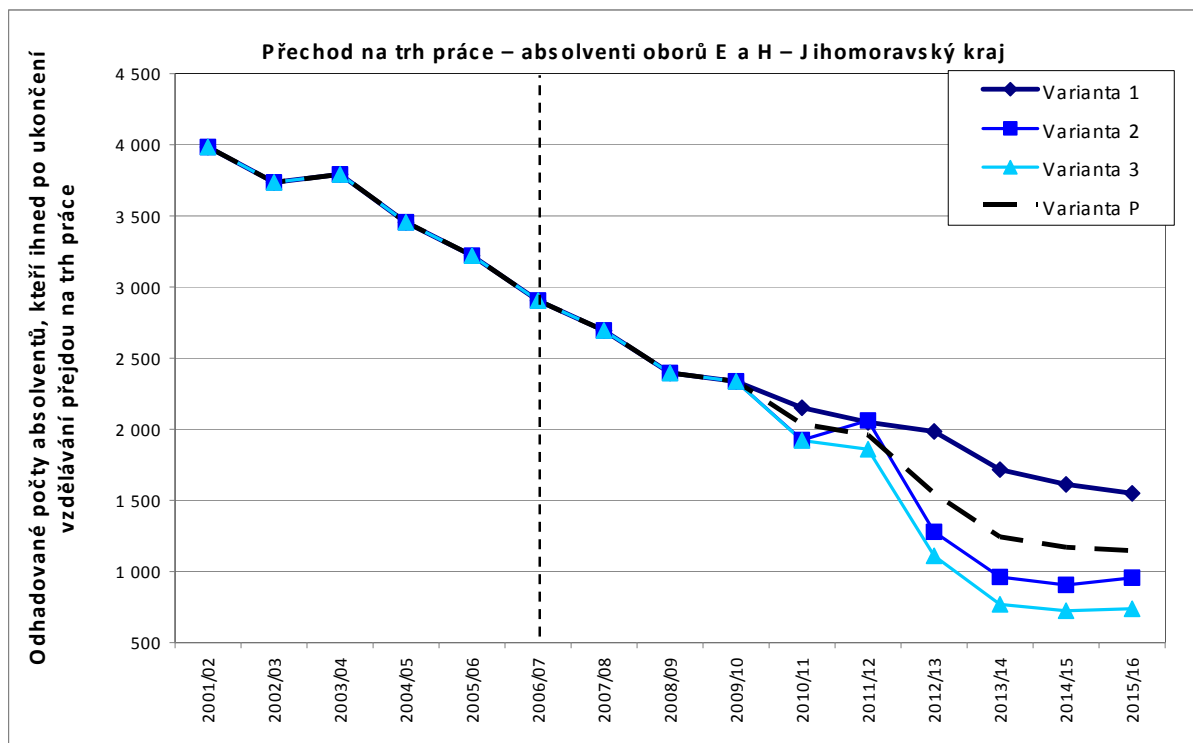
Obrazek 20: Celkový dopad přechodu absolventů na trh práce, Vysočina, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

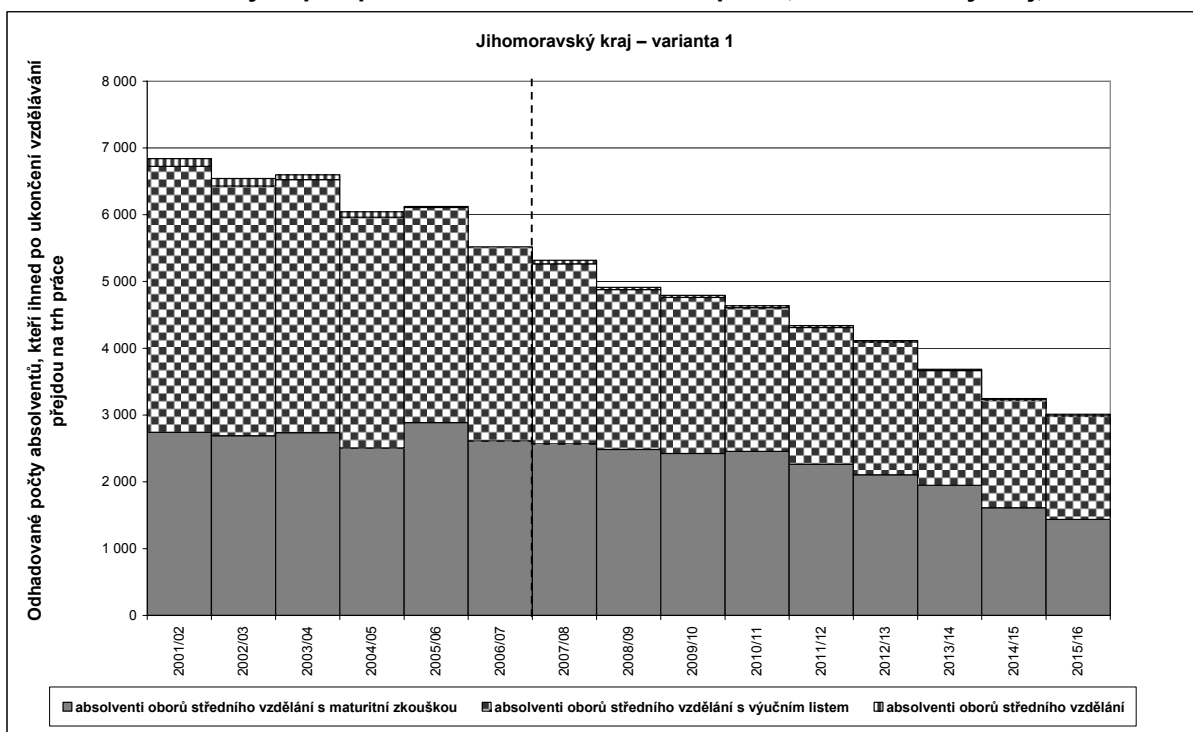
Jihomoravský kraj

Obrazek 21: Odhadovaný vývoj počtu absolventů oborů vzdělání s výučním listem (E a H), kteří ihned po získání výučního listu přejdou na trh práce, Jihomoravský kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

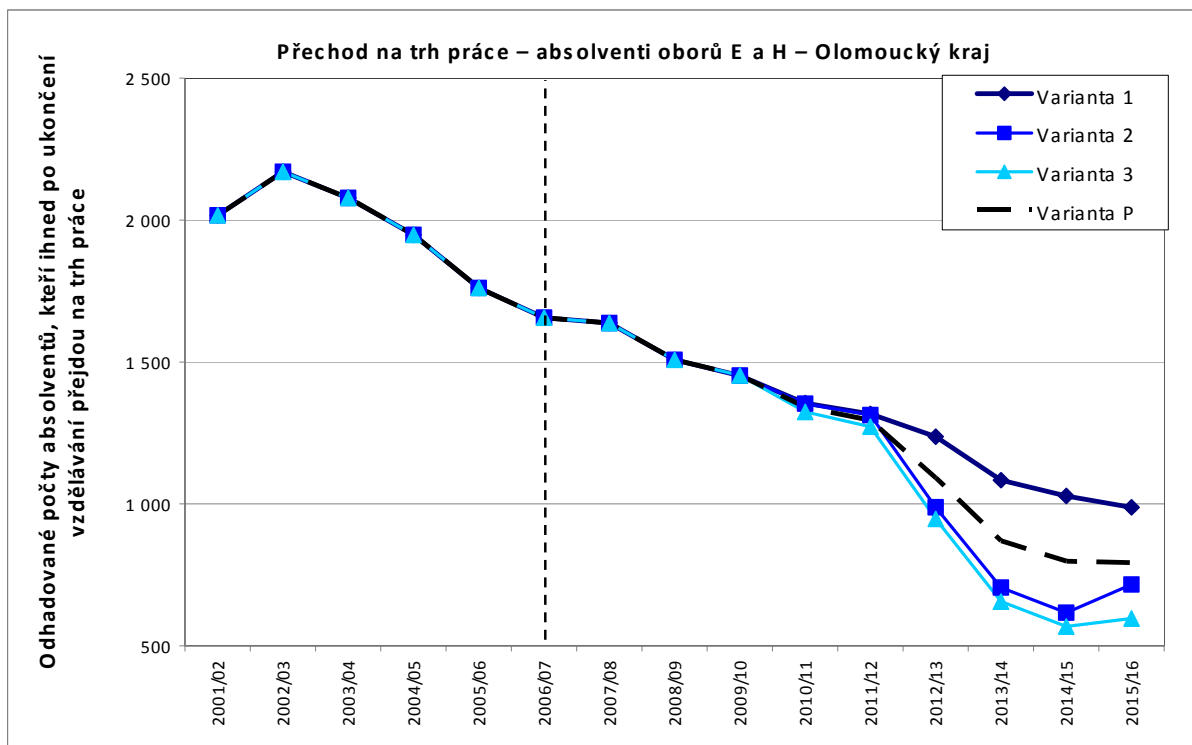
Obrazek 22: Celkový dopad přechodu absolventů na trh práce, Jihomoravský kraj, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

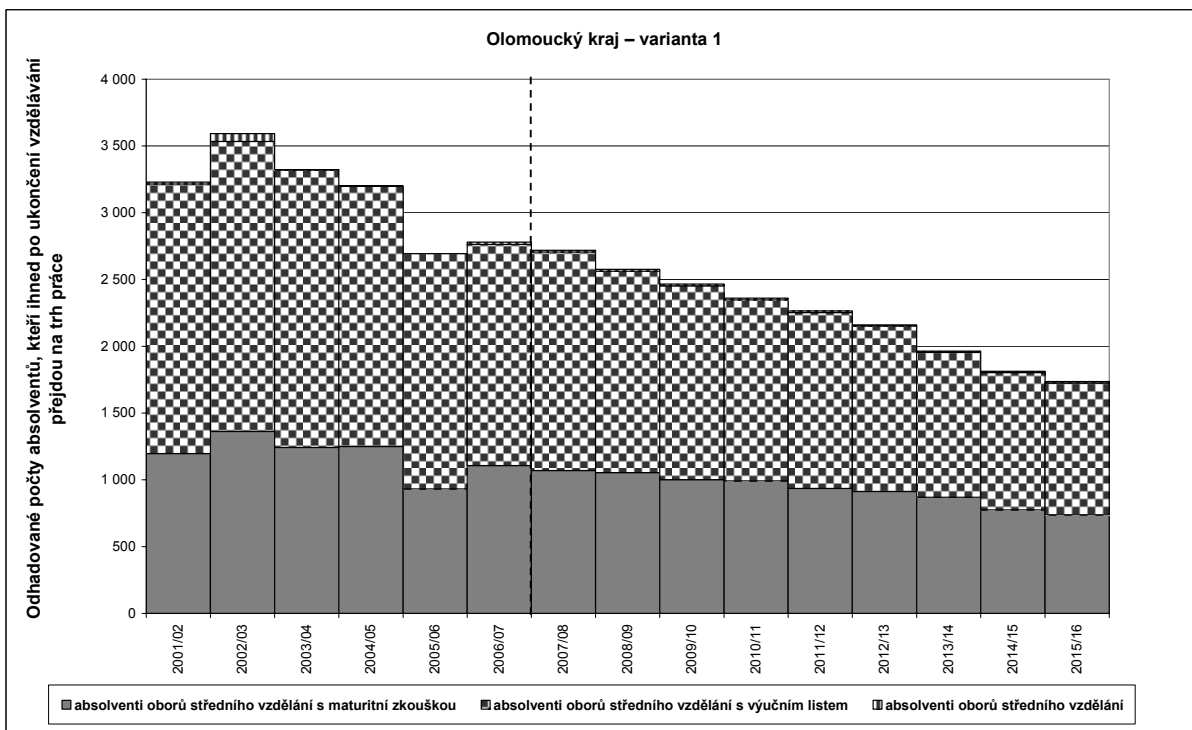
Olomoucký kraj

Obrazek 23: Odhadovaný vývoj počtu absolventů oborů vzdělání s výučním listem (E a H), kteří ihned po získání výučního listu přejdou na trh práce, Olomoucký kraj, porovnávací variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

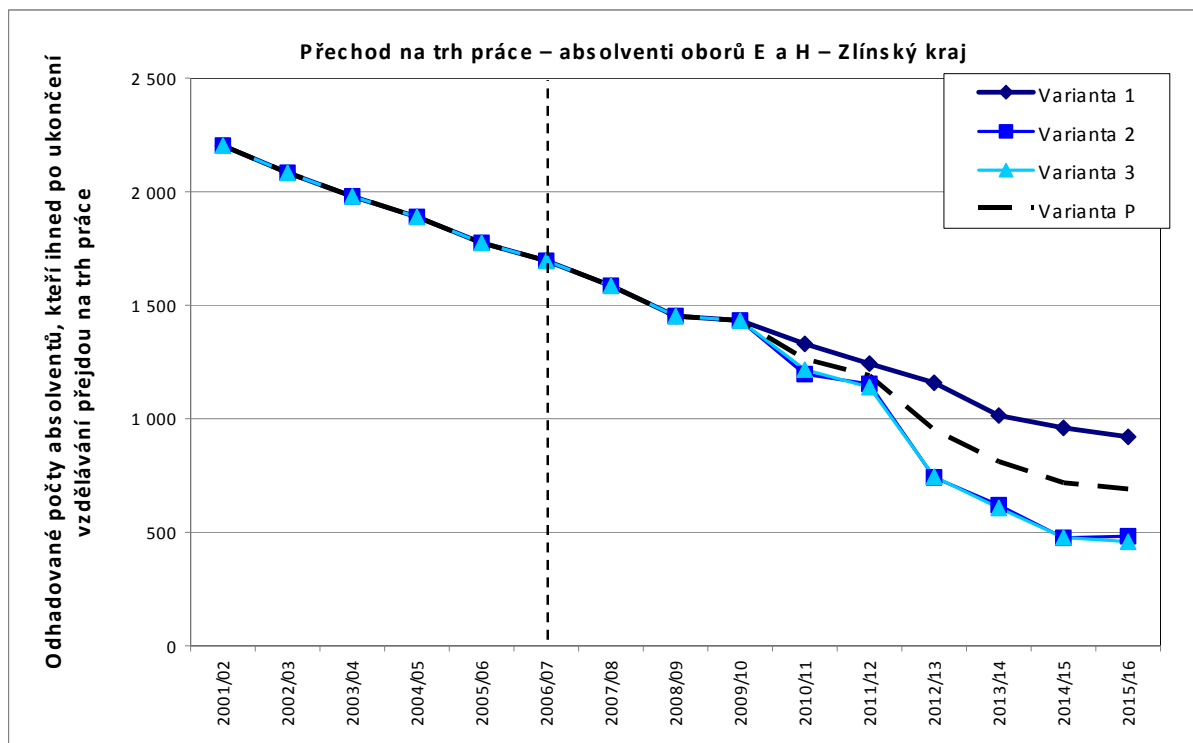
Obrazek 24: Celkový dopad přechodu absolventů na trh práce, Olomoucký kraj, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

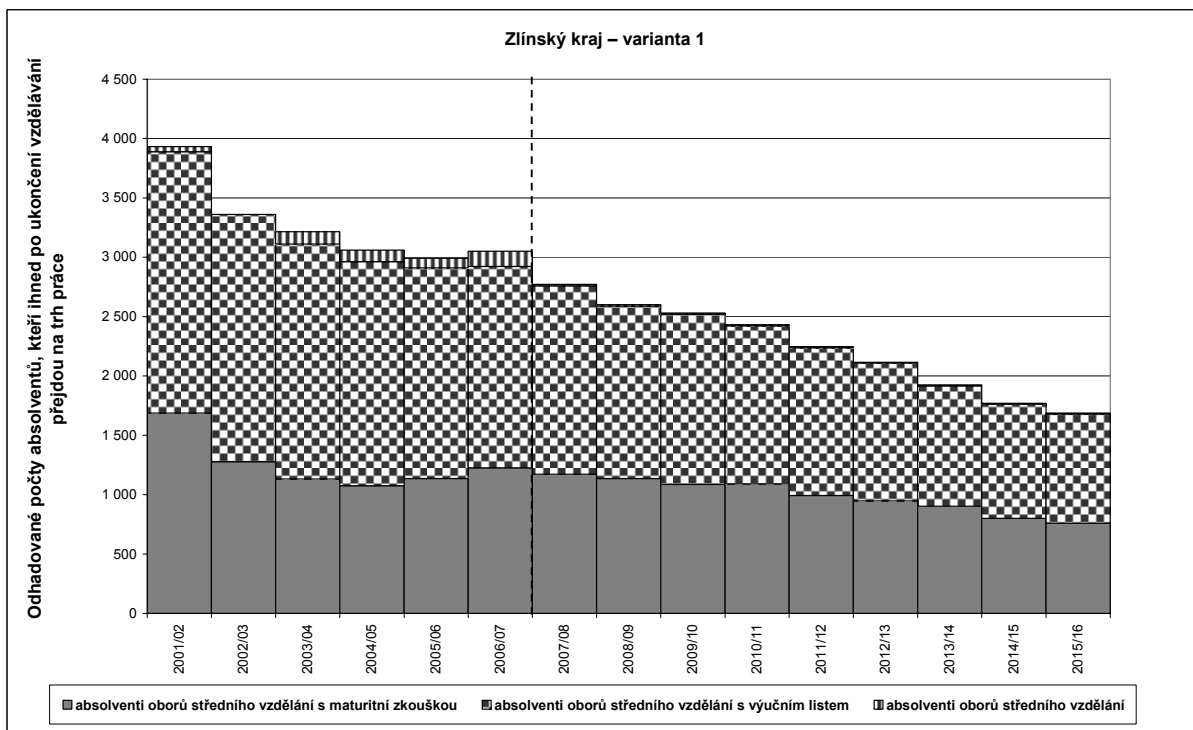
Zlínský kraj

Obrazek 25: Odhadovaný vývoj počtu absolventů oborů vzdělání s výučním listem (E a H), kteří ihned po získání výučního listu přejdou na trh práce, Zlínský kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

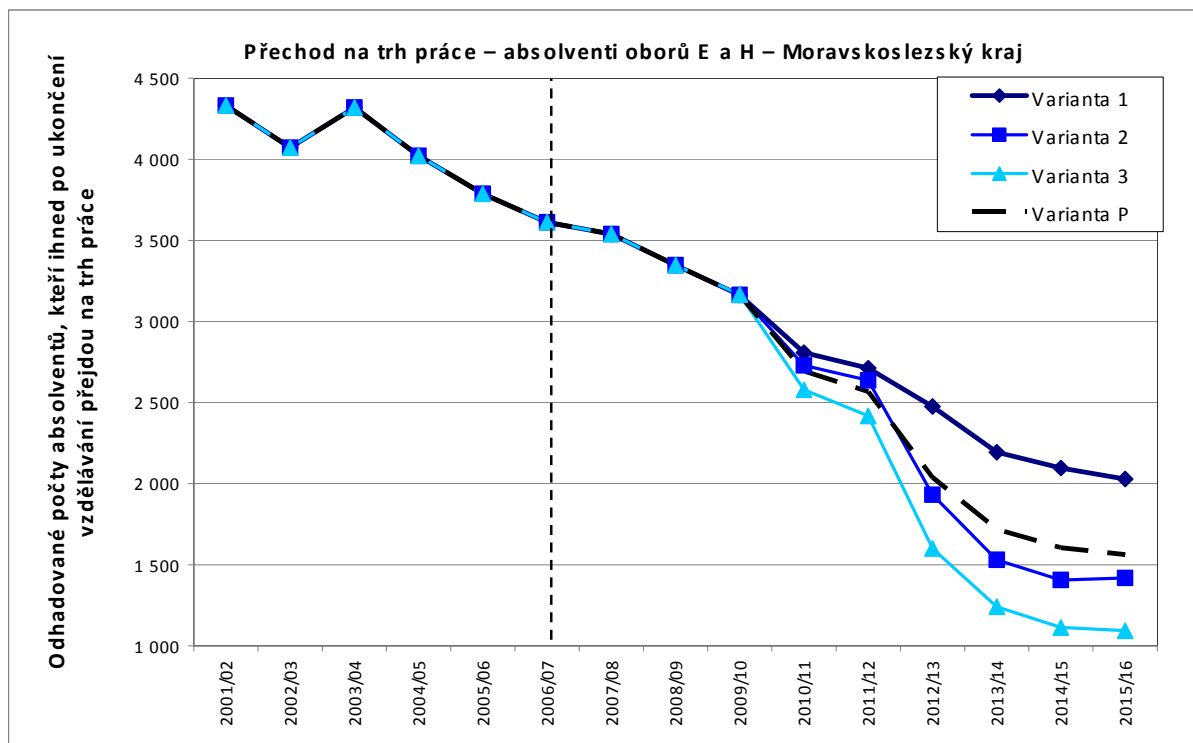
Obrazek 26: Celkový dopad přechodu absolventů na trh práce, Zlínský kraj, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

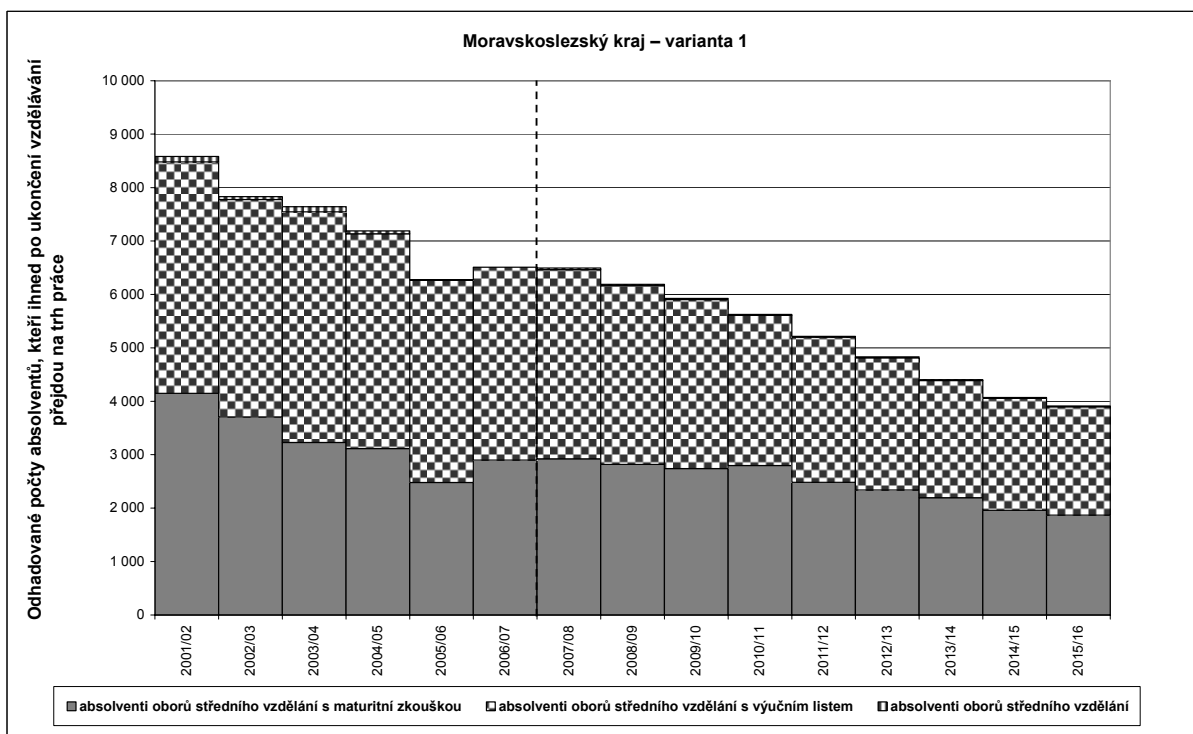
Moravskoslezský kraj

Obrazek 27: Odhadovaný vývoj počtu absolventů oborů vzdělání s výučním listem (E a H), kteří ihned po získání výučního listu přejdou na trh práce, Moravskoslezský kraj, porovnání variant

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Obrazek 28: Celkový dopad přechodu absolventů na trh práce, Moravskoslezský kraj, varianta 1

Pozn.: Přerušovaná čára odděluje roky s uváděnými reálně vykázanými daty a výsledky projekčních výpočtů

Příloha 7 – Opatření krajů směrem k předpokládaným dopadům demografického vývoje

Hlavní město Praha

Žádané profese na trhu práce

Podle DZ počty volných pracovních míst v evidenci nezachycují konkrétní profesní zaměření, požadavky zaměstnavatelů na vzdělání, dovednosti, znalosti a zdravotní stav uchazečů, morální hodnoty, pracovní a finanční podmínky, a proto se často nabídky práce s poptávkou uchazečů o zaměstnání míjejí. Velká část uvedeného počtu volných míst je však podle Úřadu práce hl. m. Prahy pouze formální, je evidována pouze z administrativně technických důvodů a skutečnost na trhu práce výrazně deformuje.

Řešení propadu

Cílem Prahy je zajistit vyváženou a dostupnou strukturu vzdělávací nabídky v hl. m. Praze, navrhovaná opatření:

- realizovat optimalizaci škol a školských zařízení s ohledem na demografický vývoj a specifika regionu,
- efektivněji využívat kapacity škol a jejich materiálně technické zázemí,
- podporovat komunitní funkci škol a jejich zapojení do vzdělávání dospělých.

V budoucím období je třeba věnovat zvýšenou pozornost oborové struktuře vzdělávací nabídky středních škol (zejména odborného vzdělávání) a její vazbě na trh práce a potřeby zaměstnavatelů, navrhovaná opatření:

- pravidelné monitorování souladu oborové struktury pražských středních škol s poptávkou trhu práce a žáků,
- pravidelná analýza poptávky žáků a zaměstnavatelů (současné a očekávané),
- zpřístupnění získaných informací o poptávce a nabídce široké veřejnosti,
- širší zapojení zaměstnavatelů do procesu dialogu o nedostatkových kvalifikacích na trhu práce,
- ve spolupráci se zaměstnavateli zvyšování podílu odborné praxe v reálném pracovním prostředí,
- vytipování oborů vzdělávání, které budou poptávané ve střednědobém horizontu,
- realizace projektu podpory zájmu žáků o vytipované obory, včetně zavedení stipendijního řádu,
- zřízení expertní pracovní skupiny (zástupci hlavního města Prahy, zástupci zaměstnavatelů, makroekonomů, odborníků na pracovní trh a vzdělávací politiku, zástupci MPSV, MPO...), která by naformulovala očekávanou ekonomickou a na ní navazující zaměstnaneckou strukturu hlavního města Prahy ve střednědobém horizontu (cca 2013 či 2015).

Zároveň je třeba organizaci středního vzdělávání v Praze a v první řadě středního odborného vzdělávání směřovat k integraci různých typů škol poskytujících střední vzdělání na různých stupních, tj. střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem a maturitní zkouškou do větších celků s cílem:

- rozšíření oborové nabídky a studijních možností v rámci školy,
- zvýšení propustnosti vzdělávání a volitelnosti vzdělávacích cest,
- získání kombinované kvalifikace,

- snížení studijní neúspěšnosti a kázeňských problémů i vzájemného obohacování různých druhů vzdělávání,
- širší zapojování středních škol do vzdělávání dospělých,
- zvýšení efektivity využití materiálního vybavení i odborného potenciálu škol.

Středočeský kraj

Žádané profese na trhu práce

Na trhu práce je zvýšená poptávka zaměstnavatelů po pracovnících s výučním listem.

Řešení propadu

V návrhu DZ je podrobně vyhodnoceno plnění strategických záměrů z roku 2006, ale není uvedena žádná strategie řešení demografického vývoje pro budoucí období.

Jihočeský kraj

Žádané profese na trhu práce

Největší zájem zaměstnavatelů byl v roce 2006 o profese: kvalifikovaný strojírenský dělník, řidič nákladního vozu, švadlena, prodavačka, montážní dělník, v sezóně kuchař, číšník-servírka. Dlouhodobě se projevuje nedostatek především technicky vzdělaných osob.

Řešení propadu

Jihočeský kraj v roce 2006 uzavřel dohodu o spolupráci v projektu IQ Auto. Projekt má za cíl změnit systém přípravy žáků a studentů na SŠ a VOŠ v souladu s požadavky regionálních zaměstnavatelů a jednotlivých sektorů průmyslu, čehož je dosahováno realizací programů DVPP odborných předmětů a odborného výcviku, přenosem informací ze zavádění inovací ve významných regionálních firmách všech krajů ČR a ze zkušeností a potřeb sektoru průmyslu. V rámci optimalizace škol kraj usiluje o větší koncentraci oborů, zachování minimální struktury středního školství v obcích s rozšířenou působností a zajištění vyváženosti mezi vzdělávací nabídkou všeobecného (gymnázia, lycea) a odborného vzdělávání (obory SOŠ a SOU).

Při posuzování žádostí o změny v oborové struktuře středních a vyšších odborných škol bude kraj postupovat podle kritérií, kterými se řídil i v minulých letech:

- zápis nového oboru (perspektivního) provádět výměnou za nevyhovující obor na základě sledování uplatnění absolventů příslušné skupiny oborů na trhu práce,
- utlumovat obory, ze kterých vycházejí nezaměstnaní absolventi v míře převyšující výrazně průměr kraje,
- kapacitně posilovat obor, který odpovídá předpokládaným nebo očekávaným budoucím potřebám trhu práce,
- nerozšiřovat nabídku stejných nebo příbuzných oborů v dalších místech kraje, pokud nelze doložit předpokládanou potřebu trhu práce,
- nepodporovat vznik nových středních škol a navyšování stávajících kapacit pro denní formu vzdělávání.
- zápis nové VOŠ doporučit pouze v případě realizace vzdělávacího programu oboru vzdělání, který má ojedinělý charakter v daném regionu a jehož koncepce vznikla na základě projevené společenské potřeby příslušně vzdělaných odborníků na trhu práce,
- usilovat o provázanost oborů VOŠ se studiem bakalářských oborů VŠ v regionu.

Důsledkem setrvačného vývoje dojde k nutné redukci počtu škol, která bude výrazně nesymetrická vzhledem k rozložení poklesu počtu žáků, vývoj je možné zmírnit pouze za předpokladu realizace strategie vedoucí k využití učilišť a středních odborných škol celkově k rozšíření nabídky vzdělávání a rozšíření o vzdělávání dospělých.

Rámcová kritéria úpravy sítě škol

K úpravám sítě škol povede kraj jako zřizovatele velký podíl nevyužitých kapacit, jenž bude očekávaným důsledkem trvalého demografického poklesu. Kraj připravil *kritéria úpravy sítě škol* (další vlna bude v souladu s demografickou projekcí navrhována orgánům kraje k 1. 1. 2010), které bude OŠMT vyhodnocovat při předkládání návrhů ke sloučení, splynutí škol orgánům kraje. Jedná se o metodickou pomůcku pro odbor, který zpracuje nejprve záměr změn, který projedná s řediteli škol, obcemi a dále v Radě kraje a Zastupitelstvu kraje dalším orgánům pro vzdělávání. Poté předloží definitivní verzi Radě kraje a Zastupitelstvu kraje ke schválení. Odbor školství tedy nemůže ovlivňovat politickou diskusi a politická rozhodnutí a bude předkládat materiály pro Radu kraje a Zastupitelstvo kraje věcně a odborně zpracované. Materiály budou předkládány v případě nutnosti i ve variantním řešení, aby radní a zastupitelé měli všechny relevantní podklady ke konečnému rozhodnutí o sloučení či splynutí škol. Rámcová kritéria úpravy sítě škol v Jihočeském kraji:

- A. Velikost středních škol a VOŠ s cílem pokračovat v procesu vytváření větších škol
- B. Zajištění kvality vzdělávání a dostupnosti oborové nabídky po úpravě sítě škol
- C. Soulad s dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihočeského kraje, zejména možnost zachování současného poměru mezi maturitními a nematuritními obory
- D. Poptávka po účasti na vzdělávání ze strany žáků a po absolventech ze strany zaměstnavatelů
- E. Ekonomická efektivnost škol
- F. Aktivita školy v oblasti vlastního rozvoje

Plzeňský kraj

Žádané profese na trhu práce

Ukazuje se, že trh práce v Plzeňském kraji již v některých oborech začíná být nenaplněn. Tento nedostatek je řešen prostřednictvím zahraniční pracovní migrace.

V Plzeňském kraji byl proveden Monitoring rozvoje lidských zdrojů. Jeho cílem bylo zjistit spokojenost zaměstnavatelů s pracovní silou a její kvalifikací. Bylo osloveno 120 firem. Průzkum byl cílen i na hodnocení kvality absolventů z hlediska jejich znalostí a dovedností. Z průzkumu vyplynulo, že s kvalitou lidských zdrojů (absolventů i kvalifikace obecně) jsou oproti domácím firmám více spokojeni zahraniční investoři, kteří mají srovnání s jinými zeměmi. Průzkum se zabýval také vzdělanostní strukturou chybějících pracovních sil.

Jak vyplývá z průzkumu, nejvíce nedostatkovými jsou vyučení. Ty označilo jako chybějící celkem 78 % firem. Druhou nejvíce postrádanou skupinou jsou maturanti (43,3 %), dále vysokoškoláci s Mgr., resp. Ing. titulem (31,7 %), bakaláři (22,5 %), absolventi VOŠ (15,8 %) a nakonec absolventi doktorského studia (3,3 %).

Chybějí zejména technické odborné profese vycházející ze středních škol (např. operátoři CNC strojů, strojaři, frézaři, zámečníci či odborníci v oboru elektrotechniky atp.). Čím dál více se objevují i požadavky jazykového vybavení absolventů. Projevuje se nedostatek vysokoškolsky vzdělaných odborníků v oblasti informačních technologií. Objevují se také informace o nedostatku absolventů některých obchodních oborů a např. i projektantů či strojařů. Neobjevují se požadavky na běžné dělnické profese do odborně nenáročných výrobních

Řešení propadu

Podařilo se zvýšit využití kapacit školských zařízení, zejména orientováním škol na oblast dalšího vzdělávání v rámci celoživotního učení pro všechny ve všech formách vzdělávání. Velmi často jsou využívány prostory pro školení SIPVZ a to nejen pro pracovníky škol, ale i jiných organizací. Rada SŠ nabízí volnou kapacitu i ke komerčním účelům v rámci povolené doplňkové činnosti.

Kritéria rozvoje regionálního školství

- Na rozvoj (úpravy) regionálního školství budou mít rozhodující vliv především tyto faktory:
  - maximální soulad oborové nabídky škol a potřeb trhu práce v lokalitě působení dané školy,
  - schopnost škol přizpůsobit svoji vzdělávací nabídku skutečným potřebám a zájmům nejenom školské veřejnosti v souvislosti s již několikrát zmiňovaným demografickým propadem populace ve věku nástupu na SŠ (mimoškolní aktivity, další vzdělávání apod.),
  - rozvoj oborů ukončených maturitní zkouškou znamená současně kvantitativní změnu v charakteristice uchazečů o obory ukončené závěrečnou zkouškou, často se jedná o rizikovou skupinu lidí, kteří ze vzdělávacího procesu odchází předčasně - důležitá role školy bude spočívat v podchycení zájmu této skupiny lidí o vzdělávání,
  - zainteresovanost zaměstnavatelů na odborném vzdělávání (např. rozšíření daňových pobídek a úlev),
  - schopnost škol efektivně využít financování některých svých činností z evropských fondů.
- Do struktury oborů odborného vzdělávání s maturitní zkouškou i s výučním listem může být zařazen nebo kapacitně posílen obor, který bude odpovídat předpokládaným nebo očekávaným budoucím potřebám trhu práce. Ohled bude brán na strategii rozvoje regionu, ve kterém škola působí, na budování velkých investičních celků, na analýzu uplatnění absolventů příslušné skupiny oborů na trhu práce a na další faktory, jako je například vzdálenost jiné školy, která má stejný nebo příbuzný obor zařazen ve své nabídce vzdělávání.
- Při uvažování o zavedení nového a perspektivního oboru musí být naopak utlumen obor, ze kterého pocházejí ve větší míře (nad průměrem kraje) nezaměstnaní absolventi; obory, do kterých se tři roky nepodařilo přijmout žádného žáka, nebudou brány v úvahu; podporováno bude rozvíjení kapacit všeobecného vzdělávání.
- Nepředpokládá se vznik nových SŠ ani zvyšování jejich stávajících kapacit, podporovány budou školy polyfunkční s komplexní vzdělávací nabídkou, rozvoj škol zřizovaných pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami bude posuzován odděleně s přihlédnutím k jejich specifickým potřebám.
- Zařazení nové VOŠ bude doporučeno pouze v případě realizace vzdělávacího programu oboru vzdělání, který má ojedinělý charakter v daném regionu a jehož koncepce vznikla na základě projevené společenské potřeby příslušně vzdělaných odborníků na trhu práce. Cílem musí být zejména omezení roztržitosti VOŠ, optimalizace jejich počtu a provázanost se studiem bakalářských oborů VŠ.

Karlovarský kraj

Žádané profese na trhu práce

V Karlovarském kraji je zájem zaměstnavatelů o absolventy v oborech vzdělání ukončených výučním listem. V některých vybraných oborech nejčastěji strojírenského či stavebního zaměření je nedostatek absolventů, kteří by pokryli požadavky trhu práce.

Řešení propadu

Kraj bude průběžně sledovat faktory, které jsou zásadní pro změny oborové struktury vzdělávání a úpravy sítě škol a bude co nejvíce využívat iniciativy a aktivity středních škol samých. Ve spolupráci s některými zaměstnavateli připravuje program, který by motivoval absolventy ZŠ a jejich rodiče, aby se hlásili do konkrétních vybraných oborů. Jedná se o program stipendijní, bude realizován v oborech, v nichž je nedostatek žáků a trh práce signalizuje nedostatek absolventů. Konkrétně bude provázána spolupráce kraje, škol a konkrétních zaměstnavatelů a motivačním program by měl nabídnout určité výhodnější podmínky pro vzdělávání a zejména konkrétní jistoty týkající se zaměstnání po úspěšném ukončení vzdělávání ve vybraných oborech.

Je potřebné rozšířit nabídku nástavbového případně zkráceného studia, aby si mohli zájemci zvyšovat své vzdělání a nadále rozšiřovat nabídku vyššího odborného vzdělávání.

Ve spolupráci s řediteli škol a sociálními partnery (zástupci zaměstnavatelů, hospodářské komory, agrární komory, úřadů práce, odborů atd.) uvažuje kraj o změnách oborů vzdělání a forem vzdělávání zejména v souvislosti s inovací struktury oborů jak pro vyšší odborné vzdělávání, tak pro střední vzdělání s maturitou, tak i pro střední vzdělání s výučním listem v souladu s potřebami změn na trhu práce.

Změny oborové struktury středoškolské vzdělávací nabídky bude kraj provádět s cílem zvýšit efektivitu a kvalitu vzdělávání a jeho relevanci vůči potřebám trhu práce a budoucích absolventů škol. Doplnování či rozšiřování oborů vzdělání předchází analýza a projednání se sociálními partnery a řediteli škol. Již v minulém období byla nastartována harmonizace struktury středoškolských oborů vzdělání.

Ústecký kraj

Žádané profese na trhu práce

Ze strany zaměstnavatelů všech okresů je největší zájem o vyučené uchazeče, zejména v profesích jako např.: zedník, zámečnick, obráběč kovů, svářeč, soustružník, stavební - tesař, truhlář, kuchař-číšník-barman, prodavačka. Tradičně dlouhodobě neobsazená místa jsou profese stavební a strojírenský technik (SŠ/VŠ), obchodní zástupce, pojišťovací agent, učitelé jazyků a lékaři.

Další profese dle jednotlivých okresů – Chomutov (elektrikář, dělník v elektronice, frézař, instalatér, automechanik, obkladač, klempíř, lakýrník, lešenář, stavební dělník, pokrývač, nástrojař, šička, montážní dělník), Louny (elektrikáři, zdravotní sestry), Litoměřice (šička). Potěšitelné je i zlepšení volných míst pro skupinu nekvalifikovaných, např. řidič, pomocné síly v kuchyni, pomocní dělníci ve zpracovatelském průmyslu.

Řešení propadu

Optimalizace středních škol

Optimalizace vychází z krajského materiálu *Postup na vytvoření soustavy páteřních škol zřizovaných Ústeckým krajem a normativní financování jejich provozních nákladů do roku 2009 – 2010*. Tento dokument stanoví základní parametry, které by měly splňovat páteřní střední školy zřizované krajem, hlavní modely postupů při jejich tvorbě a základní časový rámec pro dosažení stanovených cílů.

Kraj proto bude postupně, v návaznosti na konkrétní situaci v jednotlivých druzích a typech škol, s ohledem na místní specifika, přizpůsobovat rozsah využívaného nemovitého majetku skutečným potřebám škol. Jako efektivní se jeví zejména postupné slučování škol s příbuznou vzdělávací nabídkou, které působí v jedné spádové oblasti, do větších celků a odprodej zbytného, zejména nemovitého majetku. Tím bude zajištěn dostatečný objem provozních prostředků na kvalitní vybavení a údržbu škol.

Z výše uvedených skutečností a předpokladů plyne nutnost nastavení soustavy středních škol zřizovaných krajem tak, aby skupina obyvatel kraje ve věku 15 – 19 let měla dostatečný přístup ke střednímu vzdělání v odpovídající škále oborů vzdělání. A zároveň, aby počet, skladba a velikost škol zaručovaly optimální efektivitu finančních prostředků vložených do vzdělávání. K zajištění tohoto úkolu však nestačí změnit velikost a rozmístění škol na území kraje, je třeba rovněž zajistit průhledné a efektivní financování chodu škol.

Konečný počet a finální tvar jednotlivých páteřních škol není a nebude možné předem přesně stanovit. Projekt je rozložen do 3-4 let a každý další krok vždy znova bude uvažovat aktuální situaci v počtech žáků, naplněnost oborů, poptávku trhu práce a celkový vývoj spádové lokality uvažované páteřní školy a jejich jednotlivých potenciálních pracovišť.

Po vytvoření soustavy páteřních škol by v kraji měly působit jen 4 školy s počtem žáků nižším než 300. Počet žáků ve většině škol by se měl pohybovat od 400 do max. 1300 žáků.

Očekávaný ekonomický přínos by mohl po postupném realizování programu v letech 2007 – 2010 činit až 15% provozních a 10% mzdových prostředků oproti roku 2006. Dále lze předpokládat postupné uvolnění řady dosud využívaných budov, zejména těch, které nejsou v majetku kraje (v první etapě do roku 2010 cca 10 budov) a v řadě případů efektivnější využití stávajících budov rovnoměrným způsobem tam, kde jedna škola se tísní v nedostatečných prostorách a v partnerské škole jsou naopak prostory nevyužívané.

V roce 2009 by měl být systém páteřních škol vytvořen s tím, že v prvním roce lze u každého sloučení očekávat vícenáklady. V dalších letech by náklady na nový subjekt měly klesat.

Liberecký kraj

Žádané profese na trhu práce

Liberecký kraj z hlediska oborové struktury nadále vychází z poměrně výrazného zastoupení technických oborů, i když jejich stávající kvalifikační struktura a rozsah vyžaduje změny, stejně tak jejich vnímání ze strany veřejnosti. Druhé charakteristické specifikum je zastoupení uměleckoprůmyslových oborů.

Řešení propadu

Liberecký kraj bude v nadcházejícím období usilovat o provádění změn ve vzdělávací soustavě tak, aby vytvářel předpoklady pro rozvoj vzdělávání na základě stanovených strategických priorit. Jejich cílem má být pružná reakce na potřeby potenciálních účastníků vzdělávání a potřeby kraje, maximální využití kapacit a efektivní vynakládání finančních prostředků veřejných rozpočtů. Případné přebytečné kapacity by měly být směřovány k využití v oblasti dalšího vzdělávání či posilování komunitní funkce.

Kritéria rozvoje pro střední vzdělávání:

- Změny soustavy škol poskytujících střední vzdělávání se budou uskutečňovat v návaznosti na materiál změny vzdělávací soustavy středních škol Libereckého kraje, schválený Zastupitelstvem Libereckého kraje dne 24. dubna 2007.
- Postupně bude docházet k řízené změně kapacit, přičemž střednědobý horizont s cílovým stavem v roce 2011 vytváří dostatečný časový prostor k minimalizaci negativních vedlejších efektů, vztažených zejména na zaměstnance a žáky škol.

- Školy poskytující střední vzdělávání budou profilovány do oborově silných a stabilních regionálních center. Předpokladem je omezování počtu víceoborových tříd a koncentrace oborů s malým počtem žáků do jedné spádové školy v rámci regionu.
- Kraj bude v postavení zřizovatele preferovat školy, jejichž využívaná kapacita bude činit minimálně 400 žáků a studentů, a to s cílem efektivního vynakládání finančních prostředků při zachování dostupnosti v rámci spádového území.
- Podporován bude přesun vzdělávacích kapacit ve prospěch oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou, avšak s dostatečným podílem kapacit oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem.
- Nově zařazený obor musí vycházet ze střednědobého strategického plánu rozvoje školy, konkrétního posouzení situace na trhu práce, doporučení sociálních partnerů, zejména zaměstnavatelů, a respektovat stávající strukturu oborů v regionu. Budou preferovány obory s širším profilem absolventů vedoucí k vyšší flexibilitě na trhu práce. Nový obor musí být zároveň kompenzován útlumem jiného oboru a to tak, aby nedošlo k nárůstu celkové kapacity středních škol.

Nástavbové studium

- Budou podporovány jiné formy vzdělávání než denní. Denní formy nástavbového studia budou i nadále regulovány. Z hlediska oborové struktury bude podporován přesun kapacit nástavbového studia ze zaměření Podnikání na zaměření rozvíjející odbornost získanou v oborech poskytujících střední vzdělání s výučním listem.

Královéhradecký kraj

Žádané profese na trhu práce

Ze strany zaměstnavatelů je zájem o absolventy oborů vzdělání poskytující střední vzdělání s výučním listem.

Řešení propadu

V návrhu DZ jsou uvedena kritéria hodnocení školy a školského zařízení pro zařazení do procesu řešení soustavy škol a školských zařízení v kraji a pravidla pro zabezpečení rozvoje středních škol zřizovaných Královéhradeckým krajem. Dále jsou uvedena pravidla pro zabezpečení rozvoje středních škol zřizovaných královéhradeckým krajem

Obecné zásady zabezpečení rozvoje soustavy středních škol

Při procesu zabezpečování rozvoje soustavy středních škol bude kraj vycházet zejména z vlastních analýz, kontrol, externí evaluace a autovevaluace jednotlivých škol.

Dále se bude opírat o analýzy kontrolních a hodnotících zpráv jednotlivých institucí z oblasti školství, Výroční zprávy o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Královéhradeckém kraji, návrhy a doporučení školských asociací (např. CZESHA), návrhy a doporučení Rady pro rozvoj lidských zdrojů, Hospodářské a Agrární komory a dalších relevantních účastníků působících na trhu práce. Na zřetel budou rovněž brány návrhy a stanoviska ředitelů škol a samospráv měst, obcí a svazků obcí.

Královéhradecký kraj bude přednostně využívat objekty ve svém vlastnictví a snižovat tak potřebu využívání najímaných objektů. Bude dbát na zajištění dopravní dostupnosti škol a územní rovnovážné rozmístění oborů vzdělání v kraji. Při řešení dostupnosti středního vzdělávání v blízkosti hranic kraje bude spolupracovat se sousedícími kraji.

V Dlouhodobém záměru jsou uvedena doporučení ředitelům škol pro přijímání ke vzdělávání do 1. ročníků vzdělávání a zásady pro navrhování změn v rejstříku škol a školských zařízení.

Postup při zabezpečování rozvoje středních škol

- 1) předložení přehledu o předpokládaném počtu přijímaných žáků do jednotlivých oborů vzdělání na OŠ (ředitel školy, červen-srpen)
- 2) dohodovací řízení při zjištění rozporu v přehledu o předpokládaném počtu přijímaných žáků se zájmem zřizovatele (OŠ, gestor, ředitel školy, srpen - září)
- 3) roční posouzení škol podle kritérií (OŠ, říjen - listopad)
- 4) návrh regionu, v němž je nutno zahájit proces řešení středního vzdělávání (gestor, výbor pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost)
- 5) rozhodnutí o nutnosti řešit střední vzdělávání v regionu (Rada KHK)
- 6) jednání s řediteli škol, samosprávami obcí a zástupci zaměstnavatelů v regionu o možných řešeních (OŠ, gestor)
- 7) jednání se samosprávou obce(i) a zaměstnavateli o jejich podílu na dofinancování potřeb školy v případě zájmu obce(i) a zaměstnavatelů na zachování školy nebo její součásti v dotčené obci (gestor)
- 8) zpracování návrhu řešení s odůvodněním (OŠ, gestor)
- 9) projednání návrhu ve výboru pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost a ve výboru pro regionální rozvoj z hlediska dopadu řešení na region
- 10) rozhodnutí o návrhu řešení (Rada KHK, Zastupitelstvo KHK)

V oblasti sekundárního vzdělávání si Královéhradecký kraj vytyčil následující priority:

- 1) analyzovat soustavu škol v kraji podle oborů a na základě této analýzy a v souladu s demografickým vývojem pokračovat v optimalizaci sítě škol.
- 2) omezit roztržitost oborů v SOŠ a středních odborných učilištích.
- 3) postupně vytvářet centra odborného vzdělání pro vybrané skupiny oborů a optimalizovat jejich geografické rozmístění v Královéhradeckém kraji.

Priority kraje v oborech:

poskytujících stupeň střední vzdělání s výučním listem

- analyzovat situaci v přijímání žáků ke vzdělávání v oborech poskytujících vzdělání s výučním listem.
- doporučit ředitelům středních škol poskytujících vzdělání s výučním listem, aby ke vzdělávání v oborech vzdělání s výučním listem přijímali pouze žáky s potřebnými vzdělávacími předpoklady.
- podporovat přijímání žáků do prioritních technických oborů (obory stavební, strojírenské a elektrotechnické).

gymnázium

- analyzovat situaci v přijímání žáků ke vzdělávání do gymnázií (zejména víceletých) s ohledem na studijní předpoklady přijímaných žáků.
- podporovat všeobecné vzdělávání v gymnáziích a lyceích a zvyšovat podíl jejich absolventů.
- pokračovat v optimalizaci sítě gymnázií a lyceí.

ve středních odborných školách a středních odborných učilištích

- stimulovat ředitele škol k realizaci oborů, které jsou nedostatkové na trhu práce (strojírenské, elektrotechnické, stavební) a motivovat žáky ke vzdělávání v těchto oborech.
- analyzovat situaci v přijímání žáků ke vzdělávání v oborech vzdělání s maturitní zkouškou s ohledem na studijní předpoklady přijímaných žáků.
- pokračovat v optimalizaci sítě SOŠ a SOU zejména z hlediska struktury realizovaných oborů.

v nastavbovém studiu

- podíl žáků v nastavbovém studiu udržovat na ekonomicky udržitelné úrovni.
- vznik nových oborů nastavbového studia doporučovat jen ve výjimečných případech.

Pardubický kraj

Žádané profese na trhu práce

Požadované informace nejsou v DZ uvedeny.

Řešení propadu

V roce 2006 byly realizovány dílčí kroky v oblasti optimalizace středních a speciálních škol. Další optimalizační kroky budou probíhat v souladu s kritérii, která stanovil dlouhodobý záměr Pardubického kraje 2005. Optimalizace by se měla dotknout především škol:

- s velkým podílem nevyužitých, resp. potenciálně nevyužitelných kapacit; kromě současné situace však bude posuzován vývoj počtu žáků a uchazečů a perspektivnost vzdělávací nabídky
- s nízkým počtem žáků; zde budou velmi pečlivě zvažovány důvody existence těchto škol jako samostatných právních subjektů
- s výrazně rozříštěnou oborovou strukturou vzdělávací nabídky; různorodost oborové struktury je rovněž posuzována s ohledem na zachování žádoucích vzdělávacích příležitostí s únosnou dopravní dostupností s cílem nevytvářet bariéry přístupu dětí ke středoškolskému vzdělávání
- s nízkou pedagogickou a odbornou způsobilostí pedagogického sboru

Cílem procesu optimalizace v oblasti středního a speciálního školství nadále zůstává:

- efektivní využívání kapacit škol a jejich objektů, snížení provozních nákladů
- zvýšení efektivity využívání materiálně technického vybavení a odborného potenciálu škol
- vytváření předpokladů pro kvalitnější nabídku vzdělávacích služeb a pro zvýšení prostupnosti a volitelnosti vzdělávacích cest

V samotném procesu dalšího pokračování optimalizace bude brán zřetel zejména na:

- majetkové poměry (budova v majetku kraje – obce)
- celkové náklady na žáka (provozní, mzdové)
- velikost školy, naplněnost
- zájem uchazečů o vzdělávání jednotlivých oborů vzdělání
- vliv existence školy na rozvoj daného regionu, dopravní dostupnost apod.
- nad regionální působnost
- hodnocení školy na základě inspekční a kontrolní činnosti
- uplatnitelnost absolventů na trhu práce
- homogenost oborové nabídky, zastoupení stejných oborů vzdělání a nebo podobných oborů vzdělání stejné oborové skupiny v rámci okresu či kraje
- podíl oborů vzdělání jednotlivých oborových skupin v rámci okresů či kraje

Vysočina

Žádané profese na trhu práce

Hospodářská komora i úřady práce avizují současný i očekávaný nedostatek kvalifikovaných dělnických i technických profesí pro technická odvětví průmyslu a služeb (zejména strojírenství, stavebnictví, elektrotechnika).

Řešení propadu

- Pokračovat ve slučování středních škol zřizovaných krajem, které mají alespoň částečně příbuznou oborovou nabídku a vytvářet oborově zaměřená střediska zabezpečující ekonomicky únosné zachování a rozvoj vzdělávání kvalifikovaných odborníků v oborech vzdělání i v dalším vzdělávání pro potřeby zaměstnavatelů a služeb.
- Pokračovat ve slučování monotypních středních škol s obory vzdělání s maturitní zkouškou včetně oborů vzdělání lyceí s místními gymnázii, případně s jinými středními školami.
- Připravit perspektivní a ekonomicky efektivní řešení vzdělávací nabídky dvou nejmenších středních škol zřizovaných krajem (Gymnázia Pacov a Střední školy Kamenice nad Lipou).
- Přeskupit, případně doplnit síť odborně zaměřených oborů na území kraje ve školách za účelem udržení či zvýšení naplněnosti tříd a účelného využívání investic na zabezpečení moderní techniky pro výuku odborných předmětů a praxe.
- Podporovat sloučené školy a jejich management v opatřeních vedoucích k vyšší efektivitě hospodaření se svěřeným majetkem a finančními zdroji, a to zejména při uvolňování méně využívaných prostor a snižování počtu zaměstnanců v souvislosti s poklesem počtu žáků.

Jihomoravský kraj

Žádané profese na trhu práce

Požadované informace nejsou v DZ uvedeny.

Řešení propadu

Síť středních škol se přizpůsobila stávajícím demografickým podmínkám v regionech. S dalším poklesem počtu přijímaných a změnou podílů žáků vstupujících do jednotlivých segmentů středního školství je tak nutno počítat s dalšími úpravami institucionální struktury středního školství v kraji.

V následujících třech letech zaznamenají školy, které nabízejí obory zakončené výučním listem další výrazný propad, způsobený nejenom tím, že pro mnohé uchazeče je výběr těchto oborů pouze východiskem z nouze při neúspěchu u přijímacích zkoušek na maturitní obory, ale především poklesem počtu potenciálních uchazečů z řad žáků 9. ročníků ZŠ. V této souvislosti se nabízí jako řešení, které alespoň částečně zmírní negativní dopad demografického vývoje, zvýšení aktivity těchto škol v oblasti dalšího vzdělávání.

Možnosti kraje, jak podporovat školy při výuce některých oborů či žáky při jejich výběru, jsou omezeny platnou legislativou. Kraj zvažuje možnou podporu mj. formou pravidelného finančního příspěvku žákům, kteří nastoupí do vybraných oborů.

Olomoucký kraj

Žádané profese na trhu práce

Kvalifikované pracovní síly chybějí zejména ve strojírenství, stavebnictví a textilním průmyslu (zde často i kvůli nízkým nabízeným mzdám). Pracovní síla s praxí v zemědělství se často při přechodu do jiných odvětví jeví jako málo pružná, podobně tomu bývá u starších

osob s dlouholetou praxí u jediného zaměstnavatele. Poptávka po čerstvých absolventech různorodých manažerských a administrativních oborů je značně menší než nabídka této pracovní síly. Obecně lze konstatovat nedostatek kvalifikované pracovní síly pro dělnické profese, což souvisí také s faktem vyhýbání se těmto profesím mladou generací. Důsledkem toho je „stárnutí“ některých profesí a nutnost „dovážení“ pracovní síly ze zahraničí.

Co se týče struktury volných míst (poptávka) a nezaměstnaných (nabídka) podle profesí, přes odlišnosti regionálních trhů práce je u některých profesí situace podobná v celém kraji. Na trhu práce stále výrazně chybí strojírenské profese a to v různých úrovních vzdělání - od osob vyučených až po vysokoškoláky.

Zaměstnavatelé dlouhodobě a opakovaně hledají zejména kvalifikované soustružníky, frézaře, svářeče, brusiče kovů a strojní zámečníky. Velká poptávka je také po konstruktérech, strojírenských technících a strojních inženýrech, zejména s jazykovými znalostmi a dalšími speciálními dovednostmi. Vzhledem k malému zájmu studentů o vzdělávání technických oborů není tato poptávka často dlouhodobě uspokojena. Firmy proto vyhledávají nové pracovníky již mezi studenty a nabízejí různé finanční a sociální výhody. V textilním a oděvním průmyslu se i přes krach některých textilních firem projevuje citelný nedostatek pracovních sil, zejména šiček, švadlen a krejčích. Tato situace je způsobena zejména malou atraktivitou nabízené práce a nízkými mzdami. Proto se tato místa nedaří obsazovat ani rekvalifikovanými uchazeči (velká fluktuace) a nakonec je často nutné povolit zaměstnání levné zahraniční pracovní síly. Velký zájem ze strany zaměstnavatelů je také o zkušené řidiče mezinárodní kamionové dopravy, kteří komunikativně ovládají alespoň jeden světový jazyk.

Školská zařízení spolupracují se zaměstnavateli v rámci poskytování praxe studentům příslušných oborů, přičemž tato aktivita spočívá spíše na jednotlivých školách. Olomoucký kraj vystupoval a vystupuje jako koordinátor při jednání školských zařízení s Krajskou hospodářskou komorou (případně jednotlivými Okresními hospodářskými komorami). Zástupci Olomouckého kraje si uvědomují, že je třeba pokračovat v dalších snahách o užší propojení školského a podnikatelského sektoru, podporovat firmy v zapojení žáků v oborech vzdělání s výučním listem do výrobního procesu a přispívat tak ke zkvalitnění praktické přípravy na jejich budoucí povolání. V této oblasti je stále třeba větší intervence. Začíná se proto i v současné době připravovat projekt podpory středních škol ze strany zaměstnavatelů.

Na druhé straně existují profese, kde nabídka nezaměstnaných převažuje poptávku zaměstnavatelů. Jedná se o některé profese se základním vzděláním (uklízeč, pomocný a manipulační dělník, vrátný). Z důvodu transformace průmyslu v rámci organizačních změn u zaměstnavatelů značně ubylo míst v administrativě (nižší účetní, sekretářky). Došlo tím nejen k nárůstu těchto profesí mezi nezaměstnanými, ale také k trvalému úbytku pracovních příležitostí pro budoucí absolventy z těchto oborů. Přehled nabídky je např. i u prodavaček a servírek, i když v těchto profesích je vyšší tzv. mrtvá váha (tzn. počet uchazečů, kteří nechtějí nebo nemohou dané zaměstnání přijmout – např. se z rodinných důvodů nemohou přizpůsobit požadavkům na směnný provoz).

Řešení propadu

Olomoucký kraj zahájí racionalizaci sítě škol a školských zařízení, jejichž existence se ukázala jako neopodstatněná.

Kraj nebude navyšovat počet subjektů odborného školství. Bude podporovat nedostatkové a ojedinelé obory v rámci kraje (např. formou stipendií víceoborových tříd). Bude pokračovat v restrukturalizaci vzdělávací nabídky SOU a OU, jejímž cílem bude vytvářet vzdělávací nabídku oborů vzdělání, která bude dobře materiálně zajištěna, bude mít podporu sociálních partnerů na trhu práce a bude vycházet z dlouhodobých předpokladů uplatnitelnosti na trhu práce. Takové oborové seskupení bude efektivním příjemcem veřejných prostředků

podporujících kvalitu odborné přípravy. Záměrem je tedy ponechat segment tzv. učňovského školství v rozsahu potřeb trhu práce a regionu.

S ohledem na pokles využití kapacit na SOŠ, OU a U se musí na středních školách vytvářet podmínky pro systém dalšího vzdělávání jako součást celoživotního učení (distanční, externí) s možností ekonomické spoluúčasti uchazečů. Střední školy se musí také zapojovat do spolupráce s ostatními subjekty činnými v oblasti celoživotního učení. Jedná se o sociální partnery ze státního, soukromého a neziskového sektoru a jejich organizace.

Podporována bude příprava a realizace specializovaných vzdělávacích programů na místních SŠ a VOŠ ve spolupráci se soukromým sektorem. Podle situace na trhu práce kraj zvažuje zřízení krajských center odborného vzdělávání. Tato centra je třeba zřizovat u středních a vyšších odborných škol s velmi dobrou úrovní vzdělávacího programu. Centra odborného vzdělávání by umožnila využití kapacit odborných škol při rekvalifikaci pracovních sil a při přípravě pracovníků v některých specifických profesích, např. zdravotnictví.

Ve spolupráci s Hospodářskou komorou bude kraj podporovat programy, které zvyšují kvalitu žáků v oborech vzdělání s výučním listem a prestiž řemesla, dlouhodobě podporovat veškeré aktivity vedoucí ke zvýšení počtu žáků v oborech vzdělání s výučním listem perspektivních na trhu práce. Kraj bude podporovat rozvoj technicky zaměřených oborů a takové změny v oborové struktuře škol, které povedou ke zvýšení homogenity jejich vzdělávací nabídky.

Zlínský kraj

Žádané profese na trhu práce

Požadované informace nejsou v DZ uvedeny.

Řešení propadu

Jednoznačně nejvýraznější dopad bude mít reálný demografický vývoj v oblasti středního vzdělávání. V průběhu příštích let, nejvýrazněji mezi roky 2008 až 2013, vyvolá nezbytnost změn v síti středních škol. Tyto úpravy budou směřovat k optimalizaci jejich výkonů při respektování disponibilních zdrojů osob vstupujících do tohoto stupně vzdělávání na jedné straně, tak k zachování žádoucího spektra oborů vzdělání v návaznosti na potřeby či požadavky trhu práce na straně druhé, při současném zachování jejich územní dostupnosti.

Po řadě optimalizačních kroků od roku 2001 se snížil počet středních škol na území Zlínského kraje (v roce 2006 optimalizační změny vesměs spočívaly ve sloučení dvou subjektů). Především v reakci na očekávaný reálný demografický vývoj bude tento proces bude pokračovat také v nastávajícím období. Výchozím principem přitom bude zachování žádoucího spektra oborů vzdělávání, které bude odpovídat poptávce potenciálních zájemců o sekundární vzdělávání a poptávce po kvalifikovaných pracovnících na trhu práce. Respektovány budou rovněž další aspekty – přiměřená dostupnost oborů vzdělávání v územním obvodu Zlínského kraje a nároky na rozpočty ČR a ZK.

Kraj bude rovněž podporovat úsilí škol využívat své personální a materiální kapacity pro rekvalifikace, terciární vzdělávání a další vzdělávání dospělých tak, aby nemuselo docházet k dalšímu předčasnému útlumu činnosti středních škol.

Kraj chce systémem podpory máločetných oborů (oborů s největší disproporcí přijímaných žáků a potřebou jejich absolventů na trhu práce) vytvořit nástroje nepřímé regulace volby další studijní cesty žáků vycházejících ze základních škol na střední školy v kraji s ohledem na poptávku zaměstnavatelů po pracovnících těchto profesí i za cenu zvýšených finančních dotací.

Moravskoslezský kraj

Žádané profese na trhu práce

Dle aktuálních statistik úřadů práce jsou ze strany zaměstnavatelů nejžádanější následující profese – horník (specifické pro okres Karviná), nástrojař, svářeč, zámečnick, kovodělník, zedník, tesař, truhlář, soustružník, řidič nákladních automobilů, čišník, servírka, kuchař, prodavač, montážní dělník a technik, obchodní zástupce, lékař a konstruktér.

Nedostatek odborně připravených pracovníků je zvláště citelně pocíťován ve strojírenství, elektrotechnických a IT oborech a ve stavebnictví. S nedostatkem pracovníků se rovněž více či méně úspěšně potýká hutnictví, chemický průmysl, některé potravinářské profese, odvětví zpracování dřeva a místně i odvětví jiná. Proto se tato situace nutně promítá do vzdělávacích potřeb kraje. Systém všeobecného gymnaziálního vzdělávání je narozdíl od systému odborného vzdělávání nastaven optimálně.

Specifikem kurikulární reformy v Moravskoslezském kraji je zvýšený důraz na rozvoj odborného vzdělávání. Stále více významných firem v kraji postrádá mladé vzdělané lidi, kteří by vyhovovali jejich potřebám. Moravskoslezský kraj si uvědomuje nezastupitelnou úlohu odborného vzdělávání pro svůj další rozvoj, a proto v rámci možností vychází zaměstnavatelům vstříc realizací řady aktivit, jakými jsou např. spolupráce se zainteresovanými subjekty - úřady práce, profesními sdruženími, zaměstnavateli a zaměstnavatelskými svazy při profesní přípravě žáků středních škol a studentů vyšších odborných škol a finanční podpora aktivit vedoucích ke zvyšování zájmu žáků i jejich rodičů o vzdělávání technických oborů.

Nedobrá stav je navíc umocňován skutečností, že jen malá část absolventů technických oborů vykonává po ukončení školy tu kvalifikaci, kterou vystudovala, a z původně vystudovaných oborů odcházejí jinam. Příčinu tohoto jevu ale již v minulosti hledat nelze, ba právě naopak - odchody z původně vystudované profese jsou způsobeny nenaplněním původních očekávání mladých pracovníků, a to zejména obtížností pracovních podmínek, neuspokojivým finančním ohodnocením a problémy s hledáním zaměstnání.

Zaměstnavatelské svazy i jednotliví zaměstnavatelé si vážnost situace začínají uvědomovat jen postupně (a někdy se značným zpožděním) a přicházejí s podněty k jejímu řešení, tzn. ke zvýšení zájmu mladých lidí o vzdělávání v technických oborech a setrvání v nich. Výjimku tvoří např. Třinecké železářny, a. s., a rovněž zaměstnavatelé sdružení ve Svazu automobilového průmyslu, kteří významně podporují odborné vzdělávání pedagogů, žáků a studentů (projekt IQ Auto apod.).

V rozvoji odborného vzdělávání vidí kraj jedno z hlavních řešení potřeb nově vzniklých v souvislosti s dokončením zahraničních investičních celků a se snižujícími se počty žáků přijímaných do některých oborů středního odborného vzdělávání navzdory požadavkům trhu práce. A stále významnější roli začíná v této oblasti sehrávat navazování dobrých kontaktů mezi školami a zaměstnavateli. Mnohem významnější roli začalo rovněž plnit kariérové poradenství, a to zejména na základních školách.

Nástroje podpory odborného vzdělávání

- Posílit význam kariérového poradenství na 2. stupni základní školy, a to zejména zapojením co největšího počtu zaměstnavatelů do procesu volby vzdělávací dráhy žáka
- Nadále usilovat o změny v myšlení zaměstnavatelů a jejich širší zapojení do propagace řemesel na základních školách, do posílení prestiže odborného vzdělávání a současně do zlepšování péče o absolventy odborného vzdělávání a o zlepšení jejich pracovních a mzdových podmínek
- Podporovat aktivity zaměstnavatelů ve vzdělávání učitelů odborných předmětů
- Získávat pomoc zaměstnavatelů při modernizaci a vybavenosti odborných učeben a dílen ve školách a tím
- Zatraktivnit vyučované obory a současně se efektivně prezentovat žákům škol

- Umožnit maturantům nový vstup do oborů vzdělání s maturitní zkouškou a výučním listem otevřením zkráceného studia
- Směřovat uvolněné prostorové i personální kapacity středních škol do oblastí rozvoje vzdělávání dospělých a postupně realizovat proměnu stávajících středních škol na centra celoživotního vzdělávání s propojením na počáteční vzdělávání a na zaměstnavatele; při rozvoji celoživotního vzdělávání maximálně využívat prostředků EU

Usilovat o přímou finanční podporu podnikatelského sektoru i kraje žákům těch oborů středního odborného vzdělání, u nichž panuje dlouhodobý nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce a které jsou ohroženy úplným zmizením z pracovního trhu

K nejdůležitějším aktivitám podporujícím zvýšení zájmu o vzdělávání v technických oborech patří iniciativa Moravskoslezského kraje ForTech, kterou realizuje Agentura pro regionální rozvoj, a. s. Hlavním cílem iniciativy je vzbudit vyšší zájem žáků základních a středních škol, výchovných poradců, pedagogů a rodičů o vzdělávání na školách zajišťujících odborné vzdělání (pro uplatnění v profesích požadovaných průmyslovými podniky).

Spolupráce vzdělavatelů a zaměstnavatelů v kraji probíhá v různých formách. Od společných jednání, kulatých stolů, workshopů až po společné projekty financované ze strukturálních fondů.

Řešení propadu

Je žádoucí, aby zejména střední školy propojily počáteční a další vzdělávání a aby se školy co nejvíce využívaly pro další vzdělávání. Důvodem jsou uvolňující se kapacity škol v důsledku demografického vývoje, tento prostorový, materiální a personální potenciál škol lze velmi dobře a smysluplně využít k realizaci dalšího vzdělávání a rozvoji aktivit škol v této oblasti.

Existence zákona o dalším vzdělávání je příležitostí pro školy stát se autorizovanými osobami, což znamená, že školy, kterým bude autorizace udělena, budou moci ověřovat ty dílčí kvalifikace, které jsou obsahově součástí jimi vyučovaných oborů vzdělání. Z kvalifikací dílčích bude možné poskládat některé úplné kvalifikace. Škole přitom zůstává výlučné postavení při uznávání úplných kvalifikací, tedy kvalifikací spojených se získáním stupně vzdělání. Školám se tak otevírá příležitost realizovat kromě dosavadního dalšího vzdělávání i nově kurzy zaměřené na dosažení dílčích kvalifikací.